הלכה · משנה תורה · מפרשים · הר המוריה · ספר עבודה

הר המוריה על משנה תורה, הלכות מעשה הקרבנות

רבי מאיר יונה ברנצקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הר המוריה על משנה תורה, הלכות מעשה הקרבנות

רבי מאיר יונה ברנצקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הר-המוריה-על-משנה-תורה-הלכות-מעשה-הקרבנות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 9
הלכה א 9
הלכה ב 9
הלכה ג 9
הלכה ד 9
הלכה ה 9
הלכה ו 10
הלכה ז 10
הלכה ח 11
הלכה ט 11
הלכה י 11
הלכה יא 12
הלכה יב 14
הלכה יג 14
הלכה יד 15
הלכה טו 15
הלכה טז 16
הלכה יז 17
הלכה יח 17
הלכה יט 18
פרק ב 19
הלכה א 19
הלכה ב 20
הלכה ג 21
הלכה ד 21
הלכה ה 21
הלכה ו 22
הלכה ז 22
הלכה ח 22
הלכה י 25
הלכה יא 25
הלכה יב 26
הלכה יד 26
הלכה טו 27
פרק ג 27
הלכה א 27
הלכה ב 27
הלכה ג 29
הלכה ה 30
הלכה ו 31
הלכה ז 32
הלכה ח 32
הלכה ט 32
הלכה י 32
הלכה יא 33
הלכה יב 35
הלכה יג 36
הלכה יד 37
הלכה טו 37
פרק ד 38
הלכה א 38
הלכה ב 39
הלכה ג 39
הלכה ד 40
הלכה ה 41
הלכה ו 41
הלכה ז 41
הלכה ח 42
הלכה ט 42
הלכה י 42
הלכה יא 44
פרק ה 45

הלכה א 45
הלכה ב 45
הלכה ג 45
הלכה ד 47
הלכה ה 48
הלכה ו 48
הלכה ז 49
הלכה ח 50
הלכה ט 50
הלכה י 51
הלכה יא 51
הלכה יב 52
הלכה יג 52
הלכה יד 53
הלכה טו 59
הלכה טז 60
הלכה יז 60
הלכה יח 64
הלכה יט 64
הלכה כ 64
הלכה כא 65
פרק ו 68
הלכה א 68
הלכה ב 68
הלכה ג 70
הלכה ד 71
הלכה ה 72
הלכה ו 72
הלכה ז 74
הלכה ח 74
הלכה ט 75
הלכה י 75
הלכה יא 75
הלכה יב 75
הלכה יג 75
הלכה יד 75
הלכה טו 75
הלכה טז 77
הלכה יז 77
הלכה יח 78
הלכה יט 78
הלכה כ 78
הלכה כא 79
הלכה כב 80
הלכה כג 80
פרק ז 81
הלכה א 81
הלכה ב 81
הלכה ג 82
הלכה ד 86
הלכה ה 88
הלכה ו 89
הלכה ז 92
הלכה ח 93
הלכה ט 93
הלכה י 94
הלכה יא 94
הלכה יב 94
פרק ח 94
הלכה א 94
הלכה ב 94
הלכה ג 96
הלכה ד 97
הלכה ה 98

הלכה ו 98
הלכה ז 99
הלכה ח 99
הלכה ט 99
הלכה י 100
הלכה יא 100
הלכה יב 100
הלכה יג 102
הלכה יד 103
הלכה טו 105
הלכה טז 105
הלכה יז 106
הלכה יח 106
הלכה יט 106
הלכה כ 106
הלכה כא 107
פרק ט 107
הלכה א 107
הלכה ב 107
הלכה ד 107
הלכה ה 107
הלכה ו 107
הלכה ז 108
הלכה ח 108
הלכה ט 108
הלכה י 109
הלכה יא 110
הלכה יב 110
הלכה יג 110
הלכה יד 111
הלכה טו 111
הלכה טז 111
הלכה יז 111
הלכה יח 111
הלכה יט 111
הלכה כ 112
הלכה כא 112
הלכה כב 112
הלכה כג 112
הלכה כד 113
הלכה כה 113
פרק י 113
הלכה א 113
הלכה ב 113
הלכה ג 113
הלכה ד 114
הלכה ה 114
הלכה ו 114
הלכה ז 114
הלכה ח 115
הלכה ט 115
הלכה י 115
הלכה יא 116
הלכה יב 117
הלכה יג 118
הלכה יד 118
הלכה טו 118
הלכה טז 118
הלכה יז 118
הלכה יח 119
הלכה יט 119
הלכה כ 119
הלכה כא 120
הלכה כב 120

הלכה כג 121
פרק יא 121
הלכה א 121
הלכה ב 121
הלכה ג 121
הלכה ד 123
הלכה ה 124
הלכה ו 124
הלכה ז 124
הלכה ח 124
הלכה ט 124
פרק יב 125
הלכה א 125
הלכה ב 125
הלכה ג 125
הלכה ד 125
הלכה ה 125
הלכה ו 126
הלכה ז 126
הלכה ח 126
הלכה ט 127
הלכה י 127
הלכה יא 127
הלכה יב 128
הלכה יג 128
הלכה יד 129
הלכה טו 129
הלכה טז 130
הלכה יז 130
הלכה יח 130
הלכה יט 130
הלכה כ 131
הלכה כא 131
הלכה כב 131
הלכה כג 131
פרק יג 132
הלכה א 132
הלכה ג 132
הלכה ד 132
הלכה ה 137
הלכה ו 139
הלכה ז 139
הלכה ח 140
הלכה ט 141
הלכה י 142
הלכה יא 143
הלכה יב 144
הלכה יג 145
הלכה יד 145
פרק יד 145
הלכה א 145
הלכה ב 146
הלכה ג 146
הלכה ד 146
הלכה ה 146
הלכה ו 148
הלכה ז 148
הלכה ח 148
הלכה ט 149
הלכה י 149
הלכה יא 149
הלכה יב 150
הלכה יג 151
הלכה יד 154

הלכה טו 154
הלכה טז 155
הלכה יז 155
פרק טו 156
הלכה א 156
הלכה ב 157
הלכה ג 158
הלכה ד 158
הלכה ה 161
הלכה ו 162
הלכה ז 163
הלכה ח 168
פרק טז 169
הלכה א 169
הלכה ב 170
הלכה ג 171
הלכה ד 171
הלכה ה 172
הלכה ו 173
הלכה ז 174
הלכה ח 174
הלכה ט 174
הלכה י 175
הלכה יא 175
הלכה יב 176
הלכה יג 176
הלכה יד 177
הלכה טו 177
הלכה טז 178
הלכה יז 178
פרק יז 179
הלכה א 179
הלכה ב 179
הלכה ג 179
הלכה ד 179
הלכה ה 179
הלכה ו 180
הלכה ז 180
הלכה ח 181
הלכה ט 181
הלכה י 182
הלכה יא 182
הלכה יב 183
הלכה יג 183
הלכה יד 183
הלכה טו 184
פרק יח 184
הלכה א 184
הלכה ב 185
הלכה ג 185
הלכה ד 185
הלכה ה 186
הלכה ו 186
הלכה ז 186
הלכה ח 186
הלכה ט 186
הלכה י 187
הלכה יא 187
הלכה יב 188
הלכה יג 189
הלכה יד 190
הלכה טו 191
הלכה טז 192
הלכה יז 193

הלכה יח 194
פרק יט 194
הלכה א 194
הלכה ב 194
הלכה ג 194
הלכה ד 195
הלכה ה 195
הלכה ו 195
הלכה ז 196
הלכה ח 201
הלכה ט 201
הלכה י 203
הלכה יא 203
הלכה יב 206
הלכה יג 207
הלכה יד 207
הלכה טו 208
הלכה טז 208

פרק א

הלכה א

באין מחמשה וכו'. כל זה מבואר בפתיחה לרבינו במס' זבחים והם דברים פשוטים ומבוארים בתורה וזולת אלה המינים אין קרבן בתורה כי חיה אף טהורה אינה קריבה כדאיתא לעיל פ"ה מהל' איסורי מזבח ה"ו יעו"ש היטיב.

הלכה ב

ארבעה מינין וכו'. ובפתיחה כתב וז"ל החטאת והאשם והעולה והשלמים או הדומה לשלמים עכ"ל והיינו תודה.

הלכה ג

קרבן יחיד וכו'. זה פשוט דאינם בציבור דאינם שייכים בציבור כלל דאף דשותפים חייבים בבכור ומעשר כמבואר לקמן סי' קי"ב וסי' קי"ד מ"מ הקרבן הוא קרבן יחיד והוא קדשים קלים והא דהשותפים חייבים בהם משום דדינם כיחיד בזה מריבוי דקרא. וכל זה פשוט וברור.

הלכה ד

חוץ וכו'. עיין תוס' זבחים ה' א' ד"ה תודה וכו' ומנחות נ"ה א' תוס' ד"ה אבל וכו' ובתו"כ ויקרא פט"ז ופ"ג פרשה ב' ופ"ז פרשה ו' ותו"כ אמור פ"ו פרשה ז' יעו"ש ועיין תוס' מנחות פ"ט ב' ד"ה שאם וכו' ושם מ"ט א' ד"ה עקירה וכו' ובשיירי קרבן פ"ו דירושלמי דפסחים ה"ה יעו"ש.

זבחי שלמי וכו'. עיין זבחים נ"ד ב' ועי' תמורה י"ד א' ברש"י.

אשם לעולם וכו'. עי' זבחים ה' א' נ' א' ותמורה י"ד א' זבחים י"ג א' ועיין רש"י חומש ויקרא ז' ב' והוא תמוה ואפ"ל שט"ס הוא וצ"ל למה נאמר ישחטו רבים והלא אין אשם בא בצבור אלא ריבה לנו שחיטות הרבה יעו"ש היטיב ובתו"כ שם והבן.

ולא עוף. עיין לעיל פ"ז מהלכות כלי המקדש הי"ג ומש"כ שם ד"ה בקרבנות צבור ועיין תו"כ ויקרא פט"ז יעו"ש ופ"ז פ"ג יעו"ש היטיב.

הלכה ה

ושעיר חטאת וכו'. היינו שעיר הפנימי דאילו שעיר החיצון הוא נכלל בכלל מוספי המועדות כולם כמו שאר שעירי החדשים והרגלים. ואיל העם שבא ביוה"כ הוא נכלל ג"כ במוספין שס"ל לרבינו דאיל העם הנאמר באחרי מות והאיל הנאמר בפרשת פינחס במוספין הכל אחד וכמבואר לקמן פ"א מהל' עבודת יוה"כ ה"א יעו"ש.

וכן אם וכו'. כ"ז מבואר לקמן בהל' שגגות לקמן פי"ב מהל' שגגות ומשם והלאה מבוארים פרטי דינים אלו.

הלכה ו

והחגיגה והיא וכו'. כ"ז יתבאר אי"ה לקמן פ"א ופ"ב מהל' חגיגה יעו"ש היטיב.

וקרבן הגר וכו'. כ"ז מבואר בכריתות ח' ב' ט' א' יעו"ש היטיב ועיין בזה בתוספתא פ"ג דשקלים ושם איתא וז"ל כל חייבי קינין שבתורה חציין חטאות וחציין עולות חוץ מקינו של גר שאע"פ שהן חובה שתיהן עולות רצה להביא חובתו מן הבהמה יביא הביא עולת בהמה לכפרתו יצא מנחות ונסכים לא יצא לא אמרו קן אלא להקל עליו עכ"ל וכן הוא הלשון בתוספתא פ"א דכריתות יעו"ש היטיב והנה לכאורה הלשון הזה אין לו מובן הא כתב מתחלה רצה להביא חובתו מן הבהמה יביא ולענין מאי כתב עוד הביא עולת בהמה לכפרתו יצא הלא כיון שלכתחלה יכול להביא כ"ש בדיעבד וי"ל משום דבעי למינקט הביא לצרעתו יחזור ויביא לכפרתו לנזירותו יחזור ויביא לכפרתו לכן כתב מתחלה דאם הביא לכפרתו יצא אע"ג דיש עליו להביא לצרעתו לנזירותו מ"מ יצא במה שהביא לכפרתו (ובכריתות שם הנוסחא הביא לצערותו וט"ס הוא וצ"ל לצרעתו כמו שהוא בשקלים ופשוט) (ועיין בפתיחה לזבחים שכתב רבינו וז"ל ובתוספתא דכריתות נאמר הביא עולת בהמה לכפורים יצא מנחות ונסכים לא יצא לא אמר כן אלא להקל עליו עכ"ל וט"ס הוא וצ"ל לא אמר קן אלא להקל עליו) וע"ע ספרי שלח לך פיסקא ק"ח וע"ע לקמן פ"א מהל' מחוסרי כפרה ה"ב יעו"ש היטיב.

שתי בהמות וכו'. לכאורה מיותר זה כיון דבעולת בהמה לחודה סגי ובאמת כתב רש"י בכריתות שם ח' ב' דלאו דוקא נקט שלמים אלא לפי דנקט שלמים ומנחות לא יצא נקט נמי עולה ושלמים יצא אבל מלשון הש"ס משמע דלכתחלה יש להביא עולת בהמה ושלמים דהכי איתא התם כאשר תעשו כן יעשה מה אתם עולה ושלמים אף הוא עולה ושלמים ומה דכתב רש"י דבריו י"ל דלשון יצא קא קשיא ליה דמשמע דווקא בדיעבד ולא לכתחלה לכן כתב איידי דנקט שלמים ומנחות לא יצא נקט נמי דעולה ושלמים יצא אמנם לכתחלה על צד היותר טוב יש להביא ג"כ שלמים. ויש לעיין בזה.

והנודר או וכו'. הם הנקראים נדרים ונדבות בכל מקום בש"ס וכן התודה. ופשוט.

איל העולה וכו'. עיין יומא ז' א' נ' א' תמורה י"ד א'.

הלכה ז

חייב באחריותן וכו'. תמורה י"ד א' ב'.

מן הנדבה וכו'. עיין מגילה ח' א' ר"ה ו' א' חולין קל"ט א' קינין פ"א מ"א ועיין ערכין כ' ב' יעו"ש היטיב ובזבחים ד' ב' ותו"כ ויקרא פ"ד פרשה ג' יעו"ש.

אינן חייבין וכו'. ברכות כ"ו א' תמורה י"ד א' ותו"כ אמור פי"ד פרשה י"ב יעו"ש ירושלמי סוכה פ"ד ה"ו.

ואם קרב וכו'. תמורה שם ותו"כ שם.

וקרבן יחיד וכו'. דזמנו קבוע ודוחה שבת וטומאה כמבואר בתמורה שם וביומא נ' א' אלמא דאם עבר זמנו אינו קרב עוד ורק בחגיגה מייתינן לה דיש לה תשלומין כל שבעה ולהכי אינו דוחה שבת וטומאה כמבואר לקמן פ"א מהל' חגיגה ה"ז וה"ח אלמא דשאר קרבנות דדוחים שבת וטומאה אה"נ דעבר זמנם בטל קרבנם. ופשוט.

הלכה ח

אינו באה וכו'. עיין קדושין נ"ה א' ב' יעו"ש וסוטה ל"ב ב' ועיין זבחים כ"ח א' וע"ה ב' מנחות ג' א' תמורה י"ד א' ותוספתא פ"א דתמורה ובחולין נ"ו א' ועיין תו"כ ויקרא פ"ג פרשה ג' ופ"ו פרשה ה' ופ"ז פרשה ו' יעו"ש.

וא' בהן וכו'. תוספתא שם ועי' ירושלמי פ"ד דשקלים ה"ד יעו"ש ועיין לעיל פ"ג מהל' איסורי מזבח ה"א סעי' א'.

הלכה ט

מן הזכרים וכו'. כל חטאת יחיד באה נקבה מן הצאן רק בנשיא מביא שעיר וכה"ג ביוה"כ מביא פר לחטאת וכן בי"ד שהורו ושגגו כדאיתא לעיל הלכה ה' וכן כה"ג שהורה בטעות מביא פר וכן חטאות ציבור הבא במועדות בא זכר שעיר עזים ועיין בכל המקומות שציינתי בה"ח ד"ה אינו באה וע"ע יבמות ט' א' והוריות ח' א' וכל דינים אלו פשוטים הם ומבוארים בתורה ובכמה מקומות בש"ס וכל דינים אלו מבוארים ביותר ביומא ובהוריות ולפנינו אי"ה יבואר מזה כל אחד על מקומו. ומתוך כך תמהתי על הגהת מהר"י אבוהב לקמן פ"ד מהל' תמורה ה"ג יעו"ש היטב.

הלכה י

אלא מזכרי וכו'. זבחים נ' א' וע"ה ב' צ"ח א' ומנחות ג' א' ופ"ג א' חולין ע"ה א' תמורה י"ח ב' והוא פשוט בתורה ועיין לקמן פ"ו מהל' פסולי המוקדשין הט"ז.

מגדולי מין וכו'. **מן הקטנים וכו'**. והיינו אשם מצורע ואשם נזיר יעויין בכל המקומות שציינתי בס"ק כ"ג וע"ע בכריתות י' ב' ובזבחים מ"ח א' ובכריתות כ"ב ב' ועיין תו"כ ויקרא פכ"א יעו"ש.

הלכה יא

מן הכבשים וכו'. עיין בכל המקומות שציינתי בהלכה ח' ד"ה ואינו באה וע"ע ר"ה ו' א' פסחים כ' א' חולין ל"ו ב' נזיר כ"ה א' בכורות י"ד ב' תמורה י"ז ב' י"ח א' ב' ועוד דוכתי טובי דשלמים בא נקבה.

ואין העוף וכו'. עי' חגיגה ח' ב' תמורה י"ז ב' רש"י ד"ה אבל גבי וכו' ושם י"ט א' תוס' ד"ה והא הכא וכו' ועיין תו"כ ויקרא פ"ז פרשה ו' ועיין לקמן פ"א מהל' חגיגה ה"א.

מבן ח' וכו'. עיין ערכין י"ח ב' נדה מ"ז ב' יעו"ש ועיין תוספתא דנגעים פ"ט.

אם נתעברה וכו'. ר"ה ו' ב' יומא ס"ה ב' ערכין ל"א ב' ובתוספתא פ"ט דנגעים ועיין תו"כ בהר פ"ה פרשה י"ד ועיין בפרה פ"ק מ"ג וברבינו שם.

עד שלש וכו'. עיין ר"ה י' א' שם משמע דפחות מבן שלש פסולים ומבן שלש ואילך מתחיל כשרותן והנה בתו"כ ויקרא פ"ג פרשה ב' איתא שם וז"ל פר יכול זקן ת"ל בן אי בן יכול קטן ת"ל פר הא כיצד בן שלש כדברי חכמים ר"מ אומר אף בני ארבע וחמש כשרים אלא שאין מביאין זקנים מפני הכבוד עכ"ל משמע דלרבנן אין כשר יותר משלש שנים וע"ע בתו"כ שם פ"ו פרשה ה' והובא בבכורות מ"א א' יעו"ש היטיב ולפי"ז דלא כרש"י שפי' בר"ה שם וז"ל (בד"ה בן שתים וכו') אפילו כתב פר בן בקר לא נקרא בפחות משלש שנים עכ"ל ומשמע דפליגי מאימתי הוכשר להיות נקרא פר אבל לדברי רבינו פליגי שם בסוף שנות הפר ובהכי מיושב מה שהקשו התוס' שם בד"ה עגל וכו' שהקשו דר"מ [בפ"ק] דר"ה ס"ל פר בן שלש דמשמע דפחות מזה לא נקרא פר ובפ"ק דפרה מכשר אף בן ב' שנים יעו"ש היטיב שדחקו לומר דאף דר"מ דפרה קאי ארבנן ולא אר' יוסי הגלילי יעו"ש אמנם לשיטת רבינו ניחא בפשיטות דפליגי עד אימת הוכשר וריה"ג ס"ל דלא הוכשר רק עד שתי שנים וחכמים ס"ל דהוכשר עד בן שלש שנים ור"מ ס"ל דאף בן ארבע וחמש כשרים וכ"ש בן שתים רק שאין ממתינין לזקנה עד שתשחיר ובקרבנות ס"ל דמפני הכבוד אין מביאין ביותר מבן שלש שנים ועיין בקרבן אהרן שם בתו"כ פ"ג פרשה ב' שהביא בשם הראב"ד שהש"ס דר"ה מיירי בהתחלת זמן ההכשר יעו"ש והיינו כשיטת רש"י ותוס' דר"ה אמנם הקרבן אהרן בעצמו חילק בענין אחר יעו"ש היטיב והיינו כהבנת רבינו דר"מ ס"ל דמן התורה כשר בדיעבד אף בני ארבע וחמש ורק מפני הכבוד החמירה התורה להביא בני שלש שנים.

ובזה מיושב נמי מש"כ התוס' דהתם דרבנן דתו"כ לאו היינו רבנן דפרה דרבנן דפרה מכשרו נמי בן שתי שנים משא"כ רבנן דתו"כ דלא מכשרי רק בן שלש ולא בפחות יעו"ש היטיב ולרבינו על כרחך הא דפרה מכשרי עד שלש שנים וכ"ש בפחות מזה ולפי"ז

מסכימין שפיר לדברי רבנן בתו"כ ור' יוסי הגלילי אינו מכשר רק עד שתי שנים ולא ביותר מזה. ועיין בר"ש ורא"ש פ"ק דפרה מ"ב דקיימי בשיטת התוס' דר"ה יעו"ש היטיב אמנם רבינו ס"ל כמש"כ למעלה ופסק כחכמים דתו"כ ודפרה. וגם ר"מ ס"ל דביותר משלש אין מביאין מפני הכבוד וע"ע בתוס' יומא ס"ה ב' בד"ה משום חטאת וכו' שכתב ג"כ דלרבנן ביותר משלש פסולים יעו"ש היטיב ונתבארו דברי רבינו היטיב. וע"ע בסוטה מ"ו א' דמבואר שם דקדשים לא נפסלו בשנים וי"ל דהתם קאי על סתם משנה דאתי כר"מ ולר"מ אין נפסלין רק מפני הכבוד אין להביא ולרבינו י"ל עוד דס"ל דחכמים ג"כ ס"ל דאין מביאין יותר מבן שלש רק מפני הכבוד ולכן לא כתב כאן לפסול בדיעבד רק אין להביאו לכתחלה (ועיין במל"מ פ"ב מהל' איסורי מזבח ה"ו מש"כ בזה) ולפי"ז צ"ל לר"מ אף בני ארבע וחמש מביאין לכתחלה וביותר מכאן אין מביאין רק מפני הכבוד ולרבנן עד שלש מביאין לכתחלה וביותר מכאן אין מביאין מפני הכבוד ופסק כרבנן והא דמס' ר"ה דס"ל לר"מ דפר הוא בן כ"ד חדש ויום אחד היינו אהתחלת זמנו וכמ"ש רש"י ותוס' והראב"ד בקרבן אהרן ובזקנים ממש לר"מ אין מביאין רק מפני הכבוד ולרבנן פסולין מן הדין ועיין זבחים נ"ט ב' יהיה איך שיהיה דברי רבינו מכוונים דביותר מכאן אין מביאין וכחכמים דס"ל דעד כאן ולא יותר.

ובצאן עד וכו'. כן הוא בפרה פ"ק מ"ג ועי' לעיל פ"ב מהל' איסורי מזבח ה"ו במל"מ שהקשה מהך דמנחות צ"א ב' (וכן הוא בירושלמי שקלים פ"ה ה"ג ובספרי פרשת שלח לך פיסקא ק"ז יעו"ש היטיב) יעו"ש היטיב והנה במשנה פי' הר"ש והרא"ש דקמ"ל דבעינן שיהא בן שנה ושלשים יום מיום ליום שנחשב זה לשתי שנים דפחות מכאן לא מיקרי איל רק פלגס כדאיתא שם. ולא ידעתי הא דומיא דכבשים בני שנה קאי על סוף הזמן ע"כ הא דנקט נמי איל בן שתי שנים ג"כ על סוף הזמן קאי והיינו כרבינו. וצ"ל דרבינו מדרבנן קאמר והסוגיות ההם מיירי מדאורייתא. והנה לפי מה שהבין הקרבן אהרן דהא דר"מ ודר"א דפליגי בר"ה לענין פר בן שלש שנים דהיינו סוף הזמן יעו"ש וכמו שהבאתי למעלה בס"ק כ"ט (דהיכן מצינו כן דדבר שיהא זמנו עד זמן איזה שנים דלא נכשר עד סוף כל השנה האחרונה רק משתחיל השנה האחרונה יום אחד למר ושלשים יום למר דיהא זה נחשב לשנה שלימה ויאסר מכאן ואילך וע"כ לא מצינו מחלוקת בזה רק שיהא נכשר בהתחלה שיהא דינו כמו שנה שלימה אבל בכגון זה לא מצינו אשר באמת נ"ל ברור כי מטעם זה פירש"י ותוס' וכן הראב"ד בקרבן אהרן שם דמיירי לענין התחלת הזמן) והנה לפ"ז באיל שהוא בן י"ג חדש מיקרי זה שתי שנים ומשם ואילך עד כלות השתי שנים שלימות שהוא כ"ד חדש מיקרי בן שלש שנים וא"כ נוכל לומר שזה

כוונת הש"ס שמשם ואילך נקרא שלש שנים וע"כ לא נפסל אחר י"ג חדש עד שתי שנים שלימות כיון שמבן י"ג חדש ואילך מתחיל זמן כשרותו אבל לאחר כ"ד חדש אין מביאין אותו (אבל באמת זה אינו כמש"כ מתחלה. ועוד דא"א לומר כן כיון דקודם י"ג חודש אין מביאין אותו וא"כ הא דהצריך הכתוב שלישית ההין לאיל הוא מי"ג חדש ואילך וא"כ ליכא למימר דלאחר י"ג חדש נחלק בנסכים ונצריך יותר והבן) סוף דבר הדברים יגעים ולומר כי המשנה דפרה חולקת על הסוגייא דמנחות גם זה דוחק ולכן לכאורה העיקר כהמל"מ דרבינו מיירי מדרבנן. ויש לעיין בזה וה' יאיר עיני וע"ע בתוס' זבחים ע"ה ב' בד"ה איכא וכו' ועיין תוספתא פ"ד דכריתות יע"ש היטיב.

הלכה יב

יום שלשים וכו'. היינו דיוקא בקרבנות חובה אבל בקרבנות נדבה שפיר מביאין ביום שמיני כמו דאיתא במשנה פ"ק דפרה וכבר תמה מרן ע"ז שלא ביאר זה רבינו.

מן הבכור. שם במשנה ועי' בכורות כ"ו ב'.

ומן הפסח וכו'. עיין בפי' רבינו שם שנשתווה לענין מתנה לבכור והר"ש נתן טעם לפי שנשחט לפי מכסת הנפשות ולא יבא לידי נותר יעו"ש ועל מעשר לא נתנו טעם וצריך ע"כ לטעם רבינו לפי ששוה לבכור.

הלכה יג

ואם הוסיפו וכו'. מבואר זה בזבחים כ"ה ב' ובכורות ל"ט ב'.

פחתו שעה וכו'. זה לכאורה אין לו הבנה אם לא דקאי על מחוסר זמן דבעינן שבעה ימים מעל"ע הא פיחתה שעה אחת אינו כלום אבל לכאורה אין דין זה נכון דהא שם לא בעי מעל"ע עיין תוס' דערכין י"ח ב' ד"ה שנתו וכו' יעו"ש היטיב דמוכח דא"צ מעל"ע וכבר חקרו הפוסקים בזה עיין פמ"ג ביו"ד סי' ט"ו ובנוב"י מהדו"ת חלק יו"ד סי' ז' יעו"ש ושם הביא ראייתו מהתוס' דערכין יעו"ש היטיב ודברי רבינו דכאן לא הזכירו יעו"ש אבל באמת אין הכרע מכאן די"ל דכוונת רבינו על זמנים אחרים דקדשים כמו בפלגס דבעינן דווקא שיכלו הי"ג חדשים מיום ליום וכמש"כ לעיל בהי"ב בשם הר"ש והרא"ש שוב חפשתי בספרים ומצאתי בתשובות שבסוף ס' קהלת יעקב השייכים ליו"ד סי' א' יעו"ש היטיב. שוב ראיתי בפמ"ג החדשים נדפס בהג"ה בשם גאון אחד דבר בענין זה והביא ראיה מיומא ס"ג ב' דלא בעינן מעל"ע דאל"כ משכחת לה שיגריל קודם המעל"ע ואם יצא לשם ימתין עד לאחר מעל"ע יעו"ש ותמוה הוא דקודם מעל"ע אינו חל הקדש עליו או דאסור להקדיש מחוסר זמן עיין לעיל פ"ג מהל' איסורי מזבח ה"ח וה"י יעו"ש היטיב.

והוסיף על וכו'. שם בזבחים ובבכורות יעו"ש היטיב.

הלכה יד

הרי אלו וכו'. עיין מ"ג פ"ק דפרה ועיין זבחים ע"ה ב' ברש"י שם וצ' ב' ובמנחות ג' א' ברש"י שם וצ"א ב' ועיין כריתות י' ב' ובירושלמי פ"ה דשקלים ה"ג ותו"כ ויקרא פ"י פרשה ז' וספרי פרשת שלח לך פיסקא ק"ז יעו"ש היטיב.

הם הזכרים בני וכו'. עיין בכל המקומות שציינתי בס"ק הקדום.

משיכנס בשנה וכו'. שם בפרה ובמנחות צ"א ב' ובחולין כ"ג א'. ומש"כ ל"א יום היינו ר"ל שיכנס יום ל"א ולא כל יום השלשים עצמו כמו שמסיק בעצמו וה"ז דומה למה שאמרו בכל מקום בן י"ג שנה ויום אחד או בת י"ב שנה ויום אחד ועיין מג"א סי' נ"ג ס"ק י"ג.

ה"ז בן וכו'. ר"ה י' א' והא דבריש מס' פרה ס"ל לחכמים דעגלה בת שתים היינו טעמא משום דכתיב עגלת בקר יעו"ש בר"מ ור"ש.

פר בן וכו'. עיין מש"כ מרן ע"ז דס"ל כחכמים דאמרי שם בפרה פרק קמא מ"ב דאף בני שלש מיקרי פר וכ"ש בן שתים יעו"ש ולא ידעתי למה תמה עליו הלח"מ בהלכה י"א. ואם תמה על תמיהתו הלא הרבה נמצא כן בספרים ראשונים ואחרונים שמקשים איזה קושיא כדי לברר הדבר היטיב ולפרש כל חלקי הסותר. ועיין מש"כ לעיל בהלכה י"א.

שעיר עזים וכו'. הא דשעיר עזים היינו בתוך שנתו עיין משנה ג' פ"ק דפרה ועיין יומא ס"ה ב' ועיין תו"כ ויקרא פ"י פרשה ז'. ומש"כ דשעיר היינו בן שתים עיין מנחות צ"א ב' ושם ק"ז ב' והא דמצינו כמה פעמים במוספי מועדות בפרשת פינחס דכתיב שעיר סתמא ומ"מ הוא בן שנה י"ל דהתם דכתיב ושעיר חטאת ותיבת שעיר דבוק לתיבת חטאת וכל שעיר חטאת הוא בן שנה כדאיתא בתו"כ שם משא"כ שעיר נפרד הוא הגדול. ובאמת לא נפק"מ בזה רק מי שנדר או התנדב שעיר ולא פירש חייב להביא בן שתי שנים אבל בכל הקרבנות שבתורה דכתיב שעיר כתוב בצידו שעיר עזים או שעיר חטאת. ובמש"כ מיושב קושיית המל"מ יעו"ש היטיב.

הלכה טו

זכרים וכו'. תמורה י"ד א' ט"ו א' ט"ז א' כריתות כ"ו א' הוריות ו' ב'. ועיין הג"ה במנחות ק"ח א' נדפסת בגי' רש"י והיא תמוה.

מן העז וכו'. יותר נ"ל לגרוס וכל חטאות הציבור וכו' ומש"כ מן העז או מן הבקר. היינו כל שעירי הרגלים ושעירי יוה"כ ור"ח הכל שעירים ופר העלם דבר עיין לעיל סעי' ה'.

מן הכבשים וכו'. הכל מבואר בתורה אצל כל המועדות וכן התמידים היו כבשים ואילים בכלל כבשים שכתב רבינו דבמין כבשים גופא נקראו הקטנים כבשים והגדולים אלים משא"כ כשמזכיר כבשים אצל עזים אלים הם בכלל כבשים.

נקבה. זה פשוט ממה שמבואר בהלכה ט' ועיין זבחים נ' א' ע"ה ב' מנחות ג' א' יבמות ט' א' הוריות ח' א' תמורה י"ד א' ועיין במקומות שציינתי לעיל הלכה ח' ד"ה אינו באה ועוד פשוט בכמה מקומות.

לכהנים. זה פשוט בזבחים נ"ג א' ושם נ"ה א' נ"ז א' מנחות ע"ב א' ב"ק ק"י ב' וזבחים מ"ד ב'.

מן הבקר. רק מן הכשבים או מן העזים כדכתיב בתורה ובמקומות שציינתי לעיל ס"ק מ"ו.

חוץ משלש וכו'. ר"ל שלש חטאות אלו אינם דומות לשאר חטאת יחיד. דשעיר נשיא הוא נשתנה שאינו בא מן הכבשים רק מן העזים וזכר. ופר כהן משיח נשתנה שהוא פר ואינו נאכל וכן פר יוה"כ והם הנקראים פרים הנשרפים בזבחים מ"ז א'.

הלכה טז

יוה"כ שחבירו וכו'. ר"ל היינו השעיר הפנימי שהוא חבירו של שעיר המשתלח משא"כ שעיר החיצון שפיר נאכל כדאיתא מנחות צ"ט א' אבל חטאת הנכנס דמה לפנים טעון שריפה כמבואר בתורה ועיין פסחים פ"ג א' וזבחים מ"ג א' ומ"ז ב' ופ"ב א' ועיין ביומא ס"ז ב' ועוד בדוכתי טובי.

שעירי ע"ז וכו'. הכל כנ"ל ומבואר בתורה ויקרא ופרשת שלח לך יעו"ש.

הבא על וכו'. עיין זבחים מ"ג א' ומ"ז ב'.

שתים ליחיד וכו'. הנה שתים ליחיד הוא פר כהן משיח הבא על כל המצות ופר כה"ג ביו"כ. ושלש דציבור הם שעירי ע"ז ושעיר יוה"כ הפנימי ופר העלם דבר של בי"ד. ובהיות כן יש לתמוה על מש"כ הראב"ד וז"ל א"א נראה שהוא מונה שעירת יחיד בכלל שעירים הנשרפים וכ"כ רבינו נסים ז"ל והדבר זר מאד שקראו לשעירה שעיר ועוד לא מצינו לה מן התורה שתהא נשרפת אלא שתהא נאכלת כשאר חטאות של יחיד ושעירים הנשרפים שאמרו במשנה מפני שמביאין בע"ז פר ושעיר לכל שבט ושבט ושעיר לבי"ד עכ"ל והנה כבר הרגישו מרן והלח"מ שלפי נוסחתינו ברבינו אין מקום להשגת הראב"ד. והנה טעם רבינו נסים לפי הנראה מבואר משום דבכל מקום נקט שעירי ע"ז בלשון רבים וע"כ היינו שעיר ע"ז דשל יחיד נמי ואין לומר משום דכל שבט מייתי שעיר להכי נקט בלשון רבים דא"כ גם פר הו"ל למיתני בלשון רבים דכל שבט ושבט מייתו פר. אבל

באמת זה אינו דעיין יומא נ"א דמייירי התם בשל ציבור לחוד ומ"מ נקט התם שעירי ע"ז בלשון רבים ופר בלשון יחיד ועיי"ש בתוס' ד"ה חטאת וכו' יעו"ש היטיב ומרבינו מבואר בהדיא בהלכה ט"ו דכל חטאת יחיד נאכלת לבר מן פר כהן משיח ופר יוה"כ וג"כ מבואר מהתם דכל חטאת יחיד נקבה לבד מן שלש שתים פרים הנ"ל ושעיר נשיא ואם איתא דס"ל כרבינו נסים הא איכא נמי שעיר ע"ז דיחיד אלא ודאי ברור דלא ס"ל כר"נ.

הלכה יז

נקראים זבחים וכו'. עיין זבחים ח' ב' י' ב' י"א א' ג' א' מ"ד א' מ"ז א' ס"ט א' צ' ב' קי"ט ב' ועיין תוס' שם ע"ד ב' ד"ה והא וכו' ותוס' גיטין כ"ח ב' ד"ה והא וכו' ותוס' מנחות ס"ב ב' בד"ה וכן וכו' וחגיגה ח' ב' ד"ה מי שחגיגה וכו' ועיין ירושלמי פסחים פ"ה ה"ד ובתו"כ צו פט"ו אמור פ"ג פרשה ד'.

נקראים ק"ק וכו'. זבחים מ"ז א' נ"ב ב' נ"ג ב' נ"ד ב' מ"ח ב' ט' א'.

נקראים ק"ק. שם נ"ה א' נ"ו ב'.

הלכה יח

הנקראים אימורין וכו'. זה פשוט ומבואר בכמה מקומות עצמו מספר ובתוספתא פ"ט דחולין.

שע"ג הקבה וכו'. עיין חולין מ"ט ב' ובתו"כ ויקרא פי"ז פרשה י"ד יעו"ש ושם שנויים כמו דמסיק בחולין שם דמפכת לקמייתא דר"ע ס"ל לרבות חלב שע"ג הדקין יעו"ש ועיין במרן שהקשה למה לא פסק כר"ע ותירץ לפי ששם איכא תרי לישני וכו' אלמא לכו"ע יש חלב אסור בקיבה יעו"ש היטיב. ולכאורה יש לעיין הא ללישנא בתרא דבאייתרא כו"ע לא פליגי דשרי וכי פליגי בדאקשתא א"כ ללשון זה אין חלב אסור יעו"ש הן אמת דרש"י ז"ל כתב שם דהלכתא כלישנא קמא יעו"ש אמנם רבינו ז"ל דפסק בפ"ז מהל' מאכלות אסורות דהלכה כלישנא בתרא וכתב שם הרב המגיד דבמקום שאין מנהג יש לנהוג להקל באקשתא א"כ מן הדין אין שום חלב אסור בקיבה וא"כ יש לכאורה לעיין על פסק רבינו דכאן. שוב ראיתי דזה טעות דהה"מ מיירי שם באייתרא וא"כ י"ל דאקשתא מדינא אסור. ויש ראיה לכאורה דהלכה כלישנא קמא מהא דפסחים נ"א ב' דבני מערבא לא שרי רק בדאייתרא ועי' בתוס' חולין נ' א' ד"ה כי פליגי וכו' ולכן בדאייתרא תלוי במנהג המקומות אבל באקשתא מדינא אסור וזה אתי כר' ישמעאל דלר"ע ליכא שום חלב קיבה דיהא אסור ועיין בב"י יו"ד סי' מ"ח שכתב דרבינו ס"ל כלישנא בתרא וס"ל כבני בבל יעו"ש וזה ליתא כדמוכח מהכא. וס"ל עוד מדקא אמר בחולין מ"ט א' דכהנים נהגו בו היתר וכו' משמע אבל באמת אין הלכה כן. וא"נ י"ל דללישנא קמא גם ר"ע מודה בחלב

דאקשתא והא דאמר לרבות חלב שעל הדקין לא לאפוקי דאקשתא רק דאייתרא ולכן לא רצה לומר לרבות חלב שעל הקיבה דא"כ ס"ד לומר דאתי לרבות דאייתרא נמי ולכן אמר לרבות שעל הדקין והיינו טעמא דבעינן תותב קרום ונקלף וה"נ דאקשתא לענין זה וא"כ אין אנו צריכים למש"כ מרן בזה. שוב ראיתי כעין זה בלח"מ בהל' מאכלות אסורות יעו"ש היטיב ונהניתי ועיין במל"מ בסי' קע"ט הלכה ה' יעו"ש ובמש"כ שם.

על הכסלים וכו'. עי' תו"כ פי"ז פרשה י"ד ועיין חולין צ"ג א' ובטור ושו"ע יו"ד סי' ס"ד.

ונוטל מן וכו'. עיין תו"כ שם ומש"כ מרן בשם רבינו שהוא קצה התחתון היוצא ממנו כמו הבוהן מן היד יעו"ש היטיב. והיינו אצבע הכבד שנזכר בתמיד פ"ד מ"ג יעו"ש היטיב.

האליה תמימה. עיין פסחים צ"ז א' זבחים ט' א' כ"ח א' צ' ב' מנחות פ"ג ב' הוריות י"ג ח' בכורות ה' ב' כריתות ד' א' תו"כ ויקרא פי"ז י"ח י"ט כ' יעו"ש.

עם החוליות וכו'. בהקדמה לזבחים כתב רבינו וז"ל האליה כולה עם החוליות הסמוכות לה והן החוליות אשר בין הירכים שקורין אותם הטבחים שדרתא עכ"ל ועיין רש"י בחולין י"א ח' יעו"ש היטיב וע"ע בתו"כ ויקרא פי"ט פרשה י"ד יעו"ש היטיב מש"כ בשם הראב"ד דרק חוליא אחת לוקחין עם האליה יעו"ש היטב.

וכל האימורין וכו'. עיין מרן שהבין דאתי לאפוקי מזבח הפנימי יעו"ש (ועיין ת"כ ויקרא דבורא דחטאת ספ"ד) ולענ"ד א"כ פשיטא ומאי קמ"ל. ויותר נ"ל דקמ"ל דאף פרים הנשרפים ושעירים הנשרפין דדינם שהבשר נשרף על בית הדשן. מ"מ אימוריהם נקטרים ע"ג מזבח החיצון ועיין לקמן פ"ג מהל' עבודת יוה"כ ה"ז ועיין לקמן פ"ה הי"ח יעו"ש גם נכלל בזה דכל האימורים הן של עולה שהיא כולה כליל מ"מ אימוריה קרבין בפ"ע לא שהיה מנתח עם הקרבים רק שהקרבים קרבין בפ"ע ביחד וכן בשלמים האימורין קרבים והבשר נאכל לבעלים ובחטאת ואשם הבשר נאכל לכהנים והאימורים קריבין לגבי המזבח כמבואר לקמן בפ"ו ובשארי פרקים מהלכות אלו.

הלכה יט

ואפילו נמצא וכו'. עיין חולין ע"ה א' יעו"ש היטיב.

חלבו עם וכו'. שם בחולין מבואר דאין חלבו קרב משמע אבל הוא עצמו קדוש והבשר נאכל בחטאת ואשם לכהנים ובשלמים לבעלים אבל בזבחים צ"ח א' ובמנחות פ"ג ב' איתא מה אשם אין שפיר ושיליא קדוש בו אף כל אין שפיר ושיליא קדוש בו ומשמע דגם הבשר אין בו שום קדושה ועיי"ש בתוס' ובמנחות שם דהך תנא דזבחים ומנחות ס"ל דוולדות קדשים בהווייתן הם קדושים ולכן העובר אין חל שום קדושה עליו אבל

תנא דחולין ס"ל דבמעי אמן הם קדושים ולכן לא מיעט רק חלבו מהקרבה אבל הוולד גופיה קדוש יעו"ש היטיב. והנה רבינו ס"ל לקמן פ"ד מהל' תמורה ה"ג דבמעי אמן הם קדושים ולכן פסק דהוולד קדוש ורק לענין חלבו אינו קרב והבן. והנה בהא אי בהוייתן הם קדושים או במעי אמן יבואר אי"ה במקו"א מזה וע"ע בתו"כ ויקרא פי"ז פרשה י"ד יעו"ש היטיב.

פרק ב

הלכה א

הם הנקראים וכו'. עיין ברכות ט"ו א' פסחים צ"ו א' ב"ק י"ג א' קדושין ל"ו ב' זבחים ה' א' ט' ב' י"א ב' כ"א ב' מ"ג א' מ"ד א' מ"ה א' ע"ו ב' צ' א' קי"א א' קי"ח א' מנחות מ"ד ב' מ"ה א' נ"א ב' פ"א ב' פ"ג ב' פ"ט ב' צ' ב' ק"ה ב' ק"ז ב'.

נקראת מנחת וכו'. שבועות י"א ב' זבחים מ"ב א' ק"ט ב' מנחות ח' א' י"ב ב' כ' א' כ"ב א' נ"א א' נ"ז א' נ"ט א' ס' ב' ס"א א' ע"ד ב' ק"ו א' ק"ז א' מעילה י' א'.

לא תנופה וכו'. הא דאין טעון לבונה עיין מנחות ח' א' נ"ט א' ובתו"כ ויקרא פט"ו פרשה י"ג. והא דאין טעון לא תנופה ולא הגשה עיי"ש ס' ב' וס"א א' ובתו"כ שם פי"ג פרשה י"א יעו"ש.

טעונה מלח. מנחות כ' א' כ"א ב' תו"כ שם פי"ד פרשה י"ב.

וכולה נשרפת וכו'. עיין זבחים מ"ג א' מ"ב א' ק"ט ב' מנחות י"ב ב' ס' א' ב' ע"ד ב' ק"ז א' מעילה י' א' ובתו"כ ויקרא פי"ג פרשה א'.

ואין נותנין וכו'. זה פשוט בסוכה מ"ח ב' מ"ט א' יעו"ש כל הסוגיא היטיב מעילה י"א ב' ועל כרחך לא פליג שמואל בזבחים צ"א ב' דהמתנדב יין מזלף ע"ג אישים היינו דווקא במתנדב משום דכתיב אשה ריח ניחוח לה' אבל בנסכים הבא בשביל הקרבן לכו"ע מתנסך ע"ג המזבח ועיי"ש ברש"י יעו"ש היטיב וגם במתנדב פסק רבינו דמנסכו לשיתין עיין לקמן פט"ז ה"ד ושם יבואר אי"ה וע"ע מנחות ע"ד ב' ק"ז א' יעו"ש היטיב וע"ע תוס' מנחות צ"א ב' ד"ה דמייתי וכו' יעו"ש היטיב.

אלא מגביה וכו'. עיין מרן ז"ל שכתב שזה לאו דווקא יעו"ש.

על היסוד וכו'. עיין בהשגת הראב"ד שכתב ע"ז וז"ל א"א זה שבוש שלא היה יוצק על היסוד אלא בספל של יין שהי' בקרן מערבית דרומית עם ספל של מים של ניסוך המים בחג עכ"ל ועיין במרן שכתב דהך סוגיא דסוכה שם מיירי בחג אבל בכל שאר ימות השנה הי' על יסוד ואע"ג דבזבחים צ"א ב' איתא דהיה מנסך לספלים היינו לאפוקי ע"ג

האישים יעו"ש ועי' בלח"מ שכתב דכוונת רבינו דהיה מנסך בספלים ולא אתי לאפוקי רק דלא היה נותן ע"ג האישים יעו"ש היטיב ועיין מש"כ לעיל פ"ב מהל' בית הבחירה ה"י והי"א יעו"ש היטיב ומכאן משמע שהבין רבינו כי השיתין הם ביסוד ממש יעו"ש היטיב מש"כ בזה ואם נאמר שהשיתין היו מתעקמין ויורדין מקרנות המזבח עד נקבי היסוד שהי' המזבח מנוקב למעלה והיה הולך עד היסוד בעיקום ושם היה מנוקב היסוד ונכנס לשיתין א"כ שפיר משמע כדברי הלח"מ. ועיין היטיב שם בפרק ב' מש"כ בזה.

הלכה ב

עולת בהמה וכו'. מנחות צ' ב' יעו"ש היטיב ועיין בכל המקומות שציינתי בהלכה א'. ויש לעיין לכאורה על הא דאיתא זבחים ה' א' על הא דמקשה התם מה לשלמים שכן טעונין נסכים ותנופת חזה ושוק יעו"ש היטיב דמשני התם עולה תוכיח והו"ל לעשות פירכא מנסכים לבדה והו"א מה לעולה ושלמים שכן טעון נסכים משא"כ אשם ואיכא למימר משום אשם מצורע נקיט תנופת חזה ושוק דהא התם איכא נסכים ועיי"ש תוס' ד"ה מה לשלמים וכו' יעו"ש היטיב וא"נ י"ל מה דאיתא שם עולה תוכיח היינו עולת העוף והבן. ושוב מצאתי בש"ס החדשים בגליון הש"ס ובהגהות הגאון ר' יחזקאל לנדא שהרגישו בזה ועיי"ש מש"כ בזה אבל לענ"ד נראה דכוונת הש"ס על כל האשמות בין שאר אשמות ובין אשם מצורע ומשום שאר אשמות נקט נסכים ומשום אשם מצורע נקט תנופת חזה ושוק והבן. והא דקאמר עולה תוכיח משום תנופת חזה ושוק מייתי לה.

היה קרבן וכו'. פשוט שם ועיין תמורה י"ד א' ועיין לעיל פ"ג מהל' כלי המקדש דהשיר לא היה רק בעת קרבן ציבור ואין אומרים שירה אלא על הנסכים אלמא דאיכא נסכין בציבור ומבואר כמה פעמים בתורה ובש"ס עצמו מלספר.

או כבש וכו'. מנחות צ"א ב' ר' נתן אומר לכבש זו עולת יולדת האחד זה אחד עשר של מעשר ובספרי שלח לך פיסקא ק"ז איתא וז"ל ר' יונתן אומר לכבש האחד זו עולת יולדת שתטעון נסכים שלא שמענו בכל התורה כולה או אינו מדבר אלא באיל כשהוא אומר או לאיל תעשה מנחה הרי איל אמור ומה ת"ל לכבש האחד להביא את עולת יולדת שתטעון נסכים שלא שמענו לה בכל התורה כולה ד"א לכבש האחד להביא את אחד עשר במעשר עכ"ל וזה שלא כסוגיית ש"ס דידן דשם מבואר דר' נתן דרש דעולה זו עולת מצורע לזבח זו חטאתו או לזבח זו אשמו והא דלכבש זו עולת יולדת ר' יונתן קאמר לה ואילו בש"ס מבואר דר' נתן מייתי לכבש זו עולת יולדת ומהאחד נפקא ליה אחד עשר שבמעשר ועיי"ש בזרע אברהם שיישב זה בקצת יעו"ש היטיב ועיין לקמן פ"י מהל' שגגות ה"ב יעו"ש.

ואילו של וכו'. שם בש"ס מרבה מדכתיב לאיל יעו"ש היטיב ועיי"ש בספרי דמייתי מאיל לדרשות אחרות יעו"ש היטיב.

אבל העוף וכו'. שם במנחות צ' ב' לר' יאשיה ממעט ליה מדכתיב מן הבקר או מן הצאן ולר' יונתן ממעט לה מדכתיב זבח ועוף אינו זבח (ועיין זבחים ס"ט א' קי"ט א' ומנחות ג' א' וזבחים צ"ט ב') והנה הזרע אברהם כתב שם בספרי מדכתיב זבח והיינו שלמים יעו"ש ועיין זבחים ד' א' ויש לעיין בזה וע"ע חגיגה ז' א' יעו"ש (ועיין לעיל פ"א הי"ז).

והאשמות והחטאות וכו'. שם במנחות צ' ב' ועיין בהרבה מקומות שציינתי בהלכה א'.

חוץ מחטאת וכו'. ר"ל דכתיב במצורע דמביא שלש בהמות ושלשה עשרונים סולת מנחה בלולה בשמן היינו לכל כבש עשרון אחד כדאיתא במנחות צ"א א' יעו"ש היטיב דנפקא ליה מדכתיב בפרשת שלח לך על העולה או לזבח יעו"ש היטיב (וע"ע שם ק"ה ב' וזבחים ע"ו ב' ונדה ע' ב') ועיין לקמן הלכה ו' ועיין מנחות פ"ט א'.

הלכה ג

יצאו חטאת וכו'. יעו"ש צ' ב'.

שלמי חגיגה וכו'. שם יעו"ש היטיב.

הלכה ד

נסכי כבש וכו'. כל זה מבואר שם צ"א ב' ובספרי בפרשת שלח לך יעו"ש ובשקלים פ"ה ה"ג. וע"ע מנחות פ"ח א' ועיי"ש כ"ב א' ועיין תוספתא שם פ"י יעו"ש.

נסכי איל וכו'. הא דלא כתב בין בן שתי שנים בין בן שלש שנים כמו דאיתא התם בש"ס ושם ושם משום דסמך על מש"כ פ"א הי"א דיותר מבן שתי שנים אין מביאין אותו יעו"ש ומש"כ בזה ועיין במל"מ לעיל פ"ב מהל' איסורי מזבח ה"ו יעו"ש.

הלכה ה

כשיעור הזה וכו'. עיין מנחות צ"א א' יעו"ש היטיב דמסיק דאפילו מייתי קרבן אחד וממין אחד ואפילו בבת אחת מ"מ בעינן נסכים לכל אחד ואחד יעו"ש.

ואם גרע וכו'. כן משמע מהא דמנחות פ"ט א' דאם הוסיף עליו כל שהוא פסול וכן אם גרע כל שהוא וע"ע שם צ"א ב' חולין כ"ג א' גבי פלגש כמבואר לקמן סעיף ו' ועיי"ש בש"ס לבר פדא דמייתי ומתני יעו"ש היטיב וע"ע שם כ"ב א' ועיי"ש ק"ד א' יעו"ש היטיב וע"ע בספרי פרשת שלח לך פיסקא ק"ז יעו"ש היטיב ועיין מרן מש"כ בזה.

בשלישית ההין וכו'. עיין בראב"ד שהשיג ע"ז ממנחות פ"ט ב' יעו"ש ומרן כתב שיש להגיה שצ"ל בלול ברביעית ההין וכו' יעו"ש ועיין תו"כ אמור פי"א פרשה י' יעו"ש ודע כי בהקדמה לרבינו על מנחות כתוב נמי שם בשלישית ההין יעו"ש וראיתי בש"ס דפוס

ווילנא שהוגה שם על הגליון ג"כ רביעית ההין יעו"ש וע"ע בספרי פרשת שלח לך פיסקא ק"ז יעו"ש.

הלכה ו

עשרון עם וכו'. עיין מנחות צ"א א' ובתו"כ מצורע פ"ב יעו"ש היטיב.

מביא עמו וכו'. עיין פרה פ"א מ"ג והנה במנחות שם ב' ובחולין כ"ג ב' איתא פלוגתא דר' יוחנן ובר פדא דר"י ס"ל דבריה הוא ורבי הכתוב לנסכי איל ובר פדא ס"ל דמייתי ומתני יעו"ש והתוס' הקשו שם דאיך מייתי ומתני דבשלמא לר' עקיבא דס"ל יין לספלים ניחא אמנם לר' טרפון דס"ל לאישים קשה יעו"ש היטיב וכ"כ בחולין כ"ג ב' יעו"ש וצ"ע הא איתא בזבחים צ"א ב' דהמתנדב יין לר"ע מביא לספלים כדין נסכי המזבח המבואר לעיל בהלכה א' אבל לר"ע אין מתנדבין שמן ולר"ט מתנדבין שמן ג"כ כדאיתא במנחות ק"ד ב' וקאמר התם בזבחים דהמתנדב יין לר"ע מביא לספלים ולא לאישים אבל לר"ע אין מתנדבין שמן אבל לר"ט דמתנדב אדם שמן מביאו לאישים יעו"ש היטיב וה"ה דהמתנדב יין לר"ט מביאו ג"כ לספלים יעו"ש וא"כ אין קושיית התוס' כלום. וזה כוונת הגאון ר"י ברלין שם על הגליון שהרגיש בזה יעו"ש היטיב. ואי לא מסתפינא אמינא להגיה שכצ"ל לר' שמעון במקום ר"ט והיינו טעמא דהא מסקינן התם דלכן לא מזלפו ע"ג האישים משום שהוא מכבה וס"ל כמ"ד דבר שאין מתכוין אסור אמנם למ"ד דבר שאין מתכוין שרי אה"נ דמזלפו ע"ג האישים יעו"ש היטיב א"נ י"ל דפסיקא להו להתוס' משום דוכתא דס"ל לר"ט כר"ש בדבר שאין מתכוין (שוב ראיתי בס' שער המלך לקמן פ"ו מהל' פסולי המוקדשין הי"ח שהקשה זה יעו"ש).

הלכה ז

שנים עשר וכו'. עיין מנחות פ"ט א' ובהוריות י"א ב' וכריתות ה' ב' ובירושלמי שם בהוריות ובשקלים פ"ו ה"א ועיין פ"ח מהל' כלי המקדש ה"ב.

והעשרון הוא וכו'. מבואר בעירובין פ"ג ב' ועיין שבת ט"ו א' וש"נ.

בענין חלה. בפ"ו מהל' בכורים הט"ו יעו"ש.

הלכה ח

מודד הכל וכו'. מנחות פ"ז א' שם ב' יעו"ש היטיב אבל השמן והיין היה נמדד בחצי הין ובשלישית הין וברביעית הין ביחד כמו שנתבאר לעיל פ"א מהל' כלי המקדש הי"ז יעו"ש היטיב והא דאיתא במנחות פ"ח א' ששה לפר וארבע לאיל וכו' אין כוונתו דמודדין ששה פעמים בלוג דזה אתי דהיה מודד בחצי ההין ובשלישית ההין בבת אחת רק דעל כמות המדה הוא אומר. ופשוט.

וכן השמן וכו'. כ"ז פשוט ומבואר שם ולעיל בפ"א מהל' כלי המקדש יעו"ש.

כמניין העשרונות וכו'. עיין זה שם פ"ח א' ובתו"כ מצורע פ"ג פרשה ד' יעו"ש היטיב והנה פסק כת"ק ועיי"ש ק"ג ב' פירש"י שם דאתיא כר"א בן יעקב דס"ל דדי בלוג אחד יעו"ש היטיב וכן פי' רשב"ם בב"ב פ"א ב' יעו"ש היטיב וע"ע בתוס' קדושין כ"ה א' ד"ה כל הראוי וכו' יעו"ש היטיב אמנם במנחות י"ח ב' ובמכות י"ח ב' ובנדרים ע"ג א' ובנדה ס"ו ב' וביבמות ק"ד ב' ובחולין פ"ג ב' משמע שם דאף למ"ד כל עשרון בעי לוג מ"מ בכלי שיש בה יותר ששים עשרונים אין נבללות יפה וכ"מ ברבינו שפסק כאן דבעי לכל עשרון לוג ומ"מ פסק לקמן סעיף נ"א סעיף ו' דיותר ששים אין נבלל יפה יעו"ש היטיב. שוב ראיתי בתוס' יו"ט פי"ב מ"ד דפי' כן מדעתיה דנפשיה יעו"ש והתימה עליו שלא הביא דברי רש"י שם י"ח ב' יעו"ש היטיב. וע"ע שם במנחות ק"ז ב' דלאוקימתא דרבא ס"ל לרבי דהתם כת"ק דהכא ולרבנן דהתם ס"ל כראב"י יעו"ש וא"כ הלכה כראב"י והנה בהא יש ליישב דלא ס"ל כאוקימתא דרבא אך יש לעיין דהא משנת ראב"י קב ונקי וא"כ הו"ל לרבינו לפסוק כמותו והנה לדעת הרא"ש בפ"ד דעירובין סי' ב' דאין הלכה כמותו רק בק"ב מקומות ניחא זה אמנם להחולקים על זה יש לעיין בזה ויש לעיין בזה בספרי הכללים.

והנה שם פ"ט א' איתא ור' נחמיה ור"א (בן יעקב) האי עשרון וכו' ותיבות בן יעקב מוקף בחצאי לבנה אך לא ידעתי מבטן מי יצא הג"ה זו כי במשנה ושם ק"ז ב' ובתו"כ נאמר בהדיא ראב"י ויש לעיין בזה.

סולת חול וכו'. עיין לעיל פ"א מהל' כלי המקדש הי"ט יעו"ש היטיב.

קדש לפי וכו'. עיין מש"כ למעלה בפ"א מהל' כלי המקדש הי"ז. והן עתה מצאתי כדברי בלח"מ כאן ונהניתי. ומה שהקשה למה פסק כר' מאיר דמחשבין מלמעלה למטה ולא פסק כר' יהודה ותירץ משום דסתם משנה במנחות פ"ח א' כן יעו"ש היטב. ודע כי התוספתא דמנחות איתא שם בשם ר"י דחשיב מלמעלה למטה יעו"ש היטיב בפרק י' ומשמע דר"מ ס"ל דמחשבין ממטה למעלה ואולי כן היה ג"כ גי' רבינו בש"ס. ועיין מש"כ המל"מ בזה דהעיקר כאוקימתא דר' יוחנן ומ"מ י"ל אף דס"ל דמחשבין ממעלה למטה כסתמא דמתניתין פ"ז ב' מ"מ י"ל דס"ל דבירוצין נתקדשו כדאיתא שם צ' א' יעו"ש היטיב ועיי"ש מה שהעלה בסוף דבריו דרבינו ס"ל דבירוצי מדות לא נתקדשו מן התורה ומה שנתקדשו הוא מדרבנן כדי שלא יאמרו מוציאין מקדש לחול ולכן כתב בסתמא בהלכה י' דמקיצין בהו המזבח ואילו הוה אמרינן דנתקדשו מן התורה א"כ אין להם פדיון ולא היו מקיצין בהן את המזבח רק בנסכי ציבור ומטעם דלב בי"ד מתנה עליהן

וכמש"כ התוס' שם פ"ח א' ד"ה בירוצי וכו' יעו"ש היטיב מה שהאריך בזה. ולכאורה יש לתמוה לפי הבנתו בתוס' הנ"ל דכל עיקר חקירתם היא אם הבירוצים קודש מן התורה או מדרבנן א"כ מה זה שכתבו וז"ל למ"ד לא נתקדשו ניחא הא דאמר לקמן מותר נסכים לקיץ המזבח ומפרש ר' חייא בר יוסף בירוצי מדות דיש להם פדיון ולוקחים ממותר נסכים כבשים לעולה ומקיצין אותן אבל למ"ד נתקדשו קשיא הא אין להם פדיון עכ"ל ויש לעיין לכאורה דילמא ס"ל לר' חייא בר יוסף דלא נתקדשו רק מדרבנן ולכן ס"ל דיש להם פדיון ומקיצין בהן את המזבח (וכמו שהקשה המל"מ בעצמו על מה דס"ד דהתוס' כתבו זה לרב דס"ל שם צ' א' דכלי שרת מקדשין שלא מדעת וכו' יעו"ש שהקשה לפי"ז מאי קושיא מרב חייא בר יוסף דילמא קאי הוא בשיטת רבינא דס"ל דהטעם דשלא יאמרו מוציאין מכ"ש לחול יעו"ש היטיב וצ"ע לכאורה בזה. וי"ל משום דהברייתא דאתיא כוותיה דר' חייא בר יוסף נקטה דנפסלה בלינה וא"כ קדוש מה"ת וכמו שהוכיח המל"מ ומ"ם נקט שמועיל פדיון לקיץ המזבח ודו"ק.

ומה שהביא עוד מהא דזבחים פ"ח א' דמבואר שם דלמ"ד מתוכן מקדשי ס"ל דציבורי מדות לא נתקדשו. אי לא מסתפינא אמינא דלר"מ דס"ל בעשרון גדוש היו מודד (שם פ"ז ב' וצ' א') ס"ל דהציבור שעל הכלי היה קדוש ועד כאן לא פליגי וס"ל דציבורי יבש לא נתקדשו היינו דווקא הנופלים מחוץ לכלי אמנם אותם הנשארים ע"ג הכלי י"ל שפיר דקדוש וס"ל לר"מ דכלי יבש נתקדשו בפנים ולא בחוץ וקאמר התם הש"ס דבכגון זה ובכלי יבש פליגי רבנן בזה וס"ל דאותם הנשארים למעלה לא קדישי ובזה ס"ל רבנן כוותיה וס"ל דהיה מודד בעשרון מחוק וכמש"כ פ"א מהל' כלי המקדש הט"ז יעו"ש ובלח פליגי במה שנופל בחוץ (ובזה תבין מש"כ רש"י בזבחים פ"ח א' שם דפלוגתא היא במנחות צ' יעו"ש והיינו דפליגי בגודש שנשאר על הכלי דלר"מ הוה קדוש ואילו שם קי"א א' דמיירי במדת הלח כתב דפלוגתא היא במנחות פ"א א' יעו"ש היטיב והיינו דמיירי בבירוצי הלח הנופלים. והבן היטיב) ולפ"ז הסוגייא דזבחים פ"ח א' מיירי רק בגודש יבש ואילו בבירוצי הלח לא מיירי שם.

גם מה שפי' דהא דנקטי התוס' שם וז"ל ומדמיפסלי בלינה נמי יש לדקדק דקסבר בירוצי מדות נתקדשו עכ"ל דהיינו דאם נימא מדרבנן א"כ לא הוה פסלה בה לינה דלא מצינו פסול לינה כי אם בקדשים שהם מה"ת עכ"ל זה פשוט וברור.

והנה יש לכאורה לעיין על תוס' שם שכתבו דמיירי בנסכי ציבור ומטעם דלב בי"ד מתנה עליהן. והא בירושלמי דשקלים פ"ד ה"ב איתא וז"ל עד כדון בירוצי ציבור ואפילו בירוצי יחיד ולא נמצאו כלי שרת באין משל יחיד כהדא דתנינן אשה שעשתה כתונת

לבנה כשרה ובלבד שתמסרנה לציבור עכ"ל אלמא דמיירי נמי ביחיד וזה כדעת רבינו שלא חילק בזה ויש לעיין בזה.

הלכה י

לנו יפסלו וכו'. כתב מרן וז"ל פי' אם לנו שלא הקריבן עם הזבח האחר נפסלו בלינה דכיון שיש שם זבח אחר נתקדשו הבירוצין ליפסל בלינה אבל אם אין שם זבח אחר לא נתקדשו כלל ופודין אותן ויוצאין לחולין ודמיהן לקיץ המזבח עכ"ל מבואר מזה דאם לא היה קרבן אחר לא נתקדשו כלל ולא יפסלו בלינה. אמנם רש"י ז"ל כתב במנחות צ' ב' וז"ל ואם לנו לפי שאין שם זבח אחר עכ"ל ומבואר מזה דאם לא היו שם זבח אחר כלל דלנו נפסלו בלינה ולפ"ז ה"ק הברייתא דאם לנו נפסלת בלינה בכל גווני ואם לאו דלא היה שם זבח אחר ולא לנו מקיצין בהן את המזבח. ועיין במל"מ שכתב דאם היה שם זבח אחר לכו"ע אין מועיל פדיון בו ומוטב שיפסל בלינה יעו"ש היטיב. ובתוספתא דמנחות פ"י הגי' כך. אם יש שם זבח אחר יקרבו עמו ואם לאו יפסלו בלינה ואם לאו תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה ואם לאו ימכרו לחייבי זבח אחר יביא בהן קיץ למזבח עכ"ל ואין לו פי' והבנה כלל והעיקר כגי' תלמודינו וכן הוא בירושלמי דשקלים פ"ד סוף ה"ב לפי גי' הגר"א ומוהר"א [מפולדא] יעו"ש היטיב.

ודע כי הצאן קדשים ביאר דברי התוס' במש"כ במנחות פ"ח א' ד"ה בירוצי וכו' במש"כ וז"ל וא"ת וניגזר שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול כדגזרינן התם לר' יוסי בלח בדנעקר וכו' וי"ל דהכא לא גזרינן דאמרינן לנפשייהו בירוצין לא קדשי עכ"ל וכתב הצאן קדשים וז"ל לר' יוסי במדת הלח דנעקר ולעיל וכו' כצ"ל ועיין לקמן צ' א' פי' מדמניחים ליפסל בלינה ליגזר שמא יאמרו וכו'.

בא"ד דאמרי לנפשייהו וכו'. פי' דכל אחד יאמר לעצמו בוודאי לא נתקדשו מדמניחין לפסול עכ"ל ולא הבנתי דבריו כלל והעיקר כפי' המל"מ אמאי מועיל פדיון לר' חייא בר יוסף יאמרו דמועיל פדיון בכלי שרת יעו"ש היטיב ודו"ק.

הלכה יא

הבשר לשם וכו'. עיי"ש ברש"י צ' ב' ובתוספתא שם ליתא להך דהעורות לכהנים יעו"ש אך י"ל מדכתב מקיצין את המזבח וממילא ידוע דקיץ המזבח הבשר לשם והעורות לכהנים. ופשוט.

הלכה יב

אינן מעכבין וכו'. אבל הסולת מעכב את השמן והשמן מעכב את הסולת כמבואר בתוס' מנחות מ"ד ב' ד"ה והסולת וכו' ועיין בתוספתא פ"ו דמנחות וז"ל נסכי בהמה והסולת מעכבין זה את זה עכ"ל ועל כרחך דקאי אשמן וכן ראיתי להמפרש שם.

ונסכיו אחר וכו'. תענית ב' ב' זבחים פ"ד א' (ועיי"ש מ"ג א') ח' א' מנחות מ"ד ב' נ"ב א' ט"ו ב' תמורה י"ד א' תוספתא מנחות פ"ו יעו"ש ועיין לעיל פ"א ה"ז.

א' יחיד וכו'. הנה הא דיחיד פשוט שם במנחות ט"ו ב' ובצבור ג"כ לכאורה פשוט זה דהא מרבינן מנחתם ונסכי' אפילו בלילה אפילו למחר וזה מיירי בקרבן ציבור וע"ע תמורה י"ד א' דשם מיירי בקרבן ציבור וע"ע בערכין י"ב א' וכתב התוס' בר"ה ל' ב' ד"ה ונתקלקלו וכו' דציבור לכתחלה יש להביא נסכים ביום הקרבן כדי שלא לבטל השירה עיין לעיל פ"ג מהל' כלי המקדש ה"ב יעו"ש וי"ל דגם רבינו מודה לזה ופשוט וק"ל (ומה שכתבו התוס' התם לפרש הא דאיתא בערכין י"א א' דשיר מעכב את הקרבן היינו בנסכים הבאים עם הזבח יעו"ש עי' בתוס' ערכין שם שכתבו דקרבן היינו ניסוך ור"ל דאם אין שיר אין ניסוך יעו"ש היטיב) וי"ל עוד דרבינו מפרש לה דגם ביחיד לכתחלה יש להביא ביום אחד ולא קמ"ל רק דיכול להביא ואינו מעכב בזה הקרבן אבל לכתחלה יותר טוב להביא יחד. א"נ רבינו מיירי אפילו לכתחלה ומיירי בקרבן ציבור שאין אומרים שירה ע"ז כמו עולת קיץ למזבח כדאיתא בהל' כלי המקדש שם יעו"ש. ולא כתבתי זה רק מפני שמשמע מהמל"מ דרבינו פליג על תוס' ולפענ"ד זה אינו דדברי התוס' מיושבים היטיב בסברא. ופשוט.

אבל אם וכו'. עיין מנחות ע"ט ב' ושבועות י"א ב' ומעילה י' א' ומשמע דהמנחות והנסכים חד דינא להו דקדשינהו כלי שרת קדושת הגוף וע"ע מנחות ק' ב' יעו"ש.

ואפילו תודה וכו'. עיין מנחות פ"ב א' יעו"ש ועי' בתוס' ד"ה הנסכים וכו' ובחגיגה ח' א' תוס' ד"ה אמאי וכו' ובתענית י"ב ב' ד"ה מאי וכו' ובתוס' ב"ק ס"ב ב' ד"ה מרובה מי וכו' יעו"ש היטיב ועיין ספרי פרשת ראה פיסקא ק"ז יעו"ש והתימה על רבינו שבפי' המשניות בחר לו דרך אחר יעו"ש היטיב ועיין לקמן פל"ז הי"ז.

הלכה יד

כיצד יהי' וכו'. עיין בלח"מ. ועיין ברד"ק ביחזקאל שם שכתב ממש כדברי רבינו יעו"ש היטיב והיא דעת הנכונה ועיין באברבנאל שם יעו"ש וע"ע ברמב"ן סוף פרשת נשא ובס' המצות שרש שלישי וברמב"ן ובמגילת אסתר שם.

הלכה טו

בשבת וכו'. עיין מדרש רבה נשא פי"ד יעו"ש היטיב. ועיין בראב"ע במדבר ז' מ"ח וכל דבריו תמוהים עיין מו"ק ט' א' וירושלמי פ"ק דשבת ה"ח יעו"ש.

פרק ג

הלכה א

בשותפות וכו' בנדר וכו'. הא דכתב בין בנדר בין בנדבה משום דכתיב לכל נדריהם ולכל נדבותם ועיין זבחים ד' ב' ובמנחות ה' א' וצ"ג ב' וק"ד ב' וערכין ב' א' ותמורה ב' א' ובתוספתא דתמורה פ"א ובתו"כ ויקרא פ"ח פרשה ו' ופ"י פרשה ח' ובאמור פ"ו פרשה ז' ויקרא פ"ג פרשה ב' ופ"ז פרשה ו' ופ"י פרשה ח' פט"ז פ' י"ג יעו"ש. ומשמע מכאן דאין חטאת ואשם בא בשותפות ועיין יומא נ' א' הוריות ו' ב' תמורה ט"ז ב' דיש חטאת של שותפות י"ל דמיירי התם בפר דיוה"כ או בפר העלם דבר של צבור אבל לא בשארי חטאות ועיין ב"ק מ' א' תוס' ד"ה כופר וכו' ועיין מג"א סי' תר"ה וביאור הגר"א שם וע"ע לקמן פי"ד ה"ב יעו"ש.

הלכה ב

מביאין כל וכו'. בתו"כ פרשת אמור פ"ו פרשה ז' בישראל לרבות נשים ועבדים עכ"ל וע"ע קדושין ל"ה א' ב"ק ט"ו א' ובכוליה השו"ס ליכא נפק"מ בין קרבן איש לקרבן אשה רק בשני דברים בסמיכה ובתנופה כאשר יבואר במקומו אי"ה ועיין ספרי נשא פיסקא ב'.

העכו"ם אין וכו'. כן הוא בתו"כ אמור פ"ז פרשה ז' יעו"ש וז"ל מנין שאין מקבלין שקלים מן העכו"ם ת"ל ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה אין לי אלא תמידים שהם קרוים לחם שנאמר את קרבני לחמי לאישי שאר כל הקרבנות ציבור מניין ת"ל מכל אלה עכ"ל וכתב הקרבן אהרן שקאי על תמימים ובע"מ יעו"ש היטיב והנה שם פרשה ז' פ"ו איתא וז"ל א"כ מה ת"ל איש איש להביא את העכו"ם שנודרין נדרים ונדבות כישראל עכ"ל (וכ"ה במנחות ע"ג ב' חולין י"ג ב' תמורה ב' ב' נזיר ס"ב א') ולפ"ז צ"ל דהא דמרבה היינו קרבנות יחיד וכמוש"כ הק"א. ובהכי מיושב קושיית התוס' במנחות שם ד"ה איש וכו' שהקשו ל"ל קרא דאיש איש תיפוק לי מדממעטינן בע"מ בעכו"ם כמו דאיתא בתמורה ז' א' יעו"ש וכן הקשו שם בתמורה ז' א' ובחולין שם יעו"ש היטיב ובזה ניחא בפשיטות דהאי מכל אלה קאי בין אתמימים ובין אבעלי מומין ולכן איצטריך איש איש לרבויי קרבנות יחיד ואי לאו איש איש הו"א דכל קרבנות אסור לקבל מעכו"ם קמ"ל איש איש ובזה מיושב הכל בפשיטות וא"צ למש"כ התוס' במנחות ובחולין ובתמורה

שם וכתב זה רבינו להורות שכל קרבנות ציבור אין מקבלין ממנו. מ"מ איך שיהיה דאפילו אם נימא דס"ל לרבינו כתירוץ התוס' נמי אתי שפיר וכמש"כ הלח"מ. ופשוט.

עולת העוף וכו'. דע דאיתא פלוגתא במנחות ע"ג שם דר' יוסי הגלילי ס"ל דמביא אפילו עופות ויין ולבונה ועצים ולר"ע לא מרבה אלא עולה (ובתו"כ אמור פ"ו פרשה ז' איתא שם איפכא דלר"ע מייתי עופות ומנחות יין ולבונה ועצים ולר"י הגלילי לא מייתי רק עולה) והנה אף דפסק כר"ע מ"מ עוף לא ממעט דהוא ג"כ בכלל עולה כדאיתא זבחים פ"ג ב'. ועיין מרן.

אע"פ שהוא וכו'. עיין חולין ה' א' עירובין ס"ט ב'.

שלמים. שם במנחות ע"ג ב' וכר"ע דרב הונא ור"י ס"ל כוותיה יעו"ש היטיב וכמש"כ מרן.

ולא מנחות. והא דאיתא שם נ"ט א' ס' א' ע"ב ב' אתיא הכל כר"י הגלילי והנה בתוס' מנחות ס"א ב' ד"ה בישראל וכו'. כתבו דלמ"ד דאין מביא רק עולות ולא שלמים מ"מ מנחת נסכים דכולה כליל יכול לאתויי יעו"ש היטיב ולכאורה משמע קצת כן מהא דשם ע"ג ב' דמקשה על רב הונא דס"ל דלא מייתי שלמים רק עולות מדהא דנקיט מנחת עכו"ם דנקמצת ושיריהם נאכלים לכהן יעו"ש מבואר מזה הא אילו לא הוי נקמצות והוי כולה כליל לא הי' קשה כלל ואמאי לא מקשה מהא מתניתין דשם נ"ט א' וס' א' אלא ודאי דזה כו"ע מודו דשפיר מייתי מנחה שאינה נאכלת אבל באמת זה אינו דאכתי אמאי לא מקשה מהך דס' א' דמבואר שם דמנחת עכו"ם טעונה הגשה ולא תנופה ומדטעונה הגשה ע"כ נאכלת לכהנים וכמש"כ התוס' שם ס"א ב' בד"ה הנ"ל ואכתי הו"ל לאקשויי מזה אלא ודאי דנקט מחד דמפורש בהדיא דנקמצות ונאכלות השאר וה"ה מאינך וכדמשני הא ר"ע הא ריה"ג וכו' א"כ לר"ע אין שום מנחה בעכו"ם אפילו אותה שכולה כליל וכן מוכח מהא דאיתא התם ע"ג ב' דאף נסכים לא מייתי וכדאיתא לקמן הלכה ה' יעו"ש היטיב אלא ודאי דלא מייתי שום מנחה ולכן סתם רבינו דאין מביא מנחות כלל והבן. ועיין רש"י שם ד"ה שלמי העכו"ם וכו' דדעתו דמנחת כליל מביא יעו"ש.

ולא חטאות וכו'. שם מנחות ע"ג ב' דלא מייתי קרבן נזירות יעו"ש ועיין בפ"ק דשקלים ועיין בלח"מ מה שהביא פי' רבינו לשקלים שם ועיין תוס' יו"ט שם ועיין ירושלמי שם היטיב מה שנדחקו בזה המפרשים (וכתב דמ"ד דכותי כישראל אין מקבלין ממנו שקלים ומ"ד דהרי הוא כנכרי מקבלין מהם יעו"ש היטיב ונראה לענ"ד דאיפכא משמע כמ"ד כנכרים אין מקבלין מהם ומ"ד כישראל מקבלין מהם שקלים ומה שהקשה הקרבן העדה דאמאי לא מקבלין מעכו"ם שקלים יעו"ש אישתמיטתיה מה שהבאתי

לעיל בס"ק ג' בשם הת"כ דאמור יעו"ש היטיב ומה שהביא הוא מפסוק דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה יעו"ש אותם שקלים מיירי לבדק הבית ולעשות משכן משא"כ בשקלים דמתניתין דמיירי לקרבנות ציבור ופשוט. וכוונת הירושלמי בקצרה מדמרבה גרים לכל הקרבנות וע"כ ג"כ לאותם קרבנות דליכא בעכו"ם דאל"כ ל"ל קרא ולא גריעי מעכו"ם אלא ודאי דהם כישראל לכל דבר ומ"מ אכתי צ"ע אמאי לא הביא מהמשנה גופה דשקלים דממשכנין גרים על השקלים. וע"כ צ"ל דמייתי אף שחזרו לסורם מ"מ מקבלים מהם והיינו כותים וכמש"כ הקרבן העדה יעו"ש היטיב).

הלכה ג

מקריבין אותן וכו'. שם מימרא דרב הונא יעו"ש.

בהן לישראל וכו'. ט"ס וצ"ל ע"מ שיתכפר בהן ישראל וכ"ה שם בש"ס ע"ג ב' יעו"ש.

אין מקבלין וכו'. כ"ה בחולין ה' א' יעו"ש ובעירובין ס"ט ב'.

בין להכעיס וכו'. כל הענין. עיין מרן שכתב שפסק כת"ק וכדאוקמא רבא בהוריות י"א א' דבמומר לחלב ואכל דם לכו"ע לא הוי מומר וכי פליגי רק במומר לחלב ונתחלף לו שומן בחלב ואכלו דלת"ק הוי מומר ולר' שמעון הוי שב מידיעתו יעו"ש היטיב אמנם הלח"מ כתב לקמן פ"ב מהל' שגגות ה"ב דפסק כר"ש מטעם דהא דאיתא בשבת ס"ט א' ופסק כאוקימתא דרב המנונא יעו"ש היטיב. ודע דהא דס"ל לת"ק דמומר לאכול חלב אינו מביא קרבן על הדם דווקא בחלב ודם אבל בדבר אחר לגמרי כו"ע מודו דמביא על ד"א דאל"כ קשה הסוגיא דחולין כמש"כ התוס' בחולין שם בד"ה מעם וכו' יעו"ש היטיב וכן משמע קצת מדברי רבינו. והנה לפי' הלח"מ א"כ י"ל דפסיקא ליה להש"ס דהלכה כר"ש והקושייא דשם היא לר"ש דס"ל דמומר לאותו דבר לא מייתי קרבן ילפינן לה מקרא דהשב מידיעתו. ודע דיש לעיין לכאורה על מה דאיתא שם בחולין ה' א' דהא דנקט חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבת בפרהסיא ומוקמה לה התם דמיירי במומר לנסך את היין דחדא קתני יעו"ש ולמה לא מוקמי במומר לאותו דבר וא"כ מילי מילי נקט מומר היינו מומר לאותו דבר ומנסך את היין היינו מומר לע"ז אבל באמת לק"מ דבשלמא בחטאת שמביא על חטא שייך לומר דהוא מומר לאותו דבר אבל בעולה דהוא דורון בעלמא לא שייך ביה מומר לאותו דבר כלל כיון דלאו על חטא בא לכן א"א להיות רק או במומר לכל התורה כולה או במומר לע"ז או לחלל שבת דהוי כמומר לכל התורה כולה ופשוט. ולכאורה יש לעיין מאי קושיא כלל דהא אי הוי ילפינן מפסוק אשר לא תעשינה וכו' השב מידיעתו וכו' הו"א דדווקא חטאת לא מייתי כעכו"ם אבל הבא בנדר ונדבה דעכו"ם נמי מייתי אימא דלא גריע מעכו"ם ואי אשמעינן בעולה הו"א

דדווקא מומר לכל התורה או לעכו"ם או לחלל שבת דהוי כמומר לכל התורה כולה לא מייתי אבל מומר לתיאבון דלא הוי כמומר לכל התורה כולה לענין שאר דברים אימא מייתי לכן קמ"ל דלא ול"ל להש"ס לחדש שם צריכותא אחריתא. והנה מצאתי בחי' הרשב"א שם שכתב דזה פשיטא ליה דמומר לכל התורה כולה ומומר לאותו דבר שוים המה יעו"ש היטיב (וכ"כ מהר"ם לובלין) ובזה מתורץ קושייתי היטיב אולם מה שראיתי שם שהקשה קושייתי הראשונה דאמאי לא מוקי לה דמומר דנקט היינו לאותו דבר יעו"ש מה שנדחק בזה ולענ"ד אין צורך לזה כי לענ"ד כבר נתיישב זה בטוב טעם ודעת. בעזרת החונן לאדם דעת (ועיין תו"כ ויקרא בדבורא דחטאת פ"ט פרשה ז') שוב מצאתי במל"מ פ"ג משגגות ה"ז ושוב מצאתי בריטב"א לחולין שם יעו"ש.

הלכה ה

אין מביאין וכו'. לכאורה משמע דס"ל דעכו"ם המביא קרבן א"צ כלל להביא נסכים משלו רק הציבור מייתו נסכים בשביל קרבנו וכמש"כ רש"י בתמורה ג' א' בד"ה אזרח וכו' יעו"ש היטיב דמביא בזה שתי לשונות ועיי"ש ב' ב' ד"ה אין מביאין וכו' דס"ל לרש"י דהוא מביא נסכים בשביל זבחו יעו"ש היטיב ובתוס' שם ד"ה אין מביאין וכו' ועיין תוס' מנחות ע"ג ב' בד"ה אי וכו' יעו"ש היטיב ועיי"ש במנחות ק"ד א' ד"ה אזרח וכו' יעו"ש ועיין זבחים מ"ה א' ד"ה ואין מביאין וכו' דלא ס"ל דאין מביא כלל נסכים רק דצריך להביא נסכים ואם לא הביא יביא משל ציבור. והנה יפה הקשה הלח"מ דהא בפ"ד דשקלים פסק רבינו בעצמו דמקבלין ממנו דמי נסכים יעו"ש. ולכאורה יש לחלק בין דמי נסכים לנסכים בעצמם כי נסכים בעצמן אין מקבלין ממנו אבל דמי נסכים והוא מוסרן לציבור שפיר מקבלין ממנו ועיין ברש"י תמורה שם דלא ס"ל חילוק זה יעו"ש היטיב ומשמע שם דלמ"ד אין מקריב נסכין עם עולתו אף דמים אינו נותן מ"מ י"ל דרבינו ס"ל שפיר להאי חילוקא. אבל אינו מוכרח די"ל דלהכי נקט שם רבינו דמי נסכים כיון דהוא מחו"ל א"כ הנסכים טמאים מטעם טומאת ארץ העמים לכן נקט דמי נסכים. א"נ לפי שהנסכים אסורים במגע הגוי לכן נקט דמי נסכים א"נ לפי שהיה אחד מספק הנסכים והמביא קרבן היו נותן דמיו כמו שמבואר לעיל פ"ז מהל' כלי המקדש הי"ב לכן נקט דמי נסכים.

אבל דע כי בפ"ד דשקלים הנוסחא ברבינו וז"ל וכן מי (עכו"ם) ששלח עולתו ממדינה אחרת ולא שלח עמה דמי נסכים יביאו נסכיהם מתרומת הלשכה עכ"ל והנה לפ"ז אם נימא דהיתה גירסא במשנה דשקלים מי ששלח עולתו וכו' וקאי על ישראל א"כ ניחא הכל דרבינו ס"ל דגוי אין נותן דמי נסכים רק בישראל שנוייה תקנה זו וא"כ דברי רבינו

מתפרשין כפשטן בלי שום דוחק ולהכי אתי שפיר דנקט ממדינת הים והא דנקט עולתו ולא נקט שאר קרבנות י"ל אורחא דמילתא נקט ועל כרחך צ"ל כן דהא לפי גירסתינו במנחות ע"ג ב' דקאמר כמאן אזלא הא דתנן א"ר שמעון שבעה דברים התקינו בי"ד וזה אחד מהן עכו"ם ששלח עולתו ממדינת הים וכו' לימא ר' יוסי הגלילי הוא ולא ר' עקיבא וכו' ולכאורה קשה א"כ אמאי נקט עולתו דווקא דהא לריה"ג יכול לשלח שאר קרבנות נמי (וזה דלא כמש"כ התוס' יו"ט בשקלים) וצ"ל לפ"ז דהיו לרבינו גי' אחרת במנחות שם. אבל בספרי שלח לך פיסקא ק"ז וז"ל כל האזרח יעשה ככה למה נאמר לפי שהוא נאמר ומעוך וכתות ונתוק וכרות אלה אי אתה מקבל אבל אתה מקבל מהם עולות (ובספרים ישנים כתוב תמידים ונ"ל להגיה שצ"ל תמימים ועיין מש"כ בהלכה ב' והבן) אחר שלמדנו שהגוי מביא עולה זכיתי לדין כבתחלה ישראל מביא עולה והגוי מביא עולה אי מה ישראל מביא נסכים אף גוי מביא נסכים ת"ל כל האזרח יעשה ככה את אלה ישראל מביא נסכים ואין גוי מביא נסכים מיכן אמרו גוי ששלח עולותיו ממדינת הים ולא שלח עמה נסכים יקרבו משל ציבור עכ"ל והנה לפ"ז מבואר דגוי מביא דמי נסכיו בעצמו וא"כ אזרח ממעט רק דאינו מביא נסכים בפ"ע אבל מביא עם זולתו וא"כ יקשה מאד על רבינו כאן. הן אמת דמרן ז"ל אזיל לשיטתו דלא חייש לפסקא דרבינו בשקלים כמש"כ שם בפ"ד דשקלים ה"ג יעו"ש היטיב וכ"כ התוס' יו"ט יעו"ש אמנם זה דחוק מאד ועיין לקמן פ"ג מהל' תמידין ומוספין הכ"ב בלח"מ ושם יבואר אי"ה לכן באין מנוס לכאורה מוכרחין אנו לתירוץ הלח"מ כאן שה"ק דאין נסכי הגוי מעכב אם לא שלח רק שהציבור נותנין נסכים משלהם ויש לעיין עוד בזה.

ואינן טעונות וכו'. עיין מנחות צ"ג א' עירובין צ"ו ב' ר"ה ל"ג א' חגיגה ט"ז ב' קדושין ל"ו א' חולין פ"ה א' ערכין ב' א' תמורה ב' א' גיטין כ"ח ב' ועיין תו"כ ויקרא פ"ב פרשה ב'.

הלכה ו

בין חובה וכו'. עיין מנחות צ"ב א' צ"ג ב' ביצה כ' א' ותו"כ ויקרא פ"ד פרשה ג'. ואף עולת ראיה טעון סמיכה עיין לקמן פ"א מהל' חגיגה ה"ט ועיין תוס' שבת קל"ו ב' וגליון הש"ס שם יעו"ש היטיב וכ"כ בס' שער המלך לקמן הלכה י"ג.

כשהן חיין וכו'. מנחות ס"א א' ס"ב ב' צ"ד א' תו"כ ויקרא פ"ב פרשה ב' ופי"ז פ' י"ג יעו"ש.

כן הבכור וכו'. עיין מנחות צ"ב א' ב' ובתו"כ ויקרא פי"ז פרשה י"ג יעו"ש ועיין פסחים פ"ט א' וזבחים י"א ב' ופ"ט א' ועיין ב"ק י"ג א' וזבחים מ"ט א' (ויש שם בב"ק צ"ע שם והארכתי שם בחי' יעו"ש היטיב). ומבואר מכאן שגם אשם טעון סמיכה עיין זבחים

י"א א' ועיי"ש תוס' ד"ה (ה' א') מה לשלמים וכו' ועיין יומא ל"ו א' ובתוספתא מנחות פ"י ולקמן הלכה י"ד יעו"ש ועיין תוס' נדה ע' ב' ד"ה וסמיכה וכו' ותוס' קדושין נ"ה ב' ד"ה ודילמא וכו' וצ"ע איך לא הביאו הש"ס דיומא הנ"ל (וע"ע בתוס' זבחים ל"ג א' ד"ה סמיכת וכו' וד"ה איפוך וכו' יעו"ש היטיב) וי"ל דהש"ס דיומא מיירי לענין ווידוי לבד ולא לענין סמיכה אף דדוחק לפרש כן לישנא דש"ס מ"מ בתוספתא דמנחות שם יש לפרש כן יעו"ש וע"ע רש"י זבחים ל"ג א' ד"ה סמיכת אשם מצורע וכו' וברש"י זבחים ד' ב' ד"ה שכן טעונין וכו'.

הלכה ז

העוף וכו'. עיין גיטין כ"ח ב' ובתו"כ ויקרא פ"ד פרשה ג' יעו"ש.

בהלכות שקלים וכו'. שם פ"ב ה"ג.

סומך על וכו'. תמורה כ' ב' ועיי"ש כ' א' דרבי ס"ל הכי יעו"ש היטיב ומתוך כך צ"ע על מש"כ התוס' שם י"ג ב' בד"ה רבי וכו' דס"ל לרבי דעולות מותרות לנדבת יחיד אזיל וכו' יעו"ש והא הוא נגד ש"ס מפורש ובדוחק י"ל דכוונתם שם מהך לא תידוק מינה דלנדבת ציבור אזיל דאפילו אי תימא דלנדבת יחיד אזיל ג"כ אתי שפיר. ושוב ראיתי הג"ה שם כתובה על הגליון לעיין בס' ברכת הזבח. והספר ההוא אינו תחת ידי לעיין בו.

עבודתה ועורה וכו'. שם בתמורה.

הלכה ח

חוץ מחש"ו וכו'. עיין מנחות צ"ג א' ב' ועיין תו"כ ויקרא פ"ד פרשה ג' ופי"ז פרשה י"ג. והא דסומא לא עיי"ש במנחות דיליף לה או מפר העלם או מעולת ראייה יעו"ש היטיב וסומא באחת מעיניו חייב בסמיכה כמו שמוכח מתוס' שם ד"ה אתיא וכו' ויש לעיין לכאורה א"כ ל"ל למעט עבד ואשה ונכרי מדכתיב ידו ליליף מהתם כמו דהתם אשם ועבד ונכרי לא אף ה"נ. שוב ראיתי בתוס' שהקשו מנשים יעו"ש וע"ע בתוס' יו"ט.

הלכה ט

זה אחר וכו'. עיין מנחות צ"ג ב' צ"ד א' ערכין ב' א' תמורה ב' א' תו"כ ויקרא פ"ב פרשה ב' פי"ז פרשה י"ג יעו"ש ופרשת צו פי"ד פרשה י"א. ומש"כ זה אחר זה וכו' כ"ה בתוספתא דמנחות פ"י ועיין תו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ו פרשה ד' יעו"ש.

יורשו מביאו וכו'. עיין מנחות צ"ב א' וצ"ג א' תמורה ב' א' ערכין ב' א'. ועיין תו"כ ויקרא פי"ז פרשה י"ג וע"ע שם בחוקותי פ"ט פרשה ג' יעו"ש היטיב.

הלכה י

חוץ משתי וכו'. מנחות ס"ב ב' פ"ח א' צ"ב ב'.

על שעיר וכו'. שם צ"ב א' ועיין תו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ו פרשה ד' יעו"ש ובתוספתא פ"י דמנחות.

ושלשה מן וכו'. עיין סנהדרין ב' א' וי"ג ב' ובתו"כ שם פ"ו פרשה ד' יעו"ש ודע דבריש סנהדרין פסק רבינו בפי' המשנה דהלכה כר' יהודה יעו"ש והכא חזר בו ומטעם שכתב הלח"מ יעו"ש ועיין תוס' יו"ט ריש סנהדרין יעו"ש היטיב ועיין תוספתא פ"א דסנהדרין ופ"י דמנחות.

ודבר זה וכו'. עיי"ש במנחות צ"ג ב' תוס' בד"ה גירסא וכו' יעו"ש היטיב.

הלכה יא

אלא בעזרה וכו'. היינו מדכתיב יקריב אותו לרצונו לפני ה' וסמך ידו כן הוא ברש"י זבחים קי"ט ב' יעו"ש היטיב ודלא כמו שפירש"י שם ל"ב ב' ועיי"ש א' תוס' ד"ה מאי שנא וכו' ומש"כ שם בשם רש"י דסוף מכלתין דנפקא לה מפר כהן משיח יעו"ש ליתא כן ברש"י שלפנינו רק כנ"ל ועיין בתו"כ ויקרא פ"ד פרשה ג' יעו"ש היטיב.

חוזר וסומך וכו'. מרן לא הערה מקורו. והוא מהתו"כ שם וז"ל לפני ה' וסמך אע"פ שסמך מבחוץ יחזור ויסמוך מבפנים עכ"ל ועיין בפי' רבינו למשניות צ"ג א' ושם ברע"ב.

סמיכתו כשרה. הכי מוכח מזבחים ל"ב א' דאמר שם וטמא דיעבד שפיר דמי ורמינהי וסמך ושחט מה סמיכה בטהורים אף שחיטה בטהורים. מדרבנן. מאי שנא סמיכה דכתיב לפני ה' שחיטה נמי הכתיב לפני ה' אפשר דעביד סכין ארוכה ושחיט סמיכה נמי אפשר דמעייל ידיו וסמיך קסבר ביאה במקצת שמיה ביאה (ממילא לדידן דס"ל דביאה במקצת לא שמיה ביאה א"כ אפשר דמעייל ידיו וסמיך (עיין לעיל פ"ג מהל' ביאת מקדש הי"ח) רב חסדא מתני איפכא וסמך ושחט מה שחיטה בטהורין אף סמיכה בטהורין מאי שנא שחיטה דכתיב לפני ה' סמיכה נמי כתיב לפני ה' אפשר דמעייל ידיו וסמך (דאף דילפינן משחיטה דבעי טהורין דווקא מ"מ לא עדיף משחיטה דכשר בטמא וכ"כ הלח"מ דלא כמש"כ מרן בזה יעו"ש היטיב) והנה חזינן דבטהור שהכניס ידו לפנים לכו"ע מהני וליכא מאן דפליג בזה והכי משמע שם ל"ג א' יעו"ש.

והוא שיסמוך וכו'. כן איתא בחגיגה ט"ז ב' ועיין בביצה י"ט א' ברש"י במשנה ושם כ' א' ברש"י שם ומשמע שם דאם הכניס ידו וסמך בכל כחו די בזה וכ"מ בזבחים ל"ב א' שהבאתי לעיל בד"ה סמיכתו כשרה. ומה דאיתא שם ל"ג א' כל הסומך ראשו ורובו הוא מכניס מ"ט סמיכה בכל כחו בעינן י"ל דרגילות הוא לעשות כן אע"ג דאם סומך בכל כחו בידו לבד סגי. ודע כי יש לי מקום עיון קצת לפי מאי דמסיק שמה דסמיכת אשם מצורע לאו דאורייתא וא"כ על כרחך מיירי דהסמיכה היא בהקפת הידים א"כ תיקשי אמאי

לא הוי תיכף לסמיכה שחיטה ליטול ידיו ולסמוך לרבי דס"ל דמקרב צפון מאי אמרת דבעינן סמיכה בכל כחו ומעייל ראשו ורובו הא בסמיכה זו אסור בכל כחו. וצ"ל דזה קאי אליבא דמ"ד מרחק צפון וכן משמע קצת ממש"כ התוס' ל"ב א' בד"ה מאי שנא וכו' יעו"ש היטיב אבל אליבא דמ"ד מקרב צפון והא דלא אפשר לעייל ידיו משום דסמיכה בכל כחו בעינן א"כ צ"ל הטעם שמא ירבה בפסיעות. אבל יש לעיין ברש"י שם ד"ה מיתיבי וסמך וכו' דמשמע דהקושיא היא למ"ד דס"ל דראשו ורובו הוא מכניס יעו"ש ויש ליישב דאליבא דהמקשה דס"ל להקשות למ"ד דסמיכת אשם מצורע דאורייתא דאליביה על כרחך ישנו לטעם דכל הסומך ראשו ורובו הוא מכניס כיון דהסמיכה ישנה מדאורייתא משא"כ למאי דמסיק דסמיכת אשם מצורע לאו דאורייתא א"כ על כרחך ע"י אקופי ידייהו סמיך א"כ על כרחך הברייתא דס"ל דלא היה תיכף לסמיכה שחיטה על כרחך משום דמרחוק צפון ולמ"ד דהיה מקרבא צפון אה"נ דהוי תיכף לסמיכה שחיטה או משום שמא ירבה בפסיעות (ויש לעיין עוד בזה) ונ"ל כי הטעם דירבה בפסיעות לא שייך במעייל ידיו רק בנכנס כל גופו וא"כ אכתי קשה לעיל ראשו ורובו לסמוך אלא ודאי הקושיא קאי למ"ד מרחק צפון ודוק. וי"ל עוד דהכי פירושו דכל הסומך ראשו ורובו הוא מכניס מן הסתם כי היכי דלסמוך בכל כחו לכן גזרו רבנן בכל הסומך אפילו היכא דאינו סומך בכל כחו כי לאו כו"ע דינא גמירי ומתוך שיצטרך לסמוך יכניס ראשו ורובו ויעבור על איסור מה"ת. אבל א"א לומר כן דמשמע דמן התורה הוא כן דעיין רש"י ד"ה מיתיבי וסמך וכו' דמשמע התם דמה"ת בעינן שיכניס ראשו ורובו וכו'.

ולכן יותר נ"ל לומר דרבינו ס"ל כהסוגייא דלעיל ל"ב א' אפשר דמעייל ידיו וסמך יעו"ש וס"ל כתירוץ קמא דש"ס דמרחק צפון כדי להעמיד הדין על תילו דביאה במקצת לא שמיה ביאה אבל משום המכניס ראשו ורובו בזה לא פסק כן. וביותר נ"ל דרבינו ס"ל דבעי להכניס ראשו ורובו ומטעם זה אין לטמא לסמוך דטעם אחר ליכא בזה אחר דס"ל דמקרבא צפון כמו שיתבאר לעיל הל' בית הבחירה פ"ה הט"ו יעו"ש גם ס"ל דביאה במקצת לא שמיה ביאה. אלא ודאי מטעם דהסומך מכניס ראשו ורובו ומ"מ בדיעבד מהני סמיכה אם עייל ידיו לפנים וסמך בכל כחו אף דלא הכניס ראשו ורובו מטעם דשמא לא בעינן ראשו ורובו וכלישנא קמא דרב יוסף וכ"מ קצת מסתמא דש"ס שם ל"ב א' דמשני דקסבר ביאה במקצת לא שמיה ביאה. ובשלמא הא דלא תירץ דס"ל מרחק צפון י"ל משום דהלכה כרבי דכוליה עזרה צפון אבל אמאי לא שני דמשום דבעינן ראשו ורובו אלא ודאי ס"ל דלזה לא חיישינן ולכן בדיעבד עלתה לו סמיכה ובר מן דין י"ל אפילו עבר טמא ונכנס לעזרה וסמך י"ל דמהני ליה סמיכה בדיעבד דבכל מקום בעינן בקדשים

שנה עליו הכתוב לעכב וכאן לא מצינו דשנה עליו (ועיין תוס' זבחים ד' ב' ד"ה אימא וכו' ותוס' פסחים י"א א' ד"ה קוצרין וכו' יעו"ש) והא דפריך שם ל"ב א' וטמא דיעבד שפיר דמי ורמינהי וסמך ושחט מה סמיכה בטהורים אף שחיטה בטהורים י"ל דהוי כמו שנה עליו הכתוב לעכב דהא כתיב לפני ה' וממילא משמע דבעינן טהור ומדאיתקש לסמיכה הוי כמו שנה עליו הכתוב לעכב א"נ י"ל דקאי אהא דמשני דלכתחלה לא ישחוט שמא יגע בבשר משמע דבעצם השחיטה אין שום איסור בטמא רק מחמת דנוגע בבשר אסרו לכתחלה ולכן בדיעבד אם שחט ולא נגע אין בזה שום עון אשר חטא והא מ"מ עבר באיסור דאורייתא והבן.

ואף דטמא שסמך הויא מצוה הבאה בעבירה י"ל דלא הוי רק מדרבנן ועיין פ"ה מהל' איסורי מזבח ה"ז בזה ובפרט דכאן יכול להיות בלי שום איסור כלל דלעיל ידיו לעזרה דרך גגות ושם יסמוך ולא ישהה כדי שיעור השתחווייה כמו שנתבאר לעיל פ"ג מהל' ביאת מקדש יעו"ש היטיב. ועוד י"ל דרבינו ס"ל כר"ח דמהפך הברייתא ונקט מה שחיטה בטהורים אף סמיכה בטהורים והוי זה רק מדרבנן ועיין קרבן אהרן בתו"כ פ"ד פרשה ד' יעו"ש אות א'. ועוד יש לעיין בזה ולא רציתי להאריך עוד בזה וע"ע תוספתא פ"י דמנחות (שוב מצאתי בפני יהושע בביצה כ' א' שכתב מזה יעו"ש). והנה אחרי כותבי כל זה מצאתי בנוב"י מהדורא תנינא חיו"ד סי' י"א כמה דברים ממש"כ יעו"ש היטיב ונהניתי.

הלכה יב

שסומכין שוחטין וכו'. לפי שכתב בהלכה י"א דהסמיכה יהי' בעזרה קמ"ל הכא דלא בכל מקום בעזרה היתה הסמיכה רק במקום השחיטה והיינו במקום הטבעות וקמ"ל עוד דבעינן תיכף לסמיכה שחיטה והנה בש"ס שם צ"ג ב' דמקשה מאי קאמר י"ל דה"ק לשמעינן דתיכף לסמיכה שחיטה וממילא ידעינן דבמקום שסומכין שוחטין לכן משני דאה"נ דטעמא קאמר דמה טעם במקום שסומכין שוחטין משום דבעינן תיכף לסמיכה שחיטה אמנם רבינו דיני נקט ובהכי מיושב קושיית מרן יעו"ש היטיב ודו"ק ועי' תו"כ ויקרא פ"ד פרשה ד' ובתוספתא פ"י דמנחות הגירסא להיפך תיכף לסמיכה שחיטה במקום שסומכין שוחטין יעו"ש. ועיין תוס' סוטה ל"ט א' ד"ה כל כהן וכו' שהוכיחו מזה דשיעור תכיפות הוא כ"ב אמה יעו"ש וכן פסק הרמ"א באו"ח סי' קס"ו וכבר הקשה המגן אברהם שם והחכם צבי בהגהותיו סוף ח"א בחו"מ והחוות יאיר סי' רכ"ז יעו"ש היטיב ועיי"ש בבאור הגר"א באו"ח משכ"כ בזה יעו"ש היטיב.

שחיטתו כשרה. דהסמיכה אינה מעכבת כלל כבסמוך וכ"כ מרן.

לפיכך אם וכו'. יומא ה' א' זבחים ז' א' מנחות צ"ג ב' ובתו"כ ויקרא פ"ד פרשה ג'.

הלכה יג

בכל כחו וכו'. עיין מש"כ לעיל בהי"א ועיין תוספות פסחים פ"ט א' ד"ה ואילו וכו' וביבמות ק"א א' תוס' ד"ה ואין בי"ד וכו' ובשער המלך האריך בזה ועיין בס' שיח יצחק בחגיגה שם מש"כ בזה.

בשתי ידיו. עיין מנחות צ"ג א' ב' יומא ל"ה ב' ל"ו א' ותוספתא פ"י דמנחות ותו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ו פרשה ד' ופרשת אחרי פרשה ד'. ועיין בתרגום יונתן ויקרא א' ד' וצ"ע ושם ט"ז כ"א וצ"ע.

על ראש וכו'. עיין מנחות צ"ג ב' ובתו"כ ויקרא פ"ד פרשה ג' ופי"ז פרשה י"ג.

ולא על וכו'. שם במנחות צ"ג ב' בעיא דאיפשיטא. וכעין זה שמעתי לפרש הא דאיתא בחגיגה ט"ז ב' אמר רב פפא ש"מ צדדין אסורים דאי ס"ד צדדים מותרין לסמוך אצדדין אלא לאו ש"מ צדדים אסורים רב אשי אמר אפילו תימא צדדים מותרים כל דבהדי גבה כגבה דמי והנה התוס' שם ד"ה רב אשי וכו' הרגישו בזה שרב אשי החליף שיטתו למה דס"ל בשבת קנ"ה א' דצדדים אסורין יעו"ש וע"ע בתוס' שבת שם ד"ה אמר ר"פ וכו' שהרגישו התם דתרווייהו החליפו שיטתם ר"פ ורב אשי יעו"ש אמנם י"ל דכוונת הש"ס דחגיגה לא משום שבות דשבת ויו"ט רק משום איסור סמיכה וה"ק ר"פ שם ש"מ צדדים אסור לסמוך אפילו בחול דאל"כ נסמוך אצדדים ואי ס"ל דבצדדים מותר לסמוך ביו"ט ורב אשי דחי ליה אפילו לשיטתו דר"פ דצדדים מותרים משום שבות מ"מ כל דלהדי גבה כגבה דמי וא"כ יש בזה משום שבות ביו"ט אבל בחול מותר לסמוך אצדדים והבן. וכן משמע בעין משפט אות ו' שהראה מקום לכאן ודו"ק (ושוב ראיתי בס' שיח יצחק על חגיגה שהביא זה יעו"ש מש"כ בזה.

ולא יהיו וכו'. שם בעיא דאיפשיטא ובתו"כ ויקרא פ"ד פרשה ג' איתא וז"ל ידו על ראש ולא על גב ידו על ראש ולא על הצואר על ראש ולא על הגביים אוציא אוציא את כולם ולא אוציא את החזה ודין הוא ומה אם הראש שאינו טעון תנופה טעון סמיכה החזה שטעון תנופה אינו דין שטעון סמיכה ת"ל על ראש ולא על החזה וכתב בקרבן אהרן שיש גורסים ידו על ראש ולא גב ור"ל בגב ידו אסור לסמוך ושוב כתב עוד דה"ק דידו יהיו ע"ג ראשו ולא ע"ג ידו שהיינו דידו חוצץ יעו"ש היטיב ועיי"ש פי"ז פרשה י"ג. והנה מבואר מזה לפי' הק"א דידו חוצץ וצ"ע בזה עיין מש"כ לעיל פ"ה מהל' ביאת מקדש הי"ז יעו"ש היטיב ועוד דא"כ מאי קמיבעיא ליה בש"ס מטלית מהו שיחוץ אם ידו חוצץ מטלית לא כ"ש. ובפי"ז שם איתא בהדיא וז"ל ידו על ראש ולא על גב ידו על ראש ולא על הצואר. שוב

ראיתי בתוספתא פ"י דמנחות וז"ל ולא היו מניח ידו ע"ג זבח ולא היו מניח ידיו זו ע"ג זו ולא היה דבר חוצץ בין ידים לקרנות (והיינו שהתוספתא אזלא לשיטתה דס"ל דעל הקרנות היו סומך) א"כ הדין עם הק"א. ודע כי בש"ס שם מביא ברייתא וז"ל ידו על הראש ולא ידו על הצואר ידו על הראש ולא ידו על הגביים ידו על הראש ולא ידו על החזה עכ"ל והך ידו על הראש ולא על גב ליתא ואולי כן עיקר הגי' בתו"כ.

הלכה יד

מעמידו בצפון וכו'. כן הוא ביומא ל"ו א' ובתוספתא דמנחות פ"י איתא וז"ל סומך במערב עכ"ל וט"ס הוא וצ"ל סומך במזרח ופניו במערב וכ"כ המפרש שם.

עון עשה וכו'. וכר"ע שם ולאו דלקט שכחה ופאה נמי בכלל וכמש"כ הלח"מ על פי פי' התוס' דשם יעו"ש היטיב ולא היה מתודה על לאו שבכללות ולא על לאו שאין בו מעשה וכמש"כ תוס' שם בד"ה על עשה וכו' יעו"ש היטיב.

הלכה טו

חטאתי עויתי וכו'. יומא ל"ו ב' ומש"כ ועשיתי כך וכך משום שצריך לוודות אותו עון שחטא וכמש"כ למעלה בהל' י"ד ועיי"ש ביומא פ"ו ב' ומתוך כך מיושב מש"כ רבינו בפ"ב מהל' תשובה שצריך לפרט החטא כי אף ר' עקיבא מודה בזה שצריך לפרט בלחש ולא פליג עם ר' יהודה בן בבא שם פ"ו ב' רק אם צריך לפרט בקול רם והשתא מיושב כל הסוגייא שם ודו"ק היטיב ועיין באו"ח סי' תר"ז יעו"ש היטיב ועיי"ש בב"י ובכ"מ ומה שנראה לענ"ד כתבתי.

וחזרתי בתשובה וכו'. עיין סוף יומא בירושלמי.

וזו כפרתי. אולי יצא לו כן מהך דסנהדרין מ"ג ב' יעו"ש היטיב.

סומך בכל מקום וכו'. זה פשוט ממה שנתבאר הלכה י"ב.

שאינו מתודה וכו'. זה פשוט כי אינו בא על שום חטא כלל משא"כ העולה דמכפר על עשה כמו שמבואר בזבחים ה' ב' ו' א' ז' ב' ובתו"כ ויקרא פ"ד פרשה ג' יעו"ש היטיב. והנה בהשלימי פרק זה אמרתי להעיר בדבר אחד והוא כי בגליון הש"ס בביצה כ"א ברש"י ד"ה ב"ש היא וכו' על מש"כ רש"י וז"ל הלכך לא דחיא סמיכה דידהו יו"ט וכו' כתב ע"ז בגי' הש"ס וז"ל וקשה לי לפי מאי דקיימינן עתה דבית שמאי ל"ל סמיכה כלל בשלמי חובה גם בחול אסור דהוי עבודה בקדשים דהא גם ביו"ט לא מיקרי משתמש בבע"ח רק אי סמיכה בכל כחו כמש"כ רש"י במתניתין וצ"ע עכ"ל והנה בקושיא זו כבר קדמוהו הפני יהושע ועיין בצל"ח מש"כ בזה. והנה לפי מש"כ השיח יצחק בחגיגה דהא דבעינן בכל כחו היינו דווקא למ"ד דפליגי בשבות אבל למ"ד דפליגי אי בעינן סמיכה

כלל באמת לא מוכח מזה דבעינן סמיכה בכל כחו יעו"ש וצ"ל דלפ"ז אפילו בהקפות הידים אסור לסמוך והיינו טעמא דמיחזי כעבודה בקדשים וכמש"כ הטורי אבן בחגיגה י"ד א' במשנה שם דעד כאן לא שרי בהקפת ידים רק משום נחת רוח לנשים אבל בלא"ה גם זה אסור יעו"ש וכן משמע מהשער המלך בריש דבריו יעו"ש היטיב. אבל לפ"ז אכתי יקשה למה כתב רש"י הילכך לא דחיא סמיכה דידהו יו"ט וכו' דכך לי חול כך לי יו"ט ומטעם דמיחזי כעבודה בקדשים. אבל עיין בשער המלך בדרך השניה שכתב דלעולם מיירי בכל כחו ואפ"ה מישרא שרי בחול דלר"י דס"ל דסמיכת אשה רשות אף בכל כחה (יעו"ש שהאריך להוכיח כן דכן הוא דעת רש"י וכמש"כ הקרבן אהרן בפרשת ויקרא פ' ב' פרשה ב' יעו"ש) ה"נ דבר שאין טעון סמיכה שרי לסמוך עליו מתורת רשות רק משום יו"ט הוא דלא דחי יעו"ש או י"ל דכוונת רש"י דאי בעי סמיכה ורק האיסור משום שבות א"כ כל דעושה בהקפת ידים שרי אבל אי לא בעי סמיכה כלל גזרו אף בלי כל כחו רק בהקפת ידים ומשום שמא יבא לידי כל כחו. ויש לעיין עוד בזה. והתימה שלא נזכר בדברי שער המלך אחר שהזכירו בגליון הש"ס בפסחים פ"ט א'.

פרק ד

הלכה א

אלא ביום וכו'. עיין מגילה כ' ב' פסחים ג' א' יומא כ"ז ב' כ"ח א' כ"ט א' ב' חגיגה ט' ב' זבחים כ"א א' ל"ח ב' ס"ח א' ב' ס"ט א' פ"ד א' ב' צ"ח א' ק"ח א' קי"א ב' ק"כ א' י"ב א' מנחות כ"ו ב' פ"ג א' ק' א' תמורה י"ד א' ב' כ"ח ב' כריתות ז' ב' חולין כ"ב א' תו"כ צו פי"ג ופי"ח.

שנאמר ביום וכו'. הנה במגילה שם ילפינן כל העבודות מדכתיב ביום צוותו להקריב ושחיטה ילפינן מדכתיב ביום זבחכם. והיינו טעמא דבעינן קרא בפ"ע לשחיטה משום דלאו עבודה היא כמש"כ התוס' לשם וכאן כוונת רבינו לדבר אחר דהזריקה לא יהיה ביום אחר וזה שכתב ואין זורקין דמים אלא ביום השחיטה ולא בא למעט הלילה רק יום המחרת וזה שסיים וכתב וכיון ששקעה החמה נפסל הדם וכן הוא בזבחים נ"ו א' ועיי"ש ברש"י ותוס' שהאריכו בזה והנה כבר כתבתי מזה במקו"א (בחי' לברכות רפ"ד יעו"ש) ואי"ה יבואר עוד מזה. ועיין מל"מ מה שהשיג על הבית יעקב וכן השיגו החכם צבי סי' כ"ז יעו"ש ועיין בשערי תשובה או"ח סי' א' ס"ק י"ז יעו"ש.

ששקעה החמה וכו'. בזבחים נ"ו א' ומנחות כ' ב' ובחי' ברכות שם הארכתי בזה.

הלכה ב

מעלין אותו וכו'. עיין ברכות ב' א' מגילה כ' ב' זבחים כ"א א' מנחות כ"ו ב' תמורה י"ד א' ב' ועיין תו"כ צו פ"א ועיין תוספתא דמנחות פ"ו יעו"ש היטיב (שמשם לקוח לשון רבינו).

שאין מקטירין וכו'. עיין בזה ריש ברכות ושם הארכתי בזה בחי' יעו"ש היטיב. ועיין לקמן פ"ז מהל' תמידין ומוספין ה"ז העתקתי שם יעו"ש היטיב.

הלכה ג

שהרי הקטר וכו'. עיין פסחים ס"ח ב' מנחות ע"ב א' תוספתא ספ"ב דערכין. ועיין במל"מ שחקר הרבה בסוגיא דיומא מ"ו א' יעו"ש שהעמיק הרחיב בזה ואני אמרתי אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני ואעיר עליו באיזה דברים. מש"כ להקשות על הא דמקשה הש"ס ואפילו בשבת תנינא והיום חמש והקשה ומאי קושיא הא הוא מיירי בפסולין משא"כ המשנה מיירי בכשרין יעו"ש הנה כבר הקדימוהו התוס' ישנים בזה יעו"ש היטיב בד"ה ואפילו בשבת תנינא וכו'. ובביאור דברי התוס' שם בד"ה אבל וכו' נ"ל לכאורה שהמשך ושיעור דבריהם הוא כך שרוצים להוכיח דמיירי כאן בכשרים שמשלה בהן האור דווקא והביאו ראיה מהא דאיתא ולא עולת חול בשבת והנה הקשו ע"ז דהא בשבת כ' א' איתא דילפינן מדכתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם לאשתרויי עולה בשבת ועל כרחך היינו עולת חול דאי עולת שבת ידעינן זה מעולת שבת בשבתו. והנה ר"י פורת תירץ דבאמת עולת חול בשבת אסור והא דקאמר בשבת למישרי איברים ופדרים הוא דאתי היינו דשבת גופיה והא דלא ידעינן זה מעולת שבת בשבתו י"ל דהתם מיירי בזריקה ושחיטה. והנה להרב פורת בכל ענין אסור (עולת חול בשבת) ואפילו במשלה בהן האור אבל הר"י והריב"א לא ניחא להו בחי' הרב פורת וס"ל דמיירי אפילו בעולת חול בשבת ואי קשיא הא דדרשינן ולא עולת חול בשבת ע"כ מיירי במשלה בהן האור א"כ זהו סיום למאי שכתב בתחלה להוכיח דאף בכשרים בעינן משלה בהן האור דווקא והיינו דווקא לפי' ר"י וריב"א משא"כ לפי' הר"ר פורת לא מהני אפילו במשלה בהן האור (ועיין תוס' שבת שם ד"ה למשרי וכו' ותוס' פסחים פ"ג ב' ד"ה ולא וכו' יעו"ש) וה"ה דהו"מ להקשות על שיטת הר"ר פורת מסוגיין דהכא וכן הקשו באמת תוס' ישנים כאן יעו"ש היטיב.

והנה התוס' כתבו ליישב שיטת הר"ר פורת דה"ק דאי לאו הקרא דלא תבערו וגו' הו"א הא דעולת שבת בשבתו מיירי בשחיטה וזריקה דווקא ולא הקטרה אבל השתא דנפקא ליה מולא תבערו וכו' דמיירי בהקטרה גם קרא דעולת שבת וגו' מיירי בהקטרה ושרי

להקטיר חלבי שבת ביוה"כ או ביו"ט. ושוב כתבו דעל כרחך מוכרח הר"ר פורת להתיר במשלה בהן האור אפילו באיברי חול בשבת כדמוכח הך סוגיין. וכתבו ולכל הפירושים ר"ל בין נימא דהר"ר פורת מודה בזה או לא מ"מ על כרחך עיקר סוגייא מורה ובא כדברי הריב"א ודעימיה א"כ קשה לכאורה לשון הש"ס דמשמע קצת דללישנא קמא בכשרין לא בעינן משלה בהן האור. א"נ י"ל דגם התוס' הבינו דלהר"ר פורת על כרחך מוכרח להודות דעולת חול שמשלה בה האור קריבה בשבת דאל"כ יקשה עליה הך סוגייא ולכן לא הקשו עליו מהך סוגיין כלל והנה ס"ל בפשיטות דכיון דמשלה בה האור נעשה לחמו של מזבח וקרב בשבת אע"ג דלדידיה הך קרא דלא תבערו וכו' אתי לשחיטה וזריקה ולא להקטרה מ"מ זה ממילא ידעינן בלא שום קרא דכיון דמשלה בה האור ממילא הותרה עולת חול בשבת.

יהיה איך שיהיה לא יכולתי הבין דעת המל"מ למה עזב דרך הפשוט ובחר בדרך אחר לומר כי לדעת הר"ר פורת בכשרים לא בעינן משלה בהם האור יעו"ש שהאריך בזה וכתב דלסברת הר"ר פורת כיון דכתיב עולת שבת וכו' מיירי בשחיטה וזריקה א"כ כי ממעטינן עולת חול בשבת היינו לענין שחיטה וזריקה דווקא אבל עולת חול לענין הקטרה מקטירין בשבת ואפילו לא משלה בהן האור יעו"ש. גם מה שחקר איך הדין לרבנן דלא ס"ל דעושה מערכה בפ"ע אולי אינם מקטירין כלל יעו"ש היטיב והתימה למה לא הביא דברי התוס' דפסחים פ"ג ב' שם דכתבו בהדיא וז"ל ואפילו לרב הונא דפליג התם היינו דאינו עושה מערכה בפני עצמה אבל ד"ה סודרן ע"ג המערכה גדולה עכ"ל אלמא דפשיטא דדחי שבת רק דפליגי אם עושה מערכה בפ"ע ופשוט. ועיין לקמן פ"א מהל' תמידין ומוספין ה"ז במל"מ שם דכתב בפשיטות דלרבנן מעלה אותם ע"ג מערכה גדולה יעו"ש היטיב. ועיין חי' הרמב"ן לשבת (נקרא בשם אוצר נחמד) שכתב הא דילפינן מלא תבערו וכו' למישרי איברין ופדרים היינו להוסיף על עצים ואף על המערכה שמתבערת והולכת מע"ש והא דאמרינן לא עולת חול בשבת היינו לעשות מערכה חדשה יעו"ש היטיב ועיי"ש בחי' הרשב"א שכתב ג"כ הכי. ויש לעיין בזה אם מודה לדעת התוס' דבמשלה בהן האור אם מותר להעלותן למערכה וצ"ע בזה ואי"ה עוד יבואר מזה אי"ה לקמן בפ"א מהל' תמידין ומוספין יעו"ש.

הלכה ד

ומנחות הנשרפות וכו'. היינו מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים ועיין מנחות כ"ו ב' ותמורה י"ד א' ותו"כ פ' צו פ"א.

הלכה ה

אלא ביום וכו'. כן הוא מסקנת הש"ס בתמורה שם.

מתקדשין בלילה וכו'. שם. ודע דאיתא ביומא כ"ט ב' כל הקרב ביום קדוש ביום וכל הקרב בלילה קדוש בלילה וכל הקרב בין ביום ובין בלילה קדוש בין ביום בין בלילה עכ"ל וכ"ה במנחות ק' א'. ובתמורה י"ד א' יעו"ש והנה רש"י פי' שם דבר הקרב בלילה זה מנחת נסכים יעו"ש ויש לעיין א"כ מאיזה דבר הקרב בין ביום בין בלילה. ועוד דבר הקרב בלילה מי לא קדוש ביום והיינו מנחת נסכים והנה בתמורה שם הגירסא בעמ' ב' דבר הקרב בלילה קדוש בין ביום בין בלילה ועיין בילקוט צו רמז תפ"א יעו"ש וכן מצאתי להב"ח בהגהותיו שם ביומא ונהניתי כי כוונתי לדעתו הרמה.

ועלות השחר וכו'. שם בתמורה ועיין מרן.

הלכה ו

זה הכלל וכו'. עיין מש"כ הלח"מ בזה להקשות מהא דמסיק שם במגילה כ"א א' דאתי לרבויי סילוק בזיכין וסידור בזיכין וכו' יוסי ורבינו פסק דלא כר' יוסי בזה יעו"ש היטיב ואני יישבתי בעזר ה' לנכון בחי' למגילה יעו"ש היטיב (והעתקתיו לקמן בפ"ה מהל' תמידין ומוספין ה"ד יעו"ש).

ואעפ"כ זריזין וכו'. פסחים ד' א' יומא כ"ח ב' ובתו"כ תזריע פ"א פרשה א' יעו"ש.

הלכה ז

בסכין מכלי שרת וכו'. עיין זבחים צ"ז ב' ומנחות פ"ב ב' ועיין תוס' זבחים מ"ז א' ד"ה איזהו וכו' ובחולין ג' א' ד"ה כגון וכו' ויש לי קצת עיון במה שכתבו להוכיח מהך דתוספתא דמנחות פ"א דשחיטה אינה טעונה כלי אלא אפילו בקרומית של קנה וליכא למימר דאינה טעונה כלי כלל קאמר דהא טעונה כלי אלא ודאי דאינה טעונה כלי שרת קאמר ושוב כתבו לסתור זה דכוונתו דאין טעון כלי יפה קאמר יעו"ש היטיב בחולין ובזבחים ויש לעיין דאיך אפשר לומר דכוונת התוספתא דבעינן כלי שרת הא כלי שרת ליתא בשל עץ וכמש"כ למעלה שם והנה בפ"ה דזבחים י"ל שפיר דכוונתם דהתוספתא דזבחים אתי כמ"ד עושין כ"ש דעץ אמנם בתוס' דחולין לא משמע כן ועיין ריטב"א בחולין שם ולשיטתו יש ליישב דברי התוס' יעו"ש היטיב. ושיטת רבינו מבואר דלכתחלה בעינן כלי ולא בדיעבד יעו"ש בתוספתא היטיב ודע כי בתו"כ פרשת צו פי"ח יליף שם מעולה לענין מזרק ולא לענין סכין ודלא כמסקנת ש"ס דידן בזבחים שם ובמנחות שם.

הלכה ח

פחות מכדי וכו'. עיין זבחים צ"ג ב' ומנחות ז' ב' ותו"כ ויקרא בדבורא דחטאת פ"ג פרשה ג' יעו"ש ועיין זבחים מ' ב' יעו"ש ועיין לקמן פ"ה ה"ט ועיין במל"מ כאן ושם ושם יבואר אי"ה מזה.

לקבל כל וכו'. עיין זבחים כ"ה א'.

ומוציאן עם וכו'. ר"ל נגד אויר המזרק כמש"כ רש"י שם ב' ועיין חולין כ"ט א' דבקדשים כו"ע מודו דצריך לישחט הורידים יעו"ש.

שנים או וכו'. כל זה מבואר בחולין כ"ט א'.

ומגביה הסכין וכו'. זבחים כ"ה א'.

מקנחו וכו'. שם.

הרי הוא וכו'. שם ע"ב יעו"ש היטיב.

הלכה ט

שהאויר שאין וכו'. עיין לח"מ מש"כ בזה והוא מתוק וכ"כ הב"ש באהע"ז סי' קל"ט ס"ק ט' יעו"ש היטיב והתימה שלא הזכיר דהלח"מ הקדימו בזה.

הלכה י

עם שאר וכו'. הך שאר ארבע עבודות לכאורה אינו מכוון דהא לבד זביחה אינו כי אם שלשה עבודות והנה לפי מש"כ התוס' בזבחים ב' א' ד"ה כל וכו' דגם הקטרה צריך להיות לשם זבח אתי שפיר דהוי ארבעה דברים לבד מזביחה אבל מדברי רבינו לא משמע כן לכאורה מדלא חשיב הקטרה כאן בהדיא ולכן יותר נראה לפרש דשיעור דבריו דשאר עבודות כלם עם שחיטה נכללין בארבע עבודות וה"ק שחיטה עם יתר העבודות שהם מארבע העבודות. ומש"כ שנאמר ובשר זבח תודת שלמיו. יש לעיין דהא הש"ס בזבחים ד' א' מפרש דנפקא ליה מדכתיב ואם זבח שלמים קרבנו שתהא זביחה לשם שלמים ומדכתיב המקריב את דם השלמים שתהא קבלה לשם שלמים והולכה הוא בכלל קבלה וזריקה ילפינן מדכתיב הזורק את דם השלמים שתהא זריקה לשם שלמים והאי קרא דבשר זבח תודת שלמיו אתי באם אינו ענין לשינוי קדש תנהו ענין לשינוי בעלים יעו"ש היטיב וי"ל למסקנא דשם עמ' ב' דילפינן מהא דכתיב באיל נזיר ואת האיל יעשה זבח שלמים שתהא עשייתו לשם שלמים ואם אינו ענין לשינוי קדש תנהו ענין לשינוי בעלים ומהתם ילפינן כל עשיות א"כ אייתר ליה בשר זבח תודת שלמיו לשינוי קדש ואם זבח שלמים לעולם היינו שמייהו כקושיית הש"ס שם א' ויש לעיין בזה עוד. ומש"כ עם שאר ארבעה העבודות לאו מהאי קרא יליף אלא על כל חד אית קרא בפ"ע

ורבינו לא רצה להביא כל הפסוקים בזה רק הביא פסוק דזביחה בעינן לשם אותו קרבן ויש לעיין בזה.

וכן שאר וכו'. עיי"ש ז' ב' דנפקא ליה מדכתיב זאת התורה לעולם וגו' ועיין תוס' זבחים צ"ז ב' בד"ה אף שלמי וכו' ובמנחות פ"ב ב' בד"ה אף כל וכו' יעו"ש.

ואם שחט וכו'. עיין זבחים מ"ו ב' ועיי"ש ב' ב'. ושם מבואר כי תנאי בי"ד הוא דלא לימא לשמו דילמא אתי למימר שלא לשמו יעו"ש וכאן משמע לכאורה דלכתחלה יש לו לחשוב לשמו ורק אם בדיעבד שחט סתם כשר אבל עיין בתוס' שם ד"ה קיימי וכו' שהעולה מדבריהם שם דתנאי בי"ד היה דלא לימא בהדיא לשמו אבל יחשוב בלבו והנה מדאתנו בי"ד שלא יאמר בהדיא רק יחשוב בלבו ולא חיישי שמא לא יחשוב כלל אלא ודאי דבדיעבד כשר בסתם יעו"ש היטיב א"נ י"ל דר' יוסי ס"ל כן דתנאי בי"ד הוא אבל ת"ק ס"ל דלכתחלה יכוין ויחשוב לשמו ופסק כת"ק ומ"מ מייתי הש"ס ראיה דאם נימא דסתמן לאו לשמן יקשה על ר' יוסי איך מכשיר לכתחלה אלא ודאי דכו"ע ס"ל דסתמו לשמן קאי וכן מצאתי לחי' בעל פנים מאירות שם ב' יעו"ש אמנם ראיתי שם בפי' המשניות לרבינו בספ"ד וז"ל מכלל דברינו נתבאר לך שלא הוצרך שיהו השלמים נשחטים לשם שלמים ולא עולה לשם עולה וכבר הודעתיך בתחלת המסכת שאם שחט סתם כשר והתנא הזה הצריך שתהא כוונת בעל הקרבן לאלה הששה דברים מוסיף על השוחט וא"ר יוסי שהוא תנאי בי"ד שאין הולכים אלא אחר מחשבת העובד בלבד ר"ל השוחט או המקבל או הזורק אבל בעל הזבח לא והלכה כר' יוסי ולפיכך דברי האומר בעלים מתפגלים נדחים ואין ענין המחשבה תלוי אלא בעושה אחת מארבע העבודות בלבד כמו שנזכר עכ"ל והנה מבואר מזה שפסק כר' יוסי אמנם הוא מפרש ענין פלוגתתם דפליגי אם בעל הקרבן יחשוב ג"כ או לא שת"ק ס"ל דבעל הקרבן יחשוב ג"כ אמנם ר' יוסי ס"ל דאין צריך שבעל הקרבן יחשוב רק העובד בלבד יחשוב ומפרש שתנאי בי"ד הוא קאי על הך דבתריה שאין המחשבה תלויה אלא בעובד.

אמנם רש"י ז"ל מפרש שתנאי בי"ד הוא שא"צ לחשוב ולימא לשמו דאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד ואם לימא לשמו דילמא יטעה ויאמר שלא לשמו ויפסול הקרבן יעו"ש היטיב ולכאורה הדין עם רש"י ז"ל דהכי משמע שם בש"ס וכ"ה בהדיא שם ב' ב' ועוד דלרבינו יקשה מנ"ל דסתמא כשר ור"י לא פליג רק שבעל הקרבן א"צ לחשוב אבל מ"מ העובד צריך לחשוב לשם אותו הזבח ואפ"ל כי באמת דברי המשנה נוטים יותר בפשטם לדברי רבינו רק דהש"ס דייק מדתני שתנאי בי"ד הוא והא מדאורייתא הוא אלא על כרחך דה"ק שתנאי בי"ד הוא שאף העובד לא לימא לשמו ובזה אתי שפיר

מה שהקשו התוס' שם ב' ב' דלמה האריך הש"ס כ"כ להוכיח מהא דתנאי בי"ד דלא לימא לשמו וכו' הו"ל להוכיח בקיצור ולפי דברינו אתי שפיר ועיין בצאן קדשים שכתב ג"כ ליישב קושיית התוס'. אבל כל זה דחוק מאד. ויותר נ"ל לומר כי רבינו מפרש כי בתרתי פליגי לת"ק צריך הבעלים והעובד לומר לשם אלו הששה דברים ור"י פליג ואמר אף העובד שלא אמר כשר מפני שתנאי בי"ד הוא. וחזר ואמר שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד ולא אחר הבעלים לכן אין הבעלים צריכים לחשוב אף מן התורה ואף לכתחלה ומש"כ רבינו (בפי' המשניות) וא"ר יוסי שהוא תנאי בי"ד שאין הולכים וכו' האי שאין הולכים הוא דבור בפ"ע. ומתחלה חסר איזה תיבות. ואכתי יש לעיין בזה. ואי לא מסתפינא אמינא שלשון רבינו בפי' המשנה מסורס מאד וכצ"ל. התנא הזה הצריך שתהא כוונת בעל הקרבן לאלה הששה דברים מוסף על השוחט וא"ר יוסי שהוא תנאי בי"ד ומכלל דבריו (ר"ל מכלל דר' יוסי) נתבאר לך שלא הוצרך שיהיו השלמים נשחטים לשם שלמים ולא עולה לשום עולה וכבר הודעתיך בתחלת המסכת שאם שחט סתם כשר שאין הולכים אלא אחר מחשבות העובד בלבד ר"ל השוחט או המקבל או הזורק אבל בעל הזבח לא והלכה כר' יוסי וכו' והבן היטיב בזה מה שתקנתי. וה' הוא היודע אם כוונתי בזה לאמת.

בעולה ובשלמים וכו'. ועיין מרן שכתב לתמוה דהא ה"ה בחטאת ופסח הדין כן ועיין בלח"מ ומל"מ מש"כ בזה.

הלכה יא

לשם ששה וכו'. עיין זבחים מ"ו ב' ועיין תו"כ ויקרא פ"ו סוף פרשה ד' ופ"ט סוף פרשה ז' יעו"ש היטיב וע"ע תוספתא דזבחים פ"ו ודע דלאו דווקא עולה אלא ה"ה שלמים עיי"ש ברש"י ד"ה עולה לשם עולה וכו' יעו"ש היטיב. ומש"כ בשעת שחיטה. היינו שכל הששה דברים לא יחשוב רק בשעת שחיטה והיינו שינוי קדש ושינוי בעלים שייכים בכל ארבע עבודות שחיטה וקבלה והולכה וזריקה ושאר דברים אינם אלא בשעת שחיטה וכ"ה דעת רש"י בזבחים שם. אמנם דעת התוס' בריש זבחים ב' א' ד"ה כל וכו' דכל הששה דברים הם בין בשעת שחיטה בין בשעת הקטרה רק דשינוי בעלים אינם בשעת הקטרה יעו"ש היטיב ועיין בלח"מ ומל"מ יעו"ש.

כמו שביארנו. היינו כמו שנתבאר למעלה הלכה י', והנה הלח"מ הבין דקאי על כל הששה דברים ומבואר מזה דאם שחט בפירוש שלא לשם דברים אלו אינם מרצים ומתוך כך העלה שחולק על התוס' בריש זבחים שכתבו דכל אלו הדברים אינם מעכבים הריצוי יעו"ש והמל"מ העלה דאינו כן דגם רבינו מודה דאלו הדברים אינם מעכבים הריצוי רק

דרבינו קאי על שינוי קדש ועל שינוי בעלים יעו"ש היטיב ועיין בלח"מ מש"כ דבר נכון ומתקבל בדברי רש"י ז"ל יעו"ש היטיב.

פרק ה

הלכה א

ביארנו ששחיטת וכו'. לעיל פ"ט מהל' ביאת מקדש ה"ו יעו"ש היטיב.

וכל הזבחים וכו'. עיין זבחים כ"ו א' ועיין תוס' מ"ז א' ובתוס' חולין ג' א' ד"ה כגון וכו' יעו"ש היטיב ועיין פסחים ס"ד א' ס"ה ב' יומא מ"ג ב' (סוטה י"ד ב') ויומא ס"א ב' וע"ע זבחים ל"ה ב' מ"ז ב' צ"ז ב' ומנחות כ"ו ב' פ"ב ב' ופי"ד דנגעים מ"ח ובתו"כ מצורע פ"ב פרשה ג' יעו"ש.

הלכה ב

שביארנו גבולותיו וכו'. היינו לעיל פ"ה מהל' בית הבחירה הט"ז יעו"ש היטיב.

הלכה ג

נאמר בעולה וכו'. עיין זבחים מ"ח א' (ומנחות נ"ה ב' לענין חטאת) ועיין תו"כ ויקרא פ"ו פרשה ה' ובדבורא דחטאת פ"ז פ"ח פ"י ופרשה צו פ"ח יעו"ש היטיב.

העולה נקראת וכו'. עיין ברפ"ה דזבחים שם כתב רבינו וז"ל קדשי קדשים נקראים העולה והחטאת והאשם ודבר תורה בחטאת ואשם קדשי קדשים היא ולמדנו העולה לפי ששוה עם החטאת והאשם בשחיטתה ובקיבול דמה כמו שיתבאר. ושם במשנת העולה קדשי קדשים (נ"ג ב') כתב וז"ל לא נאמר בעולה קדשי קדשים אלא מפני שלא נאמר עליה כן בתורה אבל השוה בין החטאת והאשם והעולה במקום שחיטתן וקבלת דמן כמו שביארנו בתחלת הפרק הזה ולפיכך היתה גם היא קדשי קדשים כמו החטאת והאשם עכ"ל והוא לקוח מש"ס דשם (ועיין רש"י שם דמבואר שם דלא ס"ל להא דרבינו דמשום זה נקרא קדשי קדשים דמשום דהושווה לשחיטת חטאת ואשם ולקבלת דמן יעו"ש היטיב) והנה שם כתבו רש"י ותוס' דיש נפק"מ לדינא במה שהיא קדשי קדשים לענין ליפסל ביוצא ולענין מעילה ולדעת רש"י נפק"מ ג"כ לענין ליפסל בטבול יום ומחוסר כפורים יעו"ש א"כ לענין זה כוונת רבינו כאן להשמיענו שמזה ששחיטתה בצפון שמעינן כי היא קדש קדשים. ועיין תוס' שם ד"ה משום דלא וכו' שנשארו בתימה אמאי לא נקט לגבי זבחי שלמי ציבור דהן קדשי קדשים יעו"ש היטיב וי"ל לדברי רבינו אחר שהשמיענו בעולה לפי ששוותה לשחיטת חטאת ואשם נקראת קדשי קדשים ה"ה גבי זבחי שלמי ציבור. ולשיטת רש"י י"ל אחר דיש היקש בכתוב דאיתקש לחטאת

או לעולה וכבר השמיענו בעולה דהוי קדשי קדשים ה"ה לגבי זבחי שלמי ציבור אבל בעולה אין שום היקש בתורה. והבן. והנה מש"כ רבינו ברפ"ה דזבחים שהעולה נקראת קדשי קדשים י"ל דכוונתו לפרש מה דאיתא שם קדשי קדשים שחיטתן בצפון. והנה בשלמא חטאת ואשם וזבחי שלמי ציבור על כלם יש קרא כתוב הדר שהם נקראים קדשי קדשים משא"כ עולה היכן מצינו שהיא קדשי קדשים ומ"מ שחיטתה בצפון וא"כ לכאורה אין הכלל הזה אמיתי לכן ביאר זה רבינו כי גם העולה כיון שטעונה צפון היא קדשי קדשים וא"כ שפיר כלל התנא זה בכלל שנתן בריש דבריו ורבינו נמשך אחריו וכתב בהלכה ב' דקדשי קדשים שחיטתן בצפון לכן בא כאן לפרש דבריו ואל זה כיוון מרן ג"כ יעו"ש היטיב.

ושלמי ציבור וכו'. ועיין בפי' המשנה לרבינו שג"כ כ"כ יעו"ש היטיב ועיין מרן שהקשה ע"ז יעו"ש ותירוץ השני הוא דחוק מאד יעו"ש אמנם הלח"מ הפליא להעזר בזה יעו"ש היטיב כי נחמד הוא. ובפשיטות נראה כי לאחר שלמדנו כי היא קדשי קדשים מחטאת וכבר ידוע כי כל הקדשי קדשים שחיטתן בצפון. אבל יש להבין א"כ למה מיאן רבא בזה ואולי אפ"ל כי רבא היה ס"ל דהא דשלמי ציבור נאכלין לזכרי כהונה למדנו ממנחה כדאיתא בזבחים צ"ז ב' ובמנחות פ"ג א' ולא למדנו מחטאת רק לענין צפון בלבד וס"ל דמקדשי קדשים בלבד לא נדע הא דשחיטתו בצפון וא"כ הקשה שפיר איך תלמוד מחטאת לענין שחיטת צפון אבל לפי האמת דמסקנת הש"ס דמחטאת ילפינן לזכרי כהונה והוי קדשי קדשים א"כ ממילא ילפינן לענין שחיטת צפון. ודע כי בתו"כ פרשת צו פ"ח פרשה ד' איתא שם דיליף מקדש קדשים דכתיב גבי אשם לרבות שלמי ציבור לענין שחיטת צפון יעו"ש היטיב וכן הא דאינו נאכל אלא לזכרי כהונה יעו"ש היטיב ועיין רש"י בזבחים צ"ח א' ובתוס' שם צ"ז ב' ד"ה מה מנחה וכו' יעו"ש היטיב וע"כ צ"ל דהך דתו"כ פליגא על הך ברייתא דש"ס שם ולכאורה מהך דתו"כ מוכח דמהא דאין נאכלין רק לזכרי כהונה מזה לא נדע לענין שחיטת צפון וזה דלא כמש"כ והנה זה יש ליישב דבשלמא התו"כ דיליף לה מריבוי י"ל דלענין זה איתרבי ולענין זה לא איתרבי אבל כאן דנלמוד זה מהיקש י"ל שפיר דאין היקש למחצה וה"ז עולה לתירוץ הלח"מ. ובכל זאת צריך עיון עמוק ורב.

ומקום שחיטה וכו'. עיין מש"כ בהלכה א' וע"ע זבחים מ"ח א' ב'. וכתב מרן וז"ל ברפ"ה קבלה בצפון מנ"ל דכתיב ולקח הכהן מדם החטאת כלומר וילפי שאר קדשי הקדשים מחטאת (ועיין תו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"י יעו"ש) עכ"ל והנה באשם איתא התם מ"ט א' אשכחן שחיטה קבלה מנ"ל ואת דמו יזרוק קיבול דמו נמי בצפון מקבל עצמו

מנ"ל דמו ואת דמו לעכב מנ"ל קרא אחרינא כתיב ושחט את הכבש עכ"ל והקשו התוס' וז"ל למקבל לא ידעינן עכובא עכ"ל והא דלא הקשו אקבלה משום דכתיב התם במצורע ולקח הכהן מדם האשם שזה אתי לרבות הקבלה שיהיה בצפון וכמו דאמרינן בחטאת וממילא מיושב קושיית התוס' וע"ד שכתבו שם מ"ח ב' בד"ה קבלה נמי וכו' דכיון דאשכחנא למצוה מקבל כקבלה ה"ה לעכב יעו"ש. והנה מזה מבואר כי אשם לא ילפינן מחטאת רק בו כתוב בפ"ע ובעולה איתא שם מ"ח ב' אשכחן שחיטה בעולה למצוה קבלה נמי למצוה אשכחן וכתב רש"י כדאמרן אבל מקבל בצפון עכ"ל כוונתו דאותו דכתיב גבי עולה דאתי למעוטי דאין שוחט בצפון וכדר' אחיא שם מבואר מזה דמקבל יש לו להיות בצפון וכ"ש קבלה עצמה ועיי"ש בתוס' ד"ה קבלה וכו' ובצא קדשים שם. וכ"ש לפי הגי' דאיתא במנחות נ"ו א' דאותו דגבי עולה אתי להורות דמקבל בצפון יעו"ש היטיב (ועיין בתוס' מנחות שם ד"ה אלא וכו' דמבואר דגי' היתה כמו שהיא בזבחים וכצ"ל לעולם כדאמרן מעיקרא אותו בצפון ואין השוחט בצפון ודקשיא לך מדר' אחיא נפקא לן לאו למעוטי שוחט בצפון אלא אין שוחט בצפון אבל מקבל בצפון יעו"ש היטיב ודו"ק והנה שם תירצו התוס' דהיה הו"א כיון דהשחיטה בצפון לכן גם השוחט והמקבל יהי' בצפון ובעינן מיעוטא על השוחט וכיון שכן היה ס"ד לומר דגם המקבל א"צ להיות בצפון קמ"ל אותו דחטאת דהשוחט אינו בצפון אבל המקבל יהיה בצפון יעו"ש היטיב וע"ע בתוס' זבחים מ"ח ב' בד"ה אלא וכו' שם כתבו בענין אחר דר' אחיא דריש ולקח לו יקח יעו"ש היטיב). יהיה איך שיהיה גם בעולה ילפינן דבעי קבלה בצפון. ולא ידעתי מי דחקו למרן לומר שכל הקדשים יליף מחטאת. ואומר אחרי בקשת המחילה ואחרי נשיקת עפר כפות רגליו כי כד ניים ושכיב רב אמר לה להדא מילתא.

הלכה ד

אפילו אחורי וכו'. מרן ז"ל כתב וז"ל ומ"מ מש"כ רבינו אפילו אחורי ההיכל צריך לימוד מנין לו עכ"ל ותלמוד ערוך הוא בפי' בזבחים נ"ה ב' וז"ל אמר רמי בר רב יהודה אמר רב לול קטן היה אחורי בית הכפורת גבוה שמונה אמות כדי להכשיר את העזרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים עכ"ל שוב מצאתי בתוס' יו"ט פ"ה דזבחים מ"ז שתמה על מרן שלא הביא ש"ס זה וע"ע תוספתא פ"ז דזבחים יעו"ש היטיב וע"ע שם דלא מייתי רק קרא דושחטו פתח אהל מועד וגו' והנראה דרבינו נמשך אחריה ובזה מיושב מה שהקשה מרן דהא מהאי קרא לא ילפינן אלא דניבעי פתח אהל מועד ומתוך כך הגיה שצ"ל ושחטו לפני אהל מועד יעו"ש היטיב אולם לפי מש"כ ניחא הכל ועיין

בלח"מ שתמה למה לא הביא רבינו דין זה יעו"ש והוא תמוה. וע"ע בתו"כ ויקרא פי"ז פרשה י"ג יעו"ש.

הלכה ה

קודם שיפתחו וכו'. עירובין ב' א' ויומא ס"ב ב' וזבחים נ"ה ב'. ומה שתמה המגיה על מש"כ רק בשלמים הא בכל הקרבנות כן הוא. וכן תמה התוס' יו"ט בפ"ג דתמיד מ"ז יעו"ש היטיב עיין ברש"י זבחים ס"א א' בד"ה וחד לאחר וכו' ובתוס' שם ד"ה קודם וכו' ובמנחות צ"ה א' ד"ה מר אמר וכו' יעו"ש היטיב דמיושב זה וע"ע ביומא ס"ג א' ד"ה שלמים וכו' יעו"ש היטיב אמנם ע"ע בעירובין שם וביומא כ"ט א' ד"ה אלא וכו' ובפסחים נ"ח ב' ד"ה העולה וכו' ובמנחות שם מ"ט ב' יעו"ש היטיב מבואר דכל הקרבנות אינם נשחטים קודם שנפתחות דלתות ההיכל ועיין מל"מ שרמז ג"כ לזה וע"ע בתוס' זבחים קי"א ב' ד"ה השוחט וכו' אבל במליקה וקמיצה לכו"ע א"צ פתיחת דלתות ההיכל וכמש"כ תוס' ביומא כ"ט א' ובמנחות מ"ט ב'. ודע דאיתא בתוס' ישנים יומא כ"ט א' בד"ה תצא וכו' וז"ל וא"ת תיפוק לי שנמלקה קודם פתיחת ההיכל ואמרינן בריש עירובין שלמים ששחטן קודם פתיחת ההיכל פסולין וכו' וי"ל שנפתחו כבר קודם שחיטת התמיד א"נ לא פסלינן אלא שלמים דווקא דכתיב בהו פתח אהל מועד ולא עולת העוף ואע"ג דתנן אין השוחט את התמיד שוחט עד ששומע קול שער הגדול שנפתח י"ל מדרבנן עכ"ל והנה לכאורה מדכתב עולת העוף משמע הא עולת בהמה נפסל שפיר וא"כ לא יתכן לכאורה מאי דמקשה מהא דתמיד דהתם עולת בהמה הוא דהואי. לכן נ"ל כי הם קיימו בשיטת רש"י זבחים ס"א א' ובשיטת התוס' מנחות צ"ה א' ובשיטת רבינו וט"ס הוא וצ"ל אלא שלמים דווקא ולא עולה ואע"ג דתנן וכו' וע"ע שם ל"ד א' ד"ה עולה וכו'. ומה שהקשה עוד תוס' יו"ט על התוס' דעירובין דאיצטריך קרא להשמיענו בשלמים דצריך פתיחת דלתות ההיכל ולהשמיענו דכן הדין בכל הקרבנות יעו"ש היטיב והנה כבר קיימתי מסברא דנפשאי דהכי מקשו לכתוב האי קרא גבי תמיד וממילא ידעינן דה"ה גבי כל הקרבנות. שוב ראיתי כן ברש"א ביומא כ"ט א' יעו"ש היטיב.

דלתותיו מוגפות וכו'. שם בזבחים נ"ה ב' ועיין לח"מ שתמה למה השמיט הא דגובהה דמיבעיא בש"ס ולא איפשיטא יעו"ש ועיין בתוס' שם ד"ה בגובהה וכו' שנשארו בתימה יעו"ש היטיב ואולי מטעם זה מיפשט פשיט ליה להיתירא יעו"ש.

הלכה ו

זריקת דם וכו'. עיין זבחים נ"ג ב' יעו"ש היטיב וברש"י.

שתי זריקות וכו'. שם בגמרא ועיין יומא ט"ו ב' וט"ז ב' ופסק כת"ק וכשמואל דאינו נותן רק נתינה אחת יעו"ש היטיב ועיין תמיד ב' יעו"ש ובתו"כ ויקרא פ"ד פרשה ד' יעו"ש.
מחצי המזבח וכו'. עיין קינין פ"א מ"א ועיין זבחים י' ב' ס"ה א' פ"א א'.
מזרחית צפונית וכו'. עיין יומא ט"ז ב'.
כמין גם וכו'. שם בזבחים נ"ג ב' ובתו"כ ויקרא פ"ד פרשה ד'.
נשפכים על וכו'. ועיין זבחים ל"ז א' נ"א ב' ועיי"ש נ"ג ב' תוס' ד"ה העולה וכו' ועיין תו"כ דבורא דחטאת ויקרא פ"ט ועיין ספרי ראה פיסקא ע"ח יעו"ש היטיב. וכתב מרן וז"ל ואמרינן תו התם השתא דכתיב אל יסוד מזבח העולה אגגו דיסוד ופירש"י השתא דכתיב אל יסוד המזבח יסוד שהוא דומה למזבח דהיינו גגו של יסוד עכ"ל ומבואר הוא דבא ליתן טעם אמה שכתב רבינו ושירי הדם נשפכין על גג היסוד וכו' וא"כ כוונתו תמוה הוא דהא הש"ס שם רוצה להוכיח דשירי הדם דעולה טעון שפיכה ליסוד ומקשה הש"ס או אינו אלא מזבח של עולה יהא ליסוד ר"ל דתחלת דמים דעולה יהיה במקום שיש בו יסוד ולאפוקי מזרחית דרומית שאין לו יסוד ומשני מי כתיב אל יסוד העולה אל יסוד מזבח העולה כתיב (ומוכח מזה דאתי להורות ששפיכת שירים מכל קרבנות החיצונות טעון יסוד) ופריך אי הוה כתיב אל יסוד העולה הו"א בזקיפה אל יסוד השתא דכתיב אל יסוד מזבח העולה אגגו דיסוד. ור"ל דפריך דילמא לא קאי רק אתחלת דמים ואי קשה לכתוב אל יסוד העולה י"ל דאי הוי כתיב אל יסוד העולה הו"א בזקיפה לכן כתיב אל מזבח העולה להשמיענו שצריך גג יסוד ולעולם מיירי בתחלת דמים ומשני א"ר ישמעאל גג יסוד ל"ל קרא ק"ו הוא וכו' ור"ל וא"כ לכתוב אל יסוד העולה ולמה כתיב מזבח העולה אלא ודאי דקאי על שפיכת שירים יעו"ש היטיב המשך הסוגייא. וא"כ אין מוכרח מכאן כלל דשפיכת שירים טעון גג אלא ודאי מחטאת הוא דגמר לה כמו שבחטאת טעון שפיכת שירים לגג היסוד ה"ה בכל הטעון שפיכת שירים הוא על גג היסוד אבל דברי מרן לא יתכנו כלל. וע"ע תוס' נ"א ב' בד"ה תן וכו' שכתבו עוד פי' אחר בסוגיא. אבל דברי מרן שיהא קאי זה על שפיכת שירים אגגו דיסוד אינו מבואר זה כלל בסוגיין וצ"ע.

הלכה ז

הנאכלות וכו'. ואילו חטאות הנשרפות דינם מבואר לקמן סעיף י"א.
ארבע מתנות וכו'. זבחים י' ב' ל"ח א' ב' נ"ב ב' נ"ג א' וע"ע יומא ט"ו א' ב'.
מחצי המזבח וכו'. עיין לעיל ס"ק ט"ו. ולקמן ס"ק כ"ח ועיין בזוה"ק ח"א בליקוטים ח' ב' וט' א' וצע"ק ועיין יומא ט"ו ב' ברש"י ויש ליישב קצת.

וטובל אצבעו וכו'. שם נ"ג א' ושם איתא באצבע הקטנה מכאן ועיין מרן אמנם בתוספתא זבחים פ"ו איתא שם כגירסת רבינו יעו"ש היטיב.
ואם נתן וכו'. עיי"ש בש"ס ועיין כאן מרן מש"כ בזה.

הלכה ח

לטבול אצבעו וכו'. עיין זבחים צ"ג ב' ומנחות ז' ב' מן הדם הדם שבענין יעו"ש היטיב ועיין תו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ג פרשה נ' וע"ע בתוספתא יומא פ"ג.
ששירי הדם וכו'. שם בזבחים ובמנחות שם ועיין לח"מ שהקשה על רבינו בפ"ג דפרה ועיי"ש בראב"ד ואי"ה במקום אחר יבואר מזה.

הלכה ט

שחטם בהיכל וכו'. עיין זבחים ס"ג א' ומנחות ח' א'.
בגגו של וכו'. עיין זבחים ק"ז ב' וע"ע תוס' שבועות י"ז ב' בד"ה וטמא וכו' יעו"ש היטיב ועיין מרן ולח"מ ומל"מ יעו"ש.
אלא חטאת וכו'. עיין זבחים י' ב' צ"ב ב' יעו"ש. ועיין במרן שכתב ע"ז וז"ל איני יודע מה מלמדינו עכ"ל ולא הבנתי תמיהתו וכי לא צריך רבינו להשמיענו דבר זה ואולי כוונתו אחר כי אין זה צריך להשמיענו גבי חטאת כי כבר כתב זה דגבי חטאת בעינן אצבע ולא בא להשמיענו כ"א דגבי שאר קרבנות א"צ אצבע וא"כ למה הפסיק וכתב זה באמצע דיני חטאת. ועיין מל"מ לעיל פ"ד ה"ח שכתב דמשמיענו דאין דין זה שייך רק לגבי חטאת דאין להיות מספג אבל שאר קרבנות לית לן בה יעו"ש היטיב. אבל הך דין דהתם דבעינן בכלי שיעור טבילה מעיקרא משמע דבכל הזבחים הדין כן ועיי"ש במל"מ. ועיין תוס' זבחים מ' ב' סד"ה לא נצרכא יעו"ש היטיב דמשמע לכאורה דרק בחטאת הדין כן יעו"ש היטיב. והנה התוס' תירצו התם דבחטאת החיצונות כתיב מן הדם דמשמע כמו בדם וכתיב בהו ולקח דדרשינן שיעור לקיחה כי היכי דדרשינן וטבל שיעור טבילה יעו"ש והנה לפי"ז יכולין אנו לומר כי בשאר קרבנות דכתיב את הדם או את דמו אתי נמי לענין דבעינן שיעור טבילה מעיקרא ולענין וטבל ולא וספג כבר כתב המל"מ דזה אינו אלא בחטאת ולא בשאר קרבנות.
וצריך שיהא וכו'. עיין מרן מה שנתקשה בזה ועיין מל"מ מה שישב בזה דרבינו מפרש דחדא מילתא היא דבעינן שיהא בכלי שמזה ממנו שיעור טבילה ולעיל פ"ד ה"ח מירי שם שיהא בכלי בשעת קבלה שיעור הזאה ולא שיקבל בכלי זה חצי ובכלי זה חצי וכאן קמ"ל דבעינן שיהא שיעור בשעת הזאה והיינו אף שקבל בכלי אחד כשיעור אינו רשאי לחלק אח"כ בשני כלים יעו"ש היטיב.

הלכה י

עולה בכבש וכו'. עיין זבחים נ"ג א' ועיי"ש ס"ג ב' ס"ד ב' יומא ט"ו ב' מ"ג ב' מ"ה א' נ"ח ב' סוכה מ"ח ב'.

זה יסוד וכו'. מרן כתב וז"ל ומש"כ שנאמר ואת כל דמה ישפוך אל יסוד מזבח העולה נראה להגיה ולכתוב במקומו ואת כל דמה ישפוך אל יסוד המזבח וכן נמצא בספר מוגה דבחטאות פנימיות כתיב אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד והוא מערבי שפוגע בו תחלה בצאתו אבל בחיצוניות כתיב אל יסוד המזבח ולכך פנימיות מפורש וחיצוניות סתום עכ"ל ואמרתי להרחיב קצת הדיבור בזה דע כי בפרשה כהן משיח כתיב ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד ומינה יליף ביומא נ"ט א' דנותן על יסוד מערבי ועיין זבחים נ"א א' ובתו"כ ויקרא דבורא דחטאת ספ"ג יעו"ש. ובפר העלם דבר של ציבור כתיב ואת כל הדם ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד והיינו ג"כ יסוד מערבי ובשעיר נשיא כתיב ואת דמו ישפוך אל יסוד מזבח העולה. ובחטאת יחיד בשעירה ובכשבה כתיב ואת כל דמה ישפוך אל יסוד המזבח. ומפרש הש"ס ביומא שם ובזבחים שם כי כוונתו על יסוד דרומי יעו"ש היטיב והנה ביומא איתא שם וז"ל ת"ר יסוד המזבח זה יסוד דרומית וכו' ומזה משמע דיליף מפסוק דשעירה או כשבה והיינו כהגהת מרן אמנם בזבחים שם הגי' ת"ר אל יסוד מזבח זה יסוד דרומי וכו' ומשמע דנפקא ליה מקרא דשעיר נשיא דו"ק והבן וכן בתו"כ שם פ"ט נפקא ליה מהאי קרא ורק דהכי איתא שם אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד זה יסוד דרומית יכול זה יסוד מערבי אמרת לאו מה מצינו ביציאתו מן ההיכל אינו נותן את הדמים אלא אל יסוד הסמוך לו אף בירידתו מן המזבח אינו נותן את הדם אלא אל יסוד הסמוך לו ואיזה זה יסוד דרומית עכ"ל אך אלו התיבות אש"ר פת"ח אה"ל מוע"ד לכאורה אינו מובן דזה כתיב בחטאות הפנימיות וקאי על יסוד מערבי. ואולי כך כוונתו דכאן כתיב אל יסוד מזבח העולה בחטאת חיצונית ובחטאת פנימי כתיב אשר פתח אהל מועד מה התם בסמוך לו אף כאן בסמוך לו אבל יותר נראה כי אלו תיבות אשר פתח אהל מועד מיותרים והבן. והנה לפ"ז נ"ל להגיה ואת דמו ישפוך אל יסוד מזבח העולה והיינו הא דכתיב בשעיר נשיא כי הוא המוקדם בפסוק ועיין זבחים נ"א א'. והבן היטיב.

הלכה יא

דמם נכנס וכו'. זבחים מ"ז א' ושם חשיב פר ושעיר של יוהכ"פ בפ"ע ופרים הנשרפים ושעירים הנשרפים בפ"ע אולם רבינו כלל כלם בשם חטאות הנשרפות ואע"ג דפר ושעיר של יוהכ"פ נכנס דמן בין הבדים מ"מ לענין זה שוים דנכנסים כולם לפנים להיכל.

יסוד המערבי וכו'. עיין יומא נ"ח ב' נ"ט א' זבחים מ"ז ב' נ"א א' ועיין תוס' שם ד"ה אשר וכו' וביומא שם בתוס' ושם ל"ג א' ד"ה אין וכו' ובתוס' מנחות ס"ד ב' ד"ה אב"א וכו' ועיין מגילה ו' ב' ד"ה מסתבר וכו' שיישב הגי' יעו"ש היטיב וי"ל זה שיטת רבינו נ"כ ול"צ למש"כ הלח"מ בזה יעו"ש היטיב. הן אמת שגם דברי הלח"מ נכונים בזה. ומש"כ הלח"מ דמה שלמדו שיהא יסוד מערבי של מזבח החיצון הוא מאשר פתח אהל מועד תניינא דכתיב בפר העדה יעו"ש היטיב אם כי דבריו נכונים מצד עצמם מחמת הכרח הקושיא שהכריח מהסוגיא דזבחים נ"א א' יעו"ש היטיב אבל ביומא נ"ט א' איתא וז"ל דאמר קרא ואת כל דם הפר ישפוך וכו' והאי קרא בפר משיח הוא דכתיב יעו"ש היטיב ולפי דברי הלח"מ צריך להיות קרא ואת כל הדם ישפוך וכו' ועיין בתו"כ ויקרא דבורא דחטאת ספ"ג יעו"ש.

הלכה יב

בהל' עיוה"כ. פ"ד ה"ב. ומש"כ המל"מ אם צריך שיגע וכו'. עיין בירושלמי פ"ה דיומא ה"ד ובש"ק שם.

ואם לא וכו'. עיין כל הסוגייא דמנחות כ"ז ב' יעו"ש היטיב.

הלכה יג

שבע הזיות וכו'. עיין זבחים מ"ז א' ל"ט א' מ"ב א' מנחות ט"ז א'. ועיין מל"מ שכתב בשם התו"כ דבעינן שיזה במזרח הפרוכת נגד בין הבדים יעו"ש והוא בתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ג פרשתא ג' יעו"ש ועיין יומא נ"ג ב' ועיי"ש בירושלמי ה"ד דנפקא ליה מדכתיב הקדש שיהיה מכוון כנגד הקדש יעו"ש והיינו מדכתיב וכפר על הקדש וכאן יליף התו"כ מדכתיב בפר משיח פני פרוכת הקדש והנה בזבחים מ"א ב' דריש ליה לדרשא אחריתא דאם מיעוטה סרחה פמליא שלו קיימת יעו"ש היטיב וא"כ י"ל דרבינו לא ס"ל הא דתו"כ לכן לא הזכיר זה ובזה מיושב קושיית המל"מ דדווקא בפר ושעיר יוהכ"פ פסק כן רבינו משום דבמשנה שם איפסוק כן ולא בפרים ושעירים הנשרפים ועיין רש"י בחומש בפר כהן משיח ובפר העדה דמייתי לדרשא דתו"כ ודרשא דש"ס דידן יעו"ש. וע"ע במל"מ שה"ה בבית שני היה נותן נגד הארון יעו"ש וזה פשוט. ועוד כתב המל"מ וז"ל אי בעינן שיגע הדם בפרוכת או בבין הבדים עיין בתוס' ספ"ק דזבחים עכ"ל ושם כתבו התוס' דא"צ ליגע עיין יומא נ"ז א' שא"צ ליגע ועיי"ש בירושלמי ה"ד ובשיירי קרבן שם מה שהשיג על המל"מ בפ"ג מהל' עבודת יוה"כ יעו"ש היטיב ועיין רש"י חומש בפר כהן משיח יעו"ש היטיב. וע"ע שם שחילק בין הזאות דפר ושעיר יוה"כ

שהיו כסדרן ובין הזאות דפר ושעיר הנשרפים דלא היו כסדרן יעו"ש היטיב וכ"ז פשוט ומבואר שם ביומא נ"ז א'.

הלכה יד

כשהוא נכנס וכו'. עיין יומא נ"א ב' פלוגתא בזה ומבואר מזה כי רבינו פוסק כת"ק דשתי פרוכות היו והחיצונה פרופה מן הדרום לכן כשיוצא היה יוצא ג"כ דרך הדרום והיה נכנס לבין המנורה והמזבח ומכאן ראיה לכאורה דלא כהרשב"א שכתב מרן לקמן פ"ד מהל' עבודת יוה"כ דס"ל לרבינו דאף דס"ל דשני פרוכות היו אבל בפתחים ס"ל להיפך דהפנימי היתה פרופה לדרום והחיצון לצפון יעו"ש היטיב והא לפי"ז כיון דס"ל לרבינו דהפרוכת החיצון היתה פרופה לצפון א"כ התם הו"ל למיקם בין שלחן ובין המזבח אלא ודאי דס"ל לרבינו דפיתחא בדרום הוי כן נראה לכאורה. אבל יש לעיין דהא כי היה מזה על הפרוכת היה עומד באמצע ההיכל מכוון א"כ כך לי בין מזבח למנורה כמו בין מזבח לשולחן ובשלמא אם נימא דבשעה שהיה מזה על הפרוכת היה עומד במזרח המזבח א"כ כשהיה יוצא מקדשי הקדשים היה יוצא בין המזבח ומנורה ושוב היו עומד לאחורי המזבח למזרחו ומזה על הפרוכת אבל באמת אמרינן ביומא נ"ח ב' דהיה עומד לפנים מן המזבח וכן הוא בירושלמי שם ה"ד ובתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ג פרשה ג' ובאחרי מות פ"ד פרשה ג' יעו"ש ואולי אפ"ל כיון שיצא ממערב למזרח א"כ ימינו לדרום ולכן הוא נכנס דרך ימינו בין מנורה למזבח ולפ"ז אין תלוי כלל בפיתחא היכא קאי. שוב ראיתי להלח"מ לקמן בסי' פ"ו שהביא מכאן דפיתחא בדרום הוה קאי יעו"ש והנה לפי מש"כ אין הכרע מזה ועוד אי"ה יבואר לפנינו מזה. ועוד הקשו לרשב"א מה שכתב רבינו שהיה עומד בין המנורה למזבח והא מבואר שם ביומא נ"ח ב' דהיה יוצא מכולו מזבח ועיין מש"כ מרן בשם הר"י קורקוס כאן בזה יעו"ש היטיב וע"ע בלח"מ מש"כ בזה יעו"ש היטיב. והנה ראיתי בס' שיח יצחק שהביא בשם הפר"ח דמש"כ בהל' עבודת יוהכ"פ פ"ד ה"ב וז"ל ועומד לפנים ממזבח הזהב בין המזבח והמנורה וכו' יעו"ש הוא ט"ס יעו"ש ואי לא מסתפינא אמינא כי גם רבינו מודה שהיה יוצא למזרח המזבח כמש"כ רש"י זבחים פ"ג א' יעו"ש היטיב והא שכתב כשהוא נכנס עומד בין המזבח למנורה היינו שהוא עומד בין החלל שבין המנורה למזבח אבל לעולם היה יוצא דרך שם והיה עומד במזרחו של מזבח. ועדיין צ"ע בזה. ועיין רדב"ז ח"ה סי' רל"ג.

מתחיל מקרן וכו'. עיי"ש נ"ח ב' מחלוקת ר"ע ור"י הגלילי דר"ע ס"ל דמתחיל מקרן מזרחית דרומית מערבית צפונית צפונית מזרחית. וריה"ג ס"ל דמתחיל מקרן מזרחית צפונית מערבית דרומית מזרחית. ופירש"י שם

דפליגי בהא פלוגתא לעיל נ"א ב' דר"ע ס"ל דשני פרוכות היו והחיצונה היתה פרופה בדרום לכן כשיצא מבית קה"ק היה פוגע בקרן מערבית דרומית ושם לא היה יכול להזות דבעינן ויצא שיצא ממזבח כולו ולכן היה נותן על מזרחית דרומית ושוב היה נותן על דרומית מערבית וכו' וריה"ג ס"ל דחד פרוכת היתה ופרופה מן הצפון וכשהיה יוצא מקה"ק היה פוגע בקרן מערבית צפונית ושם לא היה נותן דבעינן עד שיצא מהמזבח כולו והיה נותן בקרן מזרחית צפונית ומשם היה נותן על קרן מערבית צפונית וכו' יעו"ש היטיב וא"כ קשה על רבינו שהוא פסק לעיל פ"ד מהל' בית הבחירה ה"ב דשתי פרוכות היו וכ"כ עוד פ"ז ה"ז יעו"ש היטיב וכאן פסק כריה"ג. וקושייא זו כבר הרעישו עליו בימי הרשב"א כמש"כ מרן כאן פ"ד מהל' עבודת יוה"כ יעו"ש שהעלה דר"ע וריה"ג מודים תרוייהו דהיו שתי פרוכות רק דריה"ג ס"ל דפריפת הפנימי היתה בדרום והחיצונה היתה בצפון ורבינו אף דס"ל דשתי פרוכות היו מ"מ בהא דפריפת הפרוכות ס"ל כריה"ג יעו"ש היטיב. והנה בש"ס לפנינו לא נזכר כלל במאי פליגי רק רש"י כתב זה וא"כ שפיר נוכל לומר דפליגי בפלוגתא דפריפות היכן היו אבל אי קשיא הא קשיא דשם נ"ט א' איתא וז"ל תניא חנניא אומר בצד צפוני הוא נותן ר' יוסי אומר בצד דרומי הוא נותן במאי קמיפלגי מר סבר פיתחא בדרום קאי ומר סבר פיתחא בצפון קאי דכו"ע מיהא היכא דגמרן מתנות דקרנות התם יהיב על גגו מ"ט אמר קרא וטהרו וקדשו מקום שקידשו שם טיהרו עכ"ל מבואר מזה דהטעם דמתחיל מצפון ה"ט משום דפיתחא בצפון קאי ומשמע לכאורה דפלוגתא זו תלוי בפלוגתא דר' יוסי ורבנן הן אמת די"ל דכל עיקר הטעם משום דתלוי בפתח וכמו לר' יוסי לשיטתיה דס"ל דחד פרוכת הוי והוי פתח בצפון כן ה"נ לרבינו דס"ל דהחיצון היתה פרופה מהצפון דה"נ דמתחיל מקרן מזרחית צפונית. ולכאורה יש קצת סייעתא להרשב"א מזה.

והנה ראיתי בתוס' ישנים ביומא נ"ט א' שהקשה על שיטת רש"י שם דא"כ איך קאמר התם דפליגי אי ילפינן יד מרגל ודילמא כו"ע ס"ל דלא ילפינן יד מרגל וטעמא דריה"ג משום דפיתחא בצפון קאי ולכן מתחיל מצפונית מזרחית ועוד קשה דסתם משנה דהכא דאתי כריה"ג ס"ל דפיתחא בצפון קאי א"כ יחלוק הך סתמא על סתמא דשם נ"ב ב' דס"ל דהחיצונה פרופה בדרום ועוד קשה אמאי שם נ"ט א' בפלוגתא דר' חנניא ור' יוסי מפרש הש"ס במאי פליגי ושם נ"ח ב' בפלוגתא דר"ע וריה"ג לא קמפרש הש"ס מידי במאי פליגי. אשר מכל הלין טעמי העלו דגם ריה"ג ס"ל דפתחא בדרום קאי ורק טעמו דס"ל משום דבעינן כל פינות שאתה פונה יהיה דרך ימין וכיון דקאי במזרח ופניו למערב א"כ דרך ימינו הוא מזרחית צפונית ומערבית צפונית ודרומית מערבית ודרומית מזרחית

יעו"ש והא דקאמר הש"ס בפלוגתא דר' חנניא ור' יוסי דפליגי בפיתחא בצפון או בדרום ולא אמר טעמא משום דבעינן דרך ימין יעו"ש י"ל משום כיון דכבר אשכחן פלוגתא דר' יוסי בהא וס"ל דפיתחא בצפון לכן ניחא ליה לש"ס למיתלי מחלוקתם בזה יעו"ש היטיב. ולכאורה דבזה יתפרנסו ג"כ דברי רבינו ולק"מ עליו אף דס"ל דפיתחא בדרום מ"מ מזה תחלה על קרן צפונית מזרחית ואח"כ צפונית מערבית וכו'. והנה הלח"מ כיון בזה לגמרי למש"כ התוס' ישנים עיין כאן בלח"מ ובפ"ד מהל' עבודת יוהכ"פ יעו"ש היטיב רק שהוא אזיל לשיטתו דס"ל דלשיטת רבינו היה עומד בדרום המזבח וא"כ ימינו הוא לצד קרן דרומית מזרחית ומשם למזרחית צפונית ומשם לצפונית מערבית ומשם למערבית דרומית ומתוך כך נדחק ליישב דא"כ ישאר הקרן שפגע בו תחלה לאחרונה ועוד הא א"כ יעשה שני המזרחיות קודם לשני המערביים שפגע בהם תחלה לכן יעשה מתחלה קרן צפונית מזרחית וצפונית מערבית ומערבית דרומית ומזרחית דרומית דא"כ לכל הפחות יהיה הקרן שפגע בו קודם להאחרון שהוא דרומית מזרחית יעו"ש היטיב והנה כ"ז לשיטתו דס"ל דהיה עומד ברוח דרומית מהמזבח אמנם לפי מש"כ למעלה דגם רבינו ס"ל דהיה יוצא למזרח המזבח דרך דרומית המזבח א"כ לק"מ ושיטת רבינו עולה בד בבד עם שיטת התוס' ישנים.

והנה מבואר מכל זה דביאתו למזבח לאיזה רוח תלוי באותו צד שהפתח שם דאם פיתחא בצפון היה בא לצד צפונית מערבית ואם פיתחא בדרום היו בא לקרן מערבית דרומית וא"כ כיון שכתב רבינו דבא למזבח בצד הדרום א"כ על כרחך ס"ל דפיתחא בדרום הוא וא"כ חוזר וניעור ראיית הלח"מ שכתב בסי' פ"ו וכמש"כ למעלה ד"ה כשהוא נכנס. וע"ע בלח"מ שכתב והביא הירושלמי דמבואר ממנו לכאורה דפתחא היא בדרום מדמקשה בפשיטות ויתחיל מקרן מזרחית דרומית ועיין מה שהרבה להקשות על הירושלמי. והנה גם הקרבן העדה הבין שם דכוונת הירושלמי דפיתחא בדרום הוי יעו"ש היטיב ולענין מה שהקשה הלח"מ אמאי לא מקשה מתחלה ויתחיל מקרן מערבית דרומית כיון שעדיין לא ידע תירוצא דויצא אל המזבח ועוד דאמאי לא מקשה תחלה (אי נימא דפיתחא בצפון קאי) ויתחיל מקרן צפונית מערבית כדמקשה בתר הכי כיון דפיתחא בצפון קאי כיון דעדיין לא ידע תירוצא דויצא אל המזבח ותו קשה לכל הפירושים כיון דכבר תירץ ויצא אל המזבח מאי הדר מקשה ויתחיל מקרן מערבית דרומית הא בעינן ויצא אל המזבח יעו"ש היטיב.

ודע דהקרבן העדה פי' כך (ואעתיק לפניך לשון הירושלמי עם פי' קרבן העדה) ויתחיל מקרן מערבית דרומית (שבו מתחיל על מזבח החיצון ועוד שהוא סמוך לו מן צפונית

מזרחית והטעם דפיתחא בדרום קאי) אמר ר' הילא ימנית אין זו ימנית (דסובר שתי פרוכות הוו והחיצונה פרופה מן הדרום וכד נפיק מצד דרום יצא ואילו היו הולך למזרחית דרומית היה פונה לצד שמאל דהא הכהן היה עומד בקרן דרומית מערבית ופניו למערב נמצא ששמאלו לצד הכותל דרומית ואין זה דרך ימין) ויתחיל מקרי צפונית מערבית (שהרי עבר לפניו טרם בואו אל קרן מזרחית צפונית) אמר ר' אלעזר ויצא אל המזבח (עד שיצא מכל המזבח ומה שהולך מקרן דרומית מערבית אל קרן צפונית מערבית אין זו יציאה) ויתחיל מקרן מערבית דרומית (הק"ע גורס כאן ויתחיל מקרן מזרחית דרומית וה"פ דעדיין קשה ליה יהפוך פניו למזרח נמצא כשהוא הולך מדרום למזרח ה"ז דרך ימין למזרח) שלא יתן אחוריו לקדש (בהפיכתו) ואין סופו ליתן אחוריו לקדש (כשהולך אח"כ ממערבית דרומית לדרומית מזרחית) אומר היו לאחוריו (אח"כ היה חוזר לאחוריו אע"ג דלא היה דרך ימין כיון שלא נשאר שום קרן כי אם קרן דרומית מזרחית אין להקפיד אם אינו הולך דרך ימין) ויעמוד בדרום ויתחיל מקרן מזרחית צפונית (ויעמוד בדרום בקרן דרומית מזרחית דהיינו שילך דרך אחוריו לשם ולא הוי דרך שמאל כיון שאינו נותן עליו רק על קרן צפונית מזרחית ויחזור ויתן על קרן מערבית דרומית דביה נפיק ברישא) כיי דאמר ר' הילא ימנית אין זו ימנית (כשחוזר ונותן על קרן מערבית דרומית אין זה דרך ימין שהרי חוזר עליו מצד דרום שהוא עומד בו) עכ"ל הירושלמי עם פי' הק"ע והנה מה שהקשה הלח"מ לכל הפירושים מאי מקשה אח"כ ויתחיל מקרן מערבית דרומית כיון שכבר תירץ מהא דויצא וכנ"ל מיושב היטיב לגי' שגורס ויתחיל מקרן מזרחית דרומית ומאי שהקשה הלח"מ עוד אמאי לא מקשה תחלה ויתחיל מקרן מערבית דרומית כיון דעדיין לא ידע תירוץ דויצא אל המזבח כתב ע"ז בשיירי קרבן דגם מתחלה ידע תירוץ דויצא אל המזבח אלא דס"ד דמה שיוצא מצד מערבית דרומית אל צפונית מערבית נקרא זה ויצא וכה"ג כתב הכ"מ בשם ר"י קורקו"ס ומפני שאין סברא זו ברורה לא הקשה ממנה תחלה יעו"ש היטיב.

והנה מי לא יראה את הלחץ זה הדחק הגדול בבאור ירושלמי הזה גם אחרי הגהתו. והנה ראיתי בשיח יצחק לתוס' ישנים על יומא שם שביאר את הירושלמי באופן יותר נכון. והוא שהירושלמי ס"ל כרש"י דלמ"ד זה פיתחא בצפון הוי והא דקא מקשה הירושלמי ויתחיל בקרן מזרחית דרומית היינו דומיא דמזבח החיצון ועלה משני דאין זו ימנית. ופריך ויתחיל מקרן צפונית מערבית משום דהתם פגע בצאתו מן הקדש וע"ז משני משום דכתיב ויצא וכו' ופריך ויתחיל מקרן דרומית מערבית וס"ד דבכה"ג הוי נמי ויצא כיון שיצא ממקום עמידתו דהוא צפונית מערבית וא"כ קודם יש לו ליתן על

קרן דרומית מערבית שסמוך לו יותר ביציאתו מבית קה"ק ומשני דאפי' תימא דזה מיקרי ויצא מ"מ לאו שפיר דמי דהוי אחוריו לקדש וכו' ושוב בקושיא אחרונה מגיה ויעמוד בדרום ויתחיל מקרן מזרחית דרומית (ור"ל כמו שמקשה בראשונה רק שם מקשה דיעמוד במזרח ויתחיל בדרומית מזרחית וע"ז משני התם דאין זו דרך ימין אולם כאן מקשה שיעמוד בדרום ויתן על קרן דרומית מזרחית שהיא נמי דרך ימין ושוב אין תירוץ ע"ז ומחק הא דמסיק כיי דאמר ר' הילא וכו' וכתב שאין חושש לתרץ קושיא זו כי אינו קושיא רק אם נימא דא"צ לצאת ממזבח כולו אבל אם נימא דצריך לצאת מכולו מזבח שוב אין קושיא כלל דיעמוד בדרום. ועוד דמעיקרא לא הקשה כן אלא דמה לנו לשנות בסדר מזבח החיצון דס"ל דכיון דאינו יכול ליתן בקרן צפונית מערבית דפגע ברישא דאף לדעתו בעינן בשום צד ויצא אל המזבח ולהכי תו ליכא למיחש ליתן בקרן מזרחית צפונית הבא אחריו אבל לדידן נאמר דאין ללמוד בזה ממזבח החיצון שהוא בא מחוצה לו אבל כאן שבא מצד פנים יש לנו לקיים בכל אופן הא דאין מעבירין על המצות ומשו"ה בדין הוא ליתן תחלה בקרן מזרחית צפונית הבא אחריו וכדקאמר תלמודא דידן. כ"ה שיטת וביאור השיח יצחק והנה לפ"ז אין באמת הכרע מהירושלמי לשום אחד מן הצדדים.

וראיתי להלח"מ שכתב בפ"ד מהל' עבודת יוה"כ וז"ל ולהרשב"א ז"ל דאית ליה דר' יוסי ורבנן דמתניתין לא פליגי בפתחא אלא בפרוכות דווקא ולכולהו פיתחא בדרום קאי קשה טובא דאמרינן (נ"ט א') בהך פלוגתא דטהרו דר' יוסי סבר פתחא בצפון ושם נ"א ב' דאמרינן בין שלחן לכותל ואמרינן התם דהוא כר' יוסי דאמר פתחא בצפון קאי משמע דאפיתחא נמי פליגי עכ"ל ואני מוסיף עוד להקשות מהא דאיתא שם בירושלמי ה"ב וז"ל ר' יוסי אומר מן השלחן ולצפון היה נכנס. ובאמת לא ידעתי מי הכריחו להרשב"א ז"ל לחדש שבפריפת הפרוכת לא פליגי ר"י ורבנן והא אפילו אם נימא דר"י ס"ל דהיתה פרופה בצפון מ"מ ניחא לומר דריה"ג ור"ע ס"ל תרווייהו דשתי פרוכות היה ולא פליגי רק בפריפה דריה"ג ס"ל דהפנימי היתה בדרום והחיצון בצפון וביותר נ"ל לומר כי ט"ס הוא בתשובת הרשב"א כי מי דחקו לכתוב דבר שלא הוכרח לזה. וע"ע בתוס' יו"ט מש"כ בזה ד"א ליישב דברי רבינו דכתב זה לעתיד ואז לא יהיה רק פרוכת אחת יעו"ש ובזה מיושבים לענ"ד דברי רש"י בחומש שפי' שמתחיל מקרן מזרחית צפונית והלח"מ תמה עליו ולא דק ודו"ק.

גם תמה הרשב"א על רבינו שפסק כר"א דבמקומו היה עומד ומחטא ושוב משמע ממנו דהיה מקיף ברגל יעו"ש היטיב והלח"מ כתב דהוא פסק לגמרי כר"א דהיה מקיף ביד

יעו"ש היטיב ולכאורה יש לעיין דהא שם נ"ט א' מסקינן דפליגי בזה דלריה"ג הקפה ברגל ולר"ע הקפה ביד יעו"ש היטיב וא"כ כיון דפסק רבינו כריה"ג א"כ על כרחך הקפה ברגל ס"ל ובאמת יש ליישב בזה ולומר דהא שם אמר מעיקרא דכו"ע הקפה ביד ופליגי אי גמרינן יד מרגל יעו"ש ולבסוף אקשה עלה והא ריה"ג על כרחך הקפה ברגל ס"ל וא"כ אף דמסיק דריה"ג על כרחך הקפה ברגל ס"ל מ"מ לדינא י"ל אף דס"ל דהקפה ביד מ"מ ס"ל דבעי ימין דווקא וצ"ע בזה ודע דבירושלמי שם ה"ה איתא וז"ל שני כהנים ברחו בפולמסיות אחד אומר עומד הייתי ומחטא ואחד אומר מהלך הייתי ומחטא אמר ר' יודן הדא אמרה מאן דעביד הכי לא חשש ומאן דעביד הכין לא חשש עכ"ל מבואר מזה שבזה כל מאי דעביד עביד ועיי"ש נ"ט א' בתוס' ישנים ד"ה שני כה"ג וכו' יעו"ש ועיין לקמן פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הי"ד מש"כ בזה.

ודע עוד דבגמרא איתא שם וז"ל אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל ואיבעית אימא בהא קמיפלגי מר סבר סביב מזבח פנימי כסביב מזבח החיצון ומ"ש כוליה מזבח הפנימי במקום חדא קרן דמזבח החיצון קאי עכ"ל הגמ' ומשמע לכאורה לפי"ז כו"ע הקפה ברגל ורק בהא פליגי דמר סבר סביב מזבח הפנימי כסביב מזבח חיצון וכו' דליכא למימר דכו"ע ס"ל הקפה ביד דהא כבר איפרך זה והוכיח דריה"ג על כרחך הקפה ברגל ס"ל וליכא למימר דפליגי אי הקפה ביד אי הקפה ברגל א"כ מה חידש באיבעית אימא זה אמה שקדם ועל כרחך צ"ל דכו"ע ס"ל הקפה ברגל אבל לכאורה תמוה הא אי הקפה ברגל אמאי לא בעי דרך ימין לכו"ע וכי הך כללא דכל הפינות שאתה פונה לא יהיה אלא דרך ימין וכי במזבח לבד נאמרה והלא מים של שלמה גמרינן לה ובכל מקום פסקינן לה גבי נענועין דלולב וגבי הדלקת נר חנוכה ועוד בדוכתי טובי לכן נ"ל העיקר כמו שהגיה הגר"א בהגהותיו וז"ל מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל ובהא קמיפלגי וכו' עכ"ל ור"ל דה"פ דמר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל ומפרש טעם פלוגתייהו כי מ"ד הקפה ברגל ס"ל כסביב מזבח החיצון ומ"ד הקפה ביד ס"ל כל מזבח הפנימי כחד קרן דמזבח החיצון. וראיה ברורה לזה ממה דאיתא שם וז"ל תניא אמר ר' ישמעאל שני כה"ג נשתיירו במקדש ראשון זה אומר בידי הקפתי וזה אומר ברגלי הקפתי זה נותן טעם לדבריו וזה נותן טעם לדבריו זה נותן טעם לדבריו סביב דמזבח הפנימי כסביב דמזבח החיצון וזה נותן טעם לדבריו כוליה מזבח הפנימי במקום חדא דקרן דחיצון קאי עכ"ל אלמא דבזה הטעם פליגי וכן מבואר בירושלמי וז"ל ר' אבוה בשם ר' יוחנן שניהם מקרא אחד דורשין סביב רבנן אמרי סביב להלוך ור' ליעזר אומר סביב לקרנות עכ"ל.

והנה כל מש"כ שייך הכל ליוה"כ והנה כאן כלל רבינו כל הניתנין על מזבח הזהב והנה הא דכתב **דמתחיל מקרן מזרחית צפונית וכו'**. וודאי אתי שפיר דכאן אף לכל הדיעות גם ר"ע מודה בזה משום דבשלמא ביוה"כ דיצא מבית קה"ק ויצא מצד דרום י"ל שפיר דמתחיל מקרן מזרחית דרומית משא"כ בזה שבא מחוץ לפנים ועמד לו במזרח המזבח וכל פינות שאתה פונה לימין וזרק על קרן מזרחית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית מזרחית. אבל מש"כ **כשהוא נכנס עומד בין המזבח למנורה**. יש לעיין מנ"ל הא. לכן נ"ל דלעולם דעת רבינו דהיה עומד במזרח המזבח וכמש"כ למעלה ד"ה כשהוא נכנס רק כוונת רבינו שהכהן היו עומד בין המנורה והמזבח לצד דרום המזבח כדי שיפנה לימין ויזרוק על המזבח ולאפוקי שיעמוד בצפון המזבח ואז יצטרך לפנות לשמאלו לזרוק על המזבח ואנן בעינן כל פינות שיהיו לימין והנה לדעתי זה נכון מאד בעזר ה'. (וע"ע ברדב"ז ח"ה סי' כ"ה וסי' רל"ג).

הלכה טו

כהן המשיח וכו'. כ"ה בתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ג פרשה ג' יעו"ש היטיב ועיין בתוס' מגילה ט' ב' ד"ה אין בין וכו' ובתוס' יומא נ"ז א' ד"ה אני ראיתיה וכו' יעו"ש היטיב ומבואר משם דה"ה בפר העלם דבר ג"כ כך יעו"ש היטיב ועיין לקמן פ"ט מהל' תמידין ומוספין ה"ז שפר כהן משיח קודם לפר העדה יעו"ש והטעם לפי שזה מכפר וזה מתכפר ומבואר מכאן שהמשיח צריך לכפר בעד ציבור וכן מבואר בתורה וממילא משמע דה"ה דבדיעבד כשר דהכל נאמר בתורה בשוה פר משיח ופר העלם דבר של ציבור ועיין במל"מ מש"כ כאן. ולא ידעתי למה הוצרך להביא ראיות דלכתחלה בעינן כהן משיח בפר העלם הלא כתוב הדר הוא בתורה. גם מש"כ להגיה בתוס' מגילה יעו"ש היטיב דע דלפנינו הגי' שם כך אבל לא מיירי בפר העלם דבר של ציבור דכתיב ביה הכהן המשיח (יחטא) דהא מרבינן בתו"כ ואפילו כהן הדיוט יכול להביאו וכו' והנה הך תיבת יחטא הוא מיותר וכוונתם פשוט כמו דמרבינן כהן הדיוט בפר משיח ה"ה מרבינן בפר העלם דבר של ציבור. ועיין במל"מ דגם שעירי ע"ז בעי לכתחלה כהן משיח יעו"ש היטיב. ועיין סוכה נ"ו א' ומשמע שם לכאורה דפר העלם ושעירי ע"ז קרבין בכהן הדיוט יעו"ש היטיב ועיין בס' יד דוד שם שהעיר בזה שוב ראיתי בס' שער המלך הלכות עבודת יוה"כ שתירץ זה יעו"ש היטיב. וכתב עוד המל"מ וז"ל ואני מסתפק לפי מש"כ דגם בפר העלם דבר של ציבור בעינן לכתחלה כהן משיח אבל בדיעבד אף כהן הדיוט כשר לעבודה היכא דליכא כהן משיח כי אם מרובה בגדים אי אמרינן דלכתחלה יקריב הכהן הגדול אף שהוא רק מרובה בגדים או דילמא כיון דליכא משיאין הפרש בדין זה

בין כהן הדיוט לכה"ג המרובה בגדים ונראה דכיון דליכא כהן משיח אף לכתחלה יקריב כהן הדיוט ועיין במש"כ תוס' רפ"ז דנזיר מ"ז עכ"ל ועיין בקרבן אהרן שם בתו"כ פרשה הנ"ל שכתב בהדיא בפר כהן משיח שמרובה בגדים קודם לכהן הדיוט יעו"ש היטיב וא"כ י"ל לכאורה דה"ה בפר העדה וצ"ע. ואם נאמר כדברי המל"מ יש ליישב קצת במה שלא כתב רבינו דין דפר העלם דבר של ציבור די"ל דכיון שבזמן שאין כהן משיח כשר לכתחלה בהדיוט לכן לא מייתי לה. וביותר נ"ל לומר כי צ"ל פר כהן משיח והבא על כל המצות (אבל זה אינו עיין לעיל פ"א הט"ו והבן).

הלכה טז

כדין פר וכו'. עיין זבחים מ' ב' מ"א א' ששם יליף מקראי אחריני ועיין תו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ה פרשה ד' ויתיישב קצת יעו"ש היטיב.

הלכה יז

בשפיכה כנגד וכו'. מדכתב בשפיכה מבואר מזה שלמד זה מדכתיב ודם זבחיך ישפך וכדס"ל לר' ישמעאל בזבחים ל"ז א' ומסוף דבריו שכתב דילפינן לה מדכתיב ואת דמם תזרוק והיינו כר' יוסי הגלילי שם ולדידיה לאו פסח בשפיכה רק בזריקה יעו"ש היטיב בש"ס וע"ע בפסחים ס"ד ב' ורבינו פסק פ"א מהל' קרבן פסח הי"ד דפסח בשפיכה יעו"ש וע"ע פ"ג מהל' קרבן פסח ה"ט יעו"ש ועיין בלח"מ שהקשה זה ועוד הקשה דהא אסקינן התם בזבחים ל"ז דמאן דיליף לכל הניתנים במזבח החיצון שנתנם במתנה אחת שכיפר מדכתיב ודם זבחיך ישפך לית ליה לכל הניתנים בזריקה שנתנם בשפיכה יצא ורבינו לקמן פ"ב מהל' פסולי המוקדשין ה"א הביא דאם נתן מתנה אחת כיפר מהך קרא דדם זבחיך ישפך ושם הלכה ב' פסק דכל הניתנין בזריקה שנתנם בשפיכה יצא יעו"ש וכן הקשה שם מרן. ועוד קשה דהא רבינו פסק כר' עקיבא דבירך על הזבח לא פטר את הפסח ובירך על הפסח לא פטר את הזבח עיין בפ"ח מהל' חמץ ומצה ה"ז ולדידיה נתן של זריקה בשפיכה לא יצא כמו שמבואר בשילהי פסחים וכן הקשה שם הלח"מ ועוד יקשה הא רש"י כתב שם בזבחים דמאן דס"ל דפסח בשפיכה לא ס"ל דהניתנים בזריקה שנתנם בשפיכה יצא וא"כ יקשה על רבינו שפסק דפסח בשפיכה ופסק נמי דהניתנים בזריקה שנתנם בשפיכה יצא. והנה בזה י"ל דס"ל כמש"כ התוס' בפסחים שם ובזבחים דמ"ד דס"ל דנתנים בזריקה שנתנם בשפיכה יצא ס"ל נמי דפסח בשפיכה יעו"ש היטיב.

והנה עוד קשה על רבינו דהא מאן דס"ל דבשפיכה היינו דווקא בפסח ומעשר אמנם בבכור דכו"ע בזריקה דהכי כתיב קרא ואת דמם תזרוק ועד כאן לא פליגי ר' ישמעאל ור' יוסי הגלילי רק אם קאי ג"כ הך קרא על מעשר ופסח או לא דריה"ג ס"ל דהך לשון

דמם לשון רבים קאי נמי על מעשר ופסח ור' ישמעאל ס"ל דקאי על בכורות שור וכשב ועז אבל בבכור כו"ע ס"ל דבזריקה. והן אמת דבתוספתא זבחים פ"ו איתא דגם בכור בשפיכה יעו"ש היטיב אבל בסוגיין לא משמע כן וכן משמע זבחים נ"ו ב' דקאמר התם מאן תנא אמר רב חסדא ריה"ג היא וכו' אלמא דזה פשוט ליה דבכור בזריקה ומדמשוה התנא למתן דמים בכור למעשר ופסח אלמא כולהו בזריקה דאם יש סברא לומר דבכור בשפיכה א"כ דילמא תנא דידן הכי ס"ל אלא ודאי דזה פשיטא דבכור בזריקה כדכתיב קרא א"כ קשה לכאורה ארבינו דכתב דגם בכור בשפיכה.

ועיין בספרי פרשת ראה פיסקא ע"ח וז"ל ר' ישמעאל אומר בתמורת קדשים הכתוב במדבר תשא ובאת אל המקום הרי הוא בא אל המקום מה יעשה לו ת"ל ועשית עולותיך מה עולה טעונה הפשט ונתוח וכליל לאישים אף תמורתה כיוצא בה ומה עולה טעונה מתן יסוד בשפיכה אחת ע"ג המזבח אף תמורתה כיוצא בה עכ"ל והנה הא דעולה טעונה מתן יסוד אחת ניחא דמיירי בדיעבד וכ"כ הזרע אברהם אמנם מש"כ בשפיכה לכאורה אינו נכון דהא בעולה וודאי בעי זריקה. ואולי אפ"ל דר' ישמעאל לשיטתו דס"ל כל הניתנים בזריקה שנתנם בשפיכה יצא וכאן מיירי בדיעבד. אבל יש לעיין למה תפס הלשון בכה"ג ולא תפס הלשון בזריקה גופיה לכן נ"ל לומר דלא נחית להשמיענו דין שפיכה או זריקה רק דמתנה אחת שפיכה קרי ליה (ואתי לאפוקי דלא הוי מתן אצבע) ובהיות כן י"ל דגם הלשון שפיכה שבתוספתא על כוונה זו אבל לעולם בזריקה ובהיות כן י"ל דגם לשון רבינו כאן ג"כ כך דכל מתנה אחת שפיכה קרי לה אבל לא נחית בהך לחלק בין זריקה לשפיכה ודחוק. ועיין ספרי ראה פיסקא ע"ח וז"ל ומנין לכל הקדשים שיהו טעונין מתן יסוד בשפיכה אחת ע"ג המזבח ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם ודם זבחיך ישפך וכו' (כן הוגה שם על הגליון בשם כת"י אחד ונכון הוא) ומנין לכל הקדשים שאם נתנו במתנה אחת שכיפר שנאמר ועשית עולותיך הבשר והדם (והיינו מסוף פסוק ודם זבחיך ישפך) ומנין למעשר ופסח שלא ינתנו אלא במתן אחד ת"ל ודם זבחיך ישפך עכ"ל ומבואר מכאן דדריש ג' דרשות ביחד שהוא צריך ליתן השירים ליסוד וכל הזבחים שנתן במתנה אחת כיפר ופסח ומעשר טעון שפיכה שלא כדעת תלמודינו בזבחים דמאן דדריש הא לא דריש הא. והזרע אברהם כתב דבאמת צ"ל ד"א בכל אחת מהם וכן משמע באדרת אליהו להגר"א בפרשת ראה שם יעו"ש היטיב.

והנה לכאורה היה נ"ל לומר כי הא דכל הניתנין על המזבח החיצון שנתנן מתנה אחת כיפר זה וודאי מוכח מדכתיב ודם זבחיך ישפך מדלא כתיב סביב וכמו שפירש"י שם ואף אם נימא שהך קרא אתי להורות דניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה כשר מ"מ

מוכח דבשפיכה אחת כשר. ולבאר פי' הגמרא לפ"ז נ"ל דה"פ והא מיבעי ליה לשיריים שנשפכין על היסוד וא"כ לכן כתיב ישפך שפיכה אחת משום דקאי על שפיכת השיריים והתם לא בעי רק שפיכה אחת אבל בזריקות לא מהני באחת. ומשני דנפקא ליה מוהנשאר בדם ימצה. ופריך והא אכתי מיבעי ליה לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא. ובאמת לכאורה צ"ע הא מ"מ מכאן נפקא ליה דשפיכה אחת כשר. ואולי י"ל דבאמת היה יכול לשנויי כן אבל כיון דאשכחן לר' עקיבא דס"ל בהדיא דאין זריקה בכלל שפיכה לכן משני בפשיטות וע"ד שכתבו התוס' לגבי שינויא סבר לה כר' יוסי הגלילי וכו' יעו"ש היטיב.

אבל יותר נראה לומר דהכי מקשה הא למדנו מהך קרא דשפיכה עדיף מזריקה והראיה דכל הניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ואיפכא לא מצינו אלמא דשפיכה עדיף וא"כ י"ל דדווקא בשפיכה הוא דכשר באחת ולא בזריקה ובזריקה בעינן דווקא מתן שתים ומשני דס"ל כר"ע דלא עדיף זה מזה וכי היכי דמצינו דבשפיכה אחת סגי ה"ה בזריקה די באחת אמנם לר' ישמעאל עדיף שפיכה מזריקה מדחשיב קרבן שהוא בזריקה כטפל לגבי קרבן שהוא בשפיכה א"כ שפיכה עדיף טפי (ולעולם ר"ע ס"ל נמי דהניתנין בזריקה שנתנין בשפיכה יצא ומ"מ אינו עדיף שפיכה מזריקה ולפ"ז מיושב הך סוגייא דפסחים פ"ט א' דמסיק שם דפסח בשפיכה וכל הניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא) ופריך אכתי להכי הוא דאתי והא מיבעי ליה דמעשר ופסח טעונין מתן דם לגבי מזבח והתם די במתנה אחת שנתנן בשפיכה וא"כ אכתי מנ"ל הא דכל הקדשים שנתנן מתנה אחת כיפר והא הפסוק שכתוב דשפיכה אחת די מיירי בפסח ומעשר ולא בשאר קדשים וא"כ מנ"ל דכל הקדשים שטעונין שתי מתנות דבדיעבד די באחת. ומשני דס"ל כריה"ג דבכור ומעשר ופסח ילפינן דבעי זריקה אחת מדכתיב ואת דמם תזרוק וא"כ האי קרא דדם זבחיך ישפך קאי לאשמעינן דכל הקדשים שנתנן בשפיכה יצא וג"כ מדלא כתיב סביב אלמא דגם בשפיכה אחת די וה"ה בזריקה. ופריך לר' ישמעאל כיון דנפקא ליה מהאי קרא דפסח ומעשר טעון שפיכה א"כ מיבעי ליה לגופיה דפסח ומעשר טעונין שפיכה ומנ"ל דהניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא.

א"נ ה"פ הא ר' ישמעאל לא מפיק ליה כלל דמעשר ופסח טעון מתן דמים אלא מכאן דכתיב ודם זבחיך ישפך ולהכי י"ל דגלי לן קרא דבמתן חד סגי אבל שאר קרבנות אכתי מנ"ל דסגי בחד כיון דבכל אחד מהם מבואר דבעינן שתי מתנות ומשני דבמעשר ופסח כבר ידע דבחד סגי מדכתיב ואת דמם תזרוק וכו' אלא ודאי דקמ"ל בשאר קרבנות דכשרים בשפיכה ובחד סגי וה"ה בזריקה דחד סגי וכנ"ל. והנה לר"ע דס"ל בשפיכה

על כרחך לא יליף לה מדכתיב ודם זבחיך ישפך דא"כ גם עליו יקשה קושיית הש"ס א"כ מנ"ל דהניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ועל כרחך צ"ל דס"ל נמי מפסוק דואת דמם תזרוק וס"ל כיון דלא כתיב בהדיא א"כ על כרחך בשפיכה וע"ד שכתבו התוס' לר' יאשיה דספרי בקרח פיסקא קי"ח יעו"ש היטיב ועיי"ש בזרע אברהם ובהכי ניחא לי מה שהקשו התוס' שם בזבחים בסה"ד וז"ל ולכולהו לישני קשה אי פסח בשפיכה לר"ע א"כ דריש לקרא דדמן כר' ישמעאל ואחד תם ואחד בע"מ נפקא ליה מיהיה לך ולקמן נ"ז א' פליג ר"ע אר"י ומוקי לה לקרא דבשרם אחד תם ואחד בע"מ כריה"ג דהכא עכ"ל אמנם לפי מש"כ אתי שפיר דר"ע ס"ל דפסוק ודם זבחיך ישפך אתי להכשיר מתנה אחת בכל הקדשים ולהכשיר ניתנין בזריקה שניתנן בשפיכה וכנ"ל ופסח ומעשר דבשפיכה נפקא לן מדכתיב ואת דמם ומדלא כתיב בהדיא וכסברת התוס'.

ואחר כל הדברים הנ"ל יצא כנוגה צדקת דברי רבינו. מש"כ דפסח בשפיכה היינו מהך סוגיא דפסחים פ"ט א' ומהך דפסחים ס"ד ב' דאוקים ההיא מתניתין כיחידאה ומשמע דלית הלכתא כוותיה וכן מהך סוגיא דזבחים נ"ו ב' וכמו שנתבאר למעלה. ופסק נמי דכל הניתנים בזריקה שנתן בשפיכה יצא וכר"ע וכסוגייא דפסחים פ"ט א' וכן הביא נמי הך דכל הקדשים שנתנן במתנה אחת כיפר מהך דודם זבחיך ישפך וכו' וכאן הביא הא דואת דמם תזרוק על המזבח וכנ"ל וכן הביא בפירושו למשניות בזבחים פ"ה במשנת הבכור והמעשר והפסח. וכאן דכתב דכל אחד מהם טעון מתנה אחת בשפיכה משום דפסח ומעשר לכתחלה בשפיכה ובכור נמי כשר בדיעבד בשפיכה לא נמנע מלכתוב על כולן בשפיכה ובהכי מיושב היטיב מה שפסק כר"ע בהא דשל פסח לא פטר של זבח ודו"ק היטיב (ועיין בפתיחת רבינו מש"כ קודם הל' בכורות לקמן).

היסוד וכו'. שם בזבחים נ"ו ב' איתא דאתיא זריקה מעולה וכן הוא בפסחים ס"ד ב' ולמאן דיליף לה מודם זבחיך ישפך א"כ מנ"ל דבעי יסוד עיין תוס' זבחים נ"א ב' בד"ה תן לה וכו' שהקשו זה ותירצו דכיון דגלי קרא בבכור דטעון מתנה א' ה"ה במעשר ופסח יעו"ש א"נ י"ל דבק"ו ידעינן לה משיריים דחטאת מה שיריים שאינם מעכבין טעונין יסוד תחלת עולין שמעכבין לא כ"ש יעו"ש היטיב.

כמו שביארנו. לעיל פ"ב מהל' בית הבחירה ה"י יעו"ש.

ומנין שאינן וכו'. עיין לח"מ שנדחק בלשון הזה דמשמע דאי לאו קרא הו"א דטעון שתי מתנות והא בש"ס אדרבה איפכא מסתברא דאי לאו קרא הו"א שאין טעון מתנה כלל יעו"ש. והנה לשון הספרי בראה שהבאתי לעיל בס"ק ל"ט הוא כלשון רבינו. וצ"ע עוד בזה ובלא"ה לק"מ מלשון רבינו שכלל כל הקרבנות ביחד (דהיינו בכור ג"כ) לכן

כ' דמנין שאין טעונין רק מתנה אחת דלא כשאר קדשים משא"כ בש"ס דלא דברו רק ממעשר ופסח לבד לכן אמרו שפיר שטעונין מתן דמים לגבי מזבח. ופשוט.

הלכה יח

אחר שזורקין וכו'. זה פשוט ומבואר בדוכתי טובי ועיין יומא ס' א' ועיין זבחים כ"א א' ומ"ג א' ושם כל הסוגייא פ"ג ב' פ"ה א' יעו"ש ובחולין קי"ז ב' וע"ע תו"כ ויקרא פ"ז פרשה ה' ובפרשת צו פי"ג.

מפשיטין אותן וכו'. עיין שבת קט"ז ב' ושם קל"ג ב' מנחות ס"ג ב'.

עד שיזרק וכו'. כ"ז מבואר בזבחים ק"ג ב' ועיין בירושלמי פסחים פ"ה ה"י בשירי קרבן שם ובמקו"א יבואר אי"ה מזה.

חוץ מחטאות וכו'. עיין יומא ס"ח א' וזבחים נ' א' ק"ג ב' ק"ד א' ועיין תו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ה פרשה ג' אבל מש"כ רבינו שנאמר את עורם ואת בשרם. אם כוונתו על פר ושעיר יוה"כ אם כן צ"ל את עורותם ואת בשרם. אך יש לעיין הא משם אינו מבואר דא"צ להפשיט די"ל דמפשיט ואח"כ שורף עורותם ובשרם ושם בש"ס ובתו"כ ילפינן לה מפר כהן משיח יעו"ש היטיב וע"ע בתו"כ פרשת אחרי מות פ"ו פרשה ה' ואולי כוונת רבינו ג"כ כך הוא דכאן כתיב עור ובשר ופרש וילפינן לה מפר כהן משיח וצ"ע בזה. וע"ע בתו"כ פרשת צו יעו"ש היטיב.

הלכה יט

בין בקרבנות וכו'. עיין זבחים ק"ג א' דמסקינן שם דאף דמותרות לנדבת צבור אזלי מ"מ העורות לכהנים יעו"ש ובעורות יחיד מבואר שם במשנה ופשוט בכמה דוכתי ועיין בתו"כ צו פ"ט יעו"ש.

לבעלים וכו'. שם במשנה ושם ע"ב פסחים כ' א' חולין ל"ו א'.

לא זכו וכו'. שם ק"ג א' במשנה ושם בתו"כ.

הלכה כ

אין עורותיהן וכו'. בש"ס שם ק"ג ב' רמי אהדדי הא דאיתא לעיל הלכה י"ט כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה ומשמע אפילו אירע הפסול לאחר שנפשט העור ואין מרצה הזריקה על העור ומני ר' אלעזר בר' שמעון היא דס"ל אין הדם מרצה על העור בפ"ע ואילו הכא דקתני לאחר הפשטן עורותיהן לכהנים אתי כרבי דס"ל הדם מרצה על העור בפ"ע ומשני אביי דאתי כולה כר' ומודה רבי שאין הפשט קודם זריקה והא דנקט כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה היינו שאירע פסול קודם זריקה וקודם הפשט ולכן לא זכו הכהנים בעורה אבל אם אירע שנפשט קודם הזריקה ואח"כ

אירע בה פסול קודם הזריקה מרצה הדם על העור. ורבא משני דאתי כולה כראב"ש וא"כ רישא כפשוטה דכל שאירע פסול קודם זריקה אף לאחר הפשט אין הדם מרצה על העור בפ"ע. ומאי דנקט בסיפא לאחר הפשטן עורן לכהנים היינו לאחר שנראו להפשט והיינו שאירע פסול לאחר זריקה והזריקה היתה כשרה לכן מרצה על העור אבל אם אירע פסול קודם שנראו להפשט היינו קודם זריקה אף שהופשט העור שוב אין הדם מרצה על העור. והנה רבינו לקמן בסי' פ"ב סעי' ט' פסק כרבי יעו"ש וא"כ לפ"ז כאן הדבר כפשוטו אם אירע פסול קודם הפשט אף שהיתה לאחר זריקה אין עורותיהם לכהנים ואם אירע פסול אחר הפשט אף קודם זריקה ושוב נזרק עורן לכהנים ועיין בזבחים פ"ה א' יעו"ש היטיב וע"ע בתוספתא פי"א דזבחים יעו"ש היטיב ויבואר אי"ה עוד לקמן בסי' פ"ב יעו"ש.

מע"ש לע"ש. עיין לעיל פ"ד מהל' כלי המקדש ה"י מש"כ מענין המשמרות בעורות יעו"ש.

הלכה כא

לבדה"ב וכו'. שם ק"ג א' בזבחים ואליבא דר' יהודה. ודע דבתוספתא זבחים פי"א איתא וז"ל עולת הקדש אין עורה לכהנים דברי ר' יהודה וחכ"א עורה לכהנים ר' יוסי ב"ר יהודה מוסיף אף של גרים ושל נשים ושל עבדים שנאמר עולת איש פרט לאלו אמרו לו והלא כבר נאמר עור העולה אשר הקריב לכהן לו תהיה א"כ למה נאמר עולת איש אלא עולה שעלתה לאיש עורה לכהנים ושלא עלתה לאיש אין עורה לכהנים עכ"ל ולכאורה משמע קצת דהלכה כחכמים אבל י"ל כיון דבש"ס לא נזכר דברי חכמים ואמוראי שקלי וטרי בדברי ר"י משמע דהלכה כוותיה ולקמן אי"ה יבואר עוד מזה.

שדינן שיקרבו וכו'. שם בש"ס אומר כן ואליבא דר' יהושע דס"ל הכי בשקלים פ"ד והובא בש"ס תמורה כ' א' ל"א ב' יעו"ש, ובלח"מ תמה דהא בפ"ה מהל' ערכין וחרמין פסק רבינו כר' אליעזר דס"ל דזכרים ימכרו לצרכי עולות ודמיהן לבדק הבית יעו"ש היטיב. ובאמת תמיה גדולה היא זו (ודע דבעין משפט בזבחים שם ציין דרבינו פסק כר"א וציין להא דערכין וחרמין יעו"ש ובתמורה כ' א' ציין דהלכה כר' יהושע וציין ג"כ להך דערכין וחרמין ותמוה הוא וכן ציין שם ל"א ב') והנה בתמורה שם ל"א ב' איתא ב' לשונות דאמר רב אדא בר אהבה אמר רב. בלישנא קמא אמר דלא פליגי רק בעדר שיש בו מחצה זכרים ומחצה נקבות אבל בעדר שכולו זכרים אפילו ר"א מודה. וללישנא בתרא בשלא הקדיש אלא בהמות אפילו ר"א מודה ולא פליגי רק כשהקדיש שאר נכסים עם בהמות יעו"ש היטיב ועיין בירושלמי פ"ד דשקלים ה"ד שכלשון שני איתא שם בשם

ר' זעירא בשם ר' חונה אמר רב יעו"ש. וא"כ לכאורה יש לחלק דהכא מיירי במקדיש עדרו והתם מיירי רבינו בהקדיש שאר נכסיו. אבל זה אינו דהא כאן איתא וכן המקדיש נכסיו והיה בהן זכרים דמשמע שהקדיש כל נכסיו. והתם בהל' ערכין וחרמין איתא המקדיש את בהמתו סתם או שהקדיש את נכסיו סתם יעו"ש.

והנה שם בשקלים איתא במשנה אמר ר"ע רואה אני את דברי ר"א שר"א השווה את מדותיו ור' יהושע חלק א"ר פפייס שמעתי את דברי שניהן המקדיש בפירוש כדברי ר"א והמקדיש סתם כדברי ר' יהושע עכ"ל וכתב שם רבינו בפי' המשניות וז"ל וא"ר פפייס כי מי שהקדיש לבדה"ב בפירוש שהדין בו כדברי ר"א ומי שהקדיש סתם כר' יהושע ולא חלק ר' פפייס על ר"ע והלכה כר"ע עכ"ל ולפי"ז יש לחלק ולומר כן הדין כאן דכאן מיירי שהקדיש סתם והתם מיירי רבינו בהקדיש לבדה"ב בפירוש. אבל לכאורה גם זה אינו דבהדיא כתב שם בהל' ערכין וחרמין וז"ל המקדיש את בהמתו סתם או שהקדיש את נכסיו סתם וכו' ולכאורה אפ"ל דכאן נמי ס"ל כר"א ומאי דכתב והיה בהן זכרים שדינן שיקרבו עולות היינו לר"א שהן ימכרו לצרכי עולות וקמ"ל דעורותיהם לבדה"ב ואף הקונה אותם להקריב מ"מ אותו העור שייך לבדה"ב ולא לכהנים. אבל זה אינו דא"כ למה לא כתב ג"כ בנקבות דג"כ דינא הכי דימכרו לצורכי זבחי שלמים והעורות יהיו לבדה"ב. ועוד הא בש"ס אוקימנא דאתי כר' יהושע מבואר מזה דלר"א הקונה אותו משלם דמיו לבדה"ב והרי הוא כשאר עולה דעורו לכהנים. ואולי ט"ס הוא ברבינו כאן וצ"ל המקדיש עדרו והי' בהן זכרים ופסק כרב. א"נ י"ל דכאן צ"ל וכן המקדיש נכסיו סתם והתם בהל' ערכין וחרמין צ"ל המקדיש את בהמתו לבדה"ב או שהקדיש את נכסיו לבדה"ב. וצע"ג בזה וה' יאיר עיני.

ודע דלכאורה יש ראיה דהלכה כר' יהושע מהא דאיתא בב"ב קנ"א א' בהמה איקרי נכסי דתנן המקדיש נכסיו והי' בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים עולות ונקבות ימכרו לצורכי זבחי שלמים עכ"ל והיינו כר' יהושע ולמה לא הביא מדר"א הקודם במשנה אלא ודאי דהלכה כר' יהושע. אמנם ראיתי שם בהגהת הב"ח שהגיה שכצ"ל זכרים ימכרו לצורכי עולות ונקבות וכו' וא"כ ליכא משם ראיה. ודע עוד כי בתוספתא פ"ב דשקלים איתא וז"ל (לאחר שהובא שם מחלוקת ר"א ור"י) ר' יוסי ור"ש אומרים דברי ר"י הן הן דברי ר"א עכ"ל ועיי"ש במפרש ושם אי' הגהת הגר"א במקום ר' יהושע והגיה הגר"א ר' יוסי יעו"ש ולא ידעתי מה המה אלה וצ"ע.

אחד עולת וכו'. כתב מרן וז"ל גם זה שם אלא שבגמרא כתוב גר במקום מש"כ בספרי רבינו עכו"ם וגרסת רבינו נראית נכונה דלגירסת גמרא דידן קשה מאי קמ"ל דמהיכא

תיסק אדעתין לחלק בין גר לישראל עכ"ל וראיתי בצאן קדשים שהביא בשם ברכת הזבח שתמה על מרן וכתב עוד עליו ושרא לי' מאריה דהא איצטריך להשמיענו שפיר ולאפוקי מדר' יוסי ב"ר יהודה דס"ל פרט לעולת גרים והיינו גר שמת ואין לו יורשים יעו"ש וכתב עליו הצאן קדשים דהוא לא דק דא"כ דהפסוק מרבה ג"כ זה דגר שמת ואין לו יורשים מנ"ל דהפסוק מרבה הכל ובשלמא נשים ועבדים כהדדי דמי אבל מנ"ל לרבות ג"כ גר שמת ואין לו יורשים ודילמא לא אתי לרבות רק נשים ועבדים ולא גר שמת ואין לו יורשים יעו"ש היטיב ובחי' פנים מאירות כתב להכריח כגי' רש"י דלא גריס רק נשים ועבדים דמנ"ל לרבות מריבוי דהעולה לרבות נשים וגרים או נשים וגוים דילמא לא מרבינן רק חדא ולא תרתי וכתב מברייתא זו מוכח דלא ס"ל למעט עולת הקדש דא"כ למה אמר א"כ למה נאמר עולת איש וכו' הא איצטריך שפיר למעט עולת הקדש. א"ו דלא ממעט כלל וכן לא ממעט עולת גר שמת ואין לו יורשים וגם עולת גוי פשיטא דעורה לכהנים יעו"ש היטיב. והנה מהתוספתא הנ"ל שהבאתי מבואר כדברי הפנים מאירות דהך ברייתא לא ס"ל כר' יהודה ולא כר"י ב"ר יהודה. והנה לר"י בר"י ס"ל דעולת איש אתי למעוטי כל הנך היינו עולת גרים נשים ועבדים וחכמים ס"ל דעור העולה מרבה הכל עולת גר שמת ואין לו יורשים ועולת נשים ועבדים וס"ל דעולת איש אינו ממעט מי שאינו איש רק אתי לאפוקי מי שלא עלתה לאיש.

והנה מש"כ הצ"ק וכן הפנים מאירות דלא מרבינן רק דבר אחד ולא שני דברים זה וודאי ליתא. אבל דע דבתו"כ צו פ"ט איתא כך וז"ל והכהן המקריב את עולת איש פרט לעולת הקדש דברי ר' יהודה ר' יוסי בר"י אומר אף עולת הגר עולת איש אין לי אלא עולת איש גרים נשים ועבדים מניין ת"ל עור העולה ריבה א"כ למה נאמר עולת איש עולה שעלתה לאיש פרט לשנשחטה חוץ למקומה עכ"ל וביאר שם הקרבן אהרן דהך ברייתא בתרייתא ס"ל ג"כ הא דר"י ודר' יוסי בר"י והא דקאמר א"כ למה נאמר עולת איש ר"ל למה נאמר המיעוט דהקדש ועולת גר בהאי לישנא דיש לטעות שבא למעט ג"כ נשים ועבדים הו"ל לכתוב המיעוט בלשון אחר יעו"ש היטיב ולפ"ז מאי דמרבה גרים יש לעיין הא הך ברייתא ס"ל כר"י בר"י ויותר י"ל דהך ברייתא ס"ל כר' יהודה ולא כר"י בר"י לכן מרבה נמי של גרים. ונ"ל כי רבינו ס"ל נמי כהתוספתא וכן מפרש להתו"כ נמי דהך ברייתא בתרייתא ס"ל כרבנן ולא ממעטי לא עולת הקדש ולא עולת גר רק דרבינו ס"ל להלכה כר' יהודה דעולת הקדש ממעיט שפיר מעולת איש לפי דשקלו וטרו אמוראי אליביה ודברי חכמים החולקין עליו לא הובאו בהדיא בש"ס לכן פסק הלכתא כוותיה וכמש"כ בס"ק נ"ב ולכן לדידיה שפיר י"ל דאימעיט עולת הקדש מעולת איש להכי שינה

מלשון הברייתא וכתב לא נאמר איש אלא להוציא ההקדש והיינו לדידיה ושפסק כר' יהודה אבל בעולת גר לא ס"ל כר"י בר"י לכן לא חשב זה רבינו כלל דמהיכי תיתי נמעט זה והא דהקשה בעל פנים מאירות דל"ל קרא לרבות עכו"ם י"ל דמשום דאיתא במנחות ע"ג ב' דעכו"ם לבו לשמים והו"א דגם העור לשמים קמ"ל דלא. ומ"מ כתב רבינו לעיל סעי' י"ט דרשא דעולת איש עולה שעלתה לאיש דבזה כו"ע מודים. אבל לפי"ז יש לעיין למה לא כתב רבינו ג"כ גרים וכגי' התו"כ והש"ס. וג"כ צע"ק למה כתב לא נאמר איש אלא להוציא ההקדש כיון דכבר כתב דעולת איש אתי למעוטי עולה שלא עלתה לאיש. ויש ליישב דרבינו ס"ל דעיקר איש דכתיב אתי למעוטי הקדש דלאו של איש הוא אבל מדכתיב עולת איש ולא כתיב בקצרה וכהן המקריב לאיש ומדכתיב עולת איש ממעטינן דבר שלא עלתה לאיש והבן. ועוד יש קצת לעיין בזה.

פרק ו

הלכה א

כמו שביארנו. פ"ה הי"ח.

ומפשיט ומנתח וכו'. עי' זבחים נ"ג ב' ושם נ' א'. יומא כ"ו ב' ס"ח א' ביצה כ"ה א' וע"ע זבחים פ"ה א' ועיין בתו"כ ויקרא פ"ה פרשה ד'. ומדכתב מפשיט ומנתח מבואר שצריך להפשיט כל העור כולו ואח"כ מנתח כמו דאיתא שם בתו"כ וז"ל והפשיט ונתח יכול יהא מפשיט אבר אבר ומנתח ת"ל העולה מפשיט כולה ואח"כ מנתחה עכ"ל.

הלכה ב

מקטירין את וכו'. כ"ז מבואר בזבחים פ"ה ב' יעו"ש ומדכתב רבינו כלשון המשנה פירשו לא יעלו ולא כתב כלשון הברייתא שם פירשו אפי' הן בראש המזבח ירדו מוכח קצת דס"ל כפי' התוס' שם פ"ו א' בד"ה מאן וכו' דהמשנה אתי כרבנן דס"ל דפירשו לא יעלו אבל אם היו בראשו של מזבח לא ירדו אמנם לקמן פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הט"ז מבואר דס"ל כרבי דאפילו מראש המזבח ירד יעו"ש היטיב והיינו כרבי וא"כ מפרש כרש"י וכ"כ התוס' יו"ט ועיין לח"מ בהלכה ד' ושם יבואר עוד אי"ה ועיין תו"כ ויקרא פ"ו סוף פרשה ד' ובספרי ראה פיסקא ע"ח שם הובא הברייתא כרבי יעו"ש היטיב. ושם אי' בש"ס והובא בלח"מ א"ר זירא לא שנו ל"ש אלא שפירשו כלפי מטה אבל כלפי מעלה קרובי הוא דאקריבו לעיכול ומשמע שם דלית מאן דפליג עלי' וצ"ע למה לא הביאו רבינו ואולי לא היה גורס זה וכן משמע בילקוט ויקרא רמז תמ"ה יעו"ש היטיב ואי"ה במקו"א עוד יבואר מזה.

וכולן שפקעו וכו'. שם בזבחים פ"ו א'. ופירש"י שם שקאי בין אפסולים שעלו לא ירדו ובין אגידים ועצמות מחוברין שעכלתן האש ופקעו מעל המזבח לארץ לא יחזיר א"צ להחזיר עכ"ל והתוס' שם ד"ה וכולן וכו' הקשו ע"ז מהא דאיתא שם פ"ה ב' דאם משלה בהן האור דיעלו ותירצו דמתניתין מיירי לאחר שנתעכלו קצת דהיינו דנעשו שרירי והא דקאמר התם משלה בהם האור יעלו היינו משלה בהן האור פורתא ולא נעשה מצותן ולכך יחזירו. עוד תירצו דהא רש"י פירש א"צ להחזיר אבל התם מיירי דמותר להחזיר אם ירצה ועוד תירצו דפקעו היינו שפקעו מאליהן לכן אסור להחזיר אבל התם מיירי דהורידן בידים לכן אם משלה בהן האור שרי יעו"ש היטיב. והנה רבינו לא הזכיר בזה שום חילוק מכל הנך דכתבו התוס'. ובאמת משמע מהא דאיתא שם עיכולי עולה אתה מחזיר אבל אי אתה מחזיר עיכולי גידין ועצמות משמע לכאורה דאי אתה רשאי להחזיר ודוחק לומר דהתם פירושו שאין צריך להחזיר דהא דומיא דעיכולי אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטרת דהתם פ"ג ב' דמשמע דאסור להחזיר כדמשמע במנחות כ"ו ב' יעו"ש היטיב והנה רבינו ז"ל לא כתב כאן דין דמשלה בהם האור דמחזירין. ועל כרחך צ"ל דס"ל להלכה כדעת רב מרי התם דהא דעולא התם קאי אירישא אבל לא אסיפא. וי"ל דס"ל דמה דאיתא וכולן שפקעו מע"ג המזבח לא יחזיר קאי אגידין ועצמות והא דמשלה בהן האור יעלו קאי אאיברים פסולין שעלו ע"ג המזבח. ועיין בתוס' הנ"ל שכתב וז"ל ואם היינו מפרשין דכולן לא קאי אפסולין לא היינו מתרצים בזה כלום דמ"מ הוה קשה למאן דמתני לה אסיפא עכ"ל מבואר מזה דלמאן דמתני לה אירישא לק"מ. וכן נוכל לפרש לדעת רבינו בפשיטות.

וראיתי להתוס' יו"ט שכתב שם (במ"ו ד"ה לא יחזיר) וז"ל ופי' התוס' יעלו היינו אם ירצה אבל אין חובה להעלותם כדפירש"י הכא א"צ להחזיר א"נ הכא שאכלתן האש ונתאכלו קצת דומיא דאיברים שפקעו ולפיכך אין חייב להחזיר ומשלה בהן האור היינו פורתא וכו' והאי א"נ דעת הרמב"ם פ"ג מהל' פסולי המוקדשין עכ"ל והנה מה שהסיב דעת רבינו לדעת הא"נ אין זה מוכרח כלל וכמש"כ מתחלה. גם לא הבנתי דבריו במש"כ לפי' הא"נ דא"צ להחזיר לא ידעתי מי דחקו לזה ואמאי לא נימא דאין רשאי להחזיר כיון שכבר נעשו מצותן ולק"מ. וראיתי לרבינו בפי' המשניות שכתב וז"ל וכולן שפקעו פי' כל איברים שזכרנו שאם עלו לא ירדו אם פקעו מע"ג המזבח לא יחזיר עכ"ל משמע שמפרש דקאי על הפסולין ואולי זה דחקו להתוס' יו"ט שמפרש כפירוש התוס' אמנם ממה שהביא כאן דין דאם פקעו לא יחזיר ולא הביא כאן דין אם משלה בהן האור ולקמן בסי' ס"ו הביא דין דאם משלה בהן האור ולא הביא דין אם פקעו לא יחזיר משמע כמש"כ

למעלה ושוב מצאתי כן במל"מ שם בפ"ג מהל' פסולי המוקדשין ונהניתי. וע"ע בתוס' מעילה ט' ב' ד"ה וכולן וכו' שפי' נמי דלא קאי רק אעצמות וגידין יעו"ש היטיב.

וכן גחלת וכו'. ועיין מעילה ט' ב' דדווקא שפקעה ממזבח לא יחזיר אבל פקעה ע"ג המזבח יחזיר יעו"ש וכן הביא מרן והך לא יחזיר היינו ודאי דא"צ להחזיר אבל אם ירצה להעלותה אין שום איסורא בזה וי"ל דמש"כ רש"י א"צ להחזיר (הובא לעיל בס"ק ד') היינו דווקא אגחלת אבל אהא דכלם אם פקע מע"ג המזבח לא יחזיר י"ל דמודה דאין רשאי להחזיר אבל מדקאמר וכן משמע דחד דינא אית להו וכמו שהתם אין חייב להחזירה ה"ה התם ועיין ברע"ב. אמנם בתוס' משמע דמאן דס"ל דאין רשאי להחזיר ה"ה גבי גחלת אין רשאי להחזיר דז"ל ויש לחלק בין מאיליהן לע"י אחרים כעין ההיא דיומא מ"ו ב' המוריד גחלת מע"ג המזבח וכבה חייב משום דלא אנתקיה ממצותיו אלמא יכול להעלותה וכי פקעה תנן במתניתין דלא יחזיר ואין מועלין בה עכ"ל אלמא דדווקא המוריד גחלת מע"ג המזבח יכול להעלותה אבל פקעה מעצמה אסור להעלותה וצ"ע בזה ועיין מעילה ט' ב' בתוס' ד"ה וכולן וכו' יעו"ש היטיב.

הלכה ג

שנאמר על וכו'. מבואר דס"ל כדעת רש"י ביומא כ' ב' בד"ה אלא א"ר יוחנן וכו' דכל הלילה והקטיר קאי אם אינם מעוכלין וכל הלילה והרים אתי לדשן מעוכל ולכן כיון שמן התורה מותר בכל הלילה לכן מקדמינין ביוה"כ וברגלים להרים דשן המעוכל קודם חצות והא דחצות עושה עיכול בשרירי ה"ט דכתיב כל הלילה על מוקדה על המזבח יודע אני שהיא עד הבקר ולמה אמר עד בקר ליתן בקר לבוקר ושל לילה יעו"ש ועיי"ש בתוס' ד"ה אלא וכו' ובזבחים פ"ו ב' תוס' ד"ה אלא וכו' יעו"ש היטיב וז"ל רבינו בפי' המשניות בזבחים. ומה שאמר קודם חצות ולא אמר כל הלילה לפי שאמר הכתוב היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואילו אמר כל הלילה לבד היה משמעו עד הבקר ולפי שאמר אח"כ עד הבקר אמרו שהוא רומז להרחקה מן הבקר הוא מה שאמרו עד הבקר תן בוקר לבוקרו של לילה וע"כ אמרו עד חצות להרחיק אדם מן העבירה כמו שבארנו בתחלת ברכות עכ"ל וכוונתו דאין הכתוב הזה מורה ובא שחצות עושה עיכול בשרירי רק מהכתוב הזה מבואר שיש לעשות סייג בהקטרת האיברין והאימורין עד חצות ולכן עשו חצות עיכול בשרירי. וזה דלא כמש"כ רש"י דחצות עושה עיכול בשרירי ילפינן מפסוק זה ואזלי לשיטתייהו בריש ברכות דלרש"י ז"ל לא עשו סייג בהקטר חלבין ואיברין לכן פי' דהפסוק קאי על חצות דעושה עיכול בשרירי ורבינו ס"ל דעשו

סייג בהקטר חלבין ואיברין יעו"ש ולעיל פ"ד ה"ב יעו"ש היטיב ועיין מש"כ בחי' בריש ברכות יעו"ש היטיב.

הלכה ד

מוליכין את וכו'. יומא כ"ה א' ופ"ב דתמיד ל' א' יעו"ש ועיי"ש בפ"ד ל"א ב' יעו"ש.

ומולחין אותן וכו'. שם בתמיד פ"ד ועיין לעיל פ"ה מהל' איסרי מזבח הי"ג יעו"ש.

ואח"כ מעלין וכו'. יומא כ"ו א' תמיד פ"ה ל"ב ב' יעו"ש.

ומסיר גיד וכו'. עיין חולין צ' א' ב'. והנה שם תלי הש"ס הא בפלוגתא דרבי ורבנן המובאים לעיל בס"ק ג'. והנה לרבי דס"ל דפירשו אפילו של היתר אינם עולין ע"ג המזבח ולמחוברין דהיתר א"צ קרא א"כ אתי קרא למחוברין דאיסור ולרבנן דס"ל דפירשו דהיתר עולין ע"ג המזבח אבל דאיסור אפילו מחוברין לא יעלו יעו"ש ולפ"ז צ"ע על רבינו מאחר שס"ל כרבי א"כ גיד הנשה מחובר יעלה ע"ג המזבח ולמה פסק כאן דיחלצנו וישרפנו ע"ג התפוח וכן הקשה הלח"מ ונשאר בתימה (רק מש"כ דרבינו פסק כרבי בהא דלעיל הלכה ב' הנה אדרבה לכאורה משמע משם דפסק כרבנן וכמש"כ שם בד"ה מקטירין רק לקמן בפ"ג מפסולי המוקדשין מבואר דס"ל כרבי וכמש"כ שם) והנה היא לכאורה קושיא עצומה אבל באמת לפי מש"כ הרש"א שם בחי' בחולין על מש"כ רש"י שם א' בד"ה להעלותו וכו' דלא כתיב ולא יאכל המזבח וז"ל (הרש"א) הכי איתי ליה לרב חסדא לקמן ולא קאמר מדכתיב והקטיר הכהן את הכל דמיניה דריש רבי בסמוך דמחוברין יעלו ואפילו דאיסורא משום דרב פפא דקאמר דלא פליגי האמוראים להעלותו ה"נ לא פליגי תנאי בהכי אלא דרב נחמן בר יצחק מפרש לפלוגתייהו בהכי וכצ"ל רב הונא דקאמר לקמן גיד הנשה של עולה חולצו לתפוח ור"ח קאמר דלא כתיב לא יאכל המזבח ס"ל לא פליגי רבי ורבנן כלל בהכי דאל"כ תיקשי לר"ח דלא כמאן דהא רבי נמי מוהקטיר הכהן את הכל וגו' מרבה לגיד הנשה במחובר ולא מדלא כתיב ולא יאכל המזבח עכ"ל והנה כן משמע בש"ס שם דקמותיב לר"ה מהא דתני גיד הנשה של עולה מעלהו מאי לאו מעלהו ומקטירו יעו"ש ומאי קושיא דילמא אתי הברייתא כרבי ור"ה קאמר אליבא דרבנן אלא ודאי פשיטא ליה להש"ס דר"ה ס"ל דלא פליגי בהכי תנאי כלל וא"כ אתי שפיר דברי רבינו להלכתא דפסק כר"ה מדתניא כוותיה ולא פליגי תנאי בהכי כלל והבן היטיב.

וכשאני עומד בסוגייא זו אמרתי לבאר מש"כ שם רש"י בד"ה לישנא אחרינא וכו' וז"ל רנב"י אמר לחלצו פליגי דמ"ד נוהג קסבר מצוה לחלצו וללישנא קמא להעלותו פליגי וכו' אשר הוא חסר מובן כלל. ונ"ל דמש"כ לישנא אחרינא וכו' חסר כאן לישנא

קמא וכצ"ל כאן לחלצו אם חלצו אסור להעלותו בפ"ע וכאן להעלותו. אם הוא מחובר עדיין עם הירך מותר להעלותו. ולישנא אחרינא איפכא פירושו לחלצו שא"צ לחלצו רק מעליהו כשהוא מחובר עם הירך וכאן להעלותו היינו כשהוא בפ"ע אסור להעלהו. והנה ללישנא קמא צ"ל להעלותו פליגי אף כשהוא מחובר עדיין מ"מ פליגי אבל ללישנא אחרינא צ"ל לחלצו פליגי ר"ל ר"י ס"ל מחוייב לחלצו והבן. והנה הכל הולך אל מקום אחד והתימה שלא העירו בזה מפרשי הש"ס. ועיין ריטב"א בחולין שם ראיה לדברי אלה יעו"ש היטיב ודו"ק.

וזורק כל וכו'. עיין לעיל פ"ב מהל' בית הבחירה הי"ג מש"כ בזה. ועיין מל"מ כאן מש"כ בזה יעו"ש היטיב.

חוזר ועורך וכו'. עיין פ"ב מהל' בית הבחירה הי"ג מש"כ שם.

אין בהם וכו'. זבחים כ"א א' מ"ו ב' ועיין תו"כ ויקרא פ"ו סוף פרשה ד' ופ"ז סוף פרשה ה' ופ"ט סוף פרשה ז'.

הלכה ה

לא היו וכו'. עיין תמיד פ"ד ל"א א' ועיי"ש במפרש (ודבריו צריכים תיקון שמגומגמין הם יעו"ש היטב).

ואם היו וכו'. מרן לא הערה מקורו. ואולי י"ל שמקום התליה על הננסים ואם היו תולין ג"כ את השוורים לא יספיקו הננסים לזה עיין לעיל פ"ה מהל' בית הבחירה הי"ז יעו"ש היטיב. ועיין לקמן פ"ט ה"ו.

ומפשיט עד וכו'. הכל שם בתמיד בפ"ד ל"א א' יעו"ש היטיב עד סוף ההלכה ונותנן לאחר הכל שם. וכתב הגר"א שם וז"ל הגיע לחזה וכו' משום דכתיב והפשיט וכו' מנתח וכו' ואמר בתו"כ והפשיט וכו' ואח"כ מנתח (הובא לעיל ס"ק ב') וכתיב הנתחים הראש והכרעים ש"מ דראש וכרעים אינן בכלל הנתחים משום דקודם גמר הפשט נחתכים וגם שכן יפה להפשיט עכ"ל.

ונותנו על וכו'. שם בתמיד וביומא כ"ו א' ובחולין כ"ז ב' ובתו"כ ויקרא פ"ו פרשה ד' יעו"ש.

הלכה ו

לא ביין וכו'. זבחים כ"ב א' תו"כ ויקרא פ"ו פרשה ד' וכתב המל"מ בזבחים שם אמרינן מים שאין להם שם לווי יצאו מי כיור ומתבאר שם דכל היכא דכתיב מים אין מי כיור כשרים ולא ידעתי למה השמיט רבינו דין זה עכ"ל ואמרתי להעתיק לפניך הסוגיא כולה וז"ל א"ר ירמיה אמר ר"ל מי מקוה כשרים למי כיור למימרא דלא מים חיים נינהו והתניא

במים ולא ביין במים ולא במזוג במים לרבות שאר מים וק"ו למי כיור מאי ק"ו למי כיור לאו דמים חיים נינהו לא דקדיש וקדישי מעליותא היא והא תניא דבי שמואל מים שאין להם שם לוויי יצאו מי כיור שיש להם שם לוויי אלא לאו דראויין למי כיור אלמא מים חיים נינהו תנאי היא דא"ר יוחנן מי כיור ר' ישמעאל אומר מי מעיין הן וחכ"א שאר מימות הן עכ"ל נמצא למ"ד דמי מקוה כשרים לכיור א"כ הך ק"ו למי כיור היינו מי כיור ממש דקדישי ולא ס"ל להך דתנא דבי שמואל ולמ"ד מי כיור מים חיים הן א"כ ק"ו למי כיור היינו מים חיים הראויין למי כיור אבל מי כיור ממש פסולין וכדתנא דבי שמואל וא"כ רבינו שפסק לעיל פ"ה מהל' כלי המקדש הי"ב דמי מקוה כשרין לכיור א"כ על כרחך הך ק"ו דמי כיור היינו דקדישי הרי לפניך דרבינו מכשיר בזה וכסתם הברייתא דתו"כ הנ"ל ודו"ק כי ברור הוא בעזר ה'. ואף כי י"ל דהברייתא זו ס"ל דמי מקוה פסול למי כיור ומאי דקאמר וק"ו למי כיור היינו מים חיים ומאן דס"ל דמי מקוה כשר הוא ס"ל לעולם דמי כיור פסול מטעם שם לוויי ולא ס"ל ק"ו למי כיור מ"מ פשטא דשמעתתא לא משמע הכי ומשמע דהך ק"ו למי כיור הוא הלכה פסוקה לכו"ע רק דפליגי בפי' דהך מילתא וממילא למאן דס"ל ק"ו למי כיור היינו דקדישי והבן היטיב. ועיין לקמן פ"ז הי"ב מש"כ מזה ובזה מתורץ קושיית התוס' שם ד"ה יצאו וכו' דבאמת לא קי"ל כתנא דבי שמואל וק"ל.

הכרס מדיחין וכו'. עיין מש"כ מזה לעיל פ"ה מהל' בית הבחירה הי"ז עיו"ש היטיב. (עיי"ש במפרש שכתב ולא קבע בה הדחה. ר"ל שלא אמר כמה פעמים מדיחין אותה. והגהת הב"ח אין מובן לי.

הקרביים אין פוחתין וכו'. כך מפרש רבינו מש"כ שם בתמיד פ"ד ל"א א' והקרבים מדיחין אותן ג"פ במעוטן על שלחנות של שיש שבין העמודים עכ"ל וכתב שם רבינו בפי' המשניות דה"פ על צד המיעוט מדיחין אותן ג' פעמים ופעמים שמדיחין יותר וכ"כ הרע"ב שם והגר"א שם אולם המפרש פי' על שלחן הקטן שבבית המטבחים לפי שהיה של כבש והיה מעט ודי בזה שלחן קטן (וראיתי בס' באר שבע שהשיג על פי' המפרש ופי' כפי' רבינו מדעתו ותמוה הוא וכי אישתמיט מיניה דברי השליטים האלו. ודע דבתוס' יומא ט"ז ב' ד"ה מן השלחנות וכו' העתיקו במיעוטה של שלחנות יעו"ש היטיב ולפ"ז משמע שמפרשים כדעת המפרש דלדעת רבינו ודעימיה צ"ל במיעוטה על שולחנות וכו' וכמש"כ הבאר שבע יעו"ש ועיין כאן בהגהת הב"ח שכיוון ג"כ לזה יעו"ש).

על שלחנות וכו'. עיין לעיל פ"ה מהל' בית הבחירה הי"ד יעו"ש היטיב. ולהמפרש השולחנות שמדיחין עליהם לאו היינו השולחנות שבין העמודים יעו"ש ועיין שם הי"ג יעו"ש.

הלכה ז

נטל את וכו'. שם בתמיד פ"ד ל"א א'. ועד עכשו לא הוצרך לסכין, מפרש שם.

ואצבע הכבד וכו'. עיין לעיל פ"א הי"ח יעו"ש היטיב מש"כ שם.

ואינו מזיז וכו'. כן פי' רבינו להא דלא היה מזיזה ממקומה. אבל המפרש והרע"ב שם פי' דלא היה מזיז אצבע הכבד ממקומה ועיי"ש בתוי"ט.

ונוקב את וכו'. הא דכתב ונוקב כתב המפרש וז"ל בדבר שאינו חותך כדרכו שייך לשון נקיבה שהיה מפריד החזה מן הדפנות והצלעות זו ארוכה מזו ועוד י"ל לפי שהחזה על הדפנות כמו אהל וכשנטל את החזה משם הוי כמו שניקב בבהמה שהחזה קצר ברוחבו ודומה מקומו לאחר נטילתו כחלון וזה עיקר עכ"ל.

ויורד עד וכו'. אצל השדרה חותך ולא היה נוגע בשדרה שהשדרה היה מניח אותה עם הדופן השמאלי לפי שבזה הדופן היה תולה הכבד לא היה חותך השדרה עמו שאם היה חותכו עמו היתה כבדה הרבה. עכ"ל המפרש.

צלעות רכות. היינו שתי צלעות מלמעלה ושתי צלעות מלמטה כמו שמבואר לקמן בהלכה ח'.

הלכה ח

לו לגרה. כל ההלכה הזו שנויה שם בתמיד פ"ד ל"א א' כלשון זה ממש.

ומניח בה. המפרש אינו גורס תיבת בה רק גורס ומניח שני צלעות וכו'. יעו"ש היטיב.

והטחול תלוי וכו'. ומסיים שם במשנה וז"ל והיא היתה גדולה אלא של ימין קורין גדולה שהכבד תלויה בה עכ"ל וכתב המפרש וז"ל והכבד לאו מן הדופן הוא אלא תלוי הוא בה ובשביל דבר שאינו מן הדופן תלוי בהך לכך נקראת גדולה עכ"ל רק מש"כ המפרש שהדופן השמאלי כבד יותר כתב הגר"א שעם הכבד היה הימין כבדה יותר יעו"ש ומה דאיתא ברש"י ביומא כ"ה א' ד"ה והגרה וכו' שבגרה היה מחובר הכבד וקנה הלב והריאה יעו"ש ולכאורה צ"ע דהא הכבד היה בדופן ימין וי"ל דרש"י קאי על דבוק הטבעי אבל היו מפרידין הכבד ממנה בסכין כדלעיל הלכה ז' שוב ראיתי בתוס' יו"ט שהקשה כן יעו"ש.

הלכה ט

לו לעוקץ. הוא הזנב כ"כ המפרש ועיין בתוס' יו"ט בשם הערוך שהוא העצה ועיין לעיל פ"ד הי"ח ועיין במרן בהלכה ה' יעו"ש היטיב.

והאליה ואצבע וכו'. וכן שתי צלעות דקות מכאן ושתי צלעות דקות מכאן וכנ"ל בהלכה ח' וכ"כ המפרש.

הלכה י

אם מן וכו'. יומא כ"ה א' ופ"ד דתמיד שם.

הלכה יא

בראש וברגל וכו'. שם ושם. והיינו רגל הימיני ושני בצים עמה כמו שמבואר בהלכה ה'.

הראש בימינו וכו'. שם בתמיד יעו"ש היטיב.

ובית שחיטה וכו'. כנ"ל בהלכה ה'.

ובית עורה וכו'. כצ"ל וכ"ה ביומא מ"ח ב' ובזבחים כ"ד ב' ומנחות יו"ד א' ומה דאיתא שם בש"ס דתמיד ובית עורן לחוץ הוא ט"ס ובמשניות שם איתא ובית עורו לחוץ וג"ז נכון.

הלכה יב

השני בשתי וכו'. יומא שם כ"ה א' ובתמיד שם ל"א ב'.

הלכה יג

בעוקץ וברגל וכו'. יומא שם ובתמיד שם.

ושתי הכליות וכו'. וכן השתי צלעות הדקות שמכאן ומכאן המבואר בהלכה ח' עמו.

ובית עורן וכו'. כן הוא הלשון בש"ס שם אמנם במשניות הגי' ובית עורו לחוץ אולם גי' הש"ס ורבינו עיקר מטעם שאכתוב אי"ה אח"ז.

הלכה יד

וצלעותיו בין וכו'. והאי דלא פי' ובית עורה לחוץ היינו טעמא דשתי צלעותיו מונחין בין שני אצבעותיו א"כ הוי בית עורה לחוץ אבל גבי דפנות לא פי' לך כלום והיה יכול לישא דפנות על פס ידו לפיכך פירש בית עורה לחוץ עכ"ל. וטעם שהחזה בימין לפי שהיא חשובה יותר. כ"כ המפרש.

הלכה טו

ובית עורן וכו'. כ"ה הנוסחא במשניות אמנם בש"ס הגירסא ובית עורה וגירסת רבינו ומשניות נכונה יותר. ודע כי בסדר הולכת האיברים יש הרבה דיעות. בש"ס יומא כ"ה א' איתא במשנה אמר בן עזאי לפני ר"ע משום ר' יהושע דרך הלוכו היו קרב ומפרש

שם בש"ס ע"ב הראש והרגל. החזה והגרה. ושתי ידים. ושתי דפנות. העוקץ והרגל. ור' יוסי אומר דרך הפשטו היה קרב. הראש והרגל. העוקץ והרגל. ושתי דפנות. ושתי ידיים. החזה והגרה. ר"ע אומר דרך נתוחו היה קרב. הראש והרגל. ושתי ידים. החזה והגרה. ושתי דפנות. והעוקץ והרגל. ר' יוסי הגלילי אומר דרך עלויו היה קרב. הראש והרגל. החזה והגרה. ושתי דפנות. והעוקץ והרגל. ושתי הידים. ושם מקשה והכתיב כל נתח טוב ירך וכתף ופירש"י אלמא ירך מעלי מכתף עכ"ל ויש לעיין ומאי קושיא הא הידים הם הכתפים (עיין רש"י חולין קל"ד ב' ד"ה עד כף וכו') וכאן חשיב העוקץ והרגל קודם ידים. וראיתי להתוס' ישנים שכתבו וז"ל ושתי ידים העוקץ והרגל ופריך והכתיב כל מבחר ירך וכתף אלמא רגל קדים ליד ולספרים דגרסי רגל מקמי ידים איכא למימר דפריך אכולהו דמדכר ידים ורגל אחרונים א"כ גרועים הם והכתוב משבחם מבחר ירך וכתף עכ"ל והנה לכאורה יש לעיין על רש"י דבהדיא כתב כגי' דילן רגל מקמי ידים ומ"מ פי' דהקושיא היא אלמא ירך מעלי מכתף. וראיתי בס' שיח יצחק שנתעורר בזה והניח בצ"ע. ואורו עיני כי ראיתי בהגהות הב"ח וז"ל ושתי הדפנות והעוקץ והרגל ושתי ידים אמר רבא בין תנא דידן וכו' בתר שמנא דבישרא והכתיב כל נתח טוב ירך וכתף ההיא בכחושה מ"ט סלקא רגל וכו' כצ"ל ונ"ב פי' הא דקאמר והכתיב כל וכו' לתנא דמתניתין קא פריך דמקדים שתי ידים לעוקץ והרגל אלמא דכתף מעולה מירך עכ"ל אולם מסידור לשון רש"י ז"ל לא משמע כן לכאורה וצע"ק. וז"ל המפרש לתמיד פ"ד ל"א ב' וז"ל ומפרש ביומא מאי טעמא סליק לרגל בהדי רישא דאיכא למ"ד התם דרך נתוח והיה קרב הראש והרגל ושתי ידים ושתי דפנות החזה והגרה והעוקץ והרגל ואיכא למ"ד דרך עילויא דשומנא היה קרב פי' כדרך שהאיברים שמנים זה מזה הם קרבים הראש והרגל וב' דפנות החזה והגרה ושתי ידים והעוקץ והרגל ובין למ"ד דרך עילויו ובין למ"ד דרך נתוחו אין זה סדר שהרגל קרב עם הראש שהרי בנתוח שתי ידים קודמין ומפרש התם מ"ט רגל סליק בהדיא רישא וכו' יעו"ש היטיב.

והנה יש ט"ס כאן מש"כ בדרך נתוחו הוא הראש והרגל ושתי ידים ושתי דפנות החזה והגרה והעוקץ והרגל. ובאמת צ"ל הראש והרגל ושתי ידים החזה והגרה ושתי דפנות העוקץ והרגל כמו שהוא בש"ס וכ"ה סדר הנתוח בתמיד כאן וכאן ברבינו וכן מש"כ למ"ד דרך עילויו הראש והרגל ושתי דפנות החזה והגרה ושתי ידים והעוקץ והרגל ג"כ ט"ס וצ"ל הראש והרגל החזה והגרה ושתי דפנות ומש"כ שתי ידים העוקץ והרגל אין זה ט"ס כי י"ל דגורס כגי' התוס' ישנים הנ"ל דהידים קודם להעוקץ והרגל. והנה ממשמעות לשונו מבואר כי הקושיא מ"ט רגל סליק בהדי רישא אינה אלא למ"ד דרך נתוחו היה

קרב ולמ"ד דרך עילויו היה קרב אבל לא לשאר אינך תנאי. וצ"ל הטעם דלמ"ד דרך הלוכו וקרב לק"מ דאיתא בירושלמי פ"ב דיומא ה"ב וז"ל א"ר יוחנן טעמא דבן עזאי והקטרת את כל האיל המזבחה כדי שיהא נראה כמהלך ע"ג המזבח. הראש והרגל ואת אומר הכין א"ר מנא פשט ראשה עקר רגלה עכ"ל אלמא למ"ד דרך הלוכו שפיר ולמ"ד דרך הפשטו ג"כ אתי שפיר דמן הרגלים ואילך מתחיל ההפשט נמצא דהקושיא היא רק למ"ד בתר נתוחו ולמ"ד בתר עילויו. ובתר עילויו היינו בין לתנא דידן ובין לריה"ג הכל בתר עלויו כמו דאיתא ביומא שם והא דכתב למ"ד בתר שימנא אגב אורחיה קמ"ל דיש מי שחולק אתנא דידן וס"ל דבתר שומנא אזלינן וכ"ז פשוט וברור. ורבינו פסק כסתם משנה דיומא וסתם משנה דתמיד דבתר עילויא דאיברא קאזלינן. והיינו ראש ורגל שתי ידים עוקץ ורגל חזה וגרה שתי דפנות.

הלכה טז

נתונין בבזך וכו'. כ"ה בתמיד שם ל"א ב'.

מוליכין הקרבים וכו'. כ"ה ביומא כ"ו ב'.

ביד אחד. יומא כ"ה א' מנחות נ"ב ב' ותמיד ל"א ב'.

והיין ביד וכו'. שם ושם. וכתב מרן בהלכה ו' וז"ל ואע"פ ששנו שם שאדם אחר היו נוטל את החביתין לא מנאו רבינו מפני שחביתין הללו חביתי כה"ג הם ואינם תלויים בקרבן עכ"ל ולכאורה אין טעם זה מספיק דא"כ אמאי חשבו במשנה וכתב שם המפרש (בד"ה הט' ביין וכו') וז"ל וחביתים אע"פ שקרבים בעבור כה"ג הואיל ומן הפסוק הם קודמים לנסכי תמיד (ר"ל כמו דאיתא יומא ל"ג א' ל"ד א') עכ"ל וא"כ אין תירוץ מרן מספיק כ"כ. אבל באמת אין התחלה לקושייתו דשם ביומא ותמיד מיירי מסדר התמיד לכן איתא שם חביתין משא"כ דכאן מיירי רבינו מקרבן עולה סתמא ולכן לקמן בפ"ו מהל' תמידין ומוספין ה"ה הזכיר שם החביתין משא"כ הכא ופשוט. ואולי כוונת מרן ג"כ לזה ורק שקיצר. והבן.

ואם היה וכו'. יומא כ"ו ב'.

הלכה יז

שהכבש או וכו'. היינו חמשה בנתחים ואחד בקרביים ואחד בסלת ואחד ביין ומאי דאיתא ביומא כ"ו ב' עצמו בתשעה היינו עם החביתין ומה דאיתא שם כ"ז א' למדנו בטלה שטעון ששה וכ"ה בתו"כ פ"ו פרשה ד' יעו"ש היטיב היינו עם הקרביים ומה דאיתא בתו"כ שם הכהנים לרבות הקרביים דברי ר"י יעו"ש ט"ס הוא וצ"ל לרבות

הקרחנים וכמש"כ הקרבן אהרן שם וכן הוא בהדיא בירושלמי פ"ב דיומא ה"ד יעו"ש (ועיין לעיל פ"ח מהל' ביאת מקדש הי"ז יעו"ש).

והאיל מוליכין וכו'. שם ביומא כ"ו כ'.

הלכה יח

מוליך את וכו'. מפרש והולך סדר הקרבת השור אבל איל שוה כמו טלה ואין נפק"מ ביניהם בהולכת איברים כי אם בסלת וקרביים ויין.

והרביעי והחמישי וכו'. כאן חשב סדר ההולכה כך. ראש ורגל. העוקץ והרגל. החזה והגרה. שתי ידים. שתי דפנות. וכך הוא הסדר במשנה דיומא שם ויש לעיין קצת הא הוה דלא כחד מהני תנאי דהבאתי לעיל בס"ק מ"ג ובשלמא על המשנה גופה כבר נדחקו התוס' בזה ותירצו יעו"ש היטיב אבל מלשון רבינו משמע לכאורה דהכי מוליכין אותו יש לעיין. וצ"ל דאין כוונת רבינו דבסדר הזה היו מוליכין רק חשיב כמה הם המוליכים אבל באמת היו מוליכים בסדר אחר. שוב ראיתי כי התוס' יו"ט הקשה על רבינו ולענ"ד נראה כמש"כ.

הלכה יט

ולא נתחיה וכו'. חולין י"א א' תו"כ ויקרא פ"ה פרשה ד' ופ"ז פרשה ה'.

בפחות מאלו וכו'. יומא כ"ו ב'.

הלכה כ

לקרן דרומית וכו'. עיין זבחים ס"ג א' וס"ד ב' וסוכה מ"ח ב' ומנחות צ"ז ב' ותו"כ ויקרא פ"ח פרשה ז'. ומש"כ התוס' בסוכה ד"ה ועולת וכו' לפנינו לא נמצא שם כך.

ומבדיל וכו'. שם בזבחים ס"ד ב' ועיי"ש ס"ה א' דילפינן לה מדכתיב ומלק והקטיר מה הקטרה הראש לעצמו והגוף לעצמו אף במליקה כן ובחולין כ"א א' ובתו"כ שם. ורבינו פי' בפי' המשניות מדכתיב בחטאת ולא יבדיל אלמא דבעולה מבדיל יעו"ש וכ"כ הרע"ב וצע"ק וכן תמה התוס' יו"ט שם. ועיין בס"ק שאח"ז.

פסולה וכו'. שם בזבחים ס"ד ב' במשנה ועיי"ש ס"ה ב' תוס' ד"ה הבדיל וכו' שתמהו ע"ז מניין לנו. ואולי י"ל דלהכי כתב רבינו בפי' המשניות דנפקא ליה מדכתיב בחטאת ולא יבדיל והוה כמו שנה עליו לעכב וצ"ע.

וממצה וכו'. **למעלה וכו'**. שם ס"ה א' וקינין פ"א ועיין זבחים ס"ו א' ב' ועיי"ש בתוס' ד"ה למטה וכו' שהקשו אותה הקושיא שהקשו שם ס"ה ב' ד"ה הבדיל וכו' ועיין בריש קינין שם תירצו התוס' קושיא זו יעו"ש היטיב וע"ע בתו"כ שם.

דם הראש וכו'. זבחים ס"ד ב' ושם ס"ו א' ובתו"כ שם פ"ט יעו"ש היטיב.

הלכה כא

למזבח וסופגו וכו'. זבחים ס"ד ב' ועיין לעיל סי' ל"ב סעיף י"ג יעו"ש היטיב.

עם הנוצה וכו'. שם ס"ד ב' וס"ה א' וכת"ק שם דאמר והסיר את מוראתו בנוצתה זו זפק יכול יקדיר בסכין ויטלנו ת"ל בנוצתה נוטל את הנוצה עמה אבא יוסי בן חנן אומר נוטלה ונוטל קורקבנה עמה דבי ר' ישמעאל תניא בנוצתה בנוצה שלה קודרה בסכין כמין ארובה עכ"ל ולכאורה דעת הת"ק כדעת תנא דמתניתין דנוטל הזפק עם העור והנוצה שעליה וגם בני מעים הנמשכין אחר הזפק ואבא יוסי מוסיף דנוטל ג"כ את הקורקבן ודבי ר"י ס"ל דאינו נוטל גם את בני מעים רק קודר בסכין נגד הזפק לבד ונוטלן ופסק רבינו כת"ק ובזה מיושב מה שהקשה הלח"מ דאמאי לא כתב רבינו דקודרה בסכין כמין ארובה יעו"ש היטיב. והרמב"ן ז"ל בחומש כתב כי תנא דמתניתין ס"ל כאבא יוסי דנוטל גם הקורקבן עמו עם העור והנוצה שנגדה ות"ק ס"ל דאינו מסיר רק הזפק והעור והנוצה שכנגדו יעו"ש היטיב ובזה אם נאמר דרבינו ס"ל כוותיה יתכן ג"כ דברי רבינו דפסק כאבא יוסי ולכן ס"ל דנוטל גם הבני מעים דהיינו קורקבן עם העור והנוצה שכנגד הזפק ונוכל לומר כי גם דעת רש"י בחומש כן. ומש"כ הלח"מ בשם הרא"ם דכתב דלרש"י לאבא יוסי אין העור עם הנוצה בכלל הזפק ואינו ניטל עיין בק"א שהשיג עליו ופי' כמש"כ דבעור ונוצה כו"ע לא פליגי דנוטל עם הזפק ולא פליגי רק בקורקבן יעו"ש היטיב. והנה מה שהקשה הלח"מ על רבינו שלא כתב שקודר בסכין י"ל שהבין כי דבי ר"י לא פליגי את"ק וכדעת ראשונה שפי' הק"א אולם יותר נ"ל לומר שפליג שפיר ולכן כתב והסיר את המוראה והעור שעליה בידו למעוטי סכין. זה העולה בדעתי ליישב דברי רבינו בין אם נאמר שפוסק כת"ק ובין אם נאמר שפוסק כאבא יוסי ודו"ק. וע"ע בק"א מש"כ בשם הראב"ד לפרש מחלוקת ת"ק ודבי ר"י בעור דלת"ק אין נוטל העור רק הנוצה לבד משא"כ לדבי ר"י דנוטל גם העור יעו"ש היטיב אבל אין נראה דיפרש רבינו כן. וק"ל.

ומשליכן לבית וכו'. האי בית הדשן אין זה בית הדשן שהיה בשלשה מקומות הנזכרים לקמן סי' מ"א סעיף ג' אלא שהוא מקום שתורמין שם הדשן והוא נזכר בזבחים ס"ד א' ועיין ביומא כ"א א' ועיין לקמן פ"ב מהל' תמידין ומוספין הי"ב יעו"ש היטיב ואולי זהו בית הדשן גדול שהיו בעזרה. אבל בתו"כ ויקרא פ"ט פרשה ז' איתא שתי בתי דשנין היו שם אחד במזרחו של כבש ואחד במזרחו של מזבח זה שבמזרחו של כבש שם היו נותנין מוראת העוף ודשון מזבח הפנימי והמנורה וזה שבמזרחו של מזבח שם היו שורפין

פסולי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים עכ"ל ועיין תוס' יבמות ק' א' יעו"ש ולקמן פי"ב הי"א יעו"ש.

הלכה כב

בידו בלא וכו'. זבחים ס"ה ב' יעו"ש.

ואינו צריך וכו'. זבחים ס"ד ב' תו"כ ויקרא פ"ט פרשה ז'.

כל ששינה וכו'. שם במשנה ובתו"כ שם.

הלכה כג

קוצץ ויורד וכו'. דווקא בצפורן ולא בסכין כדאיתא בזבחים מ"ח ב' ס"ה א' ס"ח א' חולין כ' ב' כ"ח א' קדושין ל"ו ב' מנחות נ"ו א' ובתו"כ ויקרא פ"ו פרשה ה' ופ"ח פרשה ז'. ואם מלק בשן מרש"י חולין כ' א' משמע דפסול ועי"ש בתוס' ד"ה לא למעוטי וכו' יעו"ש היטיב.

ממול עורף. זבחים ס"ד ב' חולין י"ט ב' תו"כ שם פ"ח פרשה ז'.

מוליך ומביא וכו'. שם בחולין כ' א' יעו"ש וכתב מרן וז"ל ופסק כרב הונא דר' אבין ור' ירמיה סברי הכי עכ"ל והנה מש"כ דר' אבין ס"ל הכי אפ"ל אע"ג דאיתא שם ע"א סבר ר' אבין למימר קוצץ ויורד אין מוליך ומביא לא. י"ל מדקאמר סבר אלמא לבסוף חזר ביה וקבלה מר' ירמיה אמנם יש לעיין לכאורה על ר' ירמיה גופיה דהא תירץ לעיל על קושיית ר' ינאי על בני ר' חייא דלמעוטי מוליך ומביא אתי יעו"ש אבל צ"ל דמה שתירץ על בני ר' חייא גופייהו דאינהו ס"ל הכי אבל איהו בעצמו לא ס"ל כן וכן משמע פשטות לישנא דתלמודא דמקשה הכי למ"ד דכשר בהוליך והביא מאי איכא למימר ור"ל היינו ר' ירמיה גופיה ומשני בני ר"ח ס"ל כמ"ד מוליך ומביא פסול ופשוט וק"ל. והנה משמע דלפי"ז שפסק רבינו דמוליך ומביא כשר במליקה א"כ מחזיר הסימנים פסול דכ"ה שם בש"ס וא"כ יש לעיין על רבינו ז"ל שלא הזכיר זה וצ"ע בזה.

נעקרו הסימנים וכו'. היינו דווקא במליקה אבל בשחיטה שפיר פוסל עיקור סימנין בעוף למ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה יעו"ש היטיב בחולין כ' ב' ומסיק שם דר' ירמיה אמר שמואל פליג על הך דרבין בר קיסי וס"ל דגם בשחיטה אין עיקור לעוף ודע דרש"י ז"ל שם דחה הברייתא מהלכה וס"ל דיש עיקור לעוף ואין הלכה כברייתא דרמי בר יחזקאל וכתב דרמי בר יחזקאל ס"ל כמ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה והברייתא דשם כ"ח א' (וש"נ) ס"ל דיש שחיטה לעוף מה"ת יעו"ש היטיב ודחי להברייתא דרמי בר יחזקאל מהלכה אולם לרבינו שפיר הלכה היא ורק במליקה ולא בשחיטה וי"ל דגם רש"י מודה לזה וכתב דלר"י אמר שמואל אידחי הא דרמי בר יחזקאל מהלכה יעו"ש.

וחותך שדרה וכו'. עיין זבחים ס"ה ב' חולין כ"א א' כ"ח א'. והא דלא ביאר רבינו דאח"כ חותך רוב בשר וכמו שהרגיש הלח"מ י"ל דרבינו ס"ל דזה לא נאמר רק בחטאת ולא בעולה דבחולין כ"ח א' ובזבחים ס"ח ב' לא נזכר זה רק בחטאת אבל יש לעיין דא"כ הו"ל להביא זה לקמן בפ"ז ואי"ה יבואר עוד מזה. ועיין לקמן פ"ז ה"ו יעו"ש.

שני הסימנים וכו'. עיין חולין כ"א א' ושם כ"ב א'.

בסכין. עיין לעיל הלכה ה' מש"כ שם.

מן הצדדין. חולין י"ט ב'.

וכל העורף וכו'. שם. והיינו כל מול העורף.

פרק ז

הלכה א

כמו שביארנו. לעיל פ"ה ה"ז.

ומפשיטה ומפריש וכו'. שם הלכה י"ח.

ומולחן וזורקן וכו'. מנחות כ' א' ובתו"כ ויקרא פי"ד פרשה י"ב.

נותן. עיין מרן ולח"מ מש"כ בזה ועיין מנחות כ"ו א' יעו"ש היטיב ובתוספתא זבחים פ"א ועיין לעיל פ"ו הט"ז דהקרביים נותנין בבזך ואולי לפי שכל מעשה חטאת טעון יד ימין עיין זבחים י"א א' כ"ה א' מנחות ח' א' י' ב' קמ"ל דלענין הולכת אימורים שרי בכלי ועיין בהלכה ב' דאצל חטאות הנשרפות כתב דקורע האימורים ונותנן בכלי אמנם יש ליישב על פי מש"כ מרן בשם תוס' דיומא ס"ז ב' יעו"ש היטיב.

נאכל לזכרי וכו'. זבחים נ"ג א' ועיין לקמן פ"י ה"ג.

הלכה ב

כמו שבארנו. פ"ב הלכות י"א י"ב י"ג. ומש"כ **וזורק דמם** הוא לכאורה שלא בדקדוק דטעון מתן אצבע כמבואר פ"ה ה"ט. ואולי סמך על מש"כ בהלכה א' ונותן הדם וכו'. וצע"ק.

ומוציא האימורים וכו'. יומא ס"ז ב'.

ומוציא שאריתן וכו'. יומא ס"ח א' סנהדרין מ"ב ב' זבחים ק"ה א' ובתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ה פרשה ג' ופ"ו פרשה ד' ופרשת אחרי מות פ"ו פרשה ה'.

בעורן. עי' לעיל פ"ה הי"ט יעו"ש.

אותן שם וכו'. שם בזבחים וביומא וכר' יוסי יעו"ש היטיב.

הלכה ג

אחד בתוך וכו'. עיין זבחים ק"ד ב' ובתו"כ ויקרא פ"ט פרשה ז'.

אם אירע וכו'. שם בזבחים וכדתני לוי ולא כרב נחמן אמר רבה בר אבוה דמחלק דאם אירע לו קודם זריקה נשרפין בבית הדשן שבעזרה ואם אירע לאחר זריקה נשרפין בבית הדשן שבהר הבית יעו"ש היטיב.

או שיצאו וכו'. שם בזבחים איבעיא דלא איפשיטא ושם איתא דהבעיא אליבא דמ"ד עדיין לא הגיע זמנם לצאת משמע דמ"ד דס"ל דלא חיישינן להא דלא הגיע זמנם לצאת ורק כל דסופו לצאת לא פסיל בה יציאה א"כ פשיטא דהכא כשר ולקמן בסי' ס"ד סעי' ל"ג פסק רבינו דאימורי קדשי קלים שיצאו לפני זריקת דמים כשר יעו"ש היטיב ומה התם אין סופן לצאת חובה כשר וכ"ש כאן שסופן לצאת חובה וודאי דכשר וכן הקשה מרן בשם ר"י קורקוס בפי"ט מהל' פסולי המוקדשין ה"ג יעו"ש היטיב וכאן בלח"מ. ודע כי בירושלמי יומא פ"ו ה"ו איתא וז"ל ר' ירמיה אמר ר' לעזר שאל פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שנטמו (כתב הקרבן העדה דהך שנטמו הוא ט"ס) מהו שיפסלו משום יוצא מה צריכה ליה כר"ש בן לקיש ברם כר' יוחנן פשיטא ליה דאתפלגון השוחט תודה בפנים ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם ר"י אומר חוץ לחומת ירושלים רשב"ל אומר חוץ לחומת עזרה ר"ש בן לקיש כדעתיה דא"ר אמי בשם רשב"ל בשר שלמים שיצא ואח"כ נכנס ונזרק עליו מן הדם כבר נפסל משום יוצא א"ר יוסה ואפילו כר"י צריכה ליה ירושלים אע"פ שאינה מחיצה לקדשי קדשים מחיצה היא לקדשים קלים (וכעין זה עיין תוס' זבחים פ"ד א' ד"ה וחוץ וכו') חוץ מחיצת ירושלים אינה מחיצה לא לקדשי קדשים ולא לקדשים קלים א"ר מנא אינה מחיצה להן עכ"ל ועיין בק"ע שלפי פירושו פשיט הירושלמי לר' מנא דלית בהו משום יוצא יעו"ש וי"ל דזה אליבא דר"י אבל אליבא דרשב"ל לא איפשיט הבעיא והיינו כתלמודינו אבל באמת דברי הק"ע דחוקים מאד. גם דברי הירושלמי אין מתיישב על לבי להבינם על בוריים וה' יתן לי דעת ותבונה להבינם היטיב. והעולה מהלח"מ שבאימורים לא מיבעיא ליה דוודאי מיפסלי ביוצא כי היכי דמיפסלי בלינה ולא מיבעיא ליה רק בבשר פרים ושעירים הנשרפים וס"ל לרבינו דבשר קדשי קדשים חמירי יותר מאימורי קדשים קלים והש"ס דפריך מאי קמיבעיא ליה היינו לר"ל דאם הוא מחמיר באימורי קדשים קלים כ"ש בבשר קדשי קדשים ומשני דאפי' לר"ל מיבעי' ליה יעו"ש היטיב.

והנראה בעיני להוסיף עוד עליו. דזה פשוט דבאימורים של פרים ושעירים הנשרפים דמיפסלי ביוצא דמאיזה טעם לא יפסלו הא הם קדשי קדשים גמורים ואין סופן לצאת

ועל כרחך לא פליגי רק בבשר קדשי קלים ובאימורי קדשים קלים קודם זריקה אף דאין סופן לצאת והטעם דאימורי קדשים קלים אין מתבררין לגבוה רק אחר זריקה כמבואר במעילה ו' ב' ועיין ב"ק י"ב ב' ברש"י ובזבחים פ"ג ב' ולכן ס"ל לר' יוחנן דלא מיפסלי ביוצא קודם זריקה אבל באימורי קדשי קדשים וכן בבשר קדשי קדשים וודאי מיפסל ביוצא קודם זריקה כמו לאחר זריקה ולכן פריך הש"ס מאי מיבעיא ליה. ור"ל דכיון דקודם זריקה הוו והם קדשי קדשים פשיטא דמיפסל ביוצא ומשני דקמיבעיא ליה ואפילו לר"ל דכאן כיון דחובה לצאת א"כ אפילו בבשר קדשי קדשים נמי י"ל דלא מיפסל ביוצא וי"ל דגריס א"ר ירמיה אפי' למ"ד דאין סופו לצאת. ובתחלת השקפה עלה בלבי לאמר דלר"י דס"ל באימורי קדשים קלים לפני זריקה דלא מיפסל ביוצא א"כ לא תלי מידי בסופן לצאת או לא רק הדבר תלוי בקדשי קדשים דמיפסלי ביוצא אבל קדשים קלים אינם מיפסלים ביוצא קודם זריקה ולפ"ז קדשי קדשים אה"נ דמיפסלי ביוצא אפילו בסופן לצאת דאין סופן לצאת לא מעלה ולא מוריד ולפ"ז פשיטא דהכא מיפסלי ביוצא ולהכי פריך מאי מיבעיא ליה ופשיטא דמיפסל ביוצא ומשני דלא מיבעיא רק לר"ל דס"ל דבבשר קדשים קלים מיפסלי ביוצא ומטעם דלא הגיע זמנם לצאת א"כ לדידיה תלוי שפיר בהגיע זמנם לכן בעי אליביה שפיר דילמא עד כאן לא ס"ל דמיפסל ביוצא רק היכא דאין חובה לצאת אבל בחובה לצאת אה"נ דלא מיפסל ביוצא וא"כ אין הבעיא רק אליבא דר"ל אבל אליבא דר"י שפיר פשיטא לן דמיפסל ביוצא אבל באמת זה אינו דהא בפי"ט מהל' פסולי המוקדשין ה"ג פסק רבינו דספיקא הוי יעו"ש לכן נראה לעני"ד דרך הראשון נכון יותר (וע"ע תוס' זבחים פ"ד א' ד"ה וחוץ וכו' יעו"ש היטיב) והבן וע"ע בפ"ב מהל' פסולי המוקדשין הי"ד מש"כ בזה יעו"ש היטיב.

והנה במה שהשיג הלח"מ על ר"י קורקוס במש"כ כי לפי מאי דמסקינן במעילה ז' א' דאף לר' עקיבא דלא מהני זריקה ביוצא היינו לענין שלא ישרף אבל מ"מ לאכילה פסול א"כ מטעם זה אפי' לר' יוחנן מהניא יציאה זו לפוסלה שתישרף בבית הדשן שבעזרה יעו"ש והלח"מ הקשה שזה לא אמרינן רק בבשר קדשים קלים שיצא חוץ לעיר אבל בבשר קדשים קלים שיצאו להעיר חוץ לעזרה דסופן לצאת אה"נ דאפילו באכילה מותר א"נ ה"נ כיון דסופן לצאת לחוץ לעיר אה"נ דאין בזה שום פסול יעו"ש ובאמת כ"כ מרן לקמן פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל"ב יעו"ש היטיב אבל בתוס' זבחים כ"ו א' ד"ה דילמא וכו' מבואר שם דאפילו בכה"ג דיצא חוץ לעזרה תוך העיר מ"מ כו"ע מודו דפסול ולא פליגי רק אי מהני זריקה לקובעו בפגול נותר וטמא יעו"ש היטיב ומשמע שם בהדיא דאף בשר קדשים שיצאו קודם זריקת דם לתוך העיר ושוב אח"כ נכנס פסול

לאכילה ולא מועיל זריקה לאכשורי לאכילה אף דבש"ס מעילה שם לא הוזכר זה רק בזרק בשעה שהיה הבשר לחוץ ולא נכנס בשעת זריקה לפנים אבל אם היה בשעת זריקה בפנים י"ל אה"נ דמהני אף לאכשורי לאכילה וכן משמע מלשון רבינו שם בהל' פסוה"מ יעו"ש היטיב מ"מ מהתוס' מבואר דהברייתא דזבחים שם כ"ו א' מיירי אף בחזר קודם זריקה לפנים מ"מ פסול באכילה יעו"ש היטיב וא"כ י"ל דהר"י קורקוס ס"ל דגם דעת רבינו כן ודלא כהראב"ד. הן אמת די"ל דהתוס' לא כ"כ רק לר' אליעזר דס"ל הכי אבל לר"ע י"ל אה"נ דמהני אף בכה"ג אפילו לאכשורי באכילה והברייתא דזבחים כ"ו א' אתי כר"א וכמש"כ שם התוס' מתחלה בא"ד. ולר"א דמחמיר ביוצא ס"ל דאפילו בכה"ג פסול לאכילה אבל לר"ע דמיקל י"ל דס"ל בכה"ג דיצא לעיר כשר אפילו לאכילה ולא פסול לאכילה אא"כ יצא מחוץ לעיר דאין סופן לצאת שם אבל בעיר דסופו לצאת אה"נ דכשר לאכילה. אבל זה דחוק דכיון דלא מצינו כן בהדיא דפליגי בזה.

אבל מ"מ י"ל דשם קאי התוס' אהא דמשני ביותרת הכבד וכליות יעו"ש וא"כ כיון דאין סופן לצאת שפיר כתבו התוס' דמ"מ פסולין לאכילה אבל בבשר קדשים קלים אה"נ דמהני אפילו לאכילה וכחילוק מרן והלח"מ. וכן מוכרח דאל"כ למה ליה לשנויי דמיירי כאן ביותרת הכבד ושתי כליות לישני דמיירי בבשר ונפק"מ לאפסולי באכילה אלא ודאי דבבשר כיון דסופו לצאת אף באכילה שרי אבל באימורין שאין סופן לצאת לכן לאכילה פסולין ולא מועיל זריקה רק לענין לאקבועי בפיגול. ואולי זה דחקו להראב"ד לחלק בין אימורין לבשר וצ"ע בזה. אבל אכתי יש לחלק בין התם להכא דבשלמא בבשר שיצא לעיר שסופו לצאת שם והיא מחיצה לקדשים קלים י"ל שפיר כסברת הראב"ד דמהני זריקה אף לאכשורי באכילה אמנם בכה"ג דיצא חוץ לעיר הכא בפרים הנשרפים לא מהני לאכשורי לאכילה לכן בפרים הנשרפים אף דסופן לצאת שם מ"מ מהני למיקרי פסול לענין שישרף בבית הדשן שבעזרה ודומיא דאיתא בירושלמי שהבאתי לעיל. אף דלפי פי' הק"ע שהבאתי לעיל מסוק אליבא דר' מני דאין לחלק בזה מ"מ י"ל דהש"ס דידן דנשאר באיבעיא דלא איפשיט לא ס"ל הך דירושלמי בזה. וצע"ג.

ודע דלפי פי' הלח"מ שפי' לחלק בין אימורי קדשים קלים לבשר קדשי קדשים וכן לפי מש"כ לעיל על דרך זה יש לעיין לכאורה הא מבואר במעילה ה' ב' דבבשר קדשי קדשים פליגי ג"כ ר' עקיבא ור' אליעזר דר"ע ס"ל דזריקה מהני ליוצא ולא אמרינן דוודאי איפסיל ביוצא והא בזבחים פ"ט ב' דס"ד למיתלי פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש בפלוגתא דר"א ור"ע ור"י ס"ל כר"ע א"כ אפילו בבשר קדשי קדשים לא איפסל ביוצא ולמאי דמסקינן דכו"ע מודו להא דר"י וכי איתנהו מגוואי כו"ע לא פליגי דכשר יעו"ש א"כ

חזינן דאם יצא קודם זריקה והיה בפנים בשעת זריקה לכו"ע כשר ולא פליגי רק בהיה בחוץ בשעת זריקה ומ"מ ס"ל לר"ע דזריקה עלתה לו ואי ס"ד דכשר לגמרי קאמר א"כ לא הוה שום פסול ביוצא ורק אי בשעת זריקה היה בפנים ואח"כ יצא אבל אי הוי בחוץ קודם זריקה א"כ הזריקה מרצה ולא הוי פסול כלל והא דפסול יוצא אינו אלא לאחר זריקה דווקא אבל קודם זריקה הזריקה מרצה עלייהו. וזה תמוה לכאורה דהא בזבחים ק"ד א' וש"נ איתא פלוגתא דר"א ור' יהושע ביצא הבשר חוץ לקלעים אם זורקין הדם אלמא דהבשר מיפסל. וצריכין אנו לומר דעל כרחך ס"ל להלח"מ דבבשר קדשי קדשים כו"ע לא פליגי דנפסל הבשר מלאכול משום דיצא למקום שאין סופו לצאת ולא פליגי רק לאקבועי בפיגול ורק בבשר קדשים קלים ס"ל דכשר לגמרי משמע משום דסופן לצאת וה"נ בקדשי קדשים כל שסופן לצאת לית בהו פסול כלל ואפילו לענין אכילה (ר"ל אם היה בהם אכילה). וצ"ע בכל זה. וע"ע לקמן פ"א מהל' פסולי המוקדשין הי"ג שכתב וז"ל פרכסה הבהמה ויצאה לחוץ אחר קבלת דמה כשרה שאפילו יצאו האמורין והבשר קודם זריקה בקדשים קלים הזבח כשר כמו שיתבאר עכ"ל ולכאורה משמע מזה דס"ל דכשר לגמרי ולא פסק כברייתא דזבחים כ"ו א' משום דס"ל כיון דפסקינן דהלכה כר' יוחנן דכשר ביצאו האימורין או הבשר קודם זריקה א"כ כשר לגמרי משמע אבל מרן כתב שם דאינו כשר רק לשרפו ולא לאכלו יעו"ש והיינו כמש"כ לעיל בשם התוס'. ומשמע דגם בבשר כך הדין מדלא כתב דמיירי ביותרת הכבד וכליות. ולכאורה סתר מרן דברי עצמו במש"כ שם הלכה ל"ב. ואולי דקאי מרן על מש"כ רבינו האימורין ובאימורין פסול לאכילה מטעם דאין סופן לצאת אבל בבשר קדשים קלים דסופן לצאת כשר לאכילה נמי. וצ"ע בכל זה ואי"ה עוד חזון למועד. וע"ע לקמן פי"ב מהל' פסולי המוקדשין הי"ד יעו"ש היטיב וע"ע בסי' פי"ט מהל' פסולי המוקדשין ה"ג מש"כ בזה יעו"ש היטיב.

או שלן הבשר וכו'. שם בזבחים ק"ד ב' בעיא דלא איפשיטא. יעו"ש היטיב אבל בלנו האימורים הוא וודאי פסול גמור וכמו דאיתא בש"ס והובא בלח"מ. ומ"מ יש לי עיון קצת בדברי רבינו שלענין פסול יציאה לא הזכיר כאן כלל האימורים מדכתב או שיצאו חוץ לעזרה עד שלא הגיע זמנם לצאת וזה לא שייך רק ביציאת בשר אבל אמורים הא אין יוצאין כלל ולענין לינה כתב או שלן הבשר או לנו האימורין שלהם ופרט הבשר לבד והאימורין לבד ואי לא מסתפינא הו"א דט"ס הוא וצ"ל או שלן הבשר או אימורים שלהן. והאי או אימורין שלהם קאי על הלינה ועל היציאה וכוונתו דהן אם יצא הבשר או שלן. או האימורים שלהן יצאו ולנו. והנה באימוריהן טעון שריפה בעזרה בוודאי

ובבשרן מספק כמו דאיתא בפי"ט מהל' פסולי המוקדשין ה"ג יעו"ש היטיב. (וע"ע לקמן בהל' ד' מש"כ בזה).

הלכה ד

אם אירע וכו'. שם ק"ד ב' מדתני לוי. וז"ל ובית הדשן אחר היו בהר הבית ששם שורפין פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שאירע בהן פסול ביציאתן. ופירש"י שם ביציאתן לאחר שיצאו. והנה שם איבעיא ליה אי לינה פסלה בבשר ופשיט ליה מדתני שאירע בהן פסול ביציאתן והאי ביציאתן על כרחך ליכא שום פסול אלא ודאי פסול לינה ודחי דמיירי בטומאה ופסול יציאה והך פסול יציאה היינו ר"ל שיצאו קודם זריקה וכמו שפירש"י שם ושוב קא בעי למיפשט דפסול יציאה פוסל בבשר מדתני שאירע בהן פסול ביציאתן היינו שאירע בהן פסול ע"י יציאה ומשני דמיירי בפסול טומאה ובפסול לינה יעו"ש וא"כ לפ"ז משמע דאירע בהן פסול יציאה נשרפין בבית הדשן שבהר הבית וכאן פסק רבינו דאירע בהן פסול יציאה נשרפין בבית הדשן שבעזרה. והנה באמת בתיבת ביציאתן. יש שני מובנים או שר"ל אחר יציאתן מעזרה נפסלו או ר"ל שפסולן היה היציאה מעזרה והנה מתחלה עלה על דעתו שיציאה היינו שנפסלו לאחר שיצאו והיינו ע"י לינה ודחי דמיירי ע"י טומאה או ע"י יציאה נפסלו והיינו שנפסלו ביציאה קודם זריקה ושוב כדבעי למיפשט שנפסל ע"י יציאה מעזרה ודחי דמיירי לאחר שיצאו נפסלו או בטומאה או בלינה אבל ע"י יציאה לחודה לא נפסלו כלל. וראיתי שם בגליון הש"ס שכתב וז"ל לא פסול טומאה ופסול יציאה הא דנקיט פסול יציאה דלמ"ד טומאה הותרה בציבור לא שייך טומאה וקשה לי דאיך נפרש מה דאמר לוי נפסל לאחר זריקה שריפתו בעזרה מה פסול משכחת בו אם אין בו פסול לינה ולא נשאר רק פסול יוצא וממילא הוי נפסל ביציאתו דשריפתו בבירה עכ"ל.

והנה מש"כ דלמ"ד טומאה הותרה בצבור א"כ לא משכחת לה דנימא טומאה. לכאורה צ"ע דהא במעילה ח' א' תוס' ד"ה הוכשרו ליפסל וכו' כתבו דאע"ג דבציבור באין בטומאה מ"מ נפק"מ שלא להשרף בחוץ לשלש מחנות יעו"ש היטיב ודוחק לומר דהמשנה אתי כמ"ד טומאה דחויה היא בציבור. לכן נראה לענ"ד דכמש"כ הוא עיקר דנפסלו ביציאתן יש לפרש בשני פנים או דהפסול אירע לאחר שיצאו או דהפסול היא היציאה גופה. ודע כי בירושלמי פ"ו דיומא ה"ו איתא וז"ל יתיב ר' זריקן אמר ר' זעורה שאל פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שנטמאו מהו שישרפו כמצותן מה צריכה ליה שנטמאו לפני זריקה אבל אם נטמאו אחר זריקה קורא אני עליו במועדו אף בשבת במועדו אף בטומאה א"ר יוסי ועדה שלא כתב (כן הוא גירסת קרבן העדה) במועדו

לית שמע מינה כלום א"ר מנא לא מיתמנע ר' יוסי רבי קיים הכא וא"ל ר' בון ב"ר חייה קיים בפר משיח ועדה (כן הוא גירסת הק"ע) עכ"ל וצ"ע איך קאמר לקמן בירושלמי וז"ל ר' לעזר שאל פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים מהו שיטמאו בגדים (והק"ע גורס אוכלים ומשקים) בלא הכשר ובלא טומאה מפני שסופן ליטמות טומאה חמורה התיב שמואל קפודקייא מעתה יטמו את אימוריהן אלא כשפירשו ואפילו תימר לא פירשו כהדא אין מי חטאת מטמאין דבר לחזור וליטמות ממנו עכ"ל והובא בתוס' זבחים ק"ה א' ד"ה מחוסר וכו' יעו"ש היטיב ואי איתא מאי קושיא הא לפי דעת הירושלמי א"כ אף שנטמאו לית לן בה ונשרפין כמצותן וא"כ מאי קושיא מעתה יטמאו את האימורין וכו' אה"נ דמיטמו ומ"מ קרבין כמצוותן מפני שכתיב במועדו ואפילו בטומאה. ולכאורה י"ל דהתם מקשה דקודם זריקה יטמו האימורים מחמת הבשר כשעודן בתוכן משום דתיכף כשנשחטה יטמו האימורים. ועוי"ל דמקשה מפר העדה ופר משיח דגם המה מטמאין את המוציא אותן כמו שמבואר בזבחים ק"ה א'. אבל יש לעיין על הירושלמי פשיטא דבנטמאו אין נשרפין כמצוותן דאל"כ למאי נפק"מ מאי דמהני בהן טומאה וכקושיית התוס' דמעילה הנ"ל. ואולי י"ל דהירושלמי מפרש דהמשנה דמעילה מיירי קודם זריקה אבל לאחר זריקה אה"נ דלא מהני בהו שום טומאה. והנה צלע"ג בבאור הירושלמי הזה דכאן מבואר בש"ס שלנו דפשיטא דאם נטמאו אף לאחר זריקה לא נשרפין כמצוותן. וה' יאיר עיני.

ומעתה אשוב לדברי רבינו דהא לפי המבואר בסוגיין דאם נימא יציאה פסולה א"כ נשרפין בבית הדשן שבהר הבית והוא בכלל נפסלו ביציאתן ורבינו סתם וכתב דנשרפין בבית הדשן שבעזרה. לכן היה נ"ל כי דעת רבינו דזה וודאי אין להחליט ולומר דהפירוש ביציאתו היינו שנפסל ע"י היציאה כיון דזהו בעיא דלא איפשיטא אם פוסל כלל וע"כ צ"ל שהפי' ביציאתו היינו שנפסל אחר היציאה והא דיציאה אם נפסל או לא לא תלי בפי' הברייתא דאף אם נימא דהפי' של ביציאתו היינו שנפסל אחר היציאה מ"מ י"ל דהאמת בחוץ דנפסל ביציאה ונכלל בכלל הא דקאמר נפסל בין קודם זריקה בין לאחר זריקה נשרפין בבית הדשן שבעזרה דבזה נכלל ג"כ פסול היציאה לכן פסק רבינו כן ועדיין צ"ע. עוד עלה בלבי לחלק דעד כאן לא ס"ל לרבינו דפסול יציאה נשרף בעזרה דווקא דיצא הבשר קודם שיגיע זמנו לצאת אבל ביצאו האימורין דבזה וודאי דפסלה יציאה כו"ע מודו דנשרף בבית הדשן שבהר הבית דהוה כאילו נפסל לאחר שיצא ובזה ניחא דלא כתב רבינו בהלכה דלעיל דין אם יצאו האימורין וכמו שהעירותי לעיל בה"ג ד"ה או שלן אבל לפי"ז ניחא דביצאו האימורין אינן נשרפין בעזרה וצ"ע

בזה. ודע דעוד קשיא לי על הש"ס דפשיט בעיא דלינה פוסלת מדנקט נפסלו ביציאתן והיינו פסול לינה ואמאי לא נקט מרישא דקתני בין קודם זריקה ובין לאחר זריקה והא לאחר זריקה לא שייך רק פסול בלינה ואי דיכול לשנויי דמיירי בפסול טומאה א"כ מאי הועיל דפשיט מסיפא דברייתא והא השתא נמי דחי דמיירי בפסול טומאה. ובזה י"ל דהנה מרישא י"ל דמיירי באימורין דפרים הנשרפים ושעירים הנשרפים לכן מייתי מהא דנפסלו ביציאתן והיינו שנפסלו אחר יציאתם והיינו ע"כ בבשר דשייך בהו יציאה משא"כ באימורין דלא מיתני בהו ביציאתן דאין יוצאין לחוץ כלל. ובזה מיושב שפיר קושיית גליון הש"ס דלעולם לא פסלה לינה בבשר ומיירי ביוצא דביוצא נשרפין בבית הדשן שבהר הבית והא דנקט דנפסלו לאחר זריקה נשרף בבית הדשן שבעזרה היינו ע"כ בלינה ובאימורין והבן. אבל לכאורה י"ל דליכא למימר הכי דהא דנקט שאירע בהן פסול לאחר זריקה דהא א"כ כבר נכלל בכלל פסולי קדשי קדשים. וצ"ע בזה. ועוד י"ל דמאי דנקט ברישא שנפסלו בטומאה וביציאה ובסיפא בטומאה ולינה ולא מוקי לה בחד גוונא הכל בטומאה לחודה י"ל משום דא"כ הו"ל למינקט בהדיא שנטמאו ביציאתן אלא ודאי דכולל עוד שום פסול עם פסול טומאה ולכן דחיק לאשכוחי עוד שום פסול בהדי פסול טומאה ובזה מתורץ היטיב קושיית גליון הש"ס מעיקרא.

והנה מאד אני נבוך בבאור סוגיא זו וה' יאיר עיני במאור תורתו. ועיין תו"כ אחרי מות פ"ו פרשה ה' וז"ל לכפר בקדש אם כפרו כמצוותם נשרפים בבית הבירה ומטמאים בגדים וכו' ועל כרחך ט"ס הוא וצ"ל נשרפים בבית הדשן וכו' ועי' במשנה זבחים ק"ד א' שם וכ"מ בקרבן אהרן וע"ע בתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ה פרשה ג'.

הלכה ה

בזר ובלילה וכו'. מרן לא הערה מקורו. ועי' ירושלמי יומא פ"ו ה"ו וז"ל תנא ר' זכיי זר ששרף מטמא בגדים לא צורכא דלא מהו שיהו כשרים בלילה ק"ו מה אם הקטר אימורים שאינן כשרין בזר כשרים בלילה אלו שהן כשרים בזר אינו דין שיהו כשרים בלילה עכ"ל וכ"כ השיירי קרבן שם שמכאן יצא לו לרבינו יעו"ש היטיב וע"ע בפ"ד מהל' פרה אדומה שפרה כשרה בלילה ופסולה בזר יעו"ש היטיב.

כל העצים וכו'. עיין מ"ג בפ"ד דפרה ולקמן בפ"ד דפרה הי"ז יעו"ש וע"ע בתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ה פרשה ג' וז"ל על עצים באש מה ת"ל שיכולה הואיל ונאמרה שריפה בפנים ונאמר שריפה בחוץ מה שריפה אמורה בפנים בעצים כשרים למערכה אף שריפה אמורה בחוץ בעצים כשרים למערכה ת"ל עצים משמע לרבות כל עצים אפי' בקש אפילו בתבן אפילו בגבבה באש ולא בסיד ולא ברמץ עכ"ל ונתבארו דברי רבינו.

וע"ע בתוספתא זבחים ספי"א יעו"ש רק מה שיש לעיין בזה דבתו"כ מבואר כי מעצים מרבינן הכל אפילו קש ותבן וגבבא ומאש ממעטין סיד ורמץ ורבינו מיפך אפיך ותני. ועיין בלח"מ מש"כ בזה.

הלכה ו

מולק אותה בקרן וכו'. זבחים ס"ג א' ב' ס"ד ב'. ושם ס"ג ב' איתא וז"ל מאי קאמר אמר רב אשי ה"ק בכל מקום היתה כשרה למליקתה אלא זה היה מקומה להזאתה עכ"ל ומשמע קצת לכאורה מזה דבמליקה לא איכפת לן כלל באיזה קרן היה נעשה ועיי"ש בתוס' ד"ה אף חטאת וכו' וע"ע זבחים ס"ז א' ומנחות ב' ב' יעו"ש וע"ע זבחים ס"ו ב' ולקמן בהלכה ט' שם אי"ה יבואר עוד בזה. ודע שמש"כ ביש ספרים שם ס"ד ב' חטאת העוף כיצד היתה נעשית עלה לכבש ופנה לסובב בא לו לקרן דרומית מזרחית. הך מעלה לכבש וכו' עד סוף הוא ט"ס ובמשנה שבמשניות ליתא דהא חטאת העוף היתה נעשית למטה כמו שמבואר בריש קינים ובזבחים ט"ו א' ועוד בדוכתי טובי ועוד הא אין מקומה בקרן דרומית מזרחית כלל. אלא ודאי הוא ט"ס ונמשך הטעות מעולת העוף וק"ל (וכן נסמן על הגליון בשם מהרש"ק דט"ס הוא) וע"ע תוס' מנחות ב' ב' ד"ה עולת העוף וכו' יעו"ש היטיב.

כמו שבארנו. לכאורה לא ידעתי מקומו איה (ועיין לעיל פ"ו ממעשה הקרבנות ה"כ וצ"ע.

שיחתוך הסימנין וכו'. מבואר דעתו ז"ל דיכול לחתוך בחטאת שתי סימנים והנה לכאורה כל הסוגיא דזבחים פ"ה ב' דלא כוותיה דאיתא שם דמתניתין דלא כר' אליעזר בר' שמעון דס"ל דמבדילין בחטאת העוף ומפרש שם ר"ח דפליגי במיצוי בחטאת העוף אי מעכב דת"ק ס"ל מעכב וא"כ כיון שצריך על כרחך למצות הדם בחטאת העוף וקעביד נמי הבדלה א"כ עביד מעשה עולה בחטאת ופסול וראב"ש ס"ל דאינו מעכב וא"כ לא עביד מעשה עולה בחטאת דבעולה ממצה משא"כ בחטאת (ותוס' פי' דקודם הזאה כו"ע ס"ל דאסור להבדיל ולא פליגי רק בהבדלה שאחר הזאה קודם מיצוי דת"ק ס"ל מעכב המיצוי וא"כ היכא דעביד הבדלה קודם המיצוי הוי מעשה עולה בחטאת דבעולה עביד נמי הכי הבדלה קודם מיצוי וראב"ש ס"ל דמיצוי אינו מעכב בחטאת וא"כ כיון שהזה קודם הבדלה כבר גמר מצותו והבדלה דעביד אח"כ הוי מחתך בשר בעלמא) ורבא אמר דשהיה בסימן שני בעולת העוף פליגי דת"ק ס"ל דשהיה לא מעכב וא"כ ה"נ בחטאת אע"ג דחותך רוב בשר בין סימן לסימן הוי מעשה עולה בחטאת ולכן אסור למלוק סימן שני וראב"ש ס"ל דשהיה מעכב וכיון שכן לא הוי מעשה עולה בחטאת ואביי ס"ל דפליגי

באי מעכב רוב בשר דלת"ק אינו מעכב וא"כ כי מבדיל בחטאת העוף ומולק בסימן שני בלא רוב בשר עביד מעשה עולה בחטאת וראב"ש ס"ל דמעכב וכיון שמוכרח לחתוך רוב בשר בין סימן לסימן א"כ שוב לא הוי מעשה עולה בחטאת דבעולה כה"ג אי מחתך רוב בשר בין סימן לסימן הוי שהיה ומליקה פסולה היא יעו"ש היטיב כל הסוגייא.

ומשמע מזה דבחטאת אינו מולק סימן השני כלל וע"ע שם ס"ז א' דאיתא שם דעולה הכשרו בשני סימנין וחטאת הכשרו בסימן אחד יעו"ש היטיב וע"ע בחולין כ' ב' ותיקשי לך עולת העוף דבעיא שני סימנים וכי מתה עומד ומולק א"ל התם כדי לקיים בה מצות הבדלה א"ה עור נמי כל המעכב בשחיטה מעכב בהבדלה וכל שאינו מעכב בשחיטה אינו מעכב בהבדלה והא מיעוט סימנין לרבנן דלא מעכבי בשחיטה ומעכבי בהבדלה אלא אימא כל שישנו בשחיטה ישנו בהבדלה וכל שאינו בשחיטה אינו בהבדלה יעו"ש היטיב ומכל זה מבואר דבעולה אינו שוחט רק שנים וא"כ בחטאת כי לא מבדיל א"כ אינו מולק רק סימן אחד וכן שם כ"א א' איתא שנים או רוב שנים וכו' ועוד שם כל הסוגייא עד סופה משמע דלכל היותר לרבנן בעי בעולה שנים ולראב"ש רוב שנים ובחטאת לא בעי רק סימן אחד או רוב אחד וע"ע זבחים ס"ז א' רב אשי אמר בשלמא עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת כיון דהא הכשירה בסימן אחד והא הכשירה בשני סימנין ועולת העוף למטה ליתא כיון דמליק בה סימן אחד נמשכת ונעשה חטאת העוף אלא חטאת העוף כיון דאמר מר מליקה בכל מקום כשרה מכי מליק בה סימן אחד מיפסלא כי הדר מליק באידך סימן היכי ממשכה והויא עולת העוף יעו"ש היטיב ובתוס' ד"ה ועולת העוף וכו' דבחטאת מיפסלה בשני סימנים אשר מכל אלה מבואר לכאורה שלא כדברי רבינו. והנה הסמ"ג הביא ראיה לרבינו ממה דאיתא בזבחים ס"ה א' מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו יעו"ש ובחולין כ"א ב' אבל ראיתי להיש"ש בחולין שם שהשיג על רבינו מהך דחולין יעו"ש היטיב ואין לומר דרבינו ס"ל כר' אלעזר בר"ש דס"ל דמבדילין בחטאת העוף כמבואר בזבחים ס"ה ב' זה אינו דהא מסיק וכתב ואם הבדיל פסולה וכו' ועיין בלח"מ שכתב דרבינו מפרש להברייתא דהובא בחולין כ"א ב' דת"ק ס"ל דמבדיל בעולת העוף לגמרי ולר' ישמעאל מבדיל בשני סימנין ולראב"ש ברוב שנים ורבינו פסק כת"ק דבעינן מבדיל לגמרי וא"כ אף שמבדיל בשני סימנין לא מיקרי זה ההבדלה וכל מקום שנאמר לרבנן בעי שני סימנין היינו לר' ישמעאל יעו"ש היטיב.

והנה בהא דחולין כ' ב' י"ל דשפיר מוכרח קצת לפרש כן דאל"כ תקשה מאי פריך עולת העוף נמי וכי מתה עומד ומולק וכו' וכי לא ידע דבעי הבדלה רק דלפ"ז ניחא דהכי פריך

אי משום הבדלה א"כ עור נמי וכמו לת"ק אלא ודאי דס"ל לר' ישמעאל דלא בעינן רק מה דנפקא חיותא בהכי וא"כ וכי מתה עומד ומולק וכי משני ליה משום הבדלה פריך ליה שפיר א"כ עור נמי וכו' והבן (וע"ע בס' החינוך מצוה קכ"ד יעו"ש שפסק כרבינו יעו"ש היטיב) והסוגייא דזבחים ס"ה ב' נוכל ליישב בפשיטות דכו"ע ס"ל דבחטאת חותך שני סימנים רק דפליגי בהבדלה לגמרי וקאמר דפליגי אי מיצוי מעכב בחטאת לת"ק מעכב ולהכי כי מבדיל ג"כ עביד כל מעשה עולה בחטאת ולראב"ש לא מעכב וא"כ יש שינוי בין עולה לחטאת ולכן רשאי להבדיל ג"כ ורבא משני דפליגי אי שהיה מעכב בסימן שני בעולה ובחטאת כי מחתך רוב בשר הוא לאחר מליקת סימן אחד וא"כ יש נפק"מ בין מליקת חטאת דעביד ביה שהיה בין סימן לסימן ולכן רשאי להבדיל ג"כ ות"ק ס"ל דאין שהיה מעכב בסימן שני בעולת העוף ולכן אי מבדיל לגמרי בחטאת העוף א"כ עביד מעשה עולה בחטאת ואביי משני דכו"ע ס"ל דשהיה מעכב ולא פליגי רק אי חתיכת רוב בשר מעכב בחטאת ולת"ק אינו מעכב וא"כ יכול למלוק שני הסימנין בלי שום שהיה וא"כ אם יבדיל יעשה מעשה עולה בחטאת וראב"ש ס"ל דמעכב וא"כ על כרחך יעשה שהיה בין סימן לסימן וא"כ אינו דומה לעולה לכן יכול להבדיל ומייתי מברייתא דבחטאת חותך רוב בשר בין סימן לסימן משא"כ בעולה דמחתך הבשר אחר שני הסימנין ולעולם ס"ל להברייתא דבחטאת מולק ג"כ שני הסימנים רק דיעשה הפסק בין סימן לסימן עם הרוב בשר ובעולה מולק שני הסימנין ואח"כ מולק כל הבשר וי"ל דכו"ע מודו בזה דבעינן בעולה כל הבשר וראב"ש ס"ל דבעולה משייר מיעוט סימנים כדי לקיים דבעינן אוחז בראש וגוף ומזה. וא"צ למש"כ הלח"מ דפליגי בזה ת"ק ור' ישמעאל ורבנן רק דכו"ע ס"ל דבעינן הבדלה בעולה היינו שיחתוך כל הבשר עם המפרקת ולא פליגי רק בסימנין ור"י ס"ל כרבנן לגמרי דבעינן כל הסימנים ומה דאיתא שם כ"א ב' אי מה להלן מולק ואינו מבדיל בסימן אחד י"ל דה"ק אי מה חטאת כשר בסימן אחד אף עולה כן קמ"ל דבעולה בעינן שנים דווקא ובהיות כן יש ליישב ג"כ הסוגיא דזבחים ס"ז א' דמיירי שם לענין דיעבד. והוכרח רבינו לזה חדא כמש"כ הסמ"ג מדקאמר מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו כן במליקה ג"כ כך.

ועוד י"ל משום דאמאי לא נקטה הברייתא בעולה דבעינן רוב בשר אלא ודאי בעולה לא סגי ברוב בשר דבעינן כל הבשר ומשום הבדלה (ורק בעור צל"ע אי בעינן הבדלת העור ולכאורה משמע דלא מעכב כפשטא דש"ס חולין כ' ב' ועיי"ש כ"א א' הותזו ממש וקסבר ר"ל דהיינו כהבדלת עולת העוף לרבנן ושם הדין דלא מעכב העור וכמש"כ רבינו בפ"ד מהל' אבות הטומאה הי"ד יעו"ש היטיב) ובהיות כן מיושב היטיב מה שהרגיש

הלח"מ בפ"ו הלכה כ"ג למה לא כתב רבינו דבעולה בעינן רוב בשר יעו"ש ובהיות כן פשוט הוא כיון דס"ל דצריך להבדיל כולו והתימה שלא זכר מש"כ כאן הוא בעצמו וי"ל עוד דלראב"ש פשיטא דבחטאת לא מולק רק סימן אחד וכל הסוגייא דזבחים ס"ה ב' אתיא אליביה אבל לר"י ולת"ק י"ל דבחטאת יכול למלוק ג"כ שני סימנים רק שלא יבדיל לגמרי וכנ"ל ואין רצוני עוד להאריך בזה ועיין תוספתא פ"ז דזבחים שם משמע דאין מולקין בחטאת רק סימן אחד או רוב אחד יעו"ש היטיב וכן משמע בחולין כ"ט א' יעו"ש.

ואם הבדיל וכו'. עיין זבחים ס"ד ב' ושם ס"ו א'.

למטה מאמצעו וכו'. זבחים ס"ג א' ב' ס"ד ב' ס"ו א' תו"כ ויקרא דבורא דחטאת פי"ח ועוד שם פרשה ז' פ"ח יעו"ש.

הלכה ז

מעכב. עיין זבחים נ"ב א' דמתחלה ר"ל דפליגי בהא ר' ישמעאל ור' עקיבא דלר"י מעכב ולר"ע אינו מעכב ולבסוף מסיק דתרי תנאי ואליבא דר"י דלחד תנא ס"ל לר"י נמי דאינו מעכב ועיי"ש ס"ג ב' ברייתא דס"ל אינו מעכב ובהיות כן יש לכאורה לתמוה על רבינו דפסק דמעכב וי"ל משום דשם ס"ה ב' אוקמי ר"ח פלוגתא דת"ק וראב"ש דת"ק ס"ל דמיצוי מעכב ולאינך אמוראי משמע דכו"ע ס"ל דמיצוי מעכב לכן פסק כן ועיין שם ס"ד ב' במשנה א' חטאת העוף וא' עולת העוף שמלקן ושמיצה את דמן לאכול דבר שדרכו לאכול וכו'. ומשמע מזה דמיצוי מעכב וכמו דדייק מינה במעילה ט' א' ואף דדחי שם דלצדדין קתני נ"ל לרבינו דוחק (ועיין תוס' זבחים ס"ד א' ד"ה שאם וכו' והא דפריך התם לרב הונא דתני הזה דמיצוי אינו מעכב ולא משני דאתי כההוא תנא דאמר אינו מעכבת וכו' נ"ל דט"ס הוא וצ"ל כההוא תנא דאמר מעכבת וכו' והבן) ומרן כתב וז"ל ומש"כ מיצוי חטאת מעכב משנה שם בזבחים מיצה דם הגוף פסולה וכו' יעו"ש היטיב ועל כרחך ט"ס הוא וצ"ל לא מיצה דם הגוף פסולה וכוונתו על משנה זבחים ס"ד ב'. אבל לא ידעתי מאי ראיה מייתי דילמא בדם עולה מיירי וכן משמע שם ס"ו בש"ס ועיין לעיל פ"ו ה"כ גם במעילה שם לא מייתי ראיה מינה וע"ע בתוספתא פ"ז דזבחים שם מבואר דאין מיצוי מעכב יעו"ש היטיב. ומש"כ הלח"מ להקשות מפ"ב מהל' מעילה ה"ו יעו"ש אי"ה יבואר שם מזה.

אלא דמה וכו'. זבחים ס"ד ב' ועיי"ש מ"ג א' ועיין תוספתא זבחים פ"ה ופ"ו ותוספתא פ"א דתמורה.

הלכה ח

שתי רגליה וכו'. זבחים ס"ד ב' וכבמתניתא תנא יעו"ש היטיב ומשמע מכאן דזה אינו אלא בחטאת ולא בעולת העוף וכן משמע שם בש"ס וצ"ע מה נשתנה בזה עולה מחטאת. וע"ע בתוספתא פ"ז דזבחים.

מעבודות קשות וכו'. עיין לח"מ.

שנה ואחז וכו'. מרן לא הערה מקורו. ולענ"ד א"צ שום ראיה לזה דמהיכי תיתי יפסל וכי כתיב זה בתורה. ופשוט.

הלכה ט

מקום מן וכו'. ר"ל בין למעלה על המזבח ובין למטה ובין בקרן מערבית דרומית ובין בשאר קרן עיין זבחים ס"ג א' ב' ס"ו ב' ס"ז א' מנחות ב' ועיין לעיל הלכה ו'.

למטה מאמצע וכו'. לעיל הלכה ו'.

הזה בכל מקום וכו'. עיין בזבחים ס"ג ב' דקאמר שם היזה דמה בכל מקום כשרה הזה ולא מיצה כשרה ובלבד שיתן מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש מאי קאמר ופירש"י דאין לומר דמיירי שהזה תחלה בכל מקום ולבסוף נתן מדם הנפש למטה מחוט הסיקרא דכשר זה אינו דהא לא קאמר הזה מדמה בכל מקום שמשמעו מקצת דמה רק דה"ק שכל דמה הזה בכל מקום כשר וא"כ איך יתכן לומר ובלבד שיתן מחוט הסיקרא ולמטה ומשני ה"ק מלקה בכל מקום כשרה מיצה דמה בכל מקום כשרה שאם היזה ולא מיצה כשרה ובלבד שיתן מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש והנה רבינו אזיל לשיטתו דמיצוי דם מעכב כמש"כ לעיל הלכה ז'. ומשמע דדין זה אמת דאם נתן הזוי הדם בכל מקום במזבח ושוב נתן למטה מחוט הסיקרא דכשר רק דהמקשן הקשה דאין זה במשמעות הברייתא אבל הדין דין אמת לכן כתב רבינו דין זה דפשיט הוא ודין הברייתא השמיט. והבן היטיב ובזה יתורץ קושיית הלח"מ בטוב טעם יעו"ש היטיב. ואף די"ל מדלא מיירי הברייתא בזה א"כ לא שמעינן בזה להכשיר מ"מ י"ל דרבינו ס"ל כמש"כ התוס' שם ס"ה א' ד"ה דמו וכו' דבעולה בעינן כל דמו ולא בחטאת יעו"ש והכי משמע נמי מדכתיב בעולה ונמצה דמו דמשמע כל דמו ובחטאת כתיב והזה מדם החטאת דמשמע מקצת הדם אף די"ל דהתם הוכרח לכתוב מדם דלא כל הדם היה מזה דבעינן מיצוי ג"כ כדכתיב והנשאר בדם ימצה מ"מ י"ל דאם הזה בשאר מקומות וחזר והזה למטה מחוט הסיקרא וחזר ומיצה דכשר דמאיזה טעם יפסל דמה מגרע מה שנתן ג"כ שלא במקומו והדין נכון מצד הסברא. ועיין תוספתא פ"ז דזבחים שם שגירסת הברייתא כמו שמסיק בש"ס שם.

הלכה י

חטאת העוף וכו'. הכל בזבחים ס"ג א' ב' ושם כל הסוגייא ועיין לעיל פ"ה ה"ו וה"י יעו"ש היטיב.

של מעלה וכו'. בזבחים שם ובסוכה מ"ח ב'.

הלכה יא

העולין למזבח וכו'. הכל שם ושם ועיין לעיל פ"ה ה"י יעו"ש ומה שהקשו תוס' בסוכה ד"ה וחוזרין וכו' על רש"י לק"מ דרש"י כתב דאין מרבין בהליכה בשמאל יעו"ש היטיב ודו"ק.

הלכה יב

לא יהי' וכו'. עיי"ש בזבחים ס"ד ב' דקאי על כה"ג אבל בשאר כהנים לא שייך זה ועיין בתמיד פ"ז מ"ג ברע"ב ובתוס' יו"ט שם ובפ"ו מהל' תמידין ומוספין ה"ו יבואר עוד אי"ה מזה. וכהתימי לדבר בפרק זה אעיר דבר אחד בסוגייא דריש מנחות ב' ב' דמקשה התם דאם מלק עולה לשם חטאת תרצה יעו"ש היטיב ואמאי לא קאמר טעמא משום דעולה טעון הבדלה משא"כ חטאת ועיי"ש בתוס' ד"ה זריקה וכו' וע"ע שם תוס' ג' א' ד"ה ומיעבר וכו' יעו"ש היטיב.

פרק ח

הלכה א

חטאת הבהמה וכו'. עיין זבחים צ"ג א' יעו"ש כל הסוגייא ועיין בתו"כ צו פ"ו יעו"ש. ודין זה אינו נוהג רק בחטאת כמבואר שמה בתו"כ ובזבחים שם צ"ג ב' במשנה יעו"ש.

קודם הזייה וכו'. זבחים ל"ח ב' צ"ג א' מעילה ה' א'.

במים בעזרה וכו'. זבחים צ"ג ב' צ"ד ב' ובתו"כ שם.

הלכה ב

הבגד וכו'. שם צ"ג ב' במשנה.

העור הקשה וכו'. שם צ"ד א' ופליגי בקשין והלכה כרבנן וכן אוקמה רבא שם. ודע דשם איתא הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי ניקו נימא ליה לקרא דכי כתיבן ברכין כתיבין מי לא עסקינן בכלי אכסלגיא הבאים ממדינת הים וכו' יעו"ש ועיין בתוס' חגיגה כ"ו ב' ד"ה בכלי וכו' כתבו וז"ל יתכן לפרש שהיא שם עיר וחשובין כלים הבאים משם וקשה דהכא משמע של עץ היו והתם בזבחים משמע שהיו של עור כדפירש"י גבי העור טעון כיבוס במקום קדוש עכ"ל ביאור דבריהם דרש"י פי' התם בחגיגה דכלים

אכסלגים היינו מין עץ שנקרא כן וכאן בזבחים פירש"י דהוא שם עור ולכן כתבו התוס' דאכסלגים הוא שם מקום וכל הכלים הנעשים שם הם חשובים וקשים בין של עור ובין של עץ דעכשו הכל ניחא דבין של עור הקשים ובין של עץ נקראים אכסלגים וכ"כ בהדיא במנחות צ"ז א' ד"ה כלי וכו' שם מקום דבפ' דם חטאת מייתי לה גבי עורות עכ"ל וברור כי כן כוונתם והגאון ר' ישעי' ברלין הבין שסותרים דבריהם מחגיגה למנחות יעו"ש ועיין מש"כ על הגליון בזבחים שם ולדברינו ניחא הכל וברור כוונתם כן הוא. ושוב שמעתי כן בשם הגאון הצדיק ר' יעקב מאיר מיעלאפקי זצוק"ל.

והנה שם בזבחים איתא דבעור רך שייך כיבוס לכו"ע ולא פליגי רק בעור קשה דרבנן סברי דלא שייך ביה כיבוס ואחרים סברי דשייך ביה כיבוס וכל כיבוס דלית ביה כסכוס לא שמיה כיבוס ולכן מנעל מכשכש במים ולא מסכסך ברכים לד"ה ולקשין לאחרים והדר איתא שם דרש רבא מותר לכבס מנעל בשבת א"ל רב פפא לרבא והא ר"ח בר אשי זימנין סגיאין הוי קאימנא קמי' דרב ושכשכי ליה מסאני במיא שיכשוך אין אבל כיבוס לא הדר אוקי רבא אמורא עילוי' ודרש וכו' ברם כך אמרו שיכשוך מותר כיבוס אסור עכ"ל ולכאורה יש לעיין למה הדר ביה ולוקמי דהא דשרי מיירי בקשין והא דר"ח בר אשי מיירי ברכין. ודוחק לומר דס"ל להלכה כאחרים דבקשין נמי שייך כיבוס והא הכא פסק רבינו דהלכה כרבנן דבקשין לא שייך כיבוס ועיין רש"י שבת קמ"ב ב' בד"ה נותן עליה וכו' ומיהו כיבוס ממש לא והואיל וסתם כרים וכסתות רכים נינהו שייך למימר בהו כיבוס בעורות רכין ומיהו שרייתן לא זהו כיבוסן עכ"ל ומינה דבקשים כיבוס נמי מותר בהו ומתוך כך יש לעיין באמת אמאי לא תירץ רבא כן. ואולי חזר בו משום דדריש תחלה מסתמא דכל מסאני שרי לכבס ומשמע אפי' רכין נמי אבל א"כ יש לעיין על רבינו בפכ"ב מהל' שבת הי"ח וכן בטור ושו"ע או"ח סי' ש"ב סעיף ט' שלא חלקו בזה. וראיתי בשאלתות פרשת מצורע וז"ל א"נ ברם צריך כלי עור רכין הא אמרינן דבני כיבוס נינהו ואסור לכסכסינהו קשין בני כיבוס נינהו ואסור לכסכוסן אי לא בני כיבוס נינהו ומותר לכסכסן. אמרי קשין מכסכסן דחייף להו מיחף במיא דאדיך להו מידך במיא (נ"ל דקא מפרש דאיך יכול להיות כסכוס בקשין) דהו"ל כסכוס. מיפלג הא קא אמרינן דפליגי אחרים ות"ק הלכתא מאי הלכתא כת"ק דאמר קשין ככלי עץ ושאר מינין דמו דגרידי ליה להוא דם חטאת ובשבת שרי למחפייהו ושרי למידכייהו דהא לאו בני כיבוס נינהו או דילמא הלכתא כאחרים דאמרי בני כיבוס נינהו וגבי דם חטאת בעי מחפייהו ומדכינהו ובשבת אסור למחפייהו ולמידכינהו ת"ש דרש רבא מותר לכבס את המנעל וכו' ולא קא משני ליה רבא הא בקשים הא ברכים הדר אוקים רבא אמורא עליה ודרש כיבוס אסור

שיכשוך מותר ולא קא מפליג בין קשים בין רכים אלמא הלכתא כאחרים עכ"ל מבואר דדעתו דהלכה כאחרים ומתוך הך קושיא שהקשיתי למעלה אבל רבינו על כרחך לא ס"ל כן מדכתב כאן בהדיא לחלק בין קשים לרכים ולהשאלתות אף קשים טעונין כיבוס. והנה הטור ושו"ע י"ל דס"ל כהשאלתות ורש"י ס"ל כרבינו אולם לרבינו קשה אמאי לא חילק בהל' שבת בין רכים לקשים ואולי ראה לחלק בין שבת דלכל מסור ובין כבוס דהכא דאינו אלא במקום זריזין וצע"ג בזה ועיין לח"מ שהניח גם הוא בצ"ע ועיין לקמן הלכה ט' מש"כ בזה.

דם חטאת וכו'. זבחים צ"ב א' ב' ותו"כ פרשת צו פ"ו ופ"ה פרשה ב'.

חטאת העוף וכו'. שם בגמרא וכר"ל משום בר קפרא יעו"ש ועיין בלח"מ מש"כ בזה. ועיין תוס' יו"ט ריש פי"א דזבחים יעו"ש.

הלכה ג

בין שהיתה וכו'. כן הוא שם במשנה צ"ב א' ואיתא שם בש"ס צ"ג א' דס"ל דכתיב תרי מיעוטי חד מדמה וחד אותה ואתי למעוטי בין היה לה שעת הכושר ובין לא היתה לה שעת הכושר ור' עקיבא ס"ל דחד מיעוטא אתי למעוטי לא היה לה שעת הכושר אבל היתה לה שעת הכושר טעון כיבוס ואותה אתי למעוטי תרומה ממריקה ושטיפה ור' שמעון דס"ל דאתי למעוטי היה לו שעת הכושר ס"ל דתרומה ל"צ למעוטי דס"ל דקדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה וכ"ש תרומה ועיי"ש צ"ו ב' וא"כ רבינו דס"ל לקמן הלכה י"ח דקדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה וממעטין ע"כ תרומה מאותה א"כ ליכא אלא חד מיעוטא למעוטי לא היה לה שעת הכושר אבל היה לו שעת הכושר צריך כיבוס וא"כ לכאורה יקשה על רבינו וכן הקשה התוס' יו"ט שם מ"ז והובא כאן בהג"ה יעו"ש ועיין בלח"מ שגם הוא הקשה כן ותירץ דרבינו ס"ל דתלתא תנאי פליגי בזה ות"ק ס"ל דמדמה כשרה ולא פסולה ממעטין אף שהיתה לה שעת הכושר ור"ע ס"ל דהיתה לה שעת הכושר טעון כבוס דמדמה לא ממעטינן רק לא היתה לו שעת הכושר ואי משום מיעוט דאותה בעי לתרומה ור"ש ס"ל בהא כר"ע דמדמה לחוד לא ממעטין רק לא היו לו שעת הכושר ורק ממיעוט דאותה ממעטין היו לו שעת הכושר ופסק רבינו כת"ק יעו"ש מה שכתב הכרח לזה.

ובעיני נראה דבלא"ה לק"מ דהא יש לדקדק דלקמן באמצע מריקה ושטיפה מפסיק לה רבינו בהלכות ט"ו ט"ז דין בלוע דחטאת ושוב בהלכה י"ח חוזר לדיני מריקה ושטיפה אבל י"ל כי בכוונה מכוונת כתב כן דשם בהלכה ט"ז כתב דכל הקדשים בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים נידונין לענין בליעה כחטאת ומפיק לה מהקישא דכתיב זאת

התורה וגו' יעו"ש וא"כ י"ל דמהתם נמי איתקש לענין מריקה ושטיפה וממילא אימעיטא לה תרומה דתרומה לא מצי מפיק מהתם אבל אותה אתי למעוטי היה לה שעת הכושר ועיין תוס' צ"ב א' ד"ה יכול וכו' יעו"ש היטיב שוב ראיתי כעין זה בתוס' חדשים ובצאן קדשים יעו"ש היטיב.

ודע דהוקשה לי על מש"כ התוס' שם פ"ב א' בד"ה מכדי וכו' וז"ל תימא דילמא ר' עקיבא ס"ל כמ"ד קדשי קדשים טעונין מריקה ושטיפה ולא קדשים קלים ואתי חטאת לרבות קדשים קלים עכ"ל וצ"ע דהא כאן מבואר דר"ע ס"ל דקדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה ואיצטריך אותה למעוטי תרומה וא"כ אין מקום לתמיהתם והנה בש"ס החדשים נדפס הג"ה על הגליון בדף צ"ג א' ר' יעקב במקום ר"ע וא"כ אתי שפיר קושייתם. והנה בעל ההג"ה הנזכר הביא ראיה לדבריו מהתוספתא פ"י דזבחים יעו"ש אבל בתו"כ פרשת צו פ"ו איתא ר"ע. רק שם פ"ז בענין הפלוגתא דמריקה ושטיפה בפסולה שם נזכר פלוגתא דר' יעקב ור"ש כמו דאיתא שם בתוספתא וע"ע צ"ב ב' ואי"ה לפנינו יבואר עוד מזה.

שנפסלה בשחיטה וכו'. דע כי בזבחים צ"ב א' איתא ואיזו היא שלא היתה לה שעת הכושר שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה ושקיבלו פסולין וזרקו את דמה וכתב רש"י דל"ג וזרקו דאפילו כשרה מכיון שנזרק הדם אין טעון כיבוס אם הוזה מדמה על הבגד ותוס' כתבו דשפיר גרסינן או זרקו וקמ"ל דאפי' אם נותר עוד דם במזרק לא אמרינן דיחזור כשר ויזרוק דם קמ"ל דלא יעו"ש היטיב ובאמת לכאורה תימה רבתי על רש"י ז"ל דהא במעילה ה' א' בתחלה עלה על דעתו דהאי וזרקו פסולים לאו דווקא הוא ולבסוף קא מסיק דקמ"ל דפסול עושה שיריים יעו"ש היטיב ואיך עלה על דעת רש"י לפרש דל"ג וזרקו את דמה וצ"ל דמיירי שהפסול הוא טמא דאין לך עושה שיריים אלא הטמא בלבד וכמו דמסיק שם במעילה ולקמן בפ"א מהל' פסולי המוקדשין הכ"ח ובפ"ג מהל' מעילה ה"ב יעו"ש. ומש"כ רבינו שנפסלה בשחיטה ולא כתב שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה י"ל דכייל ג"כ בשנשחט שלא לשמו דבחטאת פסול הוא כמו דמבואר בריש זבחים והמשנה לאו דוקא נקט הני אלא כל מיני דפסול בשחיטה או שנשחטה בדרום וכה"ג וק"ל.

הלכה ד

אלא מקום וכו'. צ"ג ב' צ"ד א' צ"ו ב' ותו"כ פרשת צו פ"ו.

שראוי לקבל וכו'. שם צ"ג ב'.

אלא נורדן וכו'. שם צ"ד א' ועיין לעיל הלכה ב'.

הלכה ה

עוד הדג וכו'. דברי רבינו פשוטים מהמשנה דשם וכ"כ מרן יעו"ש.

הרי הוא וכו'. דעתו ז"ל דכל שאפשר שאח"כ יקבל טומאה ע"י שום מעשה בעולם ואע"ג דכמו שהוא עכשיו אינו מקבל טומאה מיקרי עי"ז דבר הראוי לקבל טומאה ויצא לו זה לענ"ד מהא דאיתא שם צ"ד א' וז"ל רבא אמר בגד שחישב לצורה איכא בינייהו מ"ד ראוי הא נמי ראוי דאי בעי מבטל לה למחשבתיה מ"ד דבר המקבל טומאה השתא מיהא לאו בת קבולי טומאה היא איכא דאמרי רבא אמר (כ"ה עיקר הגירסא כמש"כ על הגליון בשם ס"א) עוצבא דחשיב עליה לקוצעה איכא בינייהו מ"ד ראוי הא נמי ראוי מ"ד דבר המקבל טומאה הא לא מקבלה טומאה עד דמקצע לה עכ"ל והנה בלשון זה לא סיים הא דאי בעי מבטל לה למחשבתיה ועוד דמסיק וקאמר הא לא מקבל טומאה עד דמקצע לה ואי נימא דהכוונה היא דע"י ביטול מחשבתיה מקבל טומאה הו"ל למימר הא לא מקבלה טומאה עד דמבטל לה למחשבתיה לכן נ"ל דבהא פליגי הנך תרי לישני דלישנא קמא לא מיקרי ראוי לקבל טומאה רק דבר התלוי במחשבה ולכן אי בעי בטיל למחשבתיה ומקבל טומאה ולכן אע"פ שלא ביטל מחשבתו ולא מקבל טומאה מ"מ ראוי מיקרי (ופליג אדאביי דאביי ס"ל אע"ג דעצם הדבר לאו בר קבילי טומאה כמו שהיא רק בעינן מחשבה לזה שיקבל טומאה מיקרי ג"כ ראוי לקבל טומאה ורבא ס"ל דבכה"ג לא מיקרי ראוי לקבולי טומאה כיון דמחוסר מחשבה להביאה לידי טומאה ולא מיקרי ראוי רק היכא דעצם הדבר בר קבולי טומאה ורק מפני מחשבתו שמונעתו מלקבל טומאה א"כ זה שפיר מיקרי ראוי כיון דבעצם הדבר ראוי הדבר לקבל טומאה רק דמחשבתו מונעתו וא"כ כיון דיכול לבטל מחשבתו ויקום אדינו דמקבל טומאה. והבן כי נחמד הוא) ולישנא בתרא מוסיף רבא וס"ל אף דכעת אינו מקבל טומאה רק שראוי להביאו ע"י מעשה שיקבל טומאה מיקרי ראוי לקבל טומאה ומייתי ראיה מעוצבא אף כל זמן שלא קיצעה אינו ראוי לקבל טומאה מ"מ כיון שאחר הקיצוע יקבל טומאה מיקרי ראוי וה"נ לענין העור כן (ולאביי בכה"ג לא מיקרי ראוי לקבל טומאה כיון שמחוסר מעשה) ובזה מיושב קושיית התוס' משבת מ"ט ב' וכמש"כ הלח"מ ובמש"כ מיושב היטיב דברי רבינו וא"צ למש"כ הלח"מ ודו"ק היטיב ועיין כל הסוגייא היטיב שם ובת"כ שם.

הלכה ו

מן הצואר וכו'. שם צ"א א' ובתו"כ שם ועיין זבחים ל"ח ב' (ומאי שכתב מרן וז"ל ר"ל במאי דכתב וראוי לקבל טומאה ודו"ק עכ"ל אין כאן מקומו ונשמט מהלכה ה' דסיים שם דסתם לן תנא כוותיה ר"ל במאי וכו' כצ"ל).

קרן המזבח וכו'. שם ושם ובתו"כ.
שנשפך הדם וכו'. שם ובתו"כ.
כדי הזייה. שם צ"ג ב' ועיין לעיל פ"ד ה"ח ופ"ה ה"ט יעו"ש היטיב.

הלכה ז

אינו טעון וכו'. הכי מסקנא בזבחים ל"ט א' ועיין רש"י צ"ג א' ועיי"ש ל"ד ב' תוס' ד"ה פסול וכו' יעו"ש היטיב.
בחטאות הנשרפות. ר"ל גם שם לא בעי כיבוס הראוי ליסוד ולאפוקי מדר' נחמיה דס"ל דשירי הדם הפנימיים טעון כיבוס בזבחים ל"ט א' יעו"ש היטיב וכ"כ הלח"מ יעו"ש היטיב.

הלכה ח

אחר שיצאת וכו'. שם צ"ג ב' ושם בתו"כ.
פסולין להזייה. עי' לעיל פ"ה ה"ח.

הלכה ט

אין הבגד וכו'. שם צ"ב ב' איפשיט דבעי כיבוס משום דס"ל התם כר' עקיבא דהיתה לו שעת הכושר טעון כיבוס ורבינו ס"ל בהלכה ג' דלא כר"ע רק כר' שמעון לכן ס"ל דלא בעי כיבוס ועיין מרן.
אינו טעון וכו'. בש"ס כאן יש איבעיא ותלי זה אם דנין טומאה שבאותה שעה מטומאה הקודמת ולר"א דנין ולרבנן אין דנין ורבא ס"ל דכו"ע אין דנין וא"כ לכאורה הכא צריך כיבוס ועיין מרן משנ"כ בשם ר"י קורוקס ועיין לח"מ משנ"כ מזה. ובפשיטות י"ל מדאמר ליה רב חסדא פלוגתא דר"א ורבנן אליבא דרבה וכדמתרץ אביי אלמא לא פשיט ליה בזה ואע"ג דרבא ס"ל דכו"ע אין דנין מ"מ י"ל ר"ח ס"ל כאביי. או דילמא י"ל דרבנן ס"ל דספק אם דנין או לא לכן מחמרי בהזאה משא"כ הכא מספק אין טעון כבוס (ועיין תוס' שם ד"ה מי חטאת וכו' ותוס' חגיגה כ"ג א' ד"ה מת וכו' משמע קצת לכאורה דהלכה כר"א יעו"ש אף דיש לדחות וק"ל).
דם חולין וכו'. מימרא דרבא זבחים צ"ח ב' רק שם איתא דם עולה למעלה והיא היא.
אינו טעון וכו'. שם בעיא דאיפשיטא. והנה מבואר מכאן דבכל ספיקא דלא איפשיטא ס"ל לרבינו דלא בעי כיבוס וא"כ י"ל דס"ל דבעורות קשים ספוקי מספקא ליה לרבא אם שייך בהו כיבוס או לא אי הלכה כאחרים או כרבנן לכן כאן פסק להקל בעורות קשים לעיל הלכה ב' ובהל' שבת פסק להחמיר והבן היטיב ועיין מש"כ שם.

הלכה י

שמעבירין על וכו'. עיין מש"כ בזה הלח"מ. ועיין בצאן קדשים שם בסוגייא זו שכתב דהעיקר דכוונת רבינו חוץ ממי רגלים שאין מכניסין אותו בפ"ע רק עם רוק תפל ולא ס"ל להא דר"ל וכמש"כ הלח"מ יעו"ש היטיב ועיין בתוס' זבחים צ"ה א' ד"ה והא וכו' דעיקר הקושיא היא לר"ל גבי מעיל יעו"ש וי"ל דעל שאר לק"מ דיכול להעבירו ע"י צפון יעו"ש היטיב אף דכתב דיכול להקשות ג"כ על רב נחמן אמר רבה בר אבוה אולי י"ל דרבינו לא ס"ל כן. [מהשמטות שבסוף הספר:] הלשון מגומגם ואולם הכוונה דרבינו לא ס"ל תקנתא דצפון כלל דאל"כ הי"ל להשמיענו דיעביר בצפון דכאן לא מיירי במעיל. ויש לעיין בזה.

מכניסין מי וכו'. עיין מש"כ מזה לעיל פ"ב מהל' כלי המקדש ה"ה.

הלכה יא

שנתבשלה בו וכו'. זבחים צ"ג ב' צ"ד ב' צ"ו א' יומא כ"ח א' תו"כ צו פ"ו.

טעון מריקה וכו'. שם ושם ושם.

שהערה לתוכו וכו'. שם צ"ה ב' ובתו"כ שם פ"ז.

הלכה יב

מריקה בחמין וכו'. שם צ"ז א' וכרבנן דהלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו ומרן כתב וז"ל ופסק כחכמים וכסתם מתניתין עכ"ל מבואר מזה שגירסתו היתה במשנה מריקה בחמין ושטיפה בצונן אמנם לפנינו הגירסא במשנה מריקה ושטיפה בצונן אבל במשנה שבמשניות איתא מריקה בחמין ושטיפה בצונן וכן משמע מפי' רבינו למשניות יעו"ש היטיב ובתו"כ צו פ"ז הגי' מריקה ושטיפה בצונן ועוד יבואר לפנינו אי"ה.

לא ביין וכו'. שם צ"ו ב' ובתו"כ שם פ"ז (ושם איתא וז"ל ומורק ושוטף יכול מה הטיפה האמורה להלן בארבעים סאה אף כאן בארבעים סאה ת"ל במים. במים כל שהן במים ולא ביין במים ולא במזוג במים להכשיר את כל המים ק"ו למימי הכיור עכ"ל והנה לכאורה אי נימא דק"ו למימי כיור שהם קדושים לכאורה קשה מאי ק"ו איכא הא אדרבה הו"א דמים קדושים גריעי משום דהדר בלע קודש ומאי נפק"מ במה דיפלוט הכלי קדש ועל כרחך צ"ל דה"ק ק"ו למימי כיור שהם מים חיים וס"ל להתו"כ דמי מקוה פסול למי כיור וזה לכאורה דלא כמש"כ לעיל פ"ו ה"ו יעו"ש היטיב אך אם לא ט"ס הוא י"ל דהתו"כ אזיל לשיטתו דס"ל מריקה ושטיפה בצונן כרבי וא"כ לא אתו המים להגעיל האיסור אך גזירת מלך בלבד א"כ שפיר י"ל דק"ו למי כיור וצ"ע בזה) ועיי"ש בש"ס דבתרומה לית לן בה ושרי כל מילי א"כ מכ"ש בשאר הגעלות דשרי במזג וביין ובשאר

משקים ומתוך כך צ"ע על מש"כ באו"ח סי' תנ"ב בהג"ה סעיף ה' דאין להגעיל בשום משקה רק במים יעו"ש והא מבואר מכאן דאינו כן. שוב נשאתי עיני בראשונים וראיתי בתשובת רשב"א סי' תק"ג שהביא מכאן ראיה לסתור הדעה הזאת וע"ע בר"ן ס"פ כל הבשר דהוא ג"כ הביא מסוגייא זו יעו"ש היטיב מש"כ בזה באורך. שוב ראיתי בבאורי הגר"א שם שכתב ג"כ מזה יעו"ש היטיב שהעתיק לדברי הר"ן הנ"ל בקצרה (ובתיקון קצת בשמות האמוראים יעו"ש היטיב).

והמריקה והשטיפה וכו'. שם צ"ו ב' ופירש"י הדחה מבפנים ושטיפה מבחוץ יעו"ש ומשמע שם בש"ס צ"ז ב' דזה אינו אלא לרבי דס"ל דתרווייהו בצונן ולמה שינה בלשונם למיכתב מריקה ושטיפה לכתוב אידי ואידי ומורק ומורק או ושוטף ושוטף א"ו להכי שינה בלשונו להיות מריקה בפנים ושטיפה בחוץ אמנם לרבנן דס"ל מריקה בחמין ושטיפה בצונן א"כ לא שמענו כלל דבעי כמריקת הכוס ושטיפתו. וצ"ל דס"ל לרבינו דבמריקת הכוס ושטיפתו כו"ע לא פליגי וגם חכמים מודו לזה רק דפליגי אם מריקה בחמין או בצונן ולפי גירסתו דגריס במשנה מריקה בחמין ושטיפה בצונן ומ"מ ס"ל להמשנה דמריקה כמריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס אמנם לגי' שלנו י"ל שפיר כי המשנה אזלא אליבא דרבי. והנה לרבנן דמפרשי מריקה בחמין א"כ אין הכוונה שיהיה מבפנים ולא מבחוץ והשטיפה בחוץ ולא בפנים רק כמש"כ בפי' המשניות וז"ל והכבוס המופלג עד שמסיר מה שנדבק בכלים יקרא מריקה ותוספות הנקיות יקרא שטיפה והוא שיתן מים לתוך הכלי ואינו ממרק בידו הכלי אלא משפשף ואמרו מריקה בחמין ושטיפה בצונן ומה שאמרו כמריקת הכוס וכשטיפת הכוס ר"ל שאינו חייב להפליג עד שיסיר כל הרושם עכ"ל הזהב וזה שלא כדברי רש"י וא"כ לא יפה עשה מרן שהעתיק דברי רש"י על רבינו וכן מצאתי שתמה עליו התוס' יו"ט בזה.

מגעילן במים וכו'. שם במשנה צ"ז א' וכ"ה הגי' שם בתו"כ פ"ז. ועיי"ש בתוס' דיש מוחקין גי' חמין והוא קיים לגי' זו יעו"ש בד"ה השפוד יעו"ש היטיב אך צ"ע קצת מה שהקשה שם בע"ז ע"ו א' הא מריקה ושטיפה בצונן וכאן קתני חמין ומאי קושיא הא י"ל דאתי כרבנן דס"ל מריקה בחמין ומזה לכאורה מוכרח דגי' שלפנינו מריקה ושטיפה בצונן היא עיקר ולכן שפיר תמה אביי דבמשנה ליכא למימר הכי וצ"ע בזה ועיין בד"ה שאח"ז יעו"ש היטיב.

ואח"כ מדיחן. זה פשוט משום דבעי שטיפה בצונן אחר המריקה בחמין והא דלא כתב במשנה זה משום דזה פשוט והא דקתני מגעילן היינו כדי שלא תאמר דבעי נמי ליבון קמ"ל דלא אבל בהדחת צונן פשיטא דבעי ופשוט. ובהיות כן יש ליישב מה שהנחתי

לעיל (ס"ק ל"ה) בצ"ע. דרבה תירץ דלעולם בעי ליבון והמשנה קמ"ל דבעי נמי מריקה ושטיפה ומריקה בחמין וע"ז מקשה אבייי שפיר הא מריקה ושטיפה בצונן והעיקר קאי על השטיפה ומריקה תני אגב דנקט שטיפה (וע"ד שכתבו התוס' בזבחים שם והבן) ור"ל א"כ נקטה המשנה מריקה דבחמין ושבק השטיפה דבצונן ודו"ק היטיב. והנה הדחה דבעי אחר המריקה הוא גזירת מלך בקדשים אבל לא בתרומה וכמו דאיתא בזבחים צ"ו ב' וא"כ בשאר הגעלות פשיטא דלא בעי הדחה וכמש"כ התוס' שם ד"ה לא צריכא וכו'. יעו"ש היטיב ועיין בתוס' ע"ז שם ד"ה מכאן וכו' שכתבו די"מ דבקדשים בעי שתי שטיפות ובתרומה לא בעי רק שטיפה אחת וה"ה לשאר הגעלות יעו"ש אמנם דעת רבינו כדעת רש"י וק"ל וע"ע בטור ושו"ע או"ח סי' תנ"ב סעיף ז' יעו"ש.

הלכה יג

קודם זריקה וכו'. שם צ"ו ב' ועיי"ש תוס' ד"ה חומר במריקה וכו'.

בשר חטאת וכו'. בברייתא הנ"ל וע"ע בתו"כ פ"ו שם יעו"ש היטיב ופ"ה שם. ועיי"ש בתו"כ פ"ז דחטאת פסולה ג"כ אין טעון מריקה ושטיפה יעו"ש היטיב רק דפליגי ר' יעקב ור"ש. ר"י ס"ל דאם היתה לה שעת הכושר ונפסלה טעונה מריקה ושטיפה ור"ש ס"ל דאף שהיתה לה שעת הכושר אינה טעונה מריקה ושטיפה יעו"ש היטיב וכ"ה בתוספתא פ"י. וצ"ע שלא הובא זה בש"ס וברבינו. ואולי הוא בכלל הני כיון דלאו בני אכילה נינהו וצ"ע בזה. ובתוספתא שם מסיים בה אינו טעון מריקה ושטיפה אלא הדחה עכ"ל וצ"ע הא בעי הגעלה בחמין משום נ"ט. שוב עיינתי כי התוספתא קוראה לזאת הדחה כדאיתא שם למעלה מזה וז"ל ר"ש אומר קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה אבל טעונין הדחה משום נותן טעם עכ"ל ופשוט.

כולו טעון וכו'. שם צ"ו ב' בעיא דאיפשיטא ועיי"ש תוס' ד"ה בישל במקצת וכו' שהניחו בתימה כיון דחם כולו פשיטא דבעי מריקה ושטיפה בכל הכלי יעו"ש היטיב ולא זכיתי להבין מאי תמיהא היא זו הא שטיפה בצונן גזירת מלך היא וא"כ י"ל אע"ג דפשיט בלוע בכולו מ"מ לא בעי שטיפה בכולו וכן למ"ד מריקה ג"כ בצונן שפיר מיבעיא ליה בתרווייהו במריקה ג"כ והא דקאמר התם מי דמי דם לא מפעפע יעו"ש י"ל דה"ק דמדם ליכא למיפשט. והכי קא מיבעיא ליה כיון דמפעפע בכולו טעון מריקה ושטיפה בכולו או לא תלי מידי בפעפוע כנ"ל לפע"ד בזה ועוד י"ל דהא בתרומה איתא שם דא"צ הגעלה כי אם מקום בישול אלמא אע"ג דחם מקצתו חם כולו מ"מ סגי במה שמגיל מקום הבישול לבד ואמרינן כבולעו כך פולטו ולכן בעי שפיר בקדשים האיך הדין ועיין בזה באורך בר"ן בפ"ב דפסחים ובאו"ח סי' תנ"א סעיף י"ב וביו"ד סי' קכ"א סעיף ו' ובפ"ז

מהל' מעילה ה"א ועיי"ש באחרונים בכל מקומות הללו יעו"ש היטיב ובבאור הגר"א שם בכל המקומות הנ"ל. ולא רציתי להאריך בזה.

הלכה יד

יש בדבר וכו'. שם צ"ה ב' בעיא דלא איפשיטה ומשמע שם דהבעיא היא ג"כ בתנור של מתכת אם בעי מריקה ושטיפה וא"כ יש לעיין למה כתב רבינו דווקא בתנור של חרס. שוב פקח ה' עיני וראיתי כי הלח"מ הרגיש בזה. ואולי רבינו מפרש שם מאי דאמר שם ת"ש דאר"נ אמר רבה בר אבוה תנור של מקדש של מתכת היה ואי ס"ד בישול בלא בלוע לא קפיד ניעבד של חרס ופי' רבינו דשל מתכת לא בעי שום תיקון לא מריקה ולא שטיפה אף די"ל דשל מתכת אית ליה תקנתא במריקה ושטיפה משא"כ בשל חרס דבעי שבירה מ"מ י"ל כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי לכן לא תפס רק מילתא דפשיטא וצ"ע בזה. דמ"מ לא ניחא דמשני דאיכא שירי מנחות דאיכא בישול ובלוע וכו' יעו"ש וא"כ ע"כ צריך מריקה ושטיפה בשל מתכת וא"כ הא דלא עבד דחרס משום דבעי שבירה וצ"ע. ועיין בפלתי סי' צ"ב ס"ק י"א מזה.

ע"י חמין. שם צ"ה במשנה אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו רותח. ולעיל הלכה י"א.

קדשי וכו'. עיין מש"כ לעיל ה"ג ד"ה בין שהיתה.

עקב אכילה וכו'. כתב הראב"ד וז"ל א"א לא ידעתי מהו עקב אכילה אבל כך אמרו חכמים שממתין כל זמן אכילה והדר עביד ליה מריקה ושטיפה עכ"ל והנה הראב"ד בגי' שגורס ממתין כל זמן אכילה וודאי שפיר כתב מש"כ וכן הוא שיטת תוס' צ"ז א' ד"ה ממתין וכו' אולם רבינו גורס עד זמן אכילה והיינו תיכף לאחר אכילה ומה שהקשו התוס' התם דא"כ גם ר' טרפון אמאי שרי לבשל כל הרגל בלי מריקה ושטיפה מטעם שנעשה כל יום גיעול לחבירו יעו"ש היטיב י"ל בזה כי דעת רבינו בפי' המשניות פי' ג"כ דר"ט ס"ל שבסוף היום מחוייב לעשות מריקה ושטיפה רק שמיקל שא"צ לעשות בסוף אכילה ומטעם שטרוד בשמחת הרגל יעו"ש היטיב (הן אמת שדבריו שם אינם מובנים לי דהא בסוגיין שם וכן בע"ז ע"ו א' דלר"ט א"צ מריקה כלל יעו"ש היטיב ועיין בתוס' יו"ט שם) אמנם חזינן דזה תלוי בשינוי הגירסות. ועיין לח"מ שהקשו על רבינו מהסוגיא שם צ"ז א' דמשני אביי מאי אין טעונין קדשי קדשים אבל קדשים קלים טעונים אלמא דהמריקה ושטיפה הוא לאחר זמן אכילתם מן התורה שהוא כלות זמנם להיעשות נותר יעו"ש היטיב ונ"ל לומר דרבינו ז"ל אינו מפרש כפירש"י דנפק"מ לענין הזמן דא"כ כי בישל קדשי קדשים עם תודה ואיל נזיר שהם קדשים קלים וכי נפק"מ בזמן הרי גם הקדשים קלים אינם נאכלים רק עד יום ולילה כמו חטאת אלא ה"ק דמשום קדשי קדשים אינם

טעונים מריקה ושטיפה רק משום הקדשים קלים ונפק"מ לענין חולין וקדשים שא"צ מריקה ושטיפה (ואם הייתי יכול לומר כי המריקה ושטיפה אינם בעזרה רק בכל העיר במקום אכילתן ורק בקדשי קדשים בעינן בעזרה א"כ פשיטא דיש נפק"מ זו אך מדברי רבינו שלא חילק בזה בין קדשי קדשים לקדשים קלים לכאורה לא משמע כן אבל עיין במרן בדין שאח"ז שכתב וז"ל ויש סעד לדבריו מדמסיים בה ששוברו בפנים שהוא הדין השנוי גבי חטאת עכ"ל מזה משמע דבקדשים קלים אין טעון שבירה ושטיפה ומריקה בפנים ועיין בתוספתא דאיתא שם במקום אכילתן מריקתן ושטיפתן וכו' יעו"ש היטיב וא"כ פשיטא דמיושב קושיית הלח"מ) ודו"ק.

בין כלי חרס וכו'. כתב ע"ז הראב"ד וז"ל ומה שאמר בכלי חרס טעון מריקה ושטיפה טעות הוא בידו ובהדיא בתוספתא שאין טעון אלא שבירה אבל הכל טעון מריקה ושטיפה פי' קדשי הקדשים וקדשים קלים עכ"ל וכוונת דבריו שמשיג אדעת רבינו שכתב דבחטאת בעי שבירה ובשאר קדשים בעי מריקה ושטיפה וע"ז משיג וכתב דבכלי חרס אין דין מריקה ושטיפה כלל רק דין שבירה לחוד בין בחטאת ובין בשאר קדשים ומה דאיתא (לא ידעתי מקומו) הכל טעון מריקה ושטיפה ומינה דייק רבינו דקאי הן על כלי מתכת והן על כלי חרס ע"ז קאמר הראב"ד דאין פירושו כן רק דה"ק הכל טעון מריקה ושטיפה בין קדשי קדשים בין קדשים קלים (ועיין מש"כ לקמן בהלכה ד"ה הכלי טעון) ומה דאיתא בתוספתא אין טעון אלא שבירה ה"ק לא סגי במריקה ושטיפה רק שבירה א"נ שלא תימא דבעי תרתי כדי שלא ישאר הטעם בעולם עיין בתוס' זבחים צ"ו א' ד"ה אלא קדירות וכו' ועיין ברש"י צ"ג ב' ד"ה זה חומר וכו' משמע דקאי בשיטת הראב"ד ועיי"ש בפי' רבינו.

ומש"כ מרן להביא ראיה לרבינו מלשון התוספתא יעו"ש והיינו הברייתא שהובא בזבחים צ"ו ב' ויפה תמה ע"ז בתוס' יו"ט יותר הו"ל להביא מהמשנה דשם צ"ה ב' יעו"ש היטיב שלא הזכירה בקדשים קלים רק מריקה ושטיפה ולא שבירה בכלי חרס ומה שתירץ התוס' יו"ט לפי שהמשנה דסליק מינה מיירי ממריקה ושטיפה להכי נקטה נמי במריקה ושטיפה והנה לפי דעת ר' יוסי בירושלמי פ"ג דשבת הובא שם בתוס' ד"ה עירה לתוכו וכו' משמע דס"ל דהמשנה ואחד שעירה לתוכו רותח בכלי חרס מיירי יעו"ש וא"כ אדרבה סליק המשנה מדין כלי חרס וא"כ למה לא נקטה הדין שבירה. וראיתי בחי' רע"א על המשניות שיישב בטוב טעם יעו"ש דזה פשיטא דבכלי חרס טעון שבירה כיון שאינו יוצא מדפיו לעולם וה"ה בכל איסורים הדין כן רק במריקה ושטיפה יש חדוש ובאמת צ"ע על רבינו שמאיזה טעם היקל בקדשים קלים והא בנ"ט מדאורייתא אסור

ואולי גם רבינו לא הקיל רק באותו יום כ"ז שאינו נעשה נותר ובחטאת בעי תיכף שבירה משא"כ בשאר קדשים בעי לאחר אכילה תיכף מריקה ושטיפה. אבל לאחר שנעשה נותר גם רבינו מודה בזה דבעי שבירה אף בשאר קדשים נמצא דרבינו לשיטתו הוכיח שפיר והנך רבוותא לשיטתם ג"כ אתי שפיר ודו"ק ובזה אתי שפיר מאי דכתב הראב"ד בשם התוספתא דכלי חרס אינו טעון אלא שבירה דלרבינו מתחלה צריך מריקה ושטיפה ואח"כ כשנעשה נותר טעון שבירה. אך צ"ע על רבינו דא"כ הוה ליה להש"ס לשנויי בזבחים צ"ו ב' דבתרומה בעי הגעלה כדי שלא יפלוט איסור משא"כ בקדשים בעי מריקה ושטיפה אף קודם שנעשה איסור (ועיין בהל' תרומות פט"ו הי"ט יעו"ש היטיב וצ"ע וע"ע ביו"ד סי' צ"ג בט"ז ובפליתי בפמ"ג שם ולא רציתי להאריך עוד בזה. וע"ע בהלכה ט"ו דיש כלים שאינם טעונים מריקה ושטיפה ודו"ק.

ושונה ומשלש וכו'. בתו"כ פרשת צו פ"ז וז"ל מלמד שמבשל ושונה ומשלש ובאחרונה מורקו ושוטפו אין לי אלא כלי נחשת שמבשל ושונה ומשלש ובאחרונה מורקו ושוטפו ומניין לכלי חרס שמבשל ושונה ומשלש ובאחרונה שובר ת"ל ישבר עד כאן לשונו והתם מיירי בחטאת לשיטת רבינו אבל בשאר הקדשים אף בכלי חרס מורקו ושוטפו ומ"מ לישנא וממרק ושוטף עד סוף אכילה אינו מכוון דהוי"ל למיכתב ושוטף סוף אכילה ואולי דהאי עד סוף אכילה קאי אשונה ומשלש ור"ל עד סוף אכילה (ר"ל עד סוף הסעודה) מותר הכל לבשל ויש לעיין בזה. וממרן משמע דהוציא רבינו זה מסברא דנפשיה והתימה שלא שת עינו אל התו"כ הנ"ל.

הלכה טו

אינן טעונין וכו'. י"ל שלמד זה מדאיתא בתו"כ שם פ"ז וז"ל כלי חרש אין לי אלא כלי חרש מנין לרבות כלי נתר ת"ל וכלי חרס עכ"ל משמע דווקא כלי נתר לפי שהוא דומה בטומאתו לכלי חרס כמו דאיתא בפ"ב דכלים ובשבת ט"ז א' (ועיין תו"כ שמיני פ"ח פרשה ז') אבל כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה שאינם בכלל זה ואינם מקבלים טומאה אינם ג"כ בכלל מריקה ושטיפה. והנה בכלי עץ לא ביאר רבינו דינו ולמרן פשוט הוא דדינו כהנך כלים יעו"ש וצ"ע בזה כי י"ל כיון דיש לו טהרה ע"י גיעול אה"נ דלכלי נחשת דמי וצ"ע.

להיות כמוה וכו'. פסחים מ"ה א' נזיר ל"ז ב' זבחים צ"ז ב' חולין צ"ט א' ותו"כ צו ספ"ה.

הלכה טז

כשנבלעה בו וכו'. שם בתו"כ ובפסחים ובנזיר ובזבחים.

בין קדשים קלים וכו'. זבחים צ"ח א' ועיין תוס' שם ד"ה מה חטאת וכו' ועיין מנחות פ"ג א' תוס' ד"ה מה חטאת וכו'.

הלכה יז

לא נתקדש וכו'. זבחים צ"ז א' במשנה ושם ב' בברייתא ובתו"כ שם.

הלכה יח

קדשים וחולין וכו'. זה מבואר שם במשנה ובתו"כ צו פ"ז יעו"ש היטיב.

הכלי טעון וכו'. מדברי מרן מבואר דע"ז קאי מש"כ הראב"ד לעיל (הובא בהי"ד ד"ה בין כלי חרס) וז"ל אבל הכל טעון מריקה ושטיפה פי' הקדשי קדשים וקדשים קלים עכ"ל לפי שהיתה גירסא שלו ברבינו אבל הכל טעון מריקה ושטיפה יע"ש.

הלכה יט

מחזירו לעזרה וכו'. משנה שם צ"ד ב' ובתו"כ שם פ"ו.

שהוא טמא וכו'. עיין בלח"מ מש"כ בזה ועיין ביש"ש בחולין שם שהאריך קצת בזה יעו"ש היטיב ועיין במל"מ פכ"ג מהל' כלים הי"א שהאריך טובא בזה.

הלכה כ

כמו שביארנו. לעיל פ"ט מהל' כלי המקדש ה"ג ועיי"ש מש"כ בזה בד"ה לכל בגדי יעו"ש היטיב ובאמת אין ראיה מכאן דלחייב על המעיל אף שלא כדרך השחתה לפי שיש בו תיקון באופן אחר. וה"ה כל בגדי כהונה כן דביומא שם משמע דחד דינא להו ומחד קרא נפקו ועיין בס' חתם סופר חיו"ד סי' רס"ד יעו"ש היטיב ודבריו צ"ע. וע"ע מל"מ פ"ט מהל' כלאים הי"א יעו"ש היטיב והבן.

מטבילין אותו וכו'. הא דלא כתב בהלכה י"ט מדין הטבילה ואין לומר דמיירי שהיה טבו"י זה אינו וכמש"כ הלח"מ דאם היה טבו"י היה טהור אף מדבריהם יעו"ש היטיב ועל כרחך מיירי שם דלא נטבל כלל. תרי פירוקי בזה דהתם מיירי בבגד חולין ואם ירצה שלא להטבילו ולהשתמש בו בימי טומאתו רשאי ואינו זקוק להטבילו משא"כ מעיל דמחוייב להטבילו ע"כ. ועוד כיון שהותר כניסתו לפנים מחמת הקריעה רשאי להטבילו ג"כ בפנים משא"כ הכא שלא נקרע כלל ואסור להכניסו לפנים לכן אסור להטבילו בפנים וכ"ז פשוט. ודע דהתוס' כתב שם בד"ה מכניסו וכו' וז"ל אפילו למ"ד ביאה במקצת שמיה ביאה שאני בגד הואיל ויכול לחותכו לא חשיב כאלו נכנס כולו עכ"ל וצע"ק הא במעיל קיימינן הכא ואסור לחותכו ויש לחלק (על פי האמור לעיל ס"ק נ"ה ודו"ק היטיב) וצע"ק.

הלכה כא

נוקבו בכדי וכו'. שם צ"ה א' ועיי"ש בתוס' ומדברי רש"י מבואר שלא היה בגירסא שלו ניקב כשרש קטן מדכתב דבכלי חרס איכא למימר שניקבו בכונס משקה ועדיין כלי הוא לקבל זתים יעו"ש רק מתוס' מבואר שהיה לפניהם ברש"י שניקבו כשרש קטן יעו"ש אבל דברי רבינו בפי' המשניות שם תמוהים קצת שכתב שכן מבואר בכלים שבשרש קטן נטהרו יעו"ש ואני בעניי לא מצאתי זה.

וחוזר ומרדדו וכו'. כן הוא פירש"י שם ועיי"ש בתוס' מה שהשיגו ע"ז ופי' שהפך הפנימי לחיצון יעו"ש.

פרק ט

הלכה א

כמו שבארנו. לעיל פ"ה ה"ו.

ומפשיט ומוציא וכו'. עיין לעיל פ"ז ה"א והכל מבואר שם.

נאכל לזכרי וכו'. זבחים נ"ד ב' ומפורש בתורה ג"כ.

הלכה ב

בהלכות מחו"כ. לקמן פ"ד מהל' מחוסרי כפרה ה"ב יעו"ש.

הלכה ד

לזכרי כהונה וכו'. זבחים נ"ד ב' ונ"ה א' ועיי"ש צ"ז ב' ובמנחות פ"ג א' ועיין מש"כ לעיל פ"ה ה"ג ד"ה ושלמי ציבור יעו"ש.

כמו שבארנו. לעיל פ"א הי"ז ופ"ה ה"ג יעו"ש.

הלכה ה

שלשה מינין וכו'. משא"כ בצבור דליכא תודה ואיל נזיר עיין זבחים פ"ט ב' ועיין לעיל פ"א ה"ד.

הלכה ו

כמו שבארנו. פ"ה ה"ג וה"ו יעו"ש היטיב.

ואח"כ מנתח וכו'. מנחות ע"ז ב'.

וכהן מניח וכו'. עיין סוכה מ"ז ב' וקדושין ל"ו ב' ומנחות ס"א ב' ועיי"ש בתוס' בכל המקומות שהקשו הא יד הבעלים הוי חציצה בין האימורים ובין יד הכהן ושם בקדושין תירצו דגזיה"כ הוא יעו"ש בחד תירוצא ומדברי רבינו משמע ג"כ כך ועיין תו"כ צו פט"ו פרשה י"א יעו"ש.

לפני ה' במזרח וכו'. עיין מנחות ס"א א' וברש"י שם שכתב דכ"ש במערב ומרן תמה על רבינו מה שמשמע מדברי' דדווקא במזרח יעו"ש וכן תמה הקרבן אהרן בפרשת צו פט"ז יעו"ש ואולי י"ל כי טעם רבינו כי אין מעבירין על המצות ותיכף יש לקיים המצוה כשבא למקום שיכול לקיים אבל באמת אין הדבר מוכרע דלדעת רבינו יהי' דווקא במזרח ולא במערב וצ"ע ועיין בספרי נשא פיסקא ל"ז שם משמע דדווקא במזרח יעו"ש היטיב וע"ע תו"כ מצורע פ"ב פרשה ג' יעו"ש.

הלכה ז

מוליך ומביא וכו'. עיין בתוס' מנחות ס"ב א' ד"ה כדי וכו' שכתבו דשמא לא היה עושה כן רק בתנופה דשתי הלחם דשבועות יעו"ש ומדברי רבינו לא משמע כן רק דבכל תנופות היה עושה כן וכ"מ בתו"כ פט"ז יעו"ש היטיב (וע"ע בתוס' סוכה ל"ז ב' ד"ה כדי וכו') וכ"מ בספרי נשא פיסקא ל"ז יעו"ש וע"ע תוספתא מנחות פ"ז יעו"ש היטיב.

מן הלחם וכו'. הא דלחמי תודה טעונין תנופה עם החזה והשוק עיין מנחות ס"ב א' וכל מקום שיש לחם לחם למעלה ואע"ג דאיתא התם היכא א"ר פפא במלואים אין הכוונה דרק במלואים דינא הכי ולא בשאר דברים הטעונים לחם רק הכי קבעי היכא מצינו דניבעי לחם למעלה ע"ז אמר דבמלואים אשכחן הני (וברש"י שם נ"ל כי ט"ס הוא וכצ"ל היכא אשכחן לחם למעלה) וכן משמע מדברי מרן. ובאיל נזיר מבואר בתורה דמניף הלחם עם החזה והשוק יעו"ש היטיב וע"ע בתוספתא דמנחות שם יעו"ש היטיב (וע"ע רש"י שם פ"א א')

אחד מעשרה וכו'. עיין מנחות ע"ו א' ע"ז ב' ופ"א א' ועוד דוכתי טובי.

הלכה ח

נותן את וכו'. מנחות ס"ב א' יעו"ש ובתו"כ צו פט"ז יעו"ש.

ושתי הכליות וכו'. כן הוא שם בתו"כ. וממרן משמע דהוציא רבינו זה מדעתו. ובמחילת כת"ר נעלם ממנו מקומו.

ואם יש וכו'. עיין בתוס' שם ד"ה במילואים וכו' שהניחו זה בקושיא ועיין קרבן אהרן שם שתירץ קושייתם.

הלכה ט

ומבשל שאר וכו'. עיין לעיל פ"ה מהל' בית הבחירה ה"ח וע"ע נזיר מ"ה א' דממעטין שלא יהא הגילוח בעזרה עצמה יעו"ש היטיב וע"ע בפ"ח מהל' נזירות ה"ג יעו"ש היטיב.

הזרוע בשלה וכו'. עיין מרן מש"כ בזה וע"ע בספרי נשא פיסקא ל"ו יעו"ש אך לא ידעתי הכרח מדברי רבינו להיכן דעתו נוטה שוב מצאתי בזרע אברהם שהוא ג"כ כתב

דמרבינו אין שום הכרע יעו"ש היטיב אך נעלם ממנו דברי מרן דכאן יעו"ש היטיב. ועיין תוספתא פ"ז דמנחות וז"ל כיצד מניף שלמי יחיד היה מפריש מהן שתי כליות ויותרת הכבד ואליה מן הכבש חזה ושוק ומוסיף עליהן הזרוע והלחיים ונותנין לידי הבעלים וכהן מניח ידו תחת ידי הבעלים ומוליך ומביא ומעלה ומוריד וכן היתה תנופתה חזה ושוק וזרוע ותרומת הלחם נאכל לכהנים ויותרת הכבד ואליה וחזה ושוק ונותנה לכהן אחר ומניח ידו תחת ידו של כהן ומוליך ומביא ומעלה ומוריד וכן היתה תנופתו וחזה ושוק נאכל לכהנים והשאר קרב לאישים עכ"ל. והנה התוספתא הזאת תמוה מאד מאי דנקטה ומוסיף עליהן הזרוע והלחיים ומאי שיטייהו לכאן והא מבואר בחולין ק"ל א' ובספרי שופטים פיסקא קס"ה דאין נוהגין במוקדשים וכן הוא מבואר בפ"ט מהל' בכורים ה"א ובוודאי דבתנופה ליתנהו כמבואר ברבינו כאן. גם מש"כ ויותרת הכבד ואליה וחזה ושוק. דמשמע לכאורה דגם זה נאכל לכהנים והוא תמוה דהא לגבוה סלקי דהם האימורים וכמבואר לעיל פ"א הי"ח. ושאר דברים מגומגמין טובא שאין להם קישור והבנה כלל כאשר יראה המעיין בעצמו. לכן נ"ל ברור כי ט"ס הוא כצ"ל כיצד מניף שלמי יחיד היה מפריש מהן שתי כליות ויותרת הכבד ואליה מן הכבש חזה ושוק ובנזיר מוסיף עליהן הזרוע והלחם (והיינו הזרוע בשלה ותרומת הלחם) ונותנן לידי בעלים וכהן מניח ידו תחת ידי הבעלים ומוליך ומביא מעלה ומוריד וכן היתה תנופת החזה ושוק וזרוע ותרומת הלחם נאכל לכהנים ויותרת הכבד ואליה קרב לאישים. אמנם מה שסיימה התוספתא ונותנה לכהן אחר וכו' לא ידעתי על מאי קאי ואפ"ל כי כהן נזיר טעון תנופה ע"י כהן אחר או אולי בכל הקרבנות הדין כן וצע"ג בזה וה' יאיר עיני. (ועי' מש"כ לקמן פ"ח מהל' תמידין ומוספין הי"א יעו"ש היטיב).

עם החזה וכו'. כ"מ בתורה ועיין בספרי נשא פיסקא ל"ז יעו"ש היטיב ובתוספתא שהבאתי בס"ק י"ט ועיין נזיר מ"ה ב' שם לא הוזכר החזה והשוק יעו"ש היטיב ואולי לא קחשיב שם רק דבר שנתחדש בה יעו"ש היטיב וכן גם רבינו לא הזכיר בפ"ח מהל' נזירות רק דבר שנתחדש בה יעו"ש.

כמו שבארנו. לעיל הלכה ו' יעו"ש.

הלכה י

הרואה את וכו'. כ"ה הלשון בתוספתא פ"ט דחולין אמנם בחולין מ"ה א' איתא להיפך למעלה עד הכרס ולמטה עד הצואר. אולם כבר ידעת לעיל בפ"ו ה"ה דבשור אין תולין אותו לכן תפס רבינו לשון התוספתא דמיירי כאן בשור.

וחותך עמה וכו'. מלשון רבינו משמע כדעת הר"ח שהובא בתוס' שם ד"ה חותך וכו' שהיה חותך שתי צלעות מכל צד יעו"ש ודלא כרש"י ז"ל שדעתו דלא היה חותך רק צלע אחד מכל צד יעו"ש. וכ"ה בתרגום יהונתן ויקרא ז'.

מן הפרק וכו'. עיין בפ"ט מהל' בכורים הי"ח יעו"ש היטיב. ובטור ושו"ע יו"ד סי' ס"א סעיף ב' ודברי רבינו בפי' המשניות שם הוא חסר מובן אצלי יעו"ש היטיב.

והזרוע האמורה וכו'. בחולין שם קל"ד ב' איתא זה מדכתיב הזרוע היינו המיומנת שבזרוע יעו"ש היטיב וכ"מ בספרי פרשת שפטים פיסקא ס"ה יעו"ש אמנם בתוספתא שם פ"ט מפיק לה משוק דכתיב ביה מפורש הימין יעו"ש היטיב.

הוא השוק וכו'. כ"ה שם בחולין לדעת הת"ק אמנם ר' יהודה ס"ל שם מפרק הארכובה עד סובך של רגל ועיי"ש רש"י ורע"ב והיינו הוא פרק אמצעי הנקרא שוק המבואר בטור ושו"ע יו"ד סי' נ"ה סעי' א' יעו"ש ועיין בתוספתא פ"ט שם וז"ל שוק מארכובה ולמטה דר"י וחכ"א מארכובה ואמצעה (כן הוא בדפוס ווין) עכ"ל אמנם בשאר הדפוסין איתא בדברי חכמים מארכובה ולמעלה יעו"ש וזה נראה יותר (ודברי המפרש שם לא נתבררו לי) וצ"ע בזה.

הלכה יא

מולח האימורין וכו'. דהמליחה היה על הכבש כמו שנתבאר לעיל בפ"ה מהל' איסורי מזבח ה"ג ובפ"ו מהל' מעה"ק ה"ד יעו"ש.

נאכל לכהנים וכו'. מפורש בתורה ועי' זבחים נ"ה א'.

נאכלים לבעלים וכו'. שם ופשוט הוא בכ"מ בש"ס עצמו מלספר ועיין תו"כ ויקרא פט"ז.

אלא לאחר וכו'. פסחים נ"ט ב' תו"כ פרשת צו פט"ז.

הלכה יב

נאכלין לכהנים וכו'. עיין מנחות ע"ז ב' ועיין ספרי נשא פיסקא ל"ז.

מורם מתודה וכו'. **מורם מאיל וכו'**. זבחים נ"ה א' ב"ק ק"י ב' חולין קצ"ג ב' תוספתא חלה פ"ב.

הלכה יג

לפיכך אין וכו'. עיין מרן שכתב שמן הדין לא היה לרבינו לכתוב פיטורו ממיתה דהא מיתה בידי שמים היא וקמי שמיא גליא ומיפשט בעיא אלא שנגרר אחר לשון הבעיא עכ"ל ולא ידעתי הא אבעל בעיא גופיה איכא למידק כה"ג למאי איסתפיק לו זה ובעי עלה הא קמי שמיא גליא. ועיין במל"מ מש"כ בזה דנפק"מ לענין מלקות. וכתב עוד המל"מ בשם התוס' דכתובות ל' ב' ד"ה זר שאכל וכו' דמפריש הקרן וחומש וא"צ ליתנן

לכהנים יעו"ש. ומש"כ רבינו אינו מדמע כתרומה. דווקא כתרומה אינו מדמע דליבעי אחד ומאה אבל רוב בעינן כמש"כ מרן בשם ר"י קורקו"ס.

הלכה יד

נאכל לבעלים וכו'. ר"ל שלא תאמר דדין מנחת כהן יש לו דכולה כליל קמ"ל דלא משום שאין קרוי מנחה. והנה אף שלא הערה מרן מקור דין זה מ"מ הוא ש"ס ערוך במנחות מ"ד ב' יעו"ש.

הלכה טו

האחד מניף וכו'. עיין מנחות צ"ג א' ב' וצ"ד א' ועיין תו"כ ויקרא פ"ב פרשה ב' ופרשת צו פי"ד פרשה י"א יעו"ש ובויקרא פי"ז ועיין תוספתא מנחות פ"י.

משא"כ בסמיכה. עיין לעיל פ"ג ה"ט.

הלכה טז

אינה מניפה וכו'. קדושין ל"ו א' ומנחות ס"א א' ב' ס"ב ב' ובתו"כ צו פי"ד פרשה י"א ובתוספתא מנחות שם.

הסוטה והנזירה וכו'. קדושין שם.

כמו שביארנו. בפ"ח מהל' נזירות ה"ד ופ"ג מהל' סוטה הט"ו. ועיי"ש בלח"מ בנזירות שכתב דאתי לאפוקי דלא כמ"ד דנזירה אינה מגלחת (נזיר מ"ה ב') יעו"ש וצ"ע דהא בפשוטו אתי שפיר דקמ"ל דהנזירה בעצמה מניפה וק"ל.

הלכה יז

קודמת להגשה וכו'. מנחות ס"א א' ותו"כ צו פט"ז יעו"ש.

ולוקח עשרים וכו'. כל זה מבואר היטיב במנחות ע"ו ב' ע"ז א' ב' ע"ח א' זבחים נ"ז ב' ועיין תו"כ צו פי"א פרשה ו' ז'.

עושה אותן וכו'. שם ושם ושם וע"ע בשבועות ט"ו א' ובמנחות ע"ו א' ובתו"כ אמור פי"ג.

הלכה יח

שאור כדי וכו'. פסק כר' יהודה במנחות נ"ב ב' ועיי"ש נ"ג ב' ובתו"כ אמור שם.

שסופה להיות חסרה וכו'. ר"ל שעומדת לכך שעכ"פ תהיה חסרה או יתירה לאחר האפיה ודרך הלשון נוכל להאמר כן. ובחנם תמה הלח"מ.

הלכה יט

חולטה ברותחין וכו'. מכאן משמע דהאי רותחין היינו מים רותחין ועיין תו"כ צו פ"ד יעו"ש היטיב ועיין רש"י מנחות נ"ג א' יעו"ש היטיב אולם שם ע"ח א' פירש"י דחולט בשמן יעו"ש אך י"ל דשם דריש על לחם שמן שיהא חלוט ועל כרחך שיהא חלוט בשמן

יעו"ש היטיב וע"ע בפי' רבינו למשניות במנחות פ"ח א' יעו"ש היטיב ומשמע שם שיהא חלוט בשמן וקאי על כל היכא דכתיב רבוכה יעו"ש היטיב וצ"ע קצת.
הריבוך האמור וכו'. אזיל לשיטתו בפי' המשניות שם.

הלכה כ

ושיעור זה וכו'. עיין מנחות פ"ט א' נדה ע"ב ב' תו"כ צו פי"א. [בשו"ת חוות יאיר סי' קצ"ב אות א' תמה למה פסק הרמב"ם כראב"ע נגד ר' עקיבא הא קיי"ל הלכה כרע"ק מחבירו. ויש ליישב בפשיטות על פי מה שהקשה הראב"ד בפירושו לתו"כ על רע"ק דקאמר מדכתיב בשמן יתירה מיעטו הכתוב לחצי לוג הא בתודה היה עשרים עשרונים והיה לו לומר דמיעטו הכתוב לעשרים חצאי לוגין ותירץ וז"ל נ"ל דרע"ק ס"ל במנחות כר' נחמיה וראב"י דאמרי דאפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוגה ומשו"ה כי מיעט רחמנא שמן דתודה אוקמי' לחצי לוג. אבל לרבנן דאמרי מנחה של ששים עשרון נותן לה ששים לוגין אלו לא נאמר בשמן כלל הייתי אומר הרי היא בכלל המנחות לעשרים לוגין ועכשיו שמיעט שמן ממנה העמידה על עשר לוגין אלא דרבנן כראב"ע ס"ל דאמר חצי לוג שמן לתודה ורביעית שמן לנזיר וי"א יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני עכ"ל ולפי המבואר מדברי הראב"ד ז"ל דרבנן כראב"ע ס"ל א"כ כיון דקי"ל כרבנן דמנחה של ששים עשרון צריכה ששים לוגין ע"כ צריכין לומר דהלכה כראב"ע דהוא הלכה למשה מסיני. מפי ידי"נ הרה"ג ה"ר **צבי הירש הלוי בלייוויים מווארשא**].
רביעית ממנו וכו'. שם במנחות ובתו"כ שם ועיין פסחים ל"ח ב' ומנחות ע"ה א'.

הלכה כא

בשמינית של וכו'. בזה כו"ע מודו ואפילו רבי מודה בזה כדאיתא במנחות ע"ה א' ועי' תו"כ ויקרא פי"ב פרשה י'.
בשמינית שלהן וכו'. שם במנחות ובתו"כ שם פי"א פרשה י'.
ד' חלות וכו'. מנחות ע"ז ב' ועיין בתו"כ צו ספי"א יעו"ש ועיין לעיל ס"ק י"ד יעו"ש.

הלכה כב

ארבע חלות וכו'. עיין מנחות ע"ו א' ב' ונדרים י"ב ב' ונדה ו' ב' ומחמת כל הנך סוגיות פסק רבינו כן ועיין תוס' שם ושם וברי"ן בנדרים ושם ברא"ש יעו"ש היטיב.
שאין מפרישין וכו'. פסחים ל"ז ב' נדרים י"ב ב' מנחות ע"ו א' ע"ז ב' ע"ח ב' תו"כ צו פי"א פרשה ז'.

הלכה כג

ששה עשרונות וכו'. מנחות ע"ח א'.

עשרים חלות וכו'. שם וספרי נשא פיסקא ל"ד.
ושיעור זה וכו'. עיין לעיל ס"ק מ"ז (ודע כי במנחות איתא שם רביעית שמן לנזיר ובנדה שם איתא רביעית יין לנזיר יעו"ש שוב מצאתי בהגהות ר"ב רנשבורג שהגיה שם בנדה שצ"ל רביעית שמן וכו' יעו"ש וע"ע נזיר ל"ח א'. והתימה על החוות יאיר בסי' קצ"ב שלא הרגיש שבהקדמת רבינו לזרעים יש ט"ס וצ"ל רביעית שמן וכו' דאל"כ יקשה למה לא חשיב רביעית שמן ועיין ברמב"ם פ"ח מה' נזירות ה"א דשם כתב דרביעית שמן לנזיר היא הלכה למשה מסיני ואילו שם בפ"ה גבי רביעית יין לנזיר לא כתב שהיא הלמ"מ יעו"ש.

הלכה כד

מעכבין זה וכו'. מנחות כ"ז א' ועיין בתוספתא שם פ"ו.
חוץ לעזרה וכו'. הטעם דהתנור אינו מקדשן דהם אינם קדושים אלא בשחיטת הזבח ועיין מנחות מ"ו א' ע"ח ב' ועיי"ש צ"ו ב' ואי"ה במקו"א יבואר מזה.

הלכה כה

כמו שבארנו. לעיל פ"ה הי"ז.
נאכל לכהנים וכו'. זו ההלכה כולה מבוארת בזבחים נ"ו ב' ושם כל הסוגייא.

פרק י

הלכה א

הכהנים אוכלים וכו'. פסחים נ"ט ב' יומא ס"ח ב' יבמות מ' א' צ' א' ותו"כ פרשת שמיני פ"ב.
שאכילתן מצוה. פשוט דגם אכילת תרומה נקראת עבודה כדאיתא פסחים ע"ב ב'.

הלכה ב

והנותרת ממנה וכו'. עיין יבמות מ' א' ותו"כ צו פ"ב יעו"ש היטיב.

הלכה ג

אלא לזכרי וכו'. עיין לעיל פ"ז ה"א ופ"ט ה"א בשירי מנחות מבואר בזבחים צ"ז ב' וס"ג א' ובמנחות פ"ב ב' ובתוספתא דזבחים פ"ו וכן מפורש בתורה כמה פעמים אצל מנחה.
בעזרה. שם בתוספתא ובזבחים שם וע"ע שבועות ט"ו א'.
בהיכל נאכלו וכו'. זבחים ס"ג א' מנחות ח' ב' ספרי קרח פיסקא קי"ז יעו"ש ועיין רמב"ן בקרח (במדבר י"ח י') שכתב דלפי"ז מותר אפילו לפני ולפנים יעו"ש ועיי"ש במזרחי. ועיין במל"מ שכתב וז"ל כתבו התוס' בשבועות י"ז ב' ד"ה ואין אוכלים וכו' דקדשי

קדשים שנאכלין בעזרה בעינן שיראה פתח העזרה בשעת אכילה ולא ראיתי לרבינו שהזכיר דין זה עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו שתמה על רבינו הלא המסקנא דזבחים נ"ו א' מסקינן דלא בעינן באכילת קדשים שיראה הפתח דהכי איתא התם ולאכילה לא בעינן כנגד הפתח והתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות גובהו שמונה כדי להכשיר את העזרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים אמר רבינא סמי מכאן אכילה והכתיב בשלו את הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אותו קדשי שעה שאני עכ"ל אלמא דלא בעינן ואדרבה על התוס' יש לתמוה למה כתבו דבר שאינו לפי המסקנא ואולי י"ל שהא דאסקו בגמרא דבאכילה לא בעי פתח היינו פתח היכל לא בעי והתוס' כתבו שבעינן לראות פתח העזרה אבל אני בעניי לא מצאתי שם בזבחים רמז לזה. ואי לא מסתפינא אמינא כי ט"ס בתוס' וכצ"ל ואין שוחטין שם קדשים קלים אפילו יש שם נקב לראות שם דרך פתח ההיכל דבעינן שיראה פתח ההיכל בשעת שחיטה כדאיתא בזבחים עכ"ל אך יראתי לשלוח יד ולהגיה כ"כ. וצ"ע בזה.

כמו שביארנו. לעיל פ"ט ה"ד.

הלכה ד

זכרים ונקבות וכו'. זבחים נ"ה א' ק"ב ב' יבמות ס"ח ב' פ"ז א' תו"כ צו פי"ז.

המורם מתודה והמורם וכו'. שם בזבחים.

הלכה ה

שהרי נאמר וכו'. זבחים נ"ז א' וספרי קרח פיסקא קי"ח.

נאכלים לעבדי וכו'. כל זה מבואר שם בזבחים נ"ה א' ובתוספתא שם פ"ו.

בכל העיר וכו'. שם זבחים נ"ה א' ותו"כ פרשת שמיני פ"א.

שכנגדו לדורות וכו'. עיין לעיל פ"ז מהל' בית הבחירה הי"א.

והחלונות ועובי וכו'. עיין לעיל פ"ו מהל' בית הבחירה ה"ו.

הלכה ו

שתשקע החמה וכו'. זבחים נ"ה א' ועי"ש נ"ו ב' ועיין תו"כ צו פי"ב.

לבכור ומעשר וכו'. עיין זבחים נ"ז א' ובספרי קרח פיסקא קי"ח.

הלכה ז

התודה אע"פ וכו'. עיין כ"ז בזבחים ל"ו א' ובתו"כ שם יעו"ש וע"ע זבחים נ"ה א' ופ"ט א'.

לחטאת ולאשם וכו'. זבחים ל"ו א' נ"ג א' נ"ד ב' מנחות צ"א ב' תוס' ד"ה דאמר מר וכו' תו"כ שם ותוספתא פ"ו דזבחים.

כל הקרבנות וכו'. עיין לח"מ.

הלכה ח

וכדי להרחיק וכו'. ברכות ב' א' ועיין לעיל פ"ד ה"ב שם כתב וכדי להרחיק מן הפשיעה יעו"ש והטעם קל ופשוט דהכא חיישינן שמא יאכל לאחר זמנו וא"כ יאכלו נותר משא"כ התם לא חיישינן להכי ורק חיישינן שמא יתעצלו מלהקריב ויבא לידי נותר וא"כ אין זה עבירה שלא יכשלו בשום עבירה רק שימנעו מלהקריב וזה נקרא פשיעה (עיין ברכות כ"ח א' ועיין חגיגה ז' ב' יעו"ש היטיב שם מבואר דמאן דמקיים מצוה ומאחר הזמן היותר טוב נקרא פשיעה וכ"ש שאם לא יקריבו כלל) אולם בפי' משניות לרבינו בריש ברכות איתא הטעם שמא יקריבו אחר שיעלה עמוד השחר יעו"ש היטיב ויש לעיין בזה.

הלכה ט

הטהורים בלבד המולין וכו'. לאפוקי ערל או טמא ועיין זבחים צ"ח ב' ושם כל הסוגיא וע"ע רפ"ח דיבמות כל הסוגיא דשם וע"ע בחגיגה כ"א א' וזה פשוט ומבואר בכמה מקומות בש"ס עצמו מספר ועיין תו"כ אמור פ"ד יעו"ש.

אסור לאכול וכו'. יבמות ע"ב א' ותוספתא שם פ"ו.

שאוכל בקדשים וכו'. וכ"כ רש"י שם ביבמות וכמש"כ מרן ומיירי שהוא מהול וכדבריהם מבואר הטעם בש"ס דאוכל בתרומה ולא בקדשים אלמא דהטעם הוא משום שהוא ספק אשה וכל דבר שאשה אוכלת גם הוא מותר לאכול וכן מבואר בברייתא דאנדרוגינוס לפי גי' הגר"א (הנדפסות בסוף מסכתות קטנות להגר"א) בבבא דכיצד שוה לנשים וז"ל ואינו אוכל בקדשי המקדש כנשים עכ"ל מבואר מזה דכנשים מיהת אכיל ועוד מבואר בתוספתא זבחים פ"ו וז"ל זה הכלל כל שהוא אוכל בתרומה אוכל באלו (ר"ל בקדשים קלים) וכל שאינו אוכל בתרומה אינו אוכל באלו עכ"ל ועיין תוספתא פ"ב דבכורים וז"ל ואינו חולק (ולגי' הגר"א ואינו אוכל) בקדשי קדשים כנשים עכ"ל וכל זה פשוט אמת ויציב.

הלכה י

בכל מאכל וכו'. עיין זבחים נ"ג א' נ"ד ב' נ"ה א' וע"ע שם ע"ו א' צ' א' ויליף לה שם מדכתיב למשחה לגדולה יעו"ש היטיב והא דיליף לה בחולין קל"ב ב' מלמשחה דאין נאכלים אלא צלי ובחרדל היינו כמש"כ התוס' שם דאם הוא שוה לו צלי שלוק ומבושל יאכל צלי אבל אם חביב עליו מבושל או שלוק יעשה כמו שחביב עליו יעו"ש ועיין בטור ושו"ע יו"ד סי' ס"א סעיף י"ב. ולולי דמסתפינא אמינא דהש"ס דחולין כוונתו שלא יאכל חי והא דנקט צלי בחרדל נקט דבר ההוה שכן היה דרכם וה"ה שלוק ומבושל

וע"ע ספרי קרח פיסקא קי"ז שם לא נאמר רק למשחה לגדולה ולא סיים שם צלי בחרדל יעו"ש אלמא דלאו דוקא הוא רק כל שהוא דרך גדולה וצ"ע בזה.

תבלין של תרומה וכו'. שם צ' א' ופסק כר"מ ומה שתמה הלח"מ דאמאי פסק כר"מ. רצונו דאע"ג דר"ש ור"מ קאי בעירובין מ"ו ב' בתיקו יעו"ש אבל כיון דתרומת תבלין דרבנן הו"ל לפסוק להקל במידי דרבנן. ובאמת דצ"ע בטעמא דרבינו ואי משום דשם ע"ו א' איתא דזה תלוי בפלוגתא דשביעית פ"ח מ"ז אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה ושם ס"ל הת"ק כר"מ הא שם מיירי בשמן של תרומה דהוי מדאורייתא אבל אכתי בתרומת תבלין דמדרבנן י"ל דהלכה כר"ש וצ"ע. ומש"כ המל"מ וז"ל ועיין בסוגיית הש"ס זבחים ע"ו ותמצא טעם למה שפסק כר"מ יעו"ש היטיב לא ידעתי האיך ואי משום דשם ע"ה ב' תני תנא קמיה דרב שביעית אין לוקחין בדמיו תרומה מפני שממעטין באכילתה אמרוה רבנן קמיה דרבא הא דלא כר"ש יעו"ש הא התם מיירי בתרומה דאורייתא. ואולי כוונתו כיון דחזינן דלית הלכתא כר"ש במה שמתיר להביא תרומה לבית הפסול ואף דר"ש מחלק בין לכתחלה ובין דיעבד מ"מ כיון דאנן לא פסקינן כוותיה בחדא בתרומה דאורייתא לענין דיעבד ה"ה לענין לכתחלה במילתא דהוא מדרבנן יעו"ש היטיב בסוגייא וצ"ע בזה ועיין בירושלמי בשביעית פ"ח דשם מבואר דהלכה כר"מ יעו"ש היטיב.

והעצמות הנשארות וכו'. זבחים פ"ו א' וצ"ח א' ומנחות פ"ג א' יעו"ש ושם לא מיירי רק בעולה אבל בקדשים הנאכלים לית דיינא ולית דינא דשרי. ועיין מרן בשם ר"י קורקו"ס מש"כ בשם תוס' (שם בזבחים פ"ו א' ד"ה ופליגא וכו') דמיירי שאין בהן דבר ראוי לאכילה יעו"ש היטיב אבל א"צ לזה די"ל דרבינו ס"ל כמש"כ הר"ש בתרומות פי"א מ"ה בשם הירושלמי דשם מיירי בעצמות הנאכלות כמו ראשי כנפים והסחוסין יעו"ש וי"ל דמיירי בזה האופן היינו שנשארות ואין נאכלות והם העצמות הקשים. ודע כי המשנה דתרומות לא הובאת כלל ברבינו ואולי כוונתו העצמות הנשארות שלא הכניסן רק השאירן והוי כאילו השליכן וצ"ע בזה איך היתה כוונתו.

הלכה יא

חולין ותרומות וכו'. מנחות כ"א ב' תמורה כ"ג א' תו"כ צו פ"ב פרשה ב' ועיי"ש בתוס' במנחות ותמורה מחלוקת שבין רש"י ותוס' היכן מקום אכילתן אם בחוץ או בעזרה ועיין תוס' מנחות פ' ב' ד"ה וכי וכו' ובתוס' פסחים ס"ו ב' ד"ה מביאה וכו' ובב"ב פ"א ב' ד"ה ודילמא וכו' ותוס' חולין ק"ל ב' ד"ה אי וכו' יעו"ש היטיב. ותוס' מנחות כ"א ב' ד"ה חולין וכו' וזבחים ע"ז א' ד"ה וחולין וכו' ובתמורה כ"ג א' ד"ה אוכלין וכו'.

הלכה יב

עם מורם וכו'. לא מיבעיא שלמים וודאי דלא דזה נאכל לשני ימים ולילה ובכל העיר ולכל אדם משא"כ חטאת ואשם דאינו נאכל אלא לזכרי כהונה ובעזרה וליום ולילה אלא אפילו מורם מתודה ואיל נזיר דנאכל ג"כ ליום ולילה ודווקא לכהנים או לנשיהם ועבדיהם אסור מפני שממעט אוכליהן ומקום אכילתן דמורם מתודה ומאיל נזיר נאכלין בכל העיר לנשי הכהנים ועבדיהם משא"כ חטאת ואשם וכן הטעם בכל אינך דקא חשיב רבינו. ומקור לאלו הדינים תוספתא פ"י דזבחים יעו"ש היטיב וכמש"כ מרן.

באוכליהן ובמקום וכו'. ובבבא שנייה כתב מפני שממעט זמן אכילתן דהאוכלים והמקום הוא הכל שוה ואין נפק"מ רק בזמן. ובבבא ג' כתב מפני שממעט באוכליהן ובמקום אכילתן ובזמן אכילתן היינו מפני שהשלמים נאכלים בכל העיר ולנשי הכהנים ועבדיהם משא"כ חטאת ואשם אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה ולפנים מן הקלעים נמצא ממעט במורם משלמים אוכליהן ומקום אכילתן. והנה השלמים של אמש אינם נאכלים רק עד הלילה משא"כ האשם והחטאת של היום נאכלים עד חצות ונמצא ממעט זמן אכילתן באשם וחטאת וכן יש להגיה ג"כ בתוספתא שם יעו"ש היטיב.

חתיכה של וכו'. עיין בערלה פ"ב משנה ט"ז דמיירי שנתבשלו חתיכה של קדשי קדשים וחתיכה פיגול וחתיכה נותר ונתבשלו הכל ביחד ויש בקדירה לבטל כל אחד בפ"ע אבל כולם ביחד אין בקדרה כדי לבטל וס"ל לת"ק דשנים ושלשה שמות מצטרפין לכן נשאר אסור לזרים אבל ר' שמעון ס"ל דאין שתי שמות מצטרפין לכן מותר אף לזרים יעו"ש והלכה כת"ק יעו"ש ועיין מרן שתמה על רבינו שכתב או של פגול או של נותר דהא מיירי הכא שבישל כולן ביחד ועיין לח"מ מש"כ בזה יעו"ש היטיב דהעלה דרבינו חזר בו מפי' המשנה יעו"ש היטיב והתוס' יו"ט שם האריך ג"כ בזה (ומה שנראה מהתוס' יו"ט דלפי דבריו שבפי' המשנה לאו דוקא מיירי בשבישל כלם יחד אלא ה"ה אם בישל כל אחד בפ"ע יעו"ש לא ידעתי לכאורה דהא ז"ל (בפי' המשניות) וזהו שאמר כאן שמותר לכהנים בין טמאים בין טהורין לפי שהכל נטמא בנותר ובפיגול כמו שיתבאר במקומו עכ"ל. וזה תינח אם נתבשל ביחד עם פיגול ונותר אבל אם נתבשל קדשי קדשים לבד אסור לטמאים וכמש"כ הלח"מ. ואפשר לדחוק דהתוס' יו"ט לא מיירי מזה הפרט ולפי שאין זה מוזכר במשנה אם בעינן טמאים או טהורים וי"ל דמיירי בטהורים ובנתבשל ביחידי זה הנ"ל לפי דעת התוס' יו"ט) יעו"ש היטיב. ומה שתמה התוס' יו"ט על מרן שכתב על הראב"ד שכתב על רבינו וז"ל א"א והוא שיהא בשל היתר כדי להעלות את האיסור וכתב ע"ז מרן וז"ל פשוט הוא וכתב רבינו בהדיא בפי' המשנה שם עכ"ל וכוונתו

פשוט דמיירי שנתבטל בששים דאל"כ הכל אסור ולא ירדתי לסוף דעת התוס' יו"ט בזה וה' יאיר עיני (שוב מצאתי בתוס' חדשים שהרגיש בזה). ודע דבזה שוו התוס' יו"ט והלח"מ דמיירי דהפגול והנותר היה של קדשי קדשים יעו"ש היטיב ואשר אני אתמה על דברי רבינו דבירושלמי שם מבואר דפליגי בזה ר' יונה ור' יוסי אי המשנה איירי בקדשי קדשים או בקדשים קלים יעו"ש ואם נימא דמיירי או או א"כ איך אסרי רבנן לזרים בקדשים קלים שנתבשלו כיון שהם עצמם בעינם מותר לזר. אך י"ל דמיירי קודם זריקה וס"ל לחד דקודם זריקה נמי לית ביה משום זרות אך לכאורה יש להקשות כיון שאין חילוק בין ישראל לכהנים בקדשים קלים וכמש"כ תוס' יו"ט ולח"מ. ואי"ה יבואר זה בפרק דלקמן.

הלכה יג

אסור לטמאים וכו'. בבשר קדשי קדשים מיירי לכהנים ובבשר קדשים קלים מיירי לזרים וכאן מיירי אפילו שלא היה ששים נגדו. כ"כ רבינו במשנה י"ז שם. יעו"ש היטיב ומשמע דאתי כרבנן דלר"ש אם היה ששים נגדו שרי אף לטמאים כיון שנתבטל. אבל להר"ש והרע"ב דרך אחר בזה דכאן מיירי דהיה כדי לבטל כל אחד בפ"ע ושניהם ביחד לית בהו כדי לבטל ומותר לזרים משום דנגד הקדשי קדשים יש ששים ולא נשאר רק קדשים קלים ובזה אין איסור לזרים ולטמאים גם ר"ש מודה דאסורים משום דזה שם אחד וכו"ע ס"ל דמצטרפין לענין טומאה עיין עליהם.

הלכה יד

בשלמים לכהן וכו'. עיין מה שאכתוב לקמן אי"ה בהלכה כ"א יעו"ש היטיב.

אותה יאכלנה וכו'. ט"ס וצ"ל אותה לו יהיה. וכ"ה בלח"מ.

כגון שהיה וכו'. זבחים צ"ח ב' יעו"ש היטיב ועיין תו"כ פרשת צו פ"י יעו"ש.

הלכה טו

חלק הכתוב וכו'. דברי עצמו הם וראויים אליו ועיי"ש ברמב"ן על התורה שנדחק בזה ועיין בלח"מ מש"כ בזה ובקרבן אהרן שם שהאריך בזה יעו"ש.

מעשה מחבת וכו'. קדושין נ"ג א' מנחות ע"ג א' תוספתא זבחים פי"א ותו"כ צו פ"י.

הלכה טז

עוף כנגד וכו'. שם בתוספתא.

חזה ושוק וכו'. שם ושם ושם.

הלכה יז

בקדשים קלים וכו'. שם ושם ושם. ועיין זבחים צ"ט א'.

קדשי קדשים וכו'. עיין זבחים צ"ט א' ורש"י שם דדייק דמותר לאכול מדממעטינן מחלוקה יעו"ש והתם מיירי גבי מנחה שהיא ק"ק יעו"ש היטיב. ופשוט.
אין חולקין וכו'. עיין לעיל ס"ק כ"ג ומש"כ שם בד"ה שאוכל בקדשים יעו"ש היטיב.
בע"מ וכו'. עיין זבחים צ"ח ב' ק"ב א' ובתו"כ צו פ"ג ופ"ז ופ"ח ובאמור פ"ב פרשה ג' ופ"ג שם יעו"ש היטיב.
אם היה וכו'. זבחים צ"ט א' בעיא דאיפשיטא.

הלכה יח

אוכל שלא וכו'. עיין לעיל ה"ה מהל' כלי המקדש הי"ב ועיין תו"כ צו פ"ב פרשה ב'.

הלכה יט

שאינו ראוי וכו'. והיינו כ"ג שהוא אונן וטמא בקרבנות צבור כמבואר שם בזבחים יעו"ש.
והאונן ביום וכו'. עיין יומא י"ג ב' ב"ק ק"י א' הוריות י"ב ב' זבחים צ"ט א' תוספתא שם פי"א.

הלכה כ

חוץ מכה"ג האונן וכו'. וה"ה טמא בקרבנות ציבור וזה כוונת הראב"ד שכתב וז"ל א"א ויש לו אחרים כמו כן והם חמשה דברים שבאין בטומאה ואין נאכלים בטומאה וכו' ומש"כ הלח"מ דהקרבן מצד עצמו אינו ראוי ולא קחשיב רק שהקרבן כשר לאכול רק דגברא לא חזי יעו"ש היטיב ויש לעיין לכאורה הא אכתי משכחת לה בקרבן ציבור שקרב בטהרה ומ"מ הטמא אינו חולק ממנו לאכול לערב וכמש"כ רש"י בזבחים צ"ט א' יעו"ש היטיב אבל באמת לק"מ דכיון דיש טהורים דיכלי למיעבד בטהרה שוב אין ראוי הטמא לעבוד מיקרי עיין לעיל פי"ד מהל' ביאת מקדש הי"ד יעו"ש. אבל יש לעיין הא אכתי משכחת לה ברוב טמאים והמיעוט הטהורים הקריבו בטהרה יעו"ש היטיב וצ"ע בזה. ועיין לקמן הלכה כ"ג ובזבחים ק"ב ב' יעו"ש היטיב.
כמו שביארנו וכו'. לעיל בפ"ב מהל' ביאת מקדש ה"ו וה"ח ועיין פ"ד מהל' כלי המקדש ה"י.
אינו ראוי וכו'. האי ראוי לאכול כוונתו ראוי לחלוק וכן ברישא ג"כ כך כוונתו ולפי שהחלוקה תלוי בראוי לאכילה לכן תפס כאן לשון אינו ראוי לאכול ר"ל אינו ראוי לחלוק ובזה ניחא מה שלא כתב ג"כ חוץ מבע"מ וקטן וכמו שהעיר בזה הלח"מ בהלכה י"ט יעו"ש ולפי מש"כ ניחא בעזר ה'.

הלכה כא

אין לו חלק וכו'. זבחים צ"ח ב' ותו"כ צו פ"ט יעו"ש ועיין תוס' יו"ט שנעלם ממנו התו"כ יעו"ש.

אין לו חלק וכו'. זה הלשון הוא במשנה שם צ"ח ב' ואיתא שם ק"ב וז"ל הא טהור בשעת זריקת דמים וטמא בשעת הקטר חלבים חולק מתניתין דלא כאבא שאול דתניא אבא שאול אומר לעולם אינו אוכל עד שיהא טהור משעת זריקה עד שעת הקטר חלבים דאמר קרא המקריב את דם השלמים ואת החלב דאפילו הקטר נמי בעי עד כאן לשון הש"ס ומבואר דרבינו ס"ל כאבא שאול וא"כ הו"ל לכתוב רבותא יותר דאפילו טהור בשעת זריקה וטמא בשעת הקטר אינו חולק אבל י"ל בפשיטות כיון שסיים בהדיא כן אינו חושש לטעות משא"כ דהמשנה לא סיים את דברי אבא שאול אלמא דס"ל כת"ק (ועוד י"ל דרבינו היה בגירסתו במשנה פסוק הכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה וכמש"כ התוס' צ"ט א' ד"ה אינו וכו' יעו"ש והאי קרא דהמקריב את דם השלמים וכו' מיבעי ליה לכל כהן שאינו מודה בעבודה יעו"ש ברש"י ותוס' אבל רבינו מייתי להך קרא דאבא שאול א"כ ליכא למיחש לטעות) ואי לא מסתפינא אמינא להגיה שכצ"ל וטהור בשעת הקטר חלבים או טהור בשעת זריקה וטמא בשעת הקטר אינו חולק בבשר וכו' ועיי"ש ברע"ב משמע דא"צ להגה"ה יעו"ש היטיב וק"ל.

אחר הקטר וכו'. כתב בהגה"ה וז"ל בפירושו כתב רבינו עד שעת הקטר חלבים והיינו כאבא שאול וכאן כתב אחר הקטר ונראה דחזר בו עכ"ל ולענ"ד איני רואה חזרה דאבא שאול גופא כוונתו דיהא טהור כל זמן ההקטרה היינו בשעה שמתחילים להתקטר וכן משמע לשון הש"ס דאפילו הקטר נמי בעי וכן הוא הלשון בתו"כ צו פט"ז וז"ל אבא שאול אומר מניין טהור בשעת זריקת דמים וטמא בשעת הקטר חלבים שאינו חולק בבשר וכו' וע"ע בתוספתא מנחות פי"ג (ושם איתא זה בשם ר' נהוראי יעו"ש) יעו"ש היטיב ובזה אזיל נמי מש"כ בהג"ה במרן הלכה כ"ב וז"ל נראה דהרב כ"מ לא דק דבעיא דרב אשי הוא אליבא דאבא שאול וכן פירש"י ואבא שאול עד שעה קאמר עכ"ל ולפי מש"כ אזדא ליה השגתו. ובר מן דין תמיהתו אינו תמיה דכי בשביל כן אינו יכול להביא הבעיא על דין רבינו וכמו דבעי רב אשי אליבא דאבא שאול ה"ה אליבא דרבינו דצריך שיהיה טהור בשעת הקטרה. ופשוט לדעתי. והבן.

הלכה כב

הדבר ספק וכו'. שם ק"ב ב' בעיא דרב אשי ולא איפשיטא.

לפיכך אם תפש וכו'. אזיל רבינו בשיטתו דס"ל כל תיקו אין מוציאין אבל לדעת החולקים עליו וס"ל דלא מהני תפיסה בבעיא דלא איפשיטא ה"נ לא מהני תפיסה עיין ברא"ש פ"ב דב"ק סי' ב' ושם בחי' לב"ק כתב מזה. אך י"ל דבהא כו"ע מודים לרבינו דהתם איכא חזקת מרא קמא משא"כ הכא וצ"ע בזה.

הלכה כג

אין חולקין וכו'. עיין מרן דמיירי בקרבן פסח והיו מחצה טמאים ומחצה טהורים וטמאים עושים בטומאה והכהנים הטמאים אינם רשאים למנות עם כהנים טהורים על פסח טהור יעו"ש היטיב ולי צ"ע גדול בזה כיון דיהיה ראוי לאכול בטהרה בלילה אמאי לא ימנה עמהם ואי משום דכתב רבינו לקמן פ"ו מהל' קרבן פסח ה"ב דטמא מת אין שוחטין וזורקין עליו בשביעי שלו יעו"ש היינו דווקא בענין שאין שוחטין עליו כלל היינו דרוב הקהל היו טהורין ומיעוטן טמאים דהטמאים נדחין לפסח שני אבל הכא כיון שהטמאים מותרין לעשות פסח ולאורתא יהיה טהור גמור אמאי לא ימנה עם הטהורים וצע"ג בדין זה. ועד כאן לא שמענו בזבחים צ"ט א' רק שאינו חולק עם אחיו הכהנים בקרבנות אחרים אבל בכה"ג שכתב מרן לא שמענו אכתי זה וצ"ע.

פרק יא

הלכה א

בין לפני וכו'. מכות י"ז א' ב' ספרי פרשת ראה פיסקא ע"ד.

הלכה ב

ובשרה וסלתה וכו'. עיין מעילה ט"ו ב' כריתות ט"ז ב' ויליף לה רבינו ה"ה להא דהכא.

הלכה ג

בין כהן וכו'. עיין מנחות ע"ד א' ב' שם קאמר דמשום זרות לא קמיבעי ליה דוודאי לוקה וקמיבעי ליה אלאו דכליל תהיה לא תאכל ופירש"י בזבח דכהן יעו"ש ולכאורה יש לעיין הא אפילו בזבח דישראל נמי משכחת לה כיון דהאימורים הם כליל א"כ האוכלן יש בו משום לאו דכליל ועוד יקשה לרבינו כיון דמסקינן שם דלקי נמי על לאו של כליל א"כ אמאי לא כתב רבינו דלוקה תרתי משום לאו דזרות ומשום לאו דכליל. ומשום הנך קושיות נ"ל דרבינו מפרש לה בענין אחר דעל לאו דזרות וודאי לא לקי לפי שלא נאמר הלאו הזה כי אם היכא דנאכל לכהנים אבל היכא דאינו נאכל לכהנים אה"נ דלא לקי ע"ז כמו דאיתא במכות י"ח א' (ועיי"ש בתוס' מנחות שם יעו"ש היטיב) ולא קמיבעיא

ליה רק בלאו דכליל ופשיט ליה דחייב משום לאו דכליל ואה"נ דמיירי הכא בכל זבח בעלמא אף דישראל. כנ"ל ביאור דברי רבינו.

ככל העולה וכו'. א"כ בעולה פשיטא דחייב נמי משום כליל וכן משמע בהדיא במכות י"ח ב' יעו"ש ולפ"ז יש לעיין על רבינו למה לא כתב בהלכה א' דלוקה שתים על עולה חדא משום קרא דלא תוכל לאכול וחדא משום כליל תהיה וכן הקשה הלח"מ בהלכה א' יעו"ש היטיב ועיין במצאתי כתוב שהובא במרן יעו"ש היטיב (וע"ע במל"מ לקמן פ"א מהל' מעילה ה"ג יעו"ש היטיב) וע"ע בתוס' מנחות הנ"ל בסה"ד שכתבו דבלאו דכליל איכא פלוגתא א"כ הוי לאו שבכללות יעו"ש וצ"ע על דבריהם לכאורה דהא במכות מבואר דלקי על לאו דכליל תהיה וכ"ה במנחות גופה התם. ולפי דברי רש"י בפסחים מ"א ב' בפי' על חדא מיהא לקי יעו"ש (וש"נ) יש ליישב דברי רבינו דס"ל היכא שאין בו לאו אחר אה"נ דלקי משום לאו שבכללות ולכן גבי אימורין דליכא ביה לאו אחר כי אם זה דכליל תהיה אה"נ דלקי אבל בעולה דיש בו לאו אחר לא לקי משום כליל תהיה דאין לוקין על לאו שבכללות (אמנם עיין בשרשים לרבינו שרש ט' לא משמע כן) והא דמכות י"ח ב' צ"ל דמיירי לענין איסור. וצע"ג בזה וה' יאיר עיני. דגם באימורין לאחר זריקה איכא לאו דמעילה וצע"ג בכל זה.

כל שהוא וכו'. שם במנחות ומכות שם ובתו"כ פרשת צו פ"ה יעו"ש.

לוקה שנאמר וכו'. עיין פסחים פ"ג א' זבחים פ"ב א' תו"כ צו פ"ח סוף פרשה ג'. והא דלא יליף מדכתיב כליל תהיה לא תאכל כבר כתב הלח"מ בהלכה א' והמל"מ כאן דמהתם לא ידעינן רק בדבר שהוא כליל על המזבח יעו"ש היטיב ומתוך כך צל"ע מש"כ מרן וז"ל זה בכלל מה שנתבאר בסמוך כל שהוא בכליל תהיה ליתן ל"ת על אכילתו ואיתיה בתו"כ פרשת צו בהדיא לגבי פרים ושעירים הנשרפים עכ"ל והנה במחילת כת"ר לא ידעתי מה היה לו והא רבינו כתב מבואר פסוק דכל חטאת וכו' וכן הוא בתו"כ שם וע"ע במל"מ בפ"א מהל' מעילה ה"ג. וע"ע בלח"מ מש"כ כאן מה שהקשה כיון דרבינו ס"ל לקמן פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הט"ז דדם חטאת החיצונה שנכנס לפנים דפסולה א"כ אין לנו ל"ת על חטאות הפנימית כמבואר בזבחים פ"ב יעו"ש היטיב נראה לענ"ד דכו"ע מודים דחטאות הפנימיות נכלל בפסוק זה דכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד. וכי מי הוציא חטאות הפנימיות מן הכלל רק דפליגי אם נכללו בזה ג"כ חטאות החיצונות שהובא דמם לפנים שלא על פי דין. וצ"ע עוד בזה.

הלכה ד

שזו אזהרה וכו'. מכות י"ז א' ובספרי פרשת ראה פיסקא ע"ב יעו"ש וע"ע סנהדרין ס"ג א' וע"ע פסחים ע"ז ב'. ועיין מל"מ שחקר בדין אם אכל מנחה קודם קמיצה האיך הדין יעו"ש ולכאורה י"ל כיון שהקמיצה במקום שחיטה עומדת עיין מנחות י"ב א' י"ג ב' ז' ב' וסוטה י"ד ב' מעילה ג' ב' ומנחות ק"ב א' זבחים י"ג ב' יעו"ש היטיב א"כ א"צ רבינו לכתוב זה וצ"ע. גם מה שחקר לענין הקטרת הקומץ שקודם זה יש איסור משמע דלא לקי עלה ולענ"ד י"ל כיון דהקטרה במקום זריקה קאי א"כ גם חייב עלה וכ"כ התוס' זבחים ק"י א' ד"ה קומץ וכו' ואולי אל זה כיוון בסוף דבריו יעו"ש ועיין מל"מ בפט"ו מהל' פסולי המוקדשין ה"ב ובפי"ח שם ה"ז יעו"ש. גם מש"כ לחלק בין הקטר חלבים ואברים דאם נאבדו זכאין הכהנים בחזה ושוק ובין אם נאבד הקומץ קודם הקטרה דאסור שירים לכהן יעו"ש כן מבואר מתוס' מנחות כ"ו ב' ד"ה הקומץ וכו' יעו"ש היטיב ומשם משמע דלאו דוקא דלכהנים לא מישתרו קודם הקטרה אלא דה"ה לבעלים כן משמע שם וע"ע בקרבן אהרן פרשת צו פי"ג אות ה' יעו"ש היטיב וע"ע תו"כ ויקרא פ"י ובמנחות י"ג ב' עיין מל"מ סי' פ"א סעיף ז'. וע"ע בצל"ח ביצה כ' ב' שכתב דהבעלים מותרים בבשר קדשי קלים קודם הקטרת האימורים יעו"ש היטיב שהאריך בזה ועיין בקדושין נ"ב ב' ברש"י שם ובב"ק י"ב ב' י"ג א' וע"ע שם ע"ו א' רש"י ד"ה דר' יוסי הגלילי וכו' וע"ע בחולין קל"ז א' ד"ה בקדושה וכו' (ודבריו שם צ"ע קצת מהך דב"ק י"ג א') ובאמת גם הצל"ח גופיה מסכים לסוף לדעת התוס'. וצ"ע אמאי לא הערה מכל המקומות שהבאתי. וע"ע במל"מ שחקר לפי דעת התוס' בכריתות י"ג ב' דבקרבן שנשחט ונזרק דמו לא מהני שאלה אם נשאל קודם זריקה אי מהני או לא יעו"ש היטיב. ודע דהרש"א הקשה על התוס' דשם עיין שבועות כ"ד ב' יעו"ש היטיב ולכאורה י"ל דהא לפי המסקנא דמיירי נמי בפיגול כדאיתא בכריתות י"ד א' א"כ על כרחך דלא נזרק כדין דא"כ לא משכחת בה פיגול וא"כ שפיר כתבו התוס' דמ"ה לא אוקמה הש"ס בשבועות דנשחטה ונזרקה כדין דא"כ לא משכחת בה פיגול אלא ודאי דלא נזרק כדין וא"כ משכחת לה שאלה אבל בכריתות כתב התוס' זה בהו"א דלא חייב אפיגול וא"כ י"ל שפיר דמשכחת לה בנשחט ונזרק כדין דלא מהני בה שאלה וא"כ איפשיט ספיקא דהמל"מ שפיר דבעינן שחיטה וזריקה אבל שחיטה לא סגיא. שוב ראיתי בס' נר תמיד בכריתות שם שהאריך בזה יעו"ש היטיב ועיין בט"ז יו"ד סי' שכ"ג מה שהאריך בדין שאלה בהקדש יעו"ש היטיב ולפי שצריך חקירה רבה בזה משכתי את ידי כאן מזה.

דברים שבתודה וכו'. עיין מעילה ט"ו ב'.

הלכה ה

שזו אזהרה וכו'. מכות י"ז א' ספרי ראה פיסקא ע"ג יעו"ש.

לאו כל קדשים וכו'. שם ובספרי שם פיסקא ע"ב. ויש לעיין ולכאורה לילקי נמי משום ובשר בשדה טריפה לא תאכלו כדאיתא במכות י"ח א' וזה לא חשיב לאו שבכללות כמש"כ התוס' התם אמנם ביומא ל"ו ב' ד"ה לאו וכו' כתבו התוס' דזה חשיב לאו שבכללות יעו"ש היטיב ויש לעיין בזה כי התם פי' התוס' כדעת רש"י במכות דהסוגיא דמכות לא מיירי ממלקות רק מאיסורא בעלמא אמנם רבינו לכאורה לא מפרש כן ומפרש דמיירי נמי התם ממלקות ממש וכמש"כ הלח"מ הלכה א' (ועיין לעיל ה"ג ד"ה ככל העולה) (א"כ מבואר מזה דלוקין על לאו זה. ואולי רבינו מפרש דאע"ג דהש"ס משני עלה תירוץ אחר מ"מ אין זה מוכרח דלא הוי לאו שבכללות ועיי"ש דמקשה נמי ולילקי נמי משום לא יאכל כי קדש הוא כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו ועיי"ש בתוס' ד"ה כל שבקדש וכו' (שם ע"ב) מש"כ בזה וע"ע בתוס' זבחים פ"ב ב' ד"ה כיון וכו' דלאו הכל מודים דזה קאי על יוצא יעו"ש היטיב. אמנם רבינו על כרחך לא ס"ל כן וכמש"כ הלכה ו' וע"כ צ"ל דזה הכתוב דמייתי רבינו מיירי באוכל בחוץ והתם מיירי באוכל בפנים אבל בסוגיא דמכות מבואר דאינו כן ואף באוכל בחוץ איכא לאו זה וצ"ע וכן הקשה הלח"מ בהלכה א' יעו"ש ועיין מש"כ בהלכה א' ס"ק ד' והבן היטיב וצע"ג בזה.

הלכה ו

ואע"פ שחזר וכו'. זה פשוט בחולין ס"ח ב' ועיין זבחים כ' ב' כ"ו א' צ' א' יעו"ש ועוד בדוכתי טובי עצמו לספר.

בהל' מאכלות וכו'. יעו"ש בפ"ה.

הלכה ז

ה"ז **כשר**. עיין זבחים פ"ב ב' ולענין קדשי קדשים עיין לעיל פ"י ה"ג יעו"ש ולענ"ד נראה דה"ה אם נכנס לק"ק נמי כשר יעו"ש במש"כ שם.

הלכה ח

ובעת שראוי וכו'. במקום אתי למעוטי בחוץ שהמקום אינו ראוי לכהנים. ובעת שראוי אתי למעוטי קודם זריקה. וכ"ז מבואר במכות י"ח א' ב' יעו"ש היטיב.

הלכה ט

לוקה שתים וכו'. עיין יבמות ל"ג ב'.

כמו שבארנו. בפי"ז מהל' איסורי ביאה ה"ח ובפי"ד מהל' מאכלות אסורות הי"ח.

פרק יב

הלכה א

הם מן וכו'. מבואר בתורה ועיין מנחות כ' א'.

הלכה ב

חוץ ממנחת וכו'. עיין סוטה י"ד א' ט"ו א' ונזיר ט' ב' ועיין מנחות ס' ב' ס"ח ב' פ"ד א' ק"ג א' ועיין תו"כ ויקרא פי"ג פרשה י"א ופי"ד פרשה י"ג יעו"ש.

הלכה ג

התנופה והוא וכו'. מנחות ס' א' ס"א א' ס"ז ב' ע"ב ב'.

כמו שיתבאר וכו'. בפ"ז מהל' תמידין ומוספין הי"ב.

נקראו מנחה וכו'. עיין מנחות מ"ד ב'.

ואינן קריבין וכו'. יומא י"ז ב' סוכה נ"ה ב' נ"ו א' מנחות נ"ז ב' נ"ח א' ס' ב' תו"כ ויקרא פי"ב ופי"ג פרשה י"א.

והן חמץ וכו'. מנחות נ"ב ב'.

נאמר קרבן וכו'. מנחות נ"ח א' פ"ד ב' ועיין תו"כ ויקרא פי"ג פרשה י"ב.

הוא לחה"פ וכו'. הא דמיקרי מנחה מבואר במנחות מ"ד ב' יעו"ש והתימה על התוס' יו"ט בפ"ה מ"ג ד"ה לחה"פ וכו'.

ואינו קרב וכו'. עיין מנחות צ"ט ב' ובתו"כ אמור פי"ח ועיין במה שציינתי בס"ק ו'.

כמו שיתבאר. בפ"ה מהל' תמידין ומוספין ה"ח.

הלכה ד

מנחת חוטא. ומנחת קנאות נזכרו במנחות ב' א' נ"ט א' ועיי"ש ס' א' ע"ב ב' ועיין סוטה י"ד א'.

שכבר נתפרשו וכו'. בהלכות סוטה.

מנחת חינוך. ומנחת חביתין נזכרו לעיל בפ"ה מהל' כלי המקדש הט"ז והי"ז ואלו הארבעה מנחות אין באות נדבה רק חובה לבד והחמשה הנותרים דקא חשיב אינם באים אלא בנדר ונדבה ולא בחובה.

הלכה ה

אין כל וכו'. עיין מנחות כ"ז א'. וכתב כל המנחות הקריבות לגבי המזבח דאילו מנחות שאין קריבות לגבי המזבח כגון ב' הלחם ולחה"פ שיעור אחר להם וכפי שיבואר במקומם וכן לחמי תודה ואיל נזיר כבר נתבאר שיעורם לעיל פ"ט והם אינם נקראים

מנחה כמו שנתבאר שם ובמנחת נסכים ג"כ שיעור אחר להם וכאן לא מיירי מהם ועיין מנחות פ"ט א'.

ומיעוטן מעכב וכו'. שם ושם ט' ב' ועיין תו"כ ויקרא פ"י פרשה ט'.

אלף עשרון וכו'. עיין מנחות פ"ח א' ושם ק"ה ב' ק"ז א' ועוד דוכתי טובי.

עשרון אחת וכו'. כתב מרן וז"ל בס"פ אלו מנחות (ע"ו ב') ת"ר כל המנחות שריבה במדת עשרונן או שמיעט במדת עשרונן פסולות ועל כרחך לומר דכל המנחות הבאות שלא בנדר ונדבה קאמר עכ"ל והנה רש"י פי' התם דעשה העשרון גדוש או מחוק יעו"ש וא"כ אין שום ראיה מכאן ועל כרחך צ"ל כמו שכתבו התוס' התם דקאי על מנחת נסכים יעו"ש ומינה דייק מרן דה"ה בכל אלו כן ועיין לעיל פ"ב ה"ה יעו"ש היטיב ועיין בתוספתא פ"ח דמנחות וז"ל ושאר כל המנחות בין משל יחיד ובין משל ציבור אין להם קצבה ובלבד שיביאו מן המובחר עד כאן לשונו וע"כ במנחת נדבה איירי דאילו בחובה יש להם קצבה ויש לעיין הא אין הצבור מביאים מנחת נדבה כדאיתא בתו"כ ויקרא פ"ט פרשה ח' יעו"ש ויש לעיין בזה. ואולי י"ל דקאי שם על מספר החלות ועיין לקמן פי"ג ה"י יעו"ש.

הלכה ו

הגשה במערב וכו'. מנחות ס' א' וס"א א' יעו"ש היטיב ועי' תו"כ ויקרא פי"ב פרשה י"א ופי"ג יעו"ש.

הלכה ז

טעונות שמן וכו'. עיין מנחות נ"ט א' יעו"ש כל הסוגיא.

לוג שמן וכו'. עיין לעיל פ"ב ה"ח.

וקומץ לבונה וכו'. ר"ל בשמן בעינן לוג לכל עשרון אבל בלבונה די בקומץ אחד אף למנחה שהיתה ששים עשרונים וכן מבואר בתוספתא פ"ז דמנחות יעו"ש.

כמו שיתבאר. לקמן פי"ז ה"ו.

הלכה ח

לוקה על וכו'. מלשונו משמע דבנתינה בלא הקרבה אינו חייב וכל הסוגיא דמנחות כ"ט ב' לא משמע כן. ויש לעיין בזה. ואם נתן שמן ואח"כ לבונה או איפכא עיין ס' א' תוס' ד"ה יכול וכו' שתי דיעות לדעה הראשונה חייב ולדעת ר"ת פטור יעו"ש.

אינו עובר וכו'. וכ"מ קצת לשון הש"ס שם ס' א' דאינו עובר ג"כ וכ"ה בתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פי"ט יעו"ש ועיין לח"מ.

כמו שיתבאר. לקמן בפי"ג ה"ב יעו"ש היטיב.

הלכה ט

ומקטיר הקומץ וכו'. הא דכתב הקריבות לגבי המזבח בא לאפוקי לחה"פ ושתי הלחם אע"ג שנקראים מנחה כמו שנתבאר בהלכה ג' מ"מ אין נקמצות שאין קריבין לגבי המזבח והנה במשנה מנחות ע"ב ב' ממעט נמי מנחת נסכים אע"פ שהן קריבות לגבי המזבח מ"מ אינן נקמצות אבל כאן לא מיירי כלל ממנחת נסכים כמש"כ לעיל ה"ח יעו"ש.

זכרי כהונה וכו'. שם כ"א ב' מ"ד ב' נ"א ב' ס' א' ס"א א' ע"ד ב' סוטה כ"ג א' יבמות ק' א' חולין קל"א ב' ערכין ד' א' שקלים פ"א מ"ד ובתו"כ צו פ"ה יעו"ש היטיב.

מנחת חוטא וכו'. שם במנחות ע"ב ב' ע"ג א' ודלא כר"ש.

מנחת נדבה וכו'. שם ע"ג א'.

הלכה י

מנחתה נקמצת וכו'. סוטה כ"ג א' וחולין קל"א ב' יעו"ש ובתו"כ שם. וכתב הראב"ד וז"ל א"א כהנת זו לא ידעתי מה היא אם נשאת לכהן כבר אמורה ואם נשאת לישראל מנחתה נאכלת עכ"ל ולכאורה אין מקום תימה דהא מיירי בכהנת נשואה לישראל ולכן שפיר מנחתה נאכלת ואני תמה על מרן ז"ל שכתב דמיירי בכהנת פנויה הא י"ל דמיירי בנשואה לישראל וסבור הייתי לומר דהראב"ד תמה מדכתב רבינו בהלכה ט' חוץ ממנחת זכרי כהונה מבואר מזה דבכהנת אין הדין כן ורק נקמצת ונאכלת אבל לכאורה מאי קושיא וכי בשביל דיוקא דלעיל ל"צ להשמיענו בפירוש ועוד הא מדיוקא לא שמעינן דנאכלים השירים ודילמא דינה כדין כהנת שנשואה לכהן לכן מכל הלין טעמי נראה ברור כי להראב"ד ז"ל היה נוסחא אחרת בדברי רבינו וכן היה לפניו הכהנת מנחתה נקמצת ואין שיריה נאכלים וכמש"כ הלח"מ וכן מורה ובא לשון הראב"ד בעצמו ולפי"ז לגי' דידן בדברי רבינו אין מקום להשגה.

וולדות שנתערבו וכו'. יבמות צ"ט ב' ק' א'.

הלכה יא

והשיריים מתפזרין וכו'. עיין יבמות שם וז"ל נקמצת כמנחת ישראל ואינה נאכלת כמנחת כהנים הא כיצד הקומץ קרב בעצמו והשירים קריבין בעצמם. איקרי כאן כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו אר"י בריה דר"ש בן פזי דמסיק להו לשם עצים כר"א דתניא ר"א אומר לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עצים הניחא לר"א אלא לרבנן מאי איכא למימר דעביד לה כר"א בר"ש דתניא ראב"ש אומר הקומץ קרב לעצמו והשירים מתפזרין על בית הדשן ואפילו רבנן לא פליגי עליה דראב"ש אלא

במנחת חוטא של כהנים דבת הקרבה היא אבל הכא אפילו רבנן מודו עכ"ל הגמ' וכן הוא בסוטה כ"ג א' יעו"ש והנה רבינו ס"ל כרבנן ולא כר"א עיין לקמן פ"ו מהל' פסולי המוקדשין ה"כ יעו"ש והא דפסק לעיל בפ"ה מהל' איסורי מזבח ה"ג דמקטיר לשם עצים היינו דווקא בשאור ודבש והחילוק מבואר בזבחים ע"ז א' יעו"ש היטיב ואע"ג דהסוגייא דזבחים ע"ו ב' ובמנחות ק"ו ב' כוותיה דר"א אתי וכמו שכתב התוס' בזבחים ע"ז א' ד"ה ורבנן וכו' מ"מ פסק רבינו כרבנן ולא כר"א וכן פסק בפי' המשניות בזבחים ע"ז א' וכ"ז פשוט (ולא כתבתי זה אלא לעורר המעיין משום דהעין משפט בציונים נתן קצת מכשול לפני המעיינים יעו"ש היטיב). והך מתפזרין אבית הדשן עיין רש"י מנחות ע"ד א' כתב וז"ל אלא אבית הדשן דלמטה במקום שמשליך מוראה ונוצה ותרומת הדשן אצל הכבש ושם היו נבלעים ושם היה מתפזר עכ"ל וכ"כ רש"י יבמות שם ק' א' יעו"ש היטיב ועיי"ש בתוס' ד"ה והשירים וכו' יעו"ש היטיב שהשיגו על רש"י וכתב דהכא מיירי בבית הדשן שהיה במזרחו של כבש יעו"ש היטיב אבל י"ל דרש"י ז"ל ס"ל דהלכה כת"ק דלא היה רק דשן אחד בעזרה ועיין לעיל פ"ו הלכה כ"א מש"כ שם וצ"ע בזה. ועיין במנחות שם ע"ד א' תני אבוה דר' אבין כל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל לאכילה הקשתיו ולא לד"א יעו"ש ברש"י שתי לשונות אי מילתא בפ"ע או אי קאי אהא דלעיל יעו"ש היטיב ועיין ירושלמי סוטה פ"ו ה"ג יעו"ש היטיב ושם משמע כלישנא ב' דרש"י יעו"ש היטיב וקצ"ע.

הלכה יב

אין שירי וכו'. עי' סוטה כ"ג א' יעו"ש היטיב ובירושלמי מיתוקמא שם דהברייתא אתי כר"ש יעו"ש היטיב ודלא כסוגיית תלמודינו יעו"ש היטיב ודו"ק.

הקמיצה בכ"מ וכו'. עיין זבחים ס"ג א' (ודע מה דאיתא בזבחים שם בתוס' ד"ה שכן וכו' סד"א אף מנחה וכו' הוא ד"ה והוא דבור בפ"ע יעו"ש היטיב) מנחות ו' ב' ח' ב' תו"כ ויקרא פ"י פרשה ט' יעו"ש.

קמץ בהיכל וכו'. שם בזבחים ושם במנחות.

הלכה יג

בכלי שע"ג וכו'. מנחות ז' א'.

בכלי שע"ג וכו'. שם ז' ב' יעו"ש דמדם ילפינן לה.

משיצת האור וכו'. עיין סוטה ט"ו א' ומנחות כ"ו ב' ועיין מל"מ בשם הירושלמי רפ"ב דיומא יעו"ש היטיב דבעינן ברוב כל פרידה ופרידה (וכעין זה עיין מנחות פ"ה ב' יעו"ש) יעו"ש היטיב ועיין תוספתא זבחים פ"ט יעו"ש היטיב.

הלכה יד

הקריבות לגבי וכו'. לאפוקי שתי הלחם אע"פ שהן נקראות מנחה כדלעיל הלכה ג' מ"מ באות חמץ שאינם קריבות לגבי מזבח וכן לחמי תודה באות חמץ כי אינם קריבות לגבי מזבח (ובאמת אינם נקראים מנחה כדאיתא שם מ"ד ב' ועיין רפ"ה דמנחות תוס' ד"ה כל המנחות וכו').

וכן שירי וכו'. **בכל מאכל וכו'**. זבחים ס"ג א' מנחות נ"ח א' סוטה ט"ו א' ועיין תו"כ ויקרא פי"ג פרשה י"ב ובצו פ"ב.

חמץ שנאמר וכו'. יבמות מ' א' סוטה ט"ו א' שבועות ט"ו ב' מנחות נ"ה א'. (ועיין בליקוטי הגר"א שבסוף מדרש תדשא שכתב וז"ל ואם החמיצו שיריה עובר בל"ת וחייבים על לישתה ועל עריכתה ועל אפייתה שנאמר כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כצ"ל אבל רישא דאם החמיצו שיריה וכו' לא נפקא כלל מהאי קרא. ובגמרא דרש לה מקרא אחרינא עיי"ש עכ"ל אבל רש"י והרע"ב פי' באופן אחר כי הפסוק קאי על מאי דאיתא שם ומשמרן שלא יחמיצו והיינו קודם קמיצה ע"ז קאי הקרא יעו"ש היטיב).

לוקה. מנחות שם.

חייב. שבת קי"א א' מנחות נ"ו ב' בכורות ל"ג ב' תוספתא פ"ג דבכורות.

על כל עשייה וכו'. שם במנחות נ"ה א' ב' תו"כ ויקרא פי"ג פרשה י"ב צו פ"ג.

הלכה טו

עשה חמץ וכו'. נ"ל שזה יצא לו מהא דאיתא במנחות נ"ו א' וז"ל א"ר פפא אפאה לוקה שתים אחת על עריכתה ואחת על אפייתה והא אמרת מה אפיה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפ"ע לא קשיא הא דערך הוא ואפה הוא הא דערך חבריה ויהיב ליה ואפה עכ"ל ועי"ש רש"י ותוס' (עיין מרן ולח"מ) ורבינו נראה לענ"ד דמפרש ליה כן דר"פ חדית לן דאם עשה אחד כולן מחייב חטאת בפ"ע על כל מלאכה ומלאכה והמקשן היה ס"ל דאם עשה אחד כולן אין חייב אלא אחת והא דמרבה כולם לחיובא היינו אם עשה אדם שום מלאכה מכולן חייב על כל מלאכה ואם עשו בני אדם מחולקין כל אחד עשה מלאכה אחרת חייב כל אחד ואחד על מלאכתו אבל אם אדם אחד עשה לכולן אינו חייב אלא אחת על כולן ותירץ ר"פ דלא קשיא דאם עשה אחד העריכה ואחד האפיה חייב כל אחד על מלאכתו אבל אם ערך הוא ואפה הוא חייב שתים (ור"פ תפס דבר ההוה דהאופה הוא העורך ומינה דאם לש ג"כ חייב שלש על הלישה ועל העריכה ועל האפייה) וי"ל דיצא לו להמקשה כן מדנקט מה אפייה שהיא מעשה יחידי וחייבין עליו בפ"ע דהאי בפ"ע לכאורה מיותר אלא ודאי דה"ק כשהיא בפ"ע שלא עשה שום מלאכה

אלא אפיה בלבד חייב עליו אבל אם עשה עמה עוד מלאכות אה"נ דאינו חייב על כולם רק אחת א"נ מדנקט מעשה יחידי ר"ל שהוא חייב על מעשה יחידי אבל לא שמענו מזה שהוא חייב שתים על שתי מלאכות ותירץ ר"פ דהברייתא מיירי בערך חבריה ואפה הוא אבל בערך הוא ואפה הוא אה"נ דחייב תרתי. ויש לעיין עוד בזה.

הלכה טז

שהנחת השאור וכו'. ואם לא נתחמצה חימוץ גמור ורק מצד אחד משמע מתוס' מנחות נ"ו ב' בד"ה ומעשה וכו' שפטור בלא היפך בה יעו"ש היטיב וי"ל דגם רבינו מודה בזה ולא מיירי רק שנתחמצה חימוץ גמור ועיין רש"י שם יעו"ש היטיב והבן.

הלכה יז

כשרה מצה וכו'. עיין מנחות כ"ג ב' ובתוס' שם ומה שהשיג הראב"ד וכתב דהתם מיירי במצה אפויה אבל בעיסה אסורה משום חימוץ יעו"ש ועיין רא"ש פ"ב דפסחים סי' כ"ג ובטור ושו"ע או"ח סי' תנ"ה סעיף ו' ובביאורי הגר"א שם מש"כ בשם הירושלמי יעו"ש היטיב ועיין לח"מ כאן. ומה שהקשה הלח"מ כאן אמאי לא כתב דבעינן דאפיש בה קמח יעו"ש המעיין שם בתוס' יראה דלק"מ דבמין בשאינו מינו כל שיש בו בנ"ט יצא בו עיין בתוס' שם ושם בזבחים ע"ח א' יעו"ש היטיב ודו"ק דאנן קי"ל מין בשאינו מינו בנ"ט וכסוגיא דזבחים ודו"ק היטיב וכן מצאתי שם להגר"א שם באו"ח יעו"ש היטיב.

הלכה יח

מנחה פסולה וכו'. מנחות נ"ז א' ועיין ירושלמי פסחים פ"ה ה"ד.

וחזר וחימצה וכו'. **בראשו של וכו'**. שם בעיא דלא איפשיטא ולכן כתב דאינו לוקה אבל לכתחלה אסור לחמץ אבל אם חימצה אחר שהוצת האש ברובו פשיטא לן דלא מחייב עיי"ש בתוס' ד"ה אשר וכו' יעו"ש.

הלכה יט

לוקה שנאמר וכו'. עיין מנחות שם דמיתרבי מדכתיב אשר תקריבו יעו"ש ועיין מרן מש"כ בזה וע"ע תו"כ ויקרא פי"ג פרשה י"ב יעו"ש היטיב ומה שהקשה מרן הא איצטריך לא תקריבו למעוטי פסולה יעו"ש לא ידעתי מאי קשיא ליה הא פסולה אימעיט מדכתיב לה' כדמשמע לשון רבינו בהלכה י"ח וכ"כ תוס' שם ס' א' ד"ה יכול וכו' יעו"ש היטיב ועיין בצאן קדשים שם נ"ז א' שינוי נוסחאות ומש"כ בזה יעו"ש היטיב ועיי"ש בתוס' שהקשו ל"ל לרבויי כלל לחה"פ הא הוא בכלל שאר מנחות יעו"ש מש"כ בזה ודוחק לומר דזה היה קשה לרבינו. ואילולי מסתפינא אמינא דלרבינו היה קשה לו קושיית התוס' ד"ה אשר וכו' דהא מיבעי ליה למעט בראשה של מזבח ולכל הפחות בהוצת

רובה על האש יעו"ש והנה רבינו ס"ל דבהוצת רובה על האש א"צ מיעוט כלל דהוי כמו שנקטרה כבר ול"צ כלל מיעוט רק בראשה של מזבח דהא אקרבה והש"ס מקשה הכי השתא דנפקא ליה מכל המנחה דאפילו המנחה (ר"ל שמחמץ כל המנחה) נמי חייב א"כ אשר תקריבו ל"ל וע"כ למעוטי בראשה של מזבח ואמאי נשאר בתיקו ומתרץ משום די"ל דאשר תקריבו מיבעי ליה לרבות מנחות נסכים ולחה"פ אבל רבינו דכתב דאינו לוקה משום די"ל דאימעיט מאשר תקריבו וא"כ על כרחך איצטריך לרבויי לחה"פ ממקום אחר ולא מאשר תקריבו. ואכתי אני נבוך בזה וצ"ע.

מנחת נסכים וכו'. דס"ל דר' יוסי הגלילי פליג אר"ע וס"ל דמנחת נסכים אין בה משום חימוץ דמים פסול בה ויין אין בה משום חימוץ משום דמי פירות אין מחמיצין (ומרן כתב בשמות התנאים אליבא דהו"א ולא אליבא דמסקנא ובתו"כ שם נשנית לפי המסקנא יעו"ש) ועיין בתוס' מנחות נ"ז א' ד"ה לרבות וכו' כתבו דמאן דמרבה לחה"פ מודה במנחת נסכים יעו"ש היטיב וזה דלא כדעת רבינו ועיין ברש"י שם ד"ה לרבות וכו' שכתב כדעת רבינו דמאן דס"ל לרבות לחה"פ ס"ל דמנחת נסכים לא איתרבו דלית ליה מנחת נסכים מגבלה במים וכשרה יעו"ש.

ביין של וכו'. לפי' התוס' שם מנחות נ"ג ב' ד"ה אין וכו' יעו"ש היטיב דמי פירות אינם מחמיצין כלל אבל עם מים הוי נוקשה יעו"ש היטיב וכ"כ בפסחים ל"ה ב' ד"ה מי פירות וכו'.

הלכה כ

אין לותתין וכו'. עי' פסחים ל"ו א' מ' א' יעו"ש.

הציבור זריזין וכו'. שם.

הלכה כא

בפושרין ומשמרין וכו'. שם ובמנחות נ"ה א' ועיין בירושלמי בפ"ב דפסחים ה"ז יעו"ש.

הלכה כב

שמבשלין שם וכו'. עיין מנחות צ"ו א' ברש"י ותוס' שם ועיין מרן ולח"מ מש"כ בזה.

הלכה כג

טחינתן והרקדתן וכו'. עיין בתוס' מנחות צ"ה ב' ד"ה ומאי קושיא וכו' יעו"ש ושם מסקו דאפילו למ"ד מדות יבש לא נתקדשו מ"מ לישתן ועריכתן בפנים יעו"ש היטיב ודלא כמש"כ התוס' שם נ"ה א' בד"ה כל וכו' דלמ"ד לא נתקדשו כלי יבש היתה לישתן ועריכתן בחוץ יעו"ש היטיב אמנם דעת רבינו בפ"א מהל' כלי המקדש הי"ט דכלי יבש נתקדשו יעו"ש.

בזר עד וכו'. עיין פסחים ל"ו א' מנחות ט' א' י"ח ב' ובתו"כ ויקרא פ"י פרשה ט' ועיי"ש בתוס' מנחות ט' א' דה"ה הגשה ותנופה טעונות כהן יעו"ש.
ומחבת ומרחשת וכו'. עיין מנחות ג' א' וס"ג א' ובתו"כ ויקרא פי"ב.
ושתיהם מכ"ש וכו'. עיין מנחות נ"א א' יעו"ש היטיב.
של מתכת וכו'. עיין זבחים צ"ה ב' צ"ו א' ואי"ה במקו"א יבואר באורך מזה.

פרק יג

הלכה א

עשרון שלם וכו'. עיין מנחות ח' א' נ' א' פ"ז ב' ובתו"כ צו פ"ג פרשה ג' ועיין ירושלמי פ"ז דשקלים ה"ג יעו"ש.
שלשת לוגין וכו'. שם במנחות נ"א א' פ"ד ב' פ"ה א' תו"כ שם פ"ד.
ובולל הסלת וכו'. שם ע"ד ב' ע"ה א' תוספתא פ"ח תו"כ ויקרא פי"ב ועיין לעיל פ"ט הכ"א.
וחולטה ברותחין וכו'. עיין לעיל פ"ט הי"ט ומש"כ שם בד"ה חולטה ברותחין.
שש חלות וכו'. שם ע"ו א'.

הלכה ג

אחת היו וכו'. עיין במנחות פ"ז ב' בתוס' ד"ה במה מחלקן וכו' יעו"ש היטיב ועיין מרן שכתב דדומיא דלחה"פ כדאי' במנחות ע"ו א' ועיי"ש צ"ד א' ועיין מל"מ שגם אפייתן היתה אחת אחת יעו"ש.
רביעית לכל וכו'. עי' לעיל פ"א מהל' כלי המקדש הי"ז יעו"ש.
מעט ואח"כ וכו'. עיין מנחות נ' ב' יעו"ש היטיב ונראה לענ"ד דרבינו אית ליה הגי' ר' יוסי אומר תאפינה רכה וכמש"כ שם רש"י לחד לישנא ור"ל דהאפיה לא תהא נגמר בקשיותה רק תהא רכה וזהו נא וס"ל דאופה ואח"כ מטגנה ואית ליה נאה ג"כ ועיין ירושלמי שקלים פ"ז ה"ג יעו"ש היטיב וע"ע בתו"כ צו פ"ד יעו"ש ובקרבן אהרן וע"ע בלח"מ מש"כ בזה שכוונתי לדבריו יעו"ש היטיב. ובדברי רש"י בחומש עיין בק"א מש"כ באורך מזה.

הלכה ד

לשנים באומד וכו'. עיין מנחות פ"ז ב' והובא במרן. וכתב הראב"ד וז"ל א"א זו לא שמענו ואין לה שרש בשום מקום שיחלקו כל חלה וחלה אלא לשש חלות בשחרית ושש בין ערבים והתורה נתנה להם מדות גדולות וקטנות שימודו בהן כדי שלא יגרעו ולא

יוסיפו על השיעורין והוא אמר שמחלקין את החלות באומד והתורה אמרה מחציתה בבקר ומחציתה בערב שלא יוסיף ולא יגרע עכ"ל והנה מהסוגייא שם נ' ב'. אין להקשות ממנה כלום על רבינו ואדרבה לשון המשנה מסייע קצת לרבינו יעו"ש היטיב אולם לשון המשנה שם פ"ז א' דאיתא שם וז"ל שבו היה מודד חביתי כה"ג מחצה בבקר ומחצה בין הערבים עכ"ל משמע קצת כהראב"ד שחצי עשרון היה מודד בבקר וחצי עשרון היה מודד על בין הערבים. ולדברי רבינו א"כ למה צריכין כלל לשתי חצי עשרון ימדוד בעשרון שלם ואח"כ יחלק הקמח לי"ב חלקים שוים באומד ויעשה מכל אחד חלה בפ"ע ויחלוק החלות באומד מחצה לבקר ומחצה לבין הערבים. ועי"ש ע"ב ברש"י ד"ה חביתי כה"ג אותן י"ב חלות שעושה ששה בבקר וששה בערב עכ"ל וזהו כדעת הראב"ד. ואולי י"ל דהיה קשה לרבינו לישנא דתלמודא שם וז"ל מודד ורמינהי חביתי כה"ג לא היו באין חצאין אלא מביא עשרון שלם וחוצהו אמר רב ששת מאי מודד נמי דקתני מחלק עכ"ל ולכאורה דקארי ליה מאי קארי ליה כיון דנקט וחוציהו ממילא ידעינן דבעי חצי עשרון דבזה יחצוהו ומאי קשיא ליה ועוד עיין תוס' שהרגישו בזה הא איתא בהדיא במשנה דבעשרון היה מודד וא"כ הו"ל להקשות מהך משנה גופא דאיך אמר שוב דבחצי עשרון היה מודד יעו"ש בד"ה מודד וכו' יעו"ש היטיב.

לכן נ"ל דרבינו מפרש כך דמשמע מלשון זה דהיה מודד בחצי עשרון חצי עשרון לבקר וחצי עשרון בין הערבים והא איתא שם דלא היו באין חצאין (ר"ל שלא היה עושה חצי בבקר וחצי בין הערבים) אלא מביא עשרון שלם (ר"ל בבקר היה מביא עשרון שלם ועושה ממנו י"ב חלות וחוציהו היה מחלק החלות לשתים) וע"ז משני ר"ש דבאמת היה עושה עשרון שלם בבקר ומ"מ היה מחלק לשתי מערכות והיה מחלק הקמח לשני חצאים ומכל אחת היה עושה שש החלות (ואולי הטעם דבעינן דומיא דלחם הפנים שהיה שתים מערכות שש המערכת). ועוד י"ל דהוכרח לפרש כן דמפרש שם מאי דאיתא שם כיצד מחלקן לחלות ביד או בכלי קאי ע"כ דמחלק החלות גופייהו דאי נימא כרש"י שפי' על העיסה זה אינו כמו שהקשו התוס' דהא היה עושה כל אחד בפ"ע גם פי' התוס' לא ישר בעיניו דאי קאי על הסלת א"כ מאי קמיבעיא ליה דילמא היה לו מדה קטנה שהיה מודד בה או משקולת קטנה היתה דבסלת לא מצינו שהיא סימן קללה ולא ניחא ליה לחדש סברות מלבו וכמש"כ התוס' לכן מפרש דקאי על חילוק החלות עצמם כשהן עשויין חלות קודם אפייתן וא"כ לא שייך אז מדה כי לא במדה יומדדו רק במשקל וזה סימן קללה הוא לכן מחלקין באומד.

ואשר יש לעיין עוד על רבינו ממאי דאיתא שם פ"ז ב' אלא מדה יתירה של לוג ומחצה

היתה שם שבה היה מודד למנחת כה"ג לוג ומחצה בבקר לוג ומחצה בין הערבים עכ"ל ועיי"ש בש"ס. ולרבינו היו כל השלשה לוגין בבקר אך י"ל כיון דהוכרח לחלק הסולת לחצאין חצי עשרון לכל אחת מן המערכות א"כ על כרחך הוכרח לחלק ג"כ השמן לשתי חצאין. ויש ידים קצת לפי' רבינו מהא דאיתא בתו"כ צו פ"ג פרשה ג' וז"ל אלו נאמר מחצית בבקר ומחצית בערב (כצ"ל וכ"ה במנחות נ' ב') יכול יביא חצי עשרון (כצ"ל וכ"ה בש"ס שם ועיין קרבן אהרן) בבקר וחצי עשרון בערב ת"ל מחציתה בבקר ומחציתה בערב משלם מביא מחציתה בבקר ומחציתה משלם בערב עכ"ל וכאן לא הקפיד שלא נטעה שיביא מחצית מביתו כמו שהוא בש"ס שם. אלא ה"ק דלא נימא שיביא מחצית בבקר היינו שחצי עשרון יקריב בבקר וכפי' הראב"ד אלא שחצי מכולה יקריב היינו שיחלק כל הי"ב חלות לשנים ויקריב בבקר מחצית מכולה וכן בערב. כנ"ל נכון בעזר ה'. וראיתי להתוס' חדשים שם שכתבו דזה תלוי בפלוגתא דר"ג ות"ק (במנחות פ"ז ב') יעו"ש היטיב ולא ביאר כוונתו. ואולי כוונתו דלר"ג דס"ל דהיתה שם לוג וחצי לחצות השמן ומחצה בבקר וכן בין הערבים א"כ על כרחך ס"ל דהיה עושה ששה חלות בבקר וכן בערב וכדעת הראב"ד. אולם לרבינו דס"ל כת"ק דהיה עושה כל הי"ב חלות בבקר א"כ לא היה צריך לחצות השמן לשנים כן נראה לכאורה כוונתו. אבל לפענ"ד לא נראה כן דעל כרחך כיון שבזה מודה רבינו דהיה חוצה את הסולת לשנים א"כ י"ל דה"ה דהיה חוצה ג"כ השמן לשנים. ועוד דהא טעם המ"ד דס"ל דלא היה לוג ומחצה לאו היינו טעמא משום דלא איצטריך משום שהיה לש כל השנים עשר חלות ביחד והיה נותן בהם שלשה לוגין שמן ביחד דהא אדרבא היה לש כל חלה בפ"ע כמבואר בהלכה ג' רק היה ס"ל דא"צ לזה מדה לוג ומחצה דהיה יכול לעשות כן ע"י חצי לוג יעו"ש היטיב פ"ח א' וא"כ על כרחך לא תלי מידי בהא. וצ"ע איך כוונתו.

והנה סברת הראב"ד שכתב והתורה נתנה להם מדות גדולות וקטנות וכו' כוונתו לדעתי הוא כך דבשלמא לשיטתו דס"ל דהיה עושה בבקר חצי עשרון וכן בערב א"כ שפיר נוכל לומר דהקפידה התורה על המדה דיהיה חצי עשרון בבקר וכן בערב אולם בגודל החלות לא נתנה התורה בו שיעור ולכן היה גודל החלות משוערים באומד ולא במדה דעל גודל החלות לא מצינו קפידא בתורה רק על המדה משא"כ לרבינו כיון דהיה מחלק החלות לשנים כל חלה וחלה באומד וא"כ לא היו המחציות מכוונים במדה מצומצמת ואמטו להכי שפיר תמה. ומרן כתב לתמוה על הראב"ד איך כתב זו לא שמענו והא מבואר זה היטיב בסוגיין יעו"ש ולא ידעתי איך נעלם זה מעין הבדולח כמוהו פירש"י ותוס' שם

במקומה ולפי"ז לא נעלם הסוגייא ההיא מהראב"ד ודו"ק שוב ראיתי במל"מ הלכה ד' שתמה עליו ולפנינו אי"ה יבואר עוד מזה.

ולוקח החציים וכו'. עיין מנחות ע"ה ב' ומסיק שלא היה כופלה לארבע אבל כופלה לשתים ועיי"ש במשנה וז"ל מנחת ישראל כופל אחת לשתים ושתים לארבע ומבדיל מנחת כהנים כופל אחת לשתים ושתים לארבע ואינו מבדיל מנחת כהן משיח לא היה מכפלה ר"ש אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהם פתיתה וכו' יעו"ש היטיב והנה הקרבן אהרן הביא בשם גדולי הראשונים שנתלבטו בזה איך אמר ר"ש מנחת כהן משיח אין בה פתיתה הא כתיב מנחת פתים והם תירצו דכוונת ר"ש שלא היה מקפל שתים לארבע אבל לשתים היה מקפל יעו"ש והוא ז"ל חלק ע"ז ואמר דא"כ לא הו"ל לר"ש להזכיר מנחת כהן משיח כלל כיון דבזה ס"ל כת"ק וכתב שהפתים לא נאמר על הקפילא אלא שיהיה שוה לענין היציקה והאפיה לענין שאר מנחות יעו"ש והמל"מ השיג עליו וכתב דמתוך כך מפרש רבינו כי מנחת פתים הוא שיחלק הי"ב חלות כל חלה לשתים ות"ק ס"ל דמתחלה היה כופלה לשתים ומבדיל ואח"כ כופלה לארבע ואינו מבדיל ולפי"ז היה דומה ממש למנחת כהן והביא ראיה מהתו"כ דאיתא בפרשת צו פ"ד וז"ל פתים מלמד שכופל אחת לשתים ושתים לארבע ומבדיל וזו הברייתא אין לה ביאור והק"א שם נראה דגרס מלמד שכיפל אחת לשתים ואינו מבדיל יעו"ש אמנם המל"מ גורס כך מלמד שכופל אחת לשתים ומבדיל ושתים לארבע יעו"ש היטיב שמתוך כך תמה על הראב"ד יעו"ש היטיב והנה לכאורה הייתי אומר דקאי שם אמנחת חינוך דכהן הדיוט שכופל אחת לשתים ושתים לארבע ואינו מבדיל. אך זה דוחק כיון דקאי ג"כ אמנחת חביתין של כהן גדול. ועיין באדרת אליה בפרשת צו דמעתיק לשון התו"כ כמו שהוא כתוב לפנינו. ודע דלדברי המל"מ אזדא כל מה שכתב הלח"מ בזה גם מה שתמה על הסמ"ג שנראה מדבריו שבמנחת חביתין של כה"ג היה מבדיל ולמה נשתנה מדין מנחת כהן הדיוט יעו"ש כבר נתבאר טעמו דבזה כו"ע מודים שצריך הבדלה מטעם מחציתה בבקר ומחציתה בערב יעו"ש היטיב במל"מ.

ומה שתמה המל"מ על הקרבן אהרן שהגיה בפרשת צו אינו מבדיל יעו"ש ותמה אנה מצא כן בש"ס יעו"ש היטיב יש ליישב דהק"א למד זה בק"ו מה אם מנחת כהן הדיוט אינו טעון הבדלה כ"ש מנחת כהן משיח וכ"מ בלשון המשנה דהא אם מנחת כהן הדיוט שמקפל שתים לארבע אינו מבדיל כ"ש במנחת כהן משיח שלא היה מקפל רק אחת לשתים ולא שתים לארבע כ"ש שלא היה מבדיל (שוב ראיתי בפי' הראב"ד שגורס אחת לשתים ואינו מבדיל וגי' הר"ש אחת לשתים ושתים לארבע ואינו מבדיל. מה שהקשה

הר"ש הא מנחת כהן משיח לא היה מכפלה עיין בד"ת שגורס היה מכפלה וכ"ה במנחות ע"ה ב'). ומה שהקשה המל"מ על הסמ"ג דלא כתב שהיו מקפלין אחר ההבדלה וכתב ואולי סובר הרב דהאי דאמרינן בגמרא דמנחת חביתין היה קופל אחת לשתים היינו מה שהיה עושה בתחלה שהיה כופל תחלה לשתים ומבדיל ושוב לא היה כופל ולפי"ז יש לתמוה דא"כ ר"ש דפליג ואמר דבמנחת כהן משיח לא היה פתיתה היכי מיתוקמא והא כתיב מנחת פתים תהיה והדבר צריך תלמוד עכ"ל והנה לפי מש"כ בס"ק ט' בשם תוס' חדשים דלמ"ד דהיה מדה חצי לוג ומחצה א"כ ס"ל כהראב"ד יעו"ש א"כ בלא"ה מוכח דר"ש לא ס"ל כרבינו דגם הוא ס"ל דהיה לוג ומחצה וא"כ על כרחך יקשה עליו האיך מקיים להפסוק דפתים. אמנם כבר השגתי עליו שם יעו"ש ועל כרחך המל"מ לא ס"ל כהתוס' חדשים בזה דא"כ אין מקום לכל דבריו דו"ק והבן היטיב. ולענין קושייתו של המל"מ שהקשה על הסמ"ג נ"ל דיש לומר דהסמ"ג א"צ לכתוב הך דכופל אחת לשתים אחר הבדלה כיון שכתב כן בכל מנחת כהן והנה לא יצאת זו משאר מנחת כהן וכי כיון דכתיב בה פתים מיגרע גרע אתמהה. אולם זה כתב להשמיענו שפיר דכשקופל לשתים פעם ראשון צריך להבדיל דבזה נשתנה מכל מנחת כהן דעלמא. והבן. וע"ע במל"מ מש"כ מזה בהלכה ג' יעו"ש היטיב ומה שתמה שם על רבינו למה לא ביאר שהיו מקדשין תחלה בלוג ומחצה דהא בין לרבנן ובין לר"ש היו צריכין ע"כ לעשות כן יעו"ש היטיב לפענ"ד אין הדבר מוכרע דלרבנן היו עושין כן וי"ל דלרבנן לא היו מקדשין רק ברביעית אחר רביעית לכל חלה עיין במנחות פ"ח א' יעו"ש היטיב.

שתמצא כל וכו'. בלשון הזה נתקשו בו הלח"מ והמל"מ דהא באמת לאחר הבדלה ראשונה לא היה מבדיל ועיין מה שנדחק בזה הלח"מ. ודעת המל"מ דט"ס הוא והאי תיבת ופותת היא ט"ס ומיותר יעו"ש היטיב ודע כי בדברי רבינו במנחות ע"ה ב' במשנה וברע"ב שם משמע קצת דהך כופלה לשתים ושתים לאחת היינו אחר שנעשו הפתיתים כזתים וע"ז קאי דאינו מבדיל יעו"ש דמשמע אבל קודם שנעשו פתיתים כזתים שפיר מבדיל יעו"ש וא"כ לק"מ אבל יש לעיין א"כ משמע דבמנחת ישראל כופל הזית לארבע ומבדיל וא"כ נשארו פירורין פחות מכזית וצ"ע ועיין מש"כ מזה בחי' לברכות ל"ז ב' וצע"ג בזה. ודע כי לפי שיטה זו אזיל כל מה שפלפל המל"מ בזה. שוב ראיתי בתוס' חדשים שם הרגיש בזה וע"ע בצל"ח לברכות מש"כ בזה שוב מצאתי בס' עטרת ראש שהאריך טובא בזה ולא רציתי להאריך בזה.

חצי קומץ וכו'. מנחות נ"ב א' וכרבנן דאבא דוסתאי יעו"ש.

מנחת חינוך וכו'. עיין מרן מש"כ בזה ודבריו תמוהים כאשר תמה עליו הלח"מ. והעיקר כי דין רבינו נובע מהתו"כ צו פ"ד יעו"ש היטיב ועיין קרבן אהרן שם. וקאי כאן על חינוך דכהן הדיוט לחוד וא"נ למנחת חינוך דכה"ג אבל לא במה שמקריב הכה"ג בכל יום. שוב ראיתי כן להמל"מ שכתב זה אבל יותר נ"ל דמיירי כאן רק בחינוך דכהן הדיוט וע"ע בתוספתא דמנחות פ"ז יעו"ש היטיב.

ושתיהן כליל וכו'. דלא נפקא מכלל מנחת כהן והכי משמע בתוספתא שם. והבן.

הלכה ה

עשרון סלת וכו'. עיין לעיל פי"ב ה"ה יעו"ש.

כמה עשרונות וכו'. היינו מנחת נסכים שמביאה שלשה עשרונים לפר ושנים לאיל ומיירי בחובה. או מיירי בנדבה שלא נדר מקודם כלל רק מביא עכשו בנדבה. וחזר ואמר או כפי נדרו היינו שנדר מכבר להביא מחוייב להביא כפי מה שנדר. וכ"ז פשוט.

ושמן הראוי וכו'. היינו לוג לכל עשרון וכמו שנתבאר לעיל פי"ב ה"ז יעו"ש א"נ דקאי על מנחת נסכים דבעי לאתויי שמן כפי מה שצריך לכל מנחה ונתבאר דינם לעיל פ"ב.

ומודד בעשרון וכו'. עיין לעיל פ"א מהל' כלי המקדש הט"ז ופ"ב ה"ח יעו"ש היטיב.

שמן בכלי וכו'. עיין מנחות ע"ד ב' ואיתא שם כל המנחות הנעשות בכלי טעונות שלשה מתנות שמן יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן יעו"ש וקאמר שם בש"ס דאתי לאפוקי מנחת מאפה תנור. והנה דעת רבינו ז"ל דלא ממעט רק מאפה תנור אבל מנחת סולת טעונה שלשה מתנות כמו מנחת מחבת ומרחשת וכן הוא בתוס' שם ע"ה א' ד"ה מה להלן וכו' ומה שהקשה הלח"מ על התוס' שלא הקשו במנחת העומר ומנחת סולת אלא מנלן מתן שמן בכלי ולמה לא הקשו על בלילה יעו"ש היטיב דע דהצאן קדשים גורס שם בתוס' כך וז"ל ומיהו צריך לדקדק דבמנחת סולת ובמנחת העומר דלא כתיב בהו בלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן מנלן וכו' יעו"ש היטיב א"כ באמת מקשו התוס' על תרווייהו מנלן וכ"כ המל"מ יעו"ש (וע"ע במל"מ מש"כ בבאור דברי התוס' יעו"ש היטיב ודברים פשוטים המה יעו"ש) וכן הוא מבואר בהדיא בפי' המשניות לרבינו דמנחת סלת טעונה שלשה מתנות יעו"ש. וע"ע בצאן קדשים שהביא בשם ס' ברכת הזבח שמחק בתוס' תיבת בלילה יעו"ש ואולי הטעם לפי שמצינו כמה פעמים במנחת סולת כתיב בלולה בשמן וא"כ אין הקושיא רק ממתן שמן בכלי קודם לעשייתו וע"ע בתו"כ ויקרא פ"י פרשה ח' ופרשה ט' שם משמע דזה פשוט דבעי כל מנחת סלת בלילה יעו"ש היטיב ועוד אי"ה יבואר מזה. ועיין תוס' יו"ט שהביא קושיית הגור אריה שתמה אמאי לא נמעט נמי לחם הפנים ושתי הלחם מיציקה יעו"ש והנה שפיר תמה

עליו התוס' יו"ט יעו"ש אך ביותר אתמה גם על שניהם איך אישתמיט מינייהו דברי התוס' ע"ה ב' ד"ה איזהו וכו' יעו"ש היטיב וביותר תמוה לי על הצאן קדשים שם ע"ה א' על תוס' ד"ה ואימא להוציא וכו' יעו"ש שכתבו וז"ל ותמיה לי מה דלא הקשה איפכא דגבי יציקה נמי ליפריך אימא להוציא שתי הלחם ולחה"פ כמו דממעטינן מפתיתה ואח"כ מצאתי קושיא זו בס' קרבן אהרן דף ע"ה ע"ד עיי"ש עכ"ל ותמוה הוא דאיך לא עיין בדבור תוס' הסמוך ליה ואמאי לא דרש סמוכים.

נותנה בכלי שרת וכו'. עיין מרן שתמה ע"ז דמה שנראה מדברי רבינו דהבלילה לא היתה בכלי שרת והא במנחות ט' א' מבואר דבעי כלי יעו"ש היטיב ולענ"ד נראה דדברי רבינו נובעין מהא דאיתא בסוטה י"ד ב' דאיתא התם ונותנה לתוך כלי שרת ומקדשה בכלי שרת ונותנן עליה שמנה ולבונתה וכו' יעו"ש היטיב משמע דקודם היציקה נותן אותה בכלי שרת וכ"ה בתוספתא דמנחות פ"א יעו"ש ואף שהיו לשין בביסא והיא היתה כלי שרת דמדת הלח היא כמו שמבואר במנחות נ"ז ב' מ"מ אין חיוב למילש בביסא כמו דאיתא בש"ס שם ורבינו לא כתב רק מאי דמבואר על פי דין ועיין תוס' מנחות ח' א' ד"ה ולר' חנינא וכו' ושם ט' א' ד"ה ר"ל וכו' ושם צ"ה ב' ד"ה ומאי קושיא וכו' ושם נ"ה א' ד"ה כל וכו' יעו"ש היטיב וע"ע תוס' חולין ל"ו א' ד"ה צריד וכו' שם מבואר דהלישה והעריכה יהיה ג"כ בכלי שרת יעו"ש היטיב ועיין תוס' מנחות צ"ו א' ד"ה שאלו וכו' יעו"ש היטיב והנה מהסוגיא דמנחות ט' א' שהקשה מרן י"ל דמיירי התם בדבר שאין טעון יציקה רק בלילה יעו"ש ולכן בעינן שיהיה הבלילה בכלי שרת אבל רבינו מיירי שטעון יציקה ולכן די שיהא הקידוש ביציקה לבד. אולם קשה מהא דמבואר בתוספתא והובא בתוס' מנחות צ"ה ב' דהלישה והעריכה היתה בפנים בכלי שרת יעו"ש ועוד לפי מש"כ התוס' שם ושם דאם היה נתון בתחלה בכלי שרת גנאי הוא להוציא אח"כ לכלי חול יעו"ש היטיב א"כ לפי זה לפי דעת רבינו דס"ל בפ"א מהל' כלי המקדש דעשרון נתקדש בפנים א"כ כבר נתקדש בכלי שרת וא"כ איך יוצא אח"כ לכלי חול וע"ע זבחים כ' ב' תוס' ד"ה יציאה וכו' יעו"ש והנה בזה יש ליישב דס"ל כר' חנינא במנחות ח' ב' דאין זו קדושה בלא זו וא"כ הסולת לא נתקדש בכלי עשרון ומותר להוציאן לכלי חול ואי משום הא דכתב רבינו לעיל פי"ב הכ"ג דלישתן ועריכתן בפנים י"ל דאין הטעם משום דנתקדשו בכלי שרת רק הטעם כמש"כ התוס' בפסחים ל"ו א' ד"ה במקום וכו' משום שלא תחמיץ יעו"ש היטיב ויש ליתן טעם נכון לסברת רבינו כיון דס"ל דלא נתקדש אחד בלי חבירו א"כ כל זמן שלא נתן השמן בשלימות עדיין לא נתקדש א"כ כל זמן שלא נתן המתן שמן האחרון עדיין לא נתקדש ולכן לא היה צריך לכלי שרת אבל כשלא נשארו

כי אם היציקה היה נותן בכלי שרת וכשצק השמן נתקדש בכלי אע"ג דאכתי היו צריך עדיין לנתינת לבונה מ"מ למה לו להפסיק בין היציקה ובין הלבונה ולכן היה יוצק בכלי שרת ונותן עליו לבונה ונגמר הקידוש. כן נראה לענ"ד. (ויש לעיין עוד בזה) ועיין לח"מ שכתב שרבינו ס"ל דהא דקאמר דבעי כלי לאו היינו כלי שרת דאי נימא דבעי כ"ש א"כ מתקדש ונפסל ביוצא יעו"ש היטיב ולא נ"ל דוחק התוס' יעו"ש היטיב ונ"ל דלשיטת רבינו בלא"ה לק"מ דכיון דס"ל דאין כ"ש מקדשין אלא בעזרה עיין פ"ג מהל' פסולי המוקדשין ה"כ יעו"ש היטיב וא"כ פשיטא דלק"מ קושיית התוס' (במנחות ט' א') דאם בללה בחוץ לעזרה לא נתקדשה כלל להיפסל ביוצא והבן ובזה מתורץ קושית התוס' על רש"י בפשיטות שם והבן ועוד במקו"א יבואר מזה אי"ה ביתר ביאור. וכללו של דבר לדעת רבינו לא בעינן כלי שרת רק במתן שמן האחרון אבל לא קודם לזה כן נראה לענ"ד בזה ועיין מש"כ לקמן בזה בס"ק כ"ה.

הכל לוג וכו'. כ"מ כל הסוגיא מנחות כ"ט א' ועיין רש"י י"ח א' ד"ה לא בלל וכו' יעו"ש.

הלכה ו

שמן אחר וכו'. מנחות ע"ד ב' וע"ה א' וכרבנן ועיין לעיל הלכה ב' יעו"ש.

לשה בפושרין וכו'. עיי"ש נ"ה א' ועיין לעיל פי"ב הכ"א וס"ל דדווקא הנאפות טעונות פושרין ולא מנחת סולת וכמש"כ רבינו שם והטעם ק"ל.

ופותת אותה וכו'. שם ע"ה א' ועיין תו"כ ויקרא פי"ב יעו"ש.

ונותנה בכלי וכו'. לכאורה יש לעיין בזה הא מחבת ומרחשת נמי כלי שרת נינהו וכמש"כ רבינו פי"ב הכ"ג וא"כ למה כתב כלי שרת הא מתחלה נמי היה בכלי שרת ועיין מנחות נ"א א' וע"ע בתוס' צ"ו א' ד"ה שאלו וכו' בסה"ד יעו"ש היטיב לכן נ"ל דשיגרא דלישנא נקטיה דאח"כ בעי נמי כלי שרת וא"כ י"ל דבסעיף הקודם נמי כוונתו כן דבשעת הבלילה טעון כלי שרת וכן בשעת מתן שמן שהיא היציקה וצ"ע בזה.

ויוצק עליה וכו'. בהא כו"ע מודו דזה לאחר הפתיתה כמו דאיתא במנחות ע"ה א' ובתו"כ שם.

ונותן לבונתה. עיין מנחות נ"ט א'.

הלכה ז

יש לה וכו'. מנחות ס"ג א' ובתו"כ שם.

ואינו יוצא וכו'. וכ"כ ג"כ בפי' המשניות ודלא כרש"י שכתב שמתוך כך הוא רך כיון שעמוקה היא אינו נשרף השמן שבה דא"כ ה"ה לר"י הגלילי דס"ל דמחבת אין עליה כיסוי והשמן נשרף ומרחשת יש עליה כיסוי והשמן אינו נשרף הו"ל ג"כ למימר דמחבת

מעשיה קשין ומרחשת מעשיה רכין אלא ודאי דקשה ורכה אין תלוי כלל בשריפת השמן. והבן.

הלכה ח

בולל הסולת וכו'. זה פשוט במנחות ע"ד ב' ע"ה ב' ובתו"כ פי"א פרשה יו"ד. וכתב רש"י ע"ד ב' דטעונות נמי מתן שמן בכלי קודם לעשייתן ולא אימעיט רק מיציקה וכן מבואר בתוס' שם ע"ה א' ד"ה מה וכו' יעו"ש היטיב אמנם רבינו לא הזכיר דין מתן שמן במאפה תנור ועיין בלח"מ לעיל הלכה ה' שתי דרכים בזה אם יש מתן שמן בכלי קודם לעשייתן במאפה תנור או לא וכתב דמדוקדק יותר בלשון רבינו אם נימא דס"ל דנתמעט ממתן שמן בכלי קודם לעשייתו ג"כ אבל יותר נכון הוא דעת התוס' יעו"ש אמנם המל"מ האריך להוכיח דהעיקר כדעת רבינו דנתמעט ממתן שמן בכלי ג"כ יעו"ש היטיב ויש לעיין קצת דהתוס' כתבו דהטעם דמאפה תנור אימעיט משום דס"ל אין תנור מקדש ורבינו ס"ל לכאורה דתנור מקדש כמו שיבואר אי"ה בסי' נ"ח ומשם בארה אי"ה.

ולש בפושרין וכו'. עיין לעיל ס"ק כ"ג.

ואופה ופותת וכו'. שם ע"ה א' יעו"ש היטיב ובתו"כ שם.

עליה לבונתה וכו'. שם נ"ט א'.

ואין בה וכו'. שנאמר וכו' הך שנאמר קאי על מש"כ מתחלה בולל הסולת וכ"כ ברקיקין ומושח את הרקיקין בשמן שנאמר ורקיקי מצות משוחים וכו' וכ"כ הלח"מ הלכה ה' יעו"ש היטיב. ועיין בלח"מ שהביא בשם הרא"ם דאם שינה ועשה בלילה ברקיקין ומשיחה בחלות דפסול ומתוך כך הקשה דא"כ אמאי לא תנא בחולין כשר בחלות פסול ברקיקין כשר ברקיקין פסול בחלות יעו"ש היטיב שמתוך קושיא זו יצא הלח"מ לחלוק על הרא"ם וכתב דאינו לעכובא יעו"ש היטיב ותמהתי על שניהם הא תוספתא מפורשת היא בפ"ח דמנחות וז"ל חלות טעונות בלילה ורקיקין משיחה נמצאת אומר כשר בחלות פסול ברקיקין פסול בחלות כשר ברקיקין יעו"ש היטיב ואם רצונם לומר דכוונתם אמאי לא נשנה זה במשנה דפ"ק דחולין אף אני אענה וכי זו בלבד והלא כמה דברים שאינם במשנה דחולין ואיתנהו בתוספתא דחולין שם וכי מפני זו אינם הלכה יעו"ש היטיב אלא ודאי דהעיקר דהלכה כתוספתא זו ומיושב היטיב קושיית הרא"ם והבן (וע"ע תו"כ פי"א פרשה י') שוב ראיתי להמפרש שם שהרגיש בזה. ודע עוד שעל מחלוקת רבי ורבנן במשנה מנחות ע"ד ב' אי' שם ברבינו ורע"ב דקאי על מנחת מאפה תנור יעו"ש והתוס' יו"ט כתב דלאו דוקא דה"ה בחלות דמחבת ומרחשת פליגי יעו"ש ואני אומר כי לפי פשט הלשון אדרבה לא קאי רק אחלות דמחבת ומרחשת מדאיתא שם ע"ה א'

דצריך ג"כ ליציקת שמן יעו"ש היטיב וזה ליתא במנחת מאפה תנור וכ"מ בתו"כ פי"ב יעו"ש היטיב.

שאחר אפייה וכו'. נ"ל להביא ראיה לזה מהסוגייא דמנחות ע"ה א' דפליגי רבי ורבנן אי חלות בוללן אי סולת בוללן אבל ברקיקים לכו"ע רקיקין מושחן יעו"ש והנה בהא דחלות בוללן מבואר שם דאחר אפי' הוא בוללן יעו"ש א"כ ה"ה ברקיקין דאחר אפייתן מושחן נ"ל.

הלכה ט

ומושחן וחוזר וכו'. עיי"ש במנחות ובתו"כ פי"א פרשה י' וע"ע זבחים צ"א א' יעו"ש היטיב ועיין מרן שתמה על פסק רבינו ועיין לח"מ. ובתוספתא פ"ח איתא וז"ל כיצד מושחן מושח פני כל הרקיק ר' שמעון אומר מושח את הרקיקין כמין כף יונית ושאר השמן נאכל לכהנים מנחה שהיתה באה מחצה חלות ומחצה רקיקין נותן מחצה לחלות ומחצה לרקיקין ר"ש אומר מושח את הרקיקין כמין כ"י ושאר השמן נותן לחלות וכן היה ר"ש אומר מותר רקיקי מנחת ישראל פתיתיהן כזתים כדי שיהיה שולט בהם לקומצן עכ"ל והתוספתא זו הם השני ברייתות שהובאו במנחות ע"ה א'. והנה בהא דאיתא בתוספתא דר"ש ס"ל דמושח הרקיקין כמין כ"י ושאר השמן נותן לחלות לכאורה הוא היפך הש"ס דילן דשם איתא ר"ש בן יהודה בשם ר"ש ס"ל דמושחן כמין כ"י והשאר נאכל לכהנים. שוב ראיתי כי המפרש הרגיש בזה וכתב להגיה בשם התוספת בכורים דצ"ל כן ושאר השמן נאכל לכהנים. אבל יש להעמיד הנוסחא הישנה על פי מש"כ התוס' מנחות ק"ו א' ד"ה כרבי וכו' דכתבו דת"ק ור"ש ב"ר יהודה אליבא דר"ש פליגי ות"ק ס"ל דר"ש ס"ל דהשאר נותן לחלות (אך לכאורה זה אינו דהא ת"ק ס"ל אליבא דר"ש דנותן מחצה לחלות ומחצה לרקיקין ואילו ר"ש ס"ל דמושח כמין כ"י והשאר נותן לחלות וצריך לומר לפי"ז דשלש פלוגתות הן וזה דחוק מאד לכן נ"ל להגיה לפי דעת התוס' דכצ"ל ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש מושח את הרקיקין כמין כ"י והשאר יאכל לכהנים. והבן).

ודע דמאד נתקשיתי בדברי התוס' שכתבו וז"ל וא"ת מאי ס"ד דמקשה דקאמרינן דאי מחצה חלות ומחצה רקיקין מותר השמן מחזירו לחלות הא לא אשכחן בפ' ואלו מנחות ר"ש דאית ליה האי סברא ומנא ידע בכולה רקיקין דשאר השמן נאכל לכהנים עכ"ל והאי קושיא השניה שהקשו דמנא ידע דבכולה רקיקין השאר נאכל לכהנים וע"כ צ"ל דכוונתם הכי דנהי דהכי מבואר במנחות ע"ה א' היינו דווקא אליבא דר"ש בן יהודה שאמר משום ר"ש וא"כ כיון שכן דהקושיא הוא אליבא דר"ש בן יהודה א"כ אמאי לא

ידע דאליביה נמי בחצייה חלות וחציה רקיקין דמושח כמין כ"י ושאר נאכל לכהנים. אך לפי"ז אתמה הא מבואר בתוספתא שהבאתי ר"ש אומר מושח את הרקיקין כמין כ"י ושאר השמן נאכל לכהנים וצ"ל דהתם נמי הוו גרסי ר"ש בן יהודה שאמר משום ר"ש וא"כ שפיר הקשו אך יש לעיין הא בכולה רקיקין מבואר כן בזבחים צ"א א' יעו"ש היטיב ועוד גם תירוץ התוס' אינו מובן לי היטיב דאכתי תקשה מנא ידע דלר"ש בכולה רקיקין השאר נאכל לכהנים לכן נ"ל ברור כי ט"ס הוא בתוס' וצריך להג"ה וה' יאיר עיני בזה. ועיין לעיל במל"מ הלכה ה' שהאריך להוכיח מכאן דמנחת מאפה אין טעון מתן שמן ואף חלות לא בעי מתן שמן יעו"ש היטיב. ולענין מה שפסק רבינו דלא כמתניתין י"ל משום דהמשנה יחידאה היא כמו שמבואר בשני ברייתות הנ"ל ובתוספתא הנ"ל. וצ"ע בזה.

הלכה י

עשר חלות וכו'. עיין מנחות נ"ט א' ס' א' ע"ב ב' ע"ו א'. והנה מדכתב ארבע מנחות משמע דהיא מנחת הסלת. ומחבת. ומרחשת. ומאפה תנור. אבל יותר נ"ל לומר דכוונתו על אלו. מחבת. מרחשת. חלות. רקיקין. אבל מנחת סלת לא הוזכר כאן דאינם צריכות אפי' כלל וכמו שנתבאר למעלה פ"י הט"ו יעו"ש היטיב ועיין רש"י ע"ד ב' דמשמע שם דלא היו חלות כלל במנחת סולת יעו"ש אע"ג די"ל דקאי שם אקודם קמיצה יעו"ש מ"מ פשט הלשון מורה דא"צ כלל אפי' ועיין רש"י ויקרא ב' ד' יעו"ש היטיב וע"ע בתוס' יו"ט פ"ו דמנחות מ"ה יעו"ש היטיב. וי"ל טעם על הסוברים דבעי אפי' י"ל מדכתיב בשמיני מצות תאכל משמע שיהיה אפוי אח"כ ותהיה מצה ולא חמץ וכ"כ בפרשת צו לא תאפה חמץ חלקם ודרשינן אפי' חלקם לא תאפה חמץ ועל כרחך דלא קאי אמנחת מאפה ומרחשת דא"כ איך שייך חלקם הא הכל נאפה בבת אחת אלא ודאי דקאי על מנחת סולת ולאחר קמיצה ומשמע קצת מזה דבעי אפיה ויש לדחות. ועיין בלח"מ ובמל"מ שהאריכו בזה יעו"ש היטיב ועיין בתוספתא שהבאתי לעיל פי"ב ה"ה ד"ה עשרון אחת דמשם ראיה לכאורה דצריך לאפות מנחת סלת יעו"ש היטיב ודו"ק וצ"ע בזה וע"ע רש"י מנחות י"ח א' יעו"ש היטיב שם משמע דמנחת סולת אין טעון עשר חלות יעו"ש וע"ע במל"מ לקמן פי"ז ה"ה יעו"ש. ועיין מנחות צ"ו א' תוס' ד"ה שאלו וכו' בסה"ד.

רבה בחלות וכו'. מנחות ע"ו א' יעו"ש ותוספתא פ"ח דמנחות יעו"ש.

כופל החלה וכו'. שם ע"ה ב' תו"כ ויקרא פי"ב.

אינו מבדיל וכו'. עיין לעיל הלכה ד' ומש"כ בזה שם בד"ה ולוקח החציים, ובד"ה שתמצא כל ועיי"ש בתו"כ.

פתיתין כזתים וכו'. שם במשנה ושם בתו"כ ובברכות ל"ז ב'.

הגדיל הפתיתין וכו'. עיין מנחות י"ח א' ב'. ועיין לח"מ במש"כ לענין מנחת סולת אי בעי פתיתה יעו"ש היטיב (ויש שם ט"ס במש"כ וז"ל ועוד איך נתמעט מנחת הסולת הא ללחם הפנים ושתי הלחם איכא קראי דהיא ועליה וכו' והוא ט"ס וצ"ל איכא קרא דאותה וכו') ועיין מל"מ מש"כ בזה ומה שהביא המל"מ מרש"י דמשנה ד"ה ר"ש וכו' והוכיח דס"ל דבעי פתיתה יעו"ש עיי"ש ברש"י בד"ה מברך וכו' דכתב דמנחת העומר טעון פתיתה יעו"ש היטיב והיא היתה מנחת סלת. (ועיין רש"י פסחים ל"ו א' ד"ה לישה וכו'. ועיין מל"מ מה שהקשה דאמאי לא נימא דאותה ממעט מנחת מאפה תנור מפתיתה יעו"ש היטיב מש"כ בזה. ומה שתירץ דריבוייא דפתיתה על כרחך לא אתי לרבות רק מנחת מאפה משום דגבי מנחת מחבת כתיב פתיתה בהדיא וגבי מרחשת אתי גז"ש דקרבנך קרבנך ובמנחת סלת לא היתה פתיתה ועל כרחך אתי לרבות מנחת מאפה משא"כ גבי יציקה י"ל דאתי שפיר לרבות מנחת סולת ומיעוטא דעליה והיא אתי למעוטי מנחת מאפה יעו"ש היטיב שקילס זה מאד. ולכאורה תמוה מאד הא במנחת סולת כתיב בהדיא יציקה יעו"ש בתורה וא"כ מאי איצטריך ריבויא לזה. וצע"ג בזה. ודע כי בתו"כ איתא ויקרא פי"ב וז"ל פתות אותה פתים מנחה לרבות כל המנחות לפתיתה יכול אף שתי הלחם ולחה"פ ת"ל אותה מה ראית לרבות כל המנחות ולהוציא שתי הלחם ולחה"פ אחר שריבה הכתוב מיעט מה אלו מיוחדת שיש מהן לאישים אף כל שיש מהן לאישים יצאו מהן שתי הלחם ולחה"פ שאין מהן לאישים עכ"ל ועיי"ש בקרבן אהרן והובא לעיל בלח"מ ובמל"מ גופיה יעו"ש היטיב וא"כ מיושב היטיב קושיית המל"מ וע"ע בתוס' יו"ט מש"כ שם בזה יעו"ש היטיב.

הלכה יא

לא בלל וכו'. כ"ז מבואר במנחות י"ח א' אבל יציקה מעכבא כדאיתא שם ומאי דאיתא שם לא יצק כשרה היינו דלא יצק כהן אלא זר כדמסקינן שם. ויש לעיין קצת אמאי לא הביא ג"כ דאין תנופה מעכב כדאיתא התם במשנה ושנוי עוד שם צ"ג ב' וביומא ה' א' ובתו"כ מצורע פ"ג פרשה ד' והנה רבינו לא העתיק זה לא כאן ולא בפ"ט לעיל. שוב ראיתי לקמן בפי"א מהל' פסולי המוקדשין ה"ז העתיק דבר זה. ודע דשם כתב רש"י במנחות דהאי דתני לא פתת היינו שלא פתת רק כדי קומץ וכו' יעו"ש היטיב ומשמע דאם לא פתת כלל פסול וכ"כ הרע"ב שם אמנם מדברי רבינו כאן משמע דלא פתת כלל ועיי"ש בתוס' יו"ט דהוא נמי השיג על רש"י ורע"ב ולענ"ד איכא למימר דלא פליגי דעל כרחך צריך לקמוץ והקומץ מעכב וא"כ מיירי דבשעת הקמיצה קמץ ע"כ וא"כ זה כוונת

רש"י ורע"ב שכתבו דפתת כדי קמיצה ולא שפתת קודם הקמיצה מיירי אלא כוונתם אקמיצה גופיה ופשוט לדעתי.

הלכה יב

או של וכו'. עיין סוטה י"ד ב' ובתוספתא פ"ק דמנחות יעו"ש היטיב ועיין לעיל פ"א מהל' בית הבחירה הי"ח יעו"ש.

נותנה בכלי שרת וכו'. עיין לעיל ה"ה בד"ה נותנה בכלי שרת מש"כ שם.

הנאפות אופה וכו'. משמע מזה דמנחת סלת אינה נאפית כלל ועיין מל"מ לעיל הלכה י' שהביא ראיה מכאן יעו"ש.

והכהן מוליכה וכו'. שם ושם. ועיין תוס' מנחות ט' א' ד"ה מקמיצה וכו' וכ"כ הרמב"ן בחומש ויקרא ב' א' ב' יעו"ש היטיב ועיין קרבן אהרן ויקרא פ"י סוף פרשה ח' יעו"ש.

דרומית מערבית וכו'. עיין לעיל פי"ב ה"ו.

ומסלק את וכו'. עיין בסוטה שם הטעם ועיין במנחות ו' א' ועיין תו"כ ויקרא פ"י פרשה ט'.

ממקום שנתרבה וכו'. שם בסוטה ובתוספתא שם ומבואר בתוספתא בפ"ה דאם שינה פסול.

הקומץ לכלי שרת וכו'. שם ושם ועי' זבחים י"א א' כ"ה א' ומנחות י' ב' י"ג ב' ועיין לח"מ מש"כ בזה (ויש שם ט"ס וצ"ל בפ"ק דמנחות ז' ב' יעו"ש).

אינו קדוש וחוזר וכו'. שם במנחות ז' ב' ואף רבא הדר ביה ועי' לעיל פי"ב הי"ג. ועי' מל"מ מש"כ בזה שדעתו דאין מועיל עוד לחזור ולקדשו יעו"ש ואי"ה במקו"א יבואר מזה.

לבונתה ונותנה וכו'. עיי"ש בסוטה ובתו"כ ויקרא פ"י ופרשת צו פ"ב וכן מבואר בכמה מקומות בש"ס דגם הלבונה היה נקטר עי' ספ"ק דמנחות וריש פ"ב דשם ובזבחים ק"י א' יעו"ש.

המזבח ומולחו וכו'. עי' לעיל פ"ה מהל' איסורי מזבח הי"ג ועי' סנהדרין פ"ב ב' תוס' ד"ה המולח וכו' ומנחות י"ח א' ד"ה לא מלח וכו'.

ע"ג האישים וכו'. משמע דמקטיר הקומץ והלבונה ביחד ועיין מנחות י"ג ב' דמבואר שם דרשאי להקטיר איזה שירצה קודם ועי' בתוס' זבחים מ"ג א' ד"ה והלבונה וכו' ומתוך כך יש לעיין על מש"כ רש"י מנחות י"ג ב' דלאחר הקטרת הקומץ היה מלקט הלבונה מהסלת ומקטירו יעו"ש וע"ע בתוס' שם י"ד א' ד"ה והלבונה וכו' יעו"ש והיה נ"ל כי ט"ס הוא ברש"י וצ"ל דלאחר קמיצת הקומץ וכו' שוב ראיתי במל"מ שהתעורר בזה יעו"ש.

אינו קומץ וכו'. מנחות ע"ב ב' ע"ה ב'.
על כולה וכו'. לעיל בפ"ה מהל' איסורי מזבח הי"ג יעו"ש.

הלכה יג

פושט אצבעותיו וכו'. עיין מנחות י"א א' ועיין מרן מש"כ בזה ובלח"מ יעו"ש היטיב ועיין בקרבן אהרן בתו"כ ויקרא פ"י יעו"ש היטיב.
לא יקטיר וכו'. שם במנחות וביומא מ"ז ב' בעיא דלא אפשיטא. ועיין מרן ז"ל שתמה אמאי השמיט בעיא דממטה למעלה יעו"ש והנה ביומא שם היא נאמרה באמצע בין בעיא דראשי אצבעותיו ובין בעיא דמן הצדדים אמנם במנחות שם נאמרה לאחר השתי בעיות יעו"ש ואולי לפני רבינו לא היתה בש"ס כלל. ויש לעיין בזה.
ה"ז פסול. מנחות ו' א' ועיין תו"כ ויקרא פ"י יעו"ש.

הלכה יד

פחות משני וכו'. עיין מנחות כ"ו ב' ושם נ"ח ב' ועיין זבחים ק"ט ב' ועיין במש"כ בפ"ה מהל' איסורי מזבח יעו"ש היטיב.
מעכב את וכו'. כ"ז מבואר במנחות כ"ז א' יעו"ש היטיב.

פרק יד

הלכה א

עולה ושלמים וכו'. עיין לעיל פ"א ה"ו.
מחמשת מיני וכו'. עיין לעיל פי"ב ה"ה.
ממנחת נסכים וכו'. זבחים פ"ד א' מנחות ק"ד ב' ק"ו א' ועיי"ש ק"ז א' דמשמע כן מסוגיית הש"ס. והבן.
כמו שביארנו. בפ"ב ה"ד.
יין בפ"ע וכו'. מנחות ק"ד ב' וזהו אליבא דכו"ע ועיי"ש ע"א ועיין זבחים צ"א ב' ובתוספתא מנחות פי"ב ועיין תו"כ ויקרא פ"ט פרשה ח' ועיין ספרי פרשת שלח לך פיסקא ק"ז.
לבונה בפ"ע וכו'. עיין מנחות ק"ו ב' ושם בתו"כ.
שמן בפ"ע וכו'. עיין זבחים צ"א א' ב' ומנחות ק"ד ב' ותו"כ שם ועיין מרן ולח"מ מש"כ בזה יעו"ש היטיב ועוד י"ל מהא דאיתא שם ק"ז א' יעו"ש והבן.

מפני שהן וכו'. עיין תו"כ שם ובמנחות כ' ב' ק"ו ב' ועיין בתענית כ"ח א' ובחי' שם ועיין בירושלמי פסחים רפ"ד ובשקלים וביומא ועוד בדוכתי טובי ועיין לעיל פ"ו מהל' כלי המקדש ובמל"מ שם ושם בפ"ח הט"ז יעו"ש.

הלכה ב

אפילו פרידה וכו'. עיין לעיל פ"ג ה"א יעו"ש.

המנחה אינה וכו'. עיין בכל המקומות שציינתי שם ס"ק א'.

הלכה ג

הרי אלו וכו'. זבחים ה' ב'. ועיין לח"מ מש"כ בזה והעלה דהא דמיכפרי מקופיא מיחשבי כשותפים לענין תמורה אבל כיון דמקיבעא לא מיכפרי לכן המנחה קריבה יעו"ש היטיב ונ"ל פשוט שדעת רש"י ג"כ כך. ועיין צאן קדשים בזבחים ה' ב' על תוס' ד"ה ולא קניא וכו' שתירץ בענין אחר דלעולם קני להו ובמנחה שאני דלא ממעטינן רק שלא יתנדבו שתים אבל כל שאחד התנדב שפיר דמי יעו"ש היטיב.

הלכה ד

הרי עלי וכו'. ר"ה ו' א' מגילה ח' א' חולין קל"ט א' קינין פ"א מ"א ועיין ערכין כ' ב'.

בהמה זו וכו'. עיין לקמן ס"ק ט"ז.

הלכה ה

שהנודר אם וכו'. עיין מגילה ח' א' ובכל המקומות שציינתי בס"ק י"ב.

עד שיקריב וכו'. הא כל זמן שלא הקריב ה"ז חייב באחריותו ועיין זבחים ב' ב' ועיין במעילה י"ט א' לר"ש דס"ל כיון שבא לעזרה ה"ז נפטר מאחריותו יעו"ש היטיב אבל ר' יהודה ס"ל עד שיזרוק הדם יעו"ש היטיב ובספרי פרשת ראה פיסקא ע"ז איתא וז"ל תשא ובאת שחייב לטפול בהבאתו עד שיביאם לבית הבחירה ר' יהודה אומר עד שיביאם עד באר הגולה חייב באחריותם מבאר הגולה ואילך אין חייב באחריותם עכ"ל ולכאורה יקשה מר"י על ר"י וע"ע בתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פי"ט פרשה י"א יעו"ש ועי' בתוס' חולין כ"ב ב' בד"ה והביא וכו' יעו"ש היטיב וע"ע בש"ך חו"מ סי' קכ"ח ס"ק ג' שדעתו כן ועיי"ש בתומים ובקצה"ח שהתומים הקשה עליו דהא אם נפסל חייב באחריותו ולפי דברי התוס' הנ"ל אתי שפיר. ועיין במל"מ כאן שתמה על התוס' והתימה שנעלם מהם לכאורה דברי הספרי הנ"ל וע"ע ברש"י חולין קל"ט א' ד"ה דמיחסר הקרבה וכו' יעו"ש היטיב.

והנה לדעתי העניה יש לחלק דאם נדר עולה או שלמים כיון דהביא קרבנו לכהן נפטר בזה מידי חובת נדרו אף דהקרבן לא הורצה ולא עשה פעולתו הראויה לו לעשות מ"מ

מידי נדרו נפטר ואין מחוייב להביא ולקיים נדרו כי בזה שהביא לעזרה נפטר והוי כאילו לא נדר כלל שהפעולה שהקרבן עושה לא נעשה על ידו ומ"מ פטור מלהביא והיינו דווקא בנדר אבל בחטאת ואשם כל שלא נעשית פעולתו מחוייב על פי דין להביא אחר והנה שם במעילה מדברים שחייב על פי דין להביא כמו חטאות ואשמות וקיני זבים וזבות ויולדות הלכה כר"י דאינו נפטר כי אם משיזרק הדם בהכשר וכר"י דהלכה כוותיה לגבי דר"ש אמנם בספרי שם דמיירי בדבר הנדור א"כ תיכף כשהביא לעזרה יצא ידי נדרו ועכשו אתי שפיר דברי התוס' דחולין והא דאם נשחט שלא לשמן דלא עלו לבעלים היינו דלא נעשית הפעולה שהיה רוצה שתעשה והוי כאילו לא הקריב ואם רוצה שתיעשה הפעולה יביא קרבן אחר ודו"ק היטיב כי לדעתי נכון הוא. וי"ל דמש"כ רבינו עד שיקריב כמו שנדר היינו נמי שיקריב לעזרה כמו שפירש"י בחולין שם קל"ט א' ודו"ק היטיב כי לדעתי נכון זה בסברא בעזר ה'.

ובזה יבואר שפיר מאי דכתב רש"י בב"ק ה' א' מפגל היינו ששחט חטאת לשם שלמים יעו"ש דבדבר הנדור אה"נ דפטור מלהביא קרבן אחר. ולפ"ז דברי הש"ך תמוהים שם וכבר דברתי שם בשילהי חי' ב"ק מזה (וארשום כאן בקצרה מש"כ שם לפרש דמאי דאיתא בירושלמי בשלא נכנס לידיו וכא בשלא נכנס בידיו כלום. דר"ל וכי מיירי התם שלא נכנס לידיו של כהן הא איכא למימר דמיירי בשבא ליד כהן ולכן פטור בעה"ב אבל כאן בפורע לבע"ח הרי לא נכנס לידו כלום מהחייב ולכן ההנהו שפיר וחייב יעו"ש ובאמת לא ידעתי הא בירושלמי פסחים פ"ח ה"ג איתא נמי זה הלשון והתם פירושו דלכן לא הוי אתנן משום שלא נתן לה כלום אף דפוטרה מחוב שלה מ"מ לא הוי כשלה יעו"ש היטיב וה"נ דכוותיה דכל שלא הגיע לידו לא מיקרי זה הנאה וכן פסק הרשב"א בחי' לנדרים (ל"ג ב') ורמזו התומים שם וכן פי' המאירי בס' בית הבחירה שלו יעו"ש היטיב וכן פי' הפני משה. ואעתיק לפניך לשון הירושלמי בפי"ג דכתובות ה"ב (והוא הוא הירושלמי דהובא ג"כ בנדרים שהביאו הש"ך רק לפי שבכתובות הוא בשלימות יותר לכן העתקתיה) וז"ל עד כדון בבע"ח שאינו דוחק ואפילו בבע"ח שהוא דוחק שמעינן מן הדא ושוקל את שקלו ולא שקל אין ממשכנין אותו הדא אמרה ואפילו בבע"ח שהוא דוחק תדע לך שהוא כן דתנינן ומקריב עליה קיני זבין וקיני זבות קיני יולדות חטאות ואשמות לא בשלא נתן לתוך ידו כלום וכא בשלא נכנס לתוך ידיו כלום עכ"ל וכתב הפני משה שהאי תדע לך וכו' הוא עוד ראיה יעו"ש ולפי"ז הלשון דחוק מאד. לכן נ"ל לפרש דמתחלה מייתי ראיה מהא דשוקל את שקלו אבל ידע דיש לפרוך ע"ז דילמא מיירי באבוד וגבוי לכן מייתי ראיה דע"כ סיפא מגלה ארישא דלא מיירי באבוד וגבוי

דהא מקריב עליה קיני וכו' והתם חייב באחריותו ואע"ג דגם מקינים אין ראיה די"ל כמש"כ הקצה"ח דעל המספק היה מוטל לספק הפסולות והאובדות לכן עיקר ראייתו מהא דמקריב עליה חטאות ואשמות וכו' והתם על כרחך חייב באחריותו ומ"מ מקריב עליה ודו"ק היטיב).

הלכה ו

חייב לשלם וכו'. כ"ה בערכין כ' ב' אבל באומר שור זה עלי עולה ומת פטור יעו"ש היטיב.

אינו חייב וכו'. מנחות ק"ט א'.

הלכה ז

כבר בארנו וכו'. עיין לעיל פ"ט מהל' ביאת מקדש הי"ד יעו"ש.

שאקריבנה במקדש וכו'. לא ידעתי למה כתב שאקריבנה במקדש הא כן הדין נמי באומר סתם הרי עלי עולה כמו שמבואר במנחות ק"ט א' וצ"ע.

וענוש כרת וכו'. כרב המנונא דס"ל הכי ודלא כרבא משום דר' יוחנן ס"ל ג"כ כרב המנונא ותניא כוותיה ג"כ יעו"ש היטיב.

שנדר לצער וכו'. בזה הכל מודים דאל"כ נזיר כל כמה דלא מייתי קרבנותיו לא מתכשר יעו"ש היטיב.

הלכה ח

ואינן באין וכו'. עיין זבחים ב' א' ושם ה' א' י' א' וחולין מ"א ב' ועיין יומא ל"ו ב'. והוא כמה פעמים בש"ס עצמו לספר ועיין תו"כ ויקרא דבורא דחטאת פי"ט ופרשת צו פי"ח.

לא אמר וכו'. ואפילו שהיה חייב לא אמר כלום כמבואר בחולין מ"א ב' ובנדרים ו' א' ועיין רש"י בנדרים שם שפי' דאם אמר הרי זה עלי חטאת אע"ג דלא היה מחוייב הואיל ואמר עלי דבריו קיימין יעו"ש ואין כן דעת רבינו וצ"ע על רש"י דהוא בעצמו כתב שם בנדרים ד' א' בד"ה והא חטאת חלב וכו' וז"ל דאי אמר הרי עלי חטאת לא אמר כלום עכ"ל וכ"כ שם התוס' ומאי דאיתא שם י"ג א' מרבה אני חטאת ואשם שהוא מתפיס בנדר כתב שם רש"י דהיינו שאומר ה"ז לחטאתי ולאשמי יעו"ש ועיי"ש בר"ן וברא"ש ובתוס' דשם הכוונה דצריך להקדישו בפי' יעו"ש היטיב אבל דברי רש"י דכאן צ"ע. שוב ראיתי במפרש לתוספתא פ"ג דתמורה שהרגיש בזה בשם ס' תוספת בכורים יעו"ש שוב ראיתי בס' שער המלך שיישב זה יעו"ש.

ה"ז לחטאתי וכו'. וכן הוא בתוספתא שם ועיין ביו"ד סי' ה' ובאחרונים שם וזה דלא כט"ז שם ועיי"ש בש"ך שהביא בשם הב"ח דבאומר ה"ז חטאתי בלא למ"ד לא אמר כלום

יעו"ש וזה שלא כמש"כ המל"מ בשם הב"ח להיפך וע"ש שם באחרונים. ואין כאן מקומו לדבר מזה בארוכה.

הלכה ט

מביא הנודר וכו'. ומיירי שגם הנודר היה עני אבל אם היה עשיר אע"פ שהמצורע או היולדת היו עניים מחוייב הנודר להביא קרבן עשיר כמבואר בערכין י"ז א' ועיין בתו"כ מצורע פ"ג פרשה ד' יעו"ש היטיב.

הלכה י

שהרי רצה וכו'. וכשמואל בערכין כ"א ב' והטעם עיי"ש בתוס' ד"ה מאי בשעת וכו' אבל אם היה בהיפך שרצה בשעת כפרה ולא בשעת הפרשה אינו כלום יעו"ש היטיב.

הלכה יא

נזיר וקרבן וכו'. עיין נדרים ט' א' ושם איתא אמר שמואל באומר כנדרי רשעים הריני עלי והימנו. הריני בנזירות עלי בקרבן. הימנו בשבועה. יעו"ש היטיב ופירש"י דמיירי בהיה מונח ככר לפניו ואמר עליו כנדרי רשעים הריני עלי והימנו ואכלו חייב בקרבן ובנזירות ובשבועה וכגון שהיה נזיר עובר לפניו יעו"ש היטיב (וכן משמע מפי' המאירי בס' בית הבחירה יעו"ש) אמנם הר"ן פי' שם דמילי מילי קתני וה"ק אם היה נזיר עובר לפניו ואמר כנדרי רשעים הריני הרי נדר בנזיר ואם היתה בהמה מונחת לפניו ואמר כנדרי רשעים עלי ה"ז נדר בקרבן ואם היה ככר מונח לפניו ואמר כנדרי רשעים הימנו שלא אוכל ה"ז שבועה יעו"ש היטיב וכן פי' הרא"ש שם וכן פי' הנמוקי והריטב"א שם יעו"ש (וכן הוא פי' הרשב"א בחי' לנדרים) והנה רבינו בפ"א מהל' נדרים הכ"ה כתב וז"ל האומר לחבירו הרי עלי כנדרי רשעים אם אוכל לך שמנדריהם נזיר וקרבן ושבועה ואכל חייב בכולן עכ"ל ושם בהכ"ו כתב וז"ל אמר כנדרי רשעים הריני והיה נזיר עובר לפניו חייב בנזירות. כנדרי רשעים עלי חייב קרבן. כנדרי רשעים שלא אוכל הימנו חייב בשבועה עכ"ל ועיי"ש במרן שכתב (אחר שהביא דברי הר"ן) וז"ל והשתא מש"כ רבינו אמר כנדרי רשעים הריני והיה נזיר עובר לפניו וכו' עד חייב בשבועה מבואר בגמרא שכתב בסמוך ומש"כ כנדרי רשעים עלי חייב בקרבן היה ראוי להעמידה כשהבהמה עומדת לפניו דומיא דנזיר וכמו שהעמידה הר"ן ודברי רבינו סתומים ומש"כ כנדרי רשעים אם אוכל לך שמנדריהם נזיר וקרבן ושבועה וכן מש"כ כנדבת כשרים שמנדבותם נזיר וקרבן כלומר שפי' כן וזה הצעה למה שיכתוב אח"כ עכ"ל והנה לכאורה גם דברי מרן צריך ביאור ואולי כוונתו שמה שכתוב בהכ"ה הוא הצעה למה שיפרש אח"כ בהכ"ו וזה דוחק וע"ע שם בלח"מ מש"כ מזה וגם הוא דחוק ודברי מרן דכאן נוטים לדברי

הלח"מ אבל העיקר נ"ל כי בירושלמי דנדרים איתא פלוגתא דשמואל וזעירי דשמואל ס"ל דאו או קתני וזעירי ס"ל דכולה חדא יעו"ש (והובא ג"כ בחי' הרשב"א) וא"כ בש"ס דידן נקט שמואל לטעמיה דאו או קתני וזעירי י"ל דלא פליגי עליה בדינא יעו"ש היטיב. שוב ראיתי במראה הפנים שם בירושלמי שהרגיש בזה וכתב כמש"כ וע"ע בס' בית דוד על משניות מש"כ בזה יעו"ש היטיב וגם דבריו נראים קצת יעו"ש היטיב וע"ע בטור ושו"ע יו"ד סי' ר"ו סעיף ד' יעו"ש.

לא נתחייב וכו'. עיי"ש בר"ן מבואר הדבר היטיב.

בנזיר ובקרבן וכו'. אבל לא בשבועה עיי"ש ברש"י ור"ן ורא"ש יעו"ש היטיב.

בקרבן. עיי"ש נדרים י' א' יעו"ש היטיב.

הלכה יב

פיו ולבו וכו'. עיין פסחים ס"ג א' ועיין פ"ג דתרומות ועיין נזיר כ"ו א' יעו"ש וכמש"כ מרן יעו"ש.

בעולה ואמר וכו'. מרן לא הערה מקור דין זה ועיין שבועות כ"ו ב' דאם נתכוין לומר פת חטים ואמר פת סתם דבריו קיימים דפי' לא סתר את מה שבלבו יעו"ש היטיב ולכאורה נראה דמיירי הכא בחרמי גבוה דאילו חרמי כהנים א"כ אינם הקדש אבל י"ל דגם חרמי כהנים כל זמן שהם ביד בעלים הקדש הם כדאיתא בבכורות ל"ב א' ועיין תוס' ר"ה ה' ב' ד"ה ערכין וכו' יעו"ש.

אינו צריך וכו'. עיין שבועות כ"ו ב' והא דלעיל מיירי בשהיה פיו סותר כוונתו וקמ"ל דאם מה שהוציא בשפתיו לא היה סותר ממש את מה שבלבו כגון שאמר קרבן ובלבו היה עולה או שאמר הקדש ובלבו היה חרם ג"כ מהני דזה מיקרי אין פיו סותר את לבו וכ"ש אם לא הוציא בשפתיו כלל וגמר בלבו לבד וודאי דמהני. ופשוט.

כל נדיב וכו'. בשבועות שם איתא וז"ל גמר בלבו מנין ת"ל כל נדיב לב שאני התם דכתיב כל נדיב לב וניגמר מינה משום דהוי תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד יעו"ש ולכאורה משמע קצת מרש"י ז"ל דהאי כל נדיב לב דמייתי הש"ס הוא קרא דוכל נדיב לב עולות דמיירי בקדשים וקאמר כיון דכתיב נמי אצל תרומת מלאכת המשכן כל נדיב לב א"כ הו"ל תרי קראי דגמר בלבו א"צ להוציא בשפתיו א"נ י"ל דהאי כל נדיב לב דמייתי הש"ס כוונתו על הנך תרי קראי על הך קרא דמיירי בקרבנות והך קרא דמיירי בתרומת מלאכת המשכן והנך תרי קראי כלילנהו הש"ס במאי דקאמר ת"ל כל נדיב לב וכוונתו אהנך תרי קראי והנה רש"י ז"ל כתב קרא דתרומת מלאכת המשכן היינו פסוק כל נדיב לב הביאו וגו' והוא בשמות ל"ה כ"ב וכ"ה ברש"י חגיגה י' א' (ומתוס' שבועות ד"ה שאני

וכו' משמע דגרסי בחגיגה פסוק וכל נדיב לב וגו' ומשמע דהוא קרא וכל נדיב לב עולות וגו' דגבי קרבנות) והנה רבינו מייתי הכא פסוק כל נדיב לב יביאה והוא שם בשמות פסוק ה' ושם כתיב כל נדיב לבו יביאה יעו"ש ועל כרחך ט"ס הוא ברבינו וכצ"ל כל נדיב לב הביאו או כל נדיב לבו יביאה והנה מרבינו שהביא כאן האי קרא דמיירי בתרומת מלאכת המשכן משמע דס"ל דהש"ס לא מיירי כלל מפסוק דוכל נדיב לב עולות דהוא פסוק בד"ה רק הש"ס כוונתו אקרא דמיירי בתרומת מלאכת המשכן דלכן מייתי הש"ס קרא דכל נדיב לב ולא וכל נדיב לב ואף דהפסוק דכל נדיב לב מיירי בתרומת נדבת המשכן מ"מ ה"ה גבי קרבנות וזה שסיים רבינו וכן כל כיוצא בזה מנדרי קדשים ונדבותן ור"ל דזה לא גרע מתרומת מלאכת המשכן והא דקאמר הש"ס דהוו תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כ"א היינו תרומת דגן ממש וכמש"כ התוס' שם ובגיטין ל"א א' ד"ה ובמחשבה וכו' יעו"ש.

הלכה יג

ברגל שפגע וכו'. כ"ה בר"ה מ' ו' א' ועיין בתמורה י"ח ב' וז"ל ולרבא דאמר קדשים כיון שעבר עליהם רגל אחד כל יום ויום עובר עליהם בבל תאחר עכ"ל וודאי דט"ס הוא לענ"ד כיון דבר"ה במקומו מבואר דאינו כן וכן מבואר שם ברש"י ד"ה בכל יום ויום עובר בעשה וכו' יעו"ש (שוב ראיתי בש"ס החדשים דפוס זיטאמיר העיר שם על הגליון מזה) ויש לעיין על רבינו למה לא כתב כאן דבכל יום ויום עובר עליהן בעשה וכמש"כ לקמן בהלכה ט"ו לענין בל תאחר ואולי שלא היה כן בגי' בתמורה רק שהיה גורס ולרבא דאמר קדשים כיון שעבר עליהם רגל אחד עובר בעשה וכ"ה בר"ה שם. וע"ע ספרי ראה פיסקא ס"ג (ועיין בביצה י"ט ב' רש"י בד"ה כי פליגי וכו' דמבואר שם דאף לכתחלה א"צ להביא וצ"ע ועי' בטורי אבן באבני שהם סוף ר"ה ובתשובות חכם צבי ח"צ סי' י"ב יעו"ש היטיב). וכתב המל"מ וז"ל לא מצאתי מקום דין זה שיהיה באלו עשה ופשטיה דקרא לא מיירי אלא במידי דהקרבה ומאי דכתיב ותרומת ידכם היינו בכורים וכמו שפירש"י עכ"ל והנה בספרי שם משמע כן יעו"ש היטיב אולם הרמב"ן שם בפירושו על התורה כתב שם דעל דרך הפשט הזכיר שיביא שם המעשר והתרומה שיתן אותם לכהנים וללוים משרתי המקדש וישמחו גם הם עמהם ועם בתיהם כענין שנאמר הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי וכו' וכן יסדו בבית שני בתרומה ובתרומת המעשר שיביאום למקדש יעו"ש היטיב ועיין בתוס' ר"ה ד' א' ד"ה הצדקות וכו' וע"ע שם בחי' רשב"א ובחי' ריטב"א יעו"ש היטיב שכתבו כולם כדברי רבינו ותוס' דברגל אחד מיהת עובר בעשה יעו"ש היטיב.

והנה כאן סתם רבינו ודימה מתנות עניים לקרבנות בכל מילי לענין עשה ולענין לעבור בבל תאחר ועיין לעיל פ"ח מהל' מתנות עניים ה"א שכתב לענין צדקה דחייב ליתנה מיד ואם עבר ה"ז עבר בבל תאחר יעו"ש ולכאורה הייתי אומר דהכא מיירי בדלא קיימי עניים ולכן עד שלש רגלים לא מחוייב לאהדורי עלייהו משא"כ לאחר שלש רגלים כמש"כ התוס' שם בד"ה צדקות וכו' וס"ל להתוס' דלקט שכחה ופאה דמי לצדקה וכמש"כ התוס' שם ע"ב ד"ה לקט וכו' יעו"ש אבל יותר נראה לומר דרבינו מחלק בין צדקה דאי קיימי עניים תיכף עובר עלייהו בבל תאחר ובין לקט שכחה ופאה אף דקיימי עניים מ"מ אין עובר עלייהו בבל תאחר רק דינם כשאר קרבנות וכמש"כ הריטב"א בטעמא דמילתא דיש חילוק בין צדקה דעל פי דבורו נתחייב בה ובין מתנות עניים דממילא נתחייב בזה יעו"ש היטיב. כתב עוד המל"מ וז"ל דע דעובר נמי משום לא יחל דברו עי' לעיל פ"א מהל' ערכין עכ"ל ולענ"ד הך לא יחל אינו עובר כי אם כשעובר ואינו מקיימו כלל ומזה לא מיירי רבינו כאן רק שם בערכין כ' דלא נפיק מכלל נדרים ואם עבר ולא שילם ה"ז עובר בבל יחל. ולענ"ד זה פשוט. (ועיין לאוין סי' קנ"ז מבואר כדעת המל"מ ועי' עשין סי' צ"ה ברמב"ן ובמגילת אסתר יעו"ש היטיב).

כתב עוד המל"מ וז"ל ומש"כ והחרמים פירש"י חרמי גבוה אך התוס' כתבו בין חרמי גבוה בין חרמי כהנים עכ"ל. ועיין תוס' ד' א' ד"ה והחרמין וכו' וע"ע שם ה' ב' ברש"י ותוס' דאזלי לשיטתייהו. והנה הריטב"א כתב בחי' וז"ל לה' אלהיך אלו הדמים והחרמין והערכין ומדקא מרבי להו הכא משמע דס"ל סתם חרמים לגבוה א"נ בשפי' כן שיהיו לגבוה עכ"ל והיינו כרש"י. והנה התוס' מייתו ראיה למילתייהו מבכורות ל"ב א' וערכין כ"ט א' יעו"ש. והנה לפי מש"כ התוס' בתמורה ל"ב ב' דחרמי כהנים לא שייך רק באומר זה החפץ הוי חרם לכהנים אבל באומר הרי עלי להביא חרמי כהנים אינו כלום יעו"ש והובא במל"מ פ"ו מהל' ערכין וחרמין ה"ד יעו"ש והנה לפי מאי דמסיק הש"ס בר"ה ו' א' חד דאפריש ולא אקריב וחד דאמר ולא אפריש יעו"ש וכמו דהובא לקמן בהלכה ט"ז יעו"ש א"כ הוכרח לפרש רש"י ז"ל דמיירי הכא בחרמי גבוה דחרמי כהנים לא שייך בהו אמר ולא אפריש. אמנם התוס' לשיטתייהו דפי' שם בד"ה והמעשרות וכו' דמעשרות נמי לא משכחת רק בחד גוונא באפריש ולא אקריב יעו"ש. אבל רש"י מיאן בזה וס"ל כאינך תירוצי דתוס' יעו"ש היטיב וכן מוכח מהריטב"א שם שכתב וז"ל וא"ת דהא מעשרות בשנה שלישית תלינהו רחמנא בהדיא כדכתיב כי תכלה וכו' מכלל דעד ההוא שעתא לא מחייב וי"ל דההיא היכא דמטיא שנת שלישית מקמי רגלים כגון שלא היה ממורח ברגלים ועבר בין הרגלים בלא שלישית או שלישית בלי רגלים ופעמים שעובר בשתיהן

עכ"ל והנה נמצא שלא כתב לתירוץ הזה דמיירי הכא בהפריש ולא הקריב וק"ל עוד י"ל דאף לדברי חכמים דס"ל בערכין כ"ח ב' דסתם חרמין לכהנים מ"מ דרשי הך קרא דכל חרם קדש קדשים לה' קאי על חרמי גבוה דאילו חרמי כהנים אינו חל אקדשים כמש"כ התוס' בתמורה ל"ב א' ד"ה כל חרם וכו' יעו"ש היטיב לר"ה שם ועולא דס"ל דחל חרמי כהנים אקדשים היינו מדרבנן וכמש"כ שם רש"י ע"ב יעו"ש היטיב. אך יש לעיין דהא מ"מ לענין מעילה איתרבי חרמי כהנים כמו דאיתא שם בתמורה ושם בערכין ובבכורות א"כ חזינן דהאי לה' קאי נמי אחרמי כהנים וצ"ע לשיטת רש"י לפ"ז לכן נ"ל העיקר כמש"כ מתחלה דבאמת לדינא מודה רש"י רק כיון דלא אפשר להיות באמר ולא אפריש. וצ"ע בזה. ושוב ראיתי בטורי אבן בר"ה שם שהאריך בזה. ודע דמש"כ שם בשם רבינו דס"ל סתם חרמים לבדק הבית יעו"ש היטיב תמוה דאמאי לא הביא דברי רבינו עצמו שכתב בפ"ו מהל' ערכין וחרמין ה"א דסתם חרמין לכהנים יעו"ש היטיב וזה שלא כדברי הטורי אבן. ותמוה איך נעלם ממנו זה. גם מש"כ דהך ברייתא דבכורות אתי כמ"ד דסתם חרמים לכהנים ולית הלכתא כוותיה יעו"ש צ"ע איך יביא רבא ראיה מברייתא דלית הלכתא כוותה יעו"ש היטיב וצ"ע בזה ולא רציתי להאריך עוד בזה.

שלש רגלים וכו'. משמע דכל שעברו עליו שלשה רגלים אף שלא כסדרן מ"מ עבר בבל תאחר ועי' במרן מש"כ בזה ובריטב"א מפורש דהלכה כר"ש וכ"מ ברי"ף וברא"ש סי' א' עיי"ש בקיצור פסקי הרא"ש ובס' המצות לרבינו לאוין סי' קנ"ה כ' דבעינן שלשה רגלים כסדרן יעו"ש והיינו כר"ש.

קרבנותיו שנדר וכו'. כן מבואר שם בר"ה ה' ב' ו' א' ובספרי תצא פיסקא רס"ד רס"ה וצ"ע על רש"י שכתב בנדרים ט' ב' ד"ה דילמא אתי וכו' דבנדבה ליכא בל תאחר משום דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתא יעו"ש וכן משמע שם מלשון הרא"ש יעו"ש היטיב אבל הר"ן כתב שם שפיר דחיישינן דאתי לידי בל תאחר ולכן נ"ל דגם רש"י והרא"ש מודו דבל תאחר ישנו ג"כ בנדבה ורק דכוונתם דלא חיישינן שיבא לידי כך דבשלמא בנדר דאמר ולא אפריש שפיר חיישינן דאתי לאחורי לאפרושי כי היכי דלא ליתסר בגיזה ועבודה אבל בנדבה כל זמן שלא הפרישו לא נתחייב בה וכי אפרשיה ואמר הרי זו כבר חל קדושה עליו ואסור בגיזה ועבודה לכן לא אתי לשהויה כיון דלא מתהני ולא מידי דבלא"ה אסור בגיזה ועבודה מעידן דאפרשיה כנ"ל ברור ונכון. עוד י"ל על פי מש"כ בשיירי קרבן בירושלמי פ"ק דר"ה ה"א ד"ה אם באומר וכו' דבנדר שאומר הרי עלי ה"ז עובר בבל תאחר מיד והא דבעי שלשה רגלים היינו דווקא באומר הרי עלי

שלא אתחיב באחריותה יעו"ש היטיב א"כ שפיר י"ל דנפק"מ בין נדר ונדבה למיעבר בבל תאחר מיד והבן.

רגלי השנה וכו'. עיין מל"מ מה שהביא בשם תוס' דבעינן כל הרגל ואם הקדיש באמצע הרגל אינו עובר עד שיעברו עליו שלשה רגלים אחרים וסוף רגל אחד מצטרף עם תחלת רגל שלישית ועובר יעו"ש היטיב אבל לענין לעבור עליו בעשה ברגל אחד נ"ל דגם מקצת הרגל סגי ומנא אמינא לה מהא דאיתא בספרי ראה פיסקא ס"ג ושם בפינחס פיסקא קנ"ב דקרבנות שמקדיש ברגל יביא ברגל ועי' בירושלמי ר"ה פ"א ה"א יעו"ש היטיב.

ואין לוקין וכו'. כן מבואר בתוספתא פ"ד דמכות יעו"ש ועי' תוס' ר"ה ד' א' ד"ה והמעשרות וכו' שתירצו דנפק"מ לעבור בשני לאוין יעו"ש וא"כ כיון שאין לוקין על לאו זה א"כ אין שייך לעבור עליו בשני לאוין עיין תוס' ב"מ ס"א א' ד"ה לעבור וכו' יעו"ש היטיב וצ"ע.

הלכה יד

ועברו עליו וכו'. ר"ה ה' ב' ועיי"ש ירושלמי פ"ק ה"א יעו"ש היטיב.

עובר בבל תאחר וכו'. עי' ר"ה ו' ב' וכר"ז יעו"ש היטיב. ובמרן נפל ט"ס וכמש"כ הלח"מ ועי' מש"כ הלח"מ בזה ואני מוסיף על דבריו דהכי משמע בקדושין ל"ה א' דקאמר שם דהוי מצה שמחה והקהל שלשה כתובים הבאים כאחד יעו"ש ומבואר מזה דאשה מחוייבת בשמחה כפשוטה ודלא כאביי ועיי"ש בתוס' יעו"ש היטיב ובמ"א אי"ה יבואר עוד מזה. ולענ"ד נראה דדווקא בקרבנות ובדבר התלוי במקדש נחלקו בו אבל בד"א כגון בצדקה דעבר עלה לאלתר כדאיתא שם אה"נ דלכו"ע אשה עברה וכן בלקט שכחה ופאה ועיין ספרי מטות פיסקא קנ"ג יעו"ש ושוב מצאתי כדברי בשאגת אריה סי' ס"ו יעו"ש היטיב וכן משמע מרש"י שם יעו"ש היטיב והבן וע"ע בס' נר תמיד על כריתות כ"ו יעו"ש היטיב. (ועיין רמב"ן סי' צ"ה עשין שם משמע דלא כדברינו.

אינו עובר וכו'. שם בר"ה מדתני ר' חייא מעמך פרט ליורש יעו"ש היטיב.

הלכה טו

לא נפסלו וכו'. עיין ר"ה ה' ב' וזבחים כ"ט א' תמורה כ"א ב' ועיין ספרי תצא פיסקא רס"ד ועיין ירושלמי שם.

הוא עובר וכו'. עיין ר"ה ו' ב' ובירושלמי שם ב' א' לא משמע כן רק דעובר על כל רגל ורגל יעו"ש.

ברגל שפגע וכו'. עיין תוס' ר"ה ו' א' ד"ה יקריב וכו' שמבואר התם הא דאזהרה לבי"ד היינו לאחר שעבר עליו שלשה רגלים ועבר בבל תאחר אבל כל זמן שלא עבר על בל

תאחר חייבי שלמים ועולות ממשכנין אותם אם רואין שמוציאין מעות ויש לחוש שלא ישאר בידו וחייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין יעו"ש היטיב ועיי"ש בריטב"א שכתב ליישב קושיית התוס' דבאמת מן הדין ממשכנין בכל דבר כדאמרן כאן ומאי דאמר חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין היינו דבי"ד א"צ למשכנן כי מסתמא יביאו מעצמן אבל אי פשעו ולא הביאו בי"ד ממשכנין אותן יעו"ש ולפ"ז י"ל שפיר דגם ברגל הראשון ממשכנין אותן וכמש"כ רבינו. ועוד י"ל טעם רבינו כמש"כ תוס' עצמן שם דה"ה על כל מ"ע דכופין ונקט הכא דסד"א מכיון דכתיב לרצונו ס"ד דאין כופין קמ"ל יעו"ש וא"כ כיון שיש מ"ע ברגל ראשון לכן כופין ג"כ אעשה זו וע"ע במל"מ הלכה י"ז.

הלכה טז

כופין אותו וכו'. עיין ר"ה שם יבמות ק"ו א' קדושין נ' א' ב"ב מ"ח א' ערכין כ"א א' תו"כ ויקרא ספ"ג.

הלכה יז

ממשכנין אותם וכו'. ב"ק מ' א' ערכין כ"א א' ומשמע אפי' עולת מצורע ועי' מרן מש"כ בזה ועי' לקמן פט"ו מהל' שגגות ה"ה יעו"ש היטיב ועי' פ"י מהל' נזירות ה"ח.

אין ממשכנין וכו'. עי' מל"מ שהביא בשם תוס' דכריתות (י"ב א') ד"ה או דילמא וכו' דהיינו דווקא דיודע דחייב בקרבן ואומר דלא ניחא ליה בכפרה אבל באינו יודע דחייב כפרה אה"נ דממשכנין וכ"כ בפ' האשה רבה וכו' יעו"ש היטיב ודע דלשון התוס' ביבמות שם (פ"ז ב') לכאורה מוקשה דכתבו וז"ל ר"מ מחייב וממשכנין אותו אם אומר שלא להביא ולא דמי לשאר חייבי חטאות דניחא להו בכפרה ולא בעי משכוני עכ"ל ואילו בכריתות כתבו שם וז"ל וי"ל דהתם מיירי כשאמר דלא ניחא ליה בכפרה אבל האי ניחא ליה בכפרה אלא שהוא סבור להיות פטור ממשכנין אותם עכ"ל נמצא דהכא דאין ממשכנין מיירי בלא ניחא ליה בכפרה. שוב ראיתי כי הגאון ר"י ברלין הרגיש בזה שם על הגליון יעו"ש היטיב. ונ"ל כי התוס' ה"ק ביבמות דאנן סהדי דניחא ליה בכפרה ולכן אע"פ שאומר דלא ניחא ליה בכפרה מ"מ וודאי יביא כפרתו אח"כ משא"כ כאן שאינו יודע שחייב להביא לכן ממשכנין אותן. ופשוט לדעתי. שוב ראיתי בס' נר תמיד שהגיה בכריתות יעו"ש היטיב. ועוד כתב המל"מ בשם הלח"מ פ"י דנזיר ה"ח דאשם נזיר טמא ואשם מצורע אין מעכבין וע"ע לקמן בפ"א מהל' מחוסרי כפרה ה"ה יעו"ש ובמל"מ.

פרק טו

הלכה א

דבריו קיימים וכו'. עי' תמורה כ"ה א'.

תוך כדי דבור וכו'. כן הוא שם ע"ב ועיין ש"ך חו"מ סי' רנ"ה ס"ק ה' שהרבה לתמוה ע"ז מהסוגייא דב"ק ע"ג ב' ועי' במל"מ שכתב שנדחה אותו סוגייא דמרובה חדא מפני דמ"ד דס"ל דתכ"ד דמהני אפילו כדי שאילת תלמיד לרב א"כ לא אתי שפיר דלא אתי כחד וכקושיית התוס' יעו"ש היטיב ועוד מפני סוגיא דזבחים ל' א' דשם משמע דלא מהני חזרה בהקדש אפילו תוך כדי דיבור יעו"ש היטיב והנה לכאורה יש לדחות דר' מאיר ס"ל דאין אדם חוזר תכ"ד אפילו כדי שאילת רב לתלמיד אבל לר"י דס"ל תכ"ד קטן יכול לחזור ורק בתכ"ד גדול א"י לחזור כדאיתא בב"ק וה"ק אם כנמלך והיינו בתכ"ד גדול וכמש"כ התוס' בב"ק שם. והנה אמרתי לפרש סוגייא דב"ק לשיטת רבינו דה"פ בתכ"ד קטן מהני אם מפרש דבריו אבל בתכ"ד גדול לא מהני אפילו במפרש והוי כאילו נמלך עיי"ש בתוס' בד"ה תרי וכו' יעו"ש היטיב ודו"ק ושוב מצאתי כן בפני יהושע שם שמפרש כן ונהניתי וע"ע ברש"י תמורה שם שמפרש תרי לישני על תכ"ד אי קטן אי גדול יעו"ש היטיב והנה אי תכ"ד הוא קטן מבואר דמפרש כרבינו דבהקדש לא מהני אפילו תכ"ד קטן וע"ע במש"כ הצאן קדשים בתמורה שם מזה יעו"ש היטיב (והיה לי עוד דרך אחר לפרש דברי רבינו אבל לפי שמצאתי אח"כ שכבר קדמני בזה הקצות החשן יעיין המעיין משם לא רציתי להאריך עוד בזה) וע"ע בס' שער המלך מש"כ בזה. ועל מש"כ המל"מ עוד על דברי התוס' בב"ק שם וז"ל והנה מה שתירצו התוס' לקושייא זו לא הבנתי דבריהם דמה שהביאו מסוגייא דנזיר ומפ' בתרא דנדרים אין ראיה משם אלא דתכ"ד כדבור דמי ודלא כרבנן דר' יוסי אך מה שתמהו דמנא להו דהוי כדי שאילת תלמיד לרב דהוי דלא כמאן לא ידעתי האיך העלו מזור לקושיא זו והדבר אצלי צ"ע עכ"ל ואעתיק לפניך לשון התוס' דב"ק שם ד"ה כי וכו' וז"ל וי"ל דס"ל כברייתא דמי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני (נזיר כ"א א') וכן הלכתא דתכ"ד כדבור דמי והכי פסקינן הלכתא בנדרים (פ"ז א') עכ"ל והנה בנזיר שם מבואר דתכ"ד כדבור דמי אפי' כדי שאילת תלמיד לרב ומנדרים לא מייתו ראיה רק דהלכתא דתכ"ד כדבור דמי אבל לא מייתי לה לענין שיעור תכ"ד כמה הוא ולענ"ד זה פשוט ואין מקום לתמיהתו כלל. ומש"כ רבינו **הרי וולדה שלמים**. דע כי במשנה שם בתמורה כ"ה א' איתא ה"ז וולד שלמים אבל במסקנא אסקינן דוולדה שלמים הוא ולא מיקרי וולד שלמים דהוא שלמים

בפ"ע ולא מחמת אמו יעו"ש היטיב ועי' לקמן פ"ד מהל' פסולי המוקדשין ה"ו יעו"ש היטיב ואי"ה במקו"א יבואר מזה.

הלכה ב

ידה של וכו'. עי' ערכין ה' א' תמורה י"א ב' חולין ס"ט ב' תו"כ בחקותי פ"ט.

נדר עולה וכו'. כלישנא אחרינא שברש"י בתמורה שם וכמש"כ מרן וע"ע תוס' קדושין ז' א' ד"ה ואפי' וכו'.

לבה או וכו'. שם בערכין ובתמורה. ועי' לח"מ מה שתמה בזה יעו"ש ובאמת מש"כ הלח"מ אי ס"ל לרבינו דטריפה חיה א"כ אכתי הו"ל לומר ניטל ירך שלה דהוי נבילה יעו"ש תמוה הא פשיטא דס"ל לרבינו טריפה אינה חיה עי' פי"א מהל' שחיטה ה"א יעו"ש ובפ"ד מהל' מאכלות אסורות ה"ט יעו"ש היטיב וא"כ לכאורה דברי רבינו תמוהים. ולכאורה הייתי אומר כי רבינו תפס שתי הקצוות ראשה הוא כדעת רב ששת דבר שהוא מת בה ולבה הוא דבר שנטרפה בה דניטל הלב הוא טריפה ויכולה לחיות י"ב חדש וכ"ה בהגהת הב"ח ברש"י יעו"ש ודו"ק אבל עי' ברש"י שם בתמורה ובצאן קדשים שהגיה שם שכצ"ל שהיא מתה כגון הלב או הוושט עכ"ל א"כ מבואר מזה שהיא מתה בלא לב וכדעת רב ששת שם ועי' בתשובות חכם צבי סי' ע"ז שהוכיח שא"א לבע"ח לחיות כלל בלי לב יעו"ש היטיב. ודע דכעין קושית הלח"מ הקשה מרן בפ"י מהל' איסורי ביאה הי"א במש"כ שם דהמפלת גוף אטום אין אמו טמאה לידה ופסק התם דאיזו גוף אטום שנחסר עד מקום טבורו יעו"ש וכבר הקשה שם מרן אמאי לא פסק עד ארכובתו כדאיתא בנדה כ"ד א' למ"ד טריפה אינה חיה יעו"ש היטיב. (ועיי"ש בתוס' תמורה דהביאו דרבא ס"ל דטרפה אינו חיה יעו"ש היטיב אך כבר העיר שם על הגליון דלא נמצא כן בש"ס יעו"ש ועי' בסנהדרין ע"ח א' תוד"ה ההורג וכו' שכתבו שם דהגירסא רבה וכ"ה בתוס' מנחות נ"ח ב' ד"ה איכא דאמרי וכו' וע"ע בבכורות ג' א' ד"ה ר"ח וכו' יעו"ש היטב ובתשובה הארכתי).

ה"ז ספק וכו'. עיי"ש בתמורה י"א ב' וכתב מרן דמיירי בדבר שהנשמה תלויה בו יעו"ש היטיב ועי' בלח"מ שהקשה ע"ז יעו"ש היטיב והנ"ל לומר דלכאורה אפ"ל דמן הסברא בחוץ היה לומר שהמקדיש אבר אחד אף שאין הנשמה תלויה בו מ"מ קדוש כולה דהכי איתא התם וז"ל יכול האומר רגלה של זו עולה תהא כולה עולה ת"ל כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש והנה אי לאו קרא הו"א דכולה קדוש וקמ"ל קרא דאין כולה קדוש אבל לר' יוסי הוי סברא איפכא דאי לאו קרא הו"א דאין כולה קדוש קמ"ל דכולה קדוש וא"כ שפיר מפרש רבינו דמיירי בדבר שאין הנשמה תלויה והספק הוא דאם גם הכא קרא

אתי לאשמעינן דאין כולה קדוש א"נ י"ל דהכא לא גלי קרא והדין כסברא החיצונה דכולה קדוש ויש לעיין בזה (שוב מצאתי כן בעזר ה' בלח"מ פ"ה מהל' ערכין וחרמין הי"ד יעו"ש).

הלכה ג

קדשה ואינה וכו'. תמורה כ"ו א'.

היה מחוייב וכו'. עיי"ש בדף הנ"ל וכתב היה מחוייב חטאת משום קושיית התוס' בד"ה ר' יוסי וכו' יעו"ש ועי' במרן ולח"מ מש"כ בזה ואי"ה במ"א יבואר מזה.

שיתבאר בחטאות וכו'. לקמן פ"ד מהל' פסולי המוקדשין יעו"ש.

הלכה ד

קדשה וקריבה וכו'. עי' קידושין ז' א' וזבחים י"ב א' תמורה כ"ו א' כריתות כ"ז א' ושם ס"ל לר' יוחנן דנדחית ואינה קריבה יעו"ש וס"ל דדחוי מעיקרו הוי דחוי ויש דיחוי בבע"ח אמנם רבינו ס"ל דהלכתא כרב דבע"ח אינם נדחים כדאיתא ביומא ס"ד ב' דדיקא מתניתין כוותיה דרב וכמש"כ מרן (וע"ע תוס' דיומא שם א' תוס' ד"ה הא ע"י וכו' ובתוס' זבחים ע"ז ב' ד"ה הא עבר וכו' יעו"ש היטיב). ומש"כ מרן דההיא משנה דרפ"ט דפסחים משמע כר' יוחנן י"ל דההיא אתי כר"י ויחידאה היא יעו"ש והנה פ"ד מהל' קרבן פסח ה"ד רבינו וז"ל המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיפול בו מום וימכר ויביא בדמיו פסח ואם לא נפל בה מום עד שהקריב פסחו יביא בדמיו שלמים עכ"ל וכתב עליו מרן וז"ל דבש"ס פסחים צ"ז ב' איתא דירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ובגמרא איתא ש"מ בע"ח נדחים ודחוי מעיקרו הוה דחוי ומאחר שנתבאר בפ"ג מהל' פסולי המוקדשין ופט"ו ממעשה הקרבנות שרבינו פוסק כמ"ד אין בע"ח נדחים ממילא משמע שיביא בדמיו פסח עכ"ל ואל זה כיוון מרן ז"ל הכא ובהיות כן לכאורה אזיל לה מה שפקפק עליו הלח"מ.

אבל המעיין הישר יראה דהיטיב תפס עליו וז"ל הלח"מ זה אי איפשר דהוא פסק כמותה בפ"ד מהל' קרבן פסח שכתב יביא בדמיו שלמים וע"כ צריך לחלק מה שחילקו התוס' יומא (ס"ד ב' ד"ה ברייתא וכו') דהתם הוי דחיה גמורה דלעולם נקבה לא חזיא לקרבן וכו' (וע"ע בזבחים י"ב ב' בתוס' שם) וזהו טעם רבינו דאע"ג דקי"ל דדחוי מעיקרו לא הוה דחוי התם הוה דיחוי מטעמא דכתיבנא עכ"ל והיינו שמ"מ קשה על רבינו איך כתב שאחר פסח יקריב בדמיה שלמים הא מ"מ הו"ל למימר דיקריבנו הוא בעצמו שלמים יעו"ש ובאמת שרבינו שם בה"ו כתב מי שאבד פסחו ומצאו אחר שהפריש פסח אחר והרי שניהם עומדין יקריב איזה מהן שירצה לשם פסח והשני יקרב שלמים מצאו אחר

ששחט פסחו ה"ז יקריב שלמים עכ"ל ואע"ג דבפסחים צ"ו ב' איתא במשנה דאם נמצא קודם שחיטת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים יעו"ש וכן השיגו הראב"ד אבל יפה השיב עליו מרן דרבינו ס"ל כמ"ד בע"ח אינם נדחים יעו"ש ובאמת לדעת מרן באמת תמוה הוא אמאי כתב בה"ד דיקרב בדמיה שלמים הו"ל להקריב איהו גופיה שלמים אלא ודאי צריכין אנו לחילוק התוס' וכמש"כ בלח"מ וכ"כ שם בה"ד יעו"ש היטיב ושם תמה ג"כ על מרן שכתב שם דמשום דרבינו ס"ל בע"ח אינן נדחין לכן פסק דיקרב בדמיה פסח וכתב ע"ז וז"ל ודברים תמוהים הם דמה ענין בע"ח נדחים לזה דמאי דמפוק בגמרא בע"ח נדחים מהן הוא משום דלא אמרינן הוא עצמו קרב שלמים משמע כיון דנדחית נדחית ולא יביא אלא בדמיה אבל שיביא בדמיו פסח או שלמים אין זה תלוי בפלוגתא דבע"ח נדחים והך דינא נפקא ליה לרבינו ז"ל מברייתא דתמורה בפ' אלו קדשים שאמרו כן בברייתא בהדיא יעו"ש (עיין תמורה י"ט א' כריתות כ"ח א') עכ"ל אולם בתוס' יו"ט פ"ט דפסחים מ"ו ז' כתב שם כדברי מרן יעו"ש היטיב ואי"ה יבואר מזה במקו"א. וע"ע לקמן פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הכ"ב ושם פ"ח ה"ז יעו"ש.

קדושת דמים וכו'. עיין במרן שתמה ע"ז בשם המאירי דאדרבה קדושת דמים יותר סברא לומר דאינם נדחים יעו"ש והיה נ"ל בפשיטות לפרש משום דבמצוה אין דחוי מעיקרא דחוי וכמבואר בסוכה ל"ג ב' אבל גבי קדשים חמיר טפי וכמש"כ תוס' התם בסוכה ד"ה תפשוט וכו' (ובזה לכאורה מיושב מה שהקשו התוס' בזבחים י"ב ב' בד"ה וש"מ וכו' וע"ע פסחים צ"ח א' ד"ה וש"מ דחוי וכו' יעו"ש היטיב) ואף דאף דלא קדשי רק לדמיהן מ"מ ל"ד לדבר מצוה ובאמת לא מצינו דרב פליג עליה בהני תרתי על דיחוי דמעיקרא ועל דיחוי קדושת דמים רק רב פליג על הא דבע"ח (ועי' רש"י פסחים צ"ח א' שכתב דלא מצינו תנאי פליגי בזה ועיין תוס' זבחים י"ב ב') וה"ק רבינו דאין הדיחוי מעיקרא דחוי אע"ג שהיא קדושת דמים וא"כ היא עדיף מדבר מצוה וא"כ הוי ס"ד דלענין זה אמרינן דגם דחוי מעיקרא הוי דחוי לכן כתב דזה אינו דמ"מ היא בע"ח ובבע"ח אין דיחוי מועיל בו כן היה נראה לענ"ד על פי פשוטו. אמנם הלח"מ יצא לחלק ולומר דבקדושת דמים הסברא נותנת יותר להיות דחוי יעו"ש היפך כל דברי הראשונים וצ"ע דא"כ מאי מקשה הש"ס בזבחים י"ב א' אי דאפרשיה האידנא דחוי מעיקרא הוא יעו"ש הא התם קדושת הגוף היא ומאי קשה ועוד הא אפילו לפי דבריו בנראה ונדחה הא אפילו בקדושת הגוף יש דיחוי לר' יוחנן כמבואר ביומא ס"ד שם ובזבחים נ"ט א' וא"כ על כרחך הא דר' יוחנן ס"ל דבקדושת הגוף אין דיחוי היינו בדחוי מעיקרא דווקא א"כ ל"ל לחלק זה בתרי מילי דדחוי מעיקרו הוי דחוי ויש דיחוי בדמים כך הו"ל למימר דחוי מעיקרו בדמים הוי דחוי

ואף שבסוף דבריו דחק עצמו בזה מ"מ אינו מעלה ארוכה למה שכתבתי דאכתי אי הוה אמר כדכתיבנא הוי ניחא טפי שפיר. גם מה שהביא בשם התוס' דהא דאמר ר"י מי שהפריש קרבן והמיר דתו דהוי דחוי דלאו דוקא הוא דה"ה המיר דתו והפריש קרבן יעו"ש לא מצאתי לתוס' שכ"כ רק שכתבו כיון דבידו לחזור א"כ כגון זה לא הוי דחוי מעיקרו דחוי עי' בתוס' זבחים י"ב ב' ונ"ט א' (רק בקדושין ז' ב' כ"כ דלאו דוקא נקט ר"י אלא משום כיון דבנשתטה ונשתפה נקט הכי יעו"ש היטיב) ולכן נראה לענ"ד נכון יותר כמש"כ מתחלה שוב מצאתי בלח"מ פ"י מהל' שגגות הי"ג שכתב ג"כ כמש"כ יעו"ש היטיב (ע"ע בפ"ד מהל' קרבן פסח ה"ד בלח"מ).

אך יש לעיין א"כ למה כתב כלל הא דדיחוי מעיקרא אינו דחוי כיון דזה לא מעלה ולא מוריד לענין דיחוי וכל עיקר תלוי במאי דהוא בע"ח והא אפילו במידי דנראה ונדחה כיון שהוא בע"ח דינו דלא מיקרי דחוי כמבואר לקמן הל' פסולי המוקדשין פ"ג הכ"ב, ופ"ח ה"ז.

ולכאורה י"ל דעד כאן לא ס"ל לרב דבע"ח אינם נדחים אע"פ שנראו ונדחו היינו היכא דבידו כההיא דמזבח שנפגם בזבחים נ"ט א' וכמש"כ התוס' שם דזה מיקרי בידו וכ"כ שם י"ב ב' [ועי' כריתות ז' א' תוס' ד"ה הואיל] וכן בהך דיומא ס"ד א' דע"כ יביא זוג אחר דהוי בידו אבל הכא דלא הוי בידו דשמא לא ימכור לו האחר חלקו בשום אופן בעולם ולכן בעינן דווקא שיהא דחוי מעיקרו דהוי תרתי לטיבותא אבל קשה בהך דפ"י מהל' שגגות הלכה י"ג במטמא מקדש עשיר שבידו להפקיר נכסיו והוי עני וכמש"כ התוס' זבחים י"ב ב' א"כ למה לי דהוי דחוי מעיקרו אבל זה יש לתרץ דלא דמי למזבח שנפגם ולהך דיומא דבהך דמזבח ודיומא שם ע"כ מחוייב לתקן אבל במטמא מקדש עשיר וכי לא סגי ליה דלא יפקיר נכסיו. אבל יש לעיין הא מהיכי גמר לה רב ביומא שם הא ממום עובר נפקא ליה והתם הא אין בידו לתקן דלאו ביה תליא מילתא. ואולי אפ"ל דעד כאן לא ס"ל לרב דבע"ח אינם נדחים אפילו בנראו ונדחו רק באם לא דחם בידים אבל אם דחם בידים בעינן תרתי שג"כ יהיה דחוי מעיקרא דווקא ועי' בתוס' פסחים צ"ו ב' ד"ה קודם וכו' ואף שכתבו דכאן לא מיקרי דחוי בידים יעו"ש י"ל היינו דווקא דנימא דגם דחוי מעיקרא יהיה דחוי לענין זה לא מיקרי דחוי בידים אבל לעולם מיקרי דחוי בידים לענין זה דנראה ונדחה הוי דחוי. והבן. ואכתי צ"ע. וה' יאיר עיני. ועי' בפ"ג מהל' פסולי המוקדשין הכ"ד יעו"ש היטיב וע"ע בפ"ד מהל' קרבן פסח ה"ט ובפ"ג מהל' שגגות ה"ח.

הלכה ה

נתקדשה קדושת וכו'. עי' שבועות י"א א' ערכין ה' א' תמורה י"א ב' י"ט ב' ובבכורות י"ד ב' ועי' פ"ה מהל' ערכין וחרמין הי"ד יעו"ש. והנה מש"כ רבינו דהאומר דמי בהמה זו עולה דקדוש קדושת הגוף לכאורה אין נראה כן מהתוס' ערכין כ' ב' ד"ה ואמר וכו' דשם כתבו דבכה"ג אין השור קדוש והוי חולין גמור יעו"ש וצ"ל דמיירי הכא דאמר יקדש השור לדמיו וכן משמע לשון הש"ס המקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף וכמש"כ התוס' שם. ועיין בתמורה י"ט ב' דאיתא שם פלוגתא דר"ש ורבנן בדבר שאין ראוי גופו למזבח אי חלה עליו קדושת הגוף דרבנן ס"ל דחלה ור"ש ס"ל דלא חלה יעו"ש היטיב אבל במקדיש זכר משמע דלר"ש נמי חלה עליה קדושת הגוף וכן משמע בתוס' שם ד"ה זאת וכו' יעו"ש היטיב מדכתבו דהסוגיא דשבועות שם אתי כר"ש ומ"מ ס"ל שם דהקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף יעו"ש. ולפ"ז צ"ע על מרן במה שמבואר ממנו דלר"ש אינו קדוש קדושת הגוף וכתב דמילתיה דרבא לא אתי רק אליבא דת"ק יעו"ש היטיב וצ"ע וכן יש לתמוה כזה על הלח"מ בסוף הלכה ז' דהוא נמשך ג"כ אחר מרן בזה וצ"ע.

ודע דעל מאי דאיתא שם הקדיש זכר לדמיו כתב רש"י בבכורות שם דלהכי נקט זכר משום דרובא דמייתו קרבן עולה הוא דמייתו יעו"ש היטיב. אבל תוס' כתבו שם דדווקא זכר אבל נקבה לא אמרינן דליקרב הוא עצמו שלמים דר' יהושע ס"ל המקדיש נכסיו זכרים עצמן יקריבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ודמיהן יקנו עולות יעו"ש היטיב והנה יש לעיין אם כוונתם שלא פירש איזה קרבן מייתי רק שאמר סתם דבהמה זו יהיה קדוש לדמיו להביא ממנו קרבן א"כ לכאורה אמאי לא יקריבנו לשם שלמים הוא עצמו והא אקדשיה לקרבן והוא ראוי בעצמו ולא דמי להא דר' יהושע דהתם כיון שהקדיש לבדה"ב א"כ על כרחך כוונתו היה דכולו לשמים משא"כ הכא והנה גם בהא י"ל דאם אמר סתם למזבח ע"כ כוונתו אלבונה וכמו דאיתא במנחות ק"ו ב' יעו"ש וא"כ אין שייך לא עולה ולא שלמים וצ"ל דכוונתן של התוס' דאמר בפירוש לדמי עולה אך א"כ לכאורה לא הוי צריך ראיה מר' יהושע הא משנה מפורשת בתמורה שם י"ט ב' המפריש נקבה לאשם ירעה עד שיסתאב ותימכר ויביא בדמיו אשם יעו"ש היטיב וצ"ע על ראייתם דהא ר' אליעזר ור"י פליגי בהקדיש לבדה"ב אבל הכא מיירי דהקדיש למזבח והתם טעמא אחרינא איכא וכמש"כ לעיל דמילתא דהוי לבדה"ב היא כולה לגבוה משא"כ הכא לכן נ"ל דהתוס' מפרשים גם הכא שאמר שדמיו יהיה קדוש לבדה"ב וכן משמע מלשון התוס' בכל הדבור. וצ"ע בזה.

ועוד יש לעיין על התוס' דהתם כו"ע מודו בין ר' אליעזר ובין ר' יהושע דהבהמות קדושים קדושת הגוף שיקרבו גופייהו למזבח ולא נחלקו אלא על דמיהן יעו"ש אבל מילתא דרבא דס"ל קדוש לקדושת הגוף לכו"ע איכא להא מילתא. אך יש לעיין דהא כלל זה כו"ע מודו דהמתפיס תמימים לבדה"ב אינם יוצאים מידי מזבח לעולם עי' מנחות ק"א א' ותמורה ל"ג ב' וע"כ צ"ל כמש"כ התוס' בבכורות דיש לחלק בין מקדיש זכרים לבדה"ב ובין מקדיש לדמיו וא"כ האיך יתכן לומר דמיירו התם התוס' במקדיש לבדה"ב ואולי י"ל דמחלקי בין מקדיש נכסיו ובין מקדיש לדמיו ואידי ואידי מיירי במקדיש לבדה"ב ואכתי צ"ע בזה. ולכאורה מוכח דלר"א דס"ל דימכרו לצרכי עולות וכו' אה"נ דס"ל דלא חל עליהם קדושת הגוף וכ"כ הצאן קדשים בתוס' שם בבכורות שם וכן מוכח בתמורה כ' א' יעו"ש היטיב ובזה הכל ניחא בע"ה ודו"ק היטיב. ומש"כ רבינו דאם אינו ראויה תמכר ויביא בדמיה עולה עי' במרן שהקשה דלפ"ז משמע דפוסק כר"ש וקשה הא יחידאה הוא ולמה פסק כמותו יעו"ש היטיב. והנה לעיל פ"ה הכ"א פסק שם כר' יהושע יעו"ש היטיב והנה בתמורה כ' א' איתא דר"י ס"ל כר"ש דמידי דלא חזיא ליה לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף יעו"ש היטיב והנה א"כ אתי שפיר פסק רבינו הכא דפסק כר"ש יעו"ש היטיב אולם כבר הקשה שם הלח"מ על מה שפסק כר' יהושע וכמש"כ שם בס"ק נ"ג וגם לקמן פ"ד מהל' פסולי המוקדשין הט"ז פסק שם כת"ק דר"ש דאף דלא חזי לגופיה מ"מ נחית ליה קדושת הגוף והנה שם בפ"ד מהל' הנ"ל הכ"ו פסק דאם היה חייב אשם בן שנה והביא בן שתים וכו' פסול ותעובר צורתו ויצא לבית השריפה יעו"ש היטיב ועי' בפי' התוס' בתמורה י"ט ב' ד"ה אשם וכו' שלחד פי' אתי כר"ש שאינו קדוש משום דכיון דלא חזי למילתיה לא קדוש קדושת הגוף יעו"ש והנה אי"ה שם יבואר מזה וע"ע בירושלמי פ"ד דשקלים ה"ד יעו"ש היטיב מזה ובתמורה כ"ז ב' יעו"ש. ועי' מרן שכתב דכאן מיירי ג"כ שתימכר לאחר שתומם יעו"ש היטיב והיינו כת"ק דר"ש ולפ"ז צ"ל שס"ל דלא כר' יהושע רק כר"א וכמש"כ בפ"ה מהל' ערכין וחרמין יעו"ש היטיב.

הלכה ו

וכיוצא בה וכו'. עי' תמורה כ"ז ב'.

איסורי מזבח. בפרק ג' מהל' איסורי מזבח ה"י יעו"ש.

לעולה ימכרו וכו'. ומזה יצא מש"כ בהלכה ה' או הרי זה לעולה ועי' באחרונים ביו"ד סי' ה' מה שהביאו מכאן דאם אמר ה"ז חטאתי או אשמי אסור יעו"ש ועי' לעיל פי"ד ה"ח יעו"ש ויש לעיין קצת מהא דאיתא בנדרים כ"ט א' שור זה עולה ומוקמינן שם שאמר לדמי יעו"ש והו"ל למימר דמיירי שאמר לעולה ואולי כשמתרץ הש"ס דמיירי

לדמי ה"נ קאמר דאמר שור זה לעולה א"נ דאמר דמי שור זה עולה (אבל יש לעיין אם מהני בכה"ג) וצ"ע.

הלכה ז

פרה זו וכו'. בנדרים שם כ"ט א' איתא דמי שור זה עולה ואולי לכן תיקן זה רבינו וכתב דהיה פרה דאל"כ הא הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף וכדאיתא לעיל הלכה ה' ומיושב בזה קושיית הראב"ד וכ"כ מרן בשם ר"י קורקו"ס והלח"מ. והנה הר"ן כתב שם דמיירי בהיה בע"מ (אלא דלשונו מגומגם לכאורה קצת דכתב שם וז"ל (בד"ה ה"נ דאמר וכו') וכגון דהוי בע"מ דאילו תם אפילו אמר לדמי קדוש קדושת הגוף דקי"ל המתפיס תמימים לבדה"ב מידי מזבח לא יצאו עכ"ל והנה באמת צ"ע מאי שיטיה דהקדיש לבדה"ב הכא דהא לא הקדיש לבדה"ב (ועוד דהתם פלוגתא דר"א ור"י אם הזכרים בעצמן קריבין עולות או ימכרו לצרכי עולות כדאיתא בתמורה כ' א' וש"נ אבל כאן ענין אחר הוא) וכאן מיירי שאמר דיוקדש לדמיו והדמים יהיו נקחין בהן עולה והו"ל להקשות מהא דהקדיש זכר לדמיו וכמו שהקשה הראב"ד וצע"ק) והנה לפי מש"כ לעיל ס"ק י"ב בשם התוס' דערכין כ' ב' ד"ה אר"ח וכו' דבאומר דמי שור זה עלי עולה אין השור קדוש כלל וגוף השור הוא חולין יעו"ש א"כ בלאו הכי לק"מ ואין צריך למש"כ הר"ן ולא למש"כ רבינו אולם כבר כתבתי שם דמלשון רבינו לא משמע חילוק זה ומכאן לכאורה ראיה מוכרחת. ועיי"ש בתוס' נדרים ד"ה דאמר לדמי וכו' דהקשו ג"כ קושיא זו ותירצו דמיירי שהקדיש לדמי נסכים א"נ דמיירי בבע"מ יעו"ש והנה עליהם יש להקשות אמאי לא תירצו כמש"כ בערכין. וגם על תירוץ הראשון קשה הא לפי מש"כ התוס' בתמורה י"ט ב' ד"ה זאת אומרת וכו' הך דלדמי נסכים אינו אלא לר"ש אבל לת"ק אה"נ דקדוש קדושת הגוף וא"כ הדרא קושיא לדוכתא ואולי אפשר דס"ל דהלכה כר"ש בזה משום דר' יהושע קאי כוותיה שם כ' א' (וכנ"ל הל' ה') וצ"ע בזה (ועוד מדרבא פסק כוותיה בשבועות י"א א' והכא מיירי אליבא דרבא ודו"ק כי נחמד הוא) ועי' תוס' נזיר כ"ו ב' ד"ה אבל בהמה וכו' דמשם מבואר דהך דהקדיש לדמי נסכים אתיא ככו"ע ואפילו לת"ק דר"ש יעו"ש היטיב ודלא כתוס' דתמורה הנ"ל ולפ"ז אתי שפיר בפשיטות והבן.

והנה מהמבואר כאן ולקמן בפ"ד מהל' מעילה הי"א יעו"ש מבואר היטיב דפוסק שם כעולא דקדושת דמים פקעה בכדי וקדושת הגוף לא פקעה בכדי וס"ל דאף לעולא קצצן חוזר וקדוש וכדעת הרשב"א שהובא בר"ן שם כ"ח ב' בד"ה וכתב הרשב"א וכו' וכן דעת התוס' שם בד"ה אמר בר פדא וכו' יעו"ש היטיב. וע"ע שם בתוס' כ"ט ב' ד"ה לבר פדא וכו' ששם כתבו מתחלה כסברת הרשב"א ושוב כתבו כסברת החכם הגדול ר' משה

קרטב"י ז"ל שהובא שם בר"ן והריטב"א כתב ג"כ כסברת הרשב"א יעו"ש וכ"ה סברת רבינו. והנה מרן ז"ל הקשה על רבינו דאם מפרש כפירש"י א"כ למה פסק כעולא הא איתותב עולא ואם מפרש כפי' הר"ן שם מ"מ מסקינן שם דאפילו קדושת הגוף פקעה בכדי וא"כ למה ליה לרבינו ז"ל לכתוב דינו דווקא בקדושת דמים יעו"ש היטיב (ודע כי ט"ס במרן שהביא דברי הר"ן שם וכצ"ל ואיתותב רבא דוודאי שמעינן מהא דאפילו קדושת הגוף פקעה בכדי וכו' כצ"ל וכ"ה בר"ן שם) וצ"ע על מרן וכי נעלם ממנו מש"כ הר"ן שם ל' א' וז"ל אבל הרשב"א ז"ל כתב דאפשר דכי אמר הכי ה"מ אליבא דבר פדא דס"ל קדושת דמים לא פקעה בכדי אבל לרבא ואביי דס"ל קדושת דמים פקעה בכדי מוקמי ברייתא כפשטיה ונהי דתיקשי לרבא תרווייהו בקדושת דמים ל"ל אפשר דדחיק נפשיה למימר זו ואצ"ל זו קתני כדאשכחן דכוותה בהש"ס טובא וכו' יעו"ש היטיב וא"כ י"ל דרבינו נמי הכי ס"ל וכ"ה דעת המאירי בס' בית הבחירה יעו"ש היטיב. וע"ע שם בראש"ש דכתב דהתירוץ דתירץ רב פפא דמיירי בלא אמר מעכשיו שלמים יעו"ש קאי נמי לרבא ומיירי בקדושת הגוף ולכן לא פקעה בכדי אבל בקדושת דמים שפיר פקעה בכדי ולבר פדא מיירי בקדושת דמים נמי יעו"ש היטיב והא דקאמר התם לימא תיהוי תיובתא דבר פדא וכו' דמשמע אבל לרבא וודאי הוי תיובתא וזה דחקו לרש"י והר"ן דפי' דקאי לרבא בתיובתא יעו"ש כבר פי' הרא"ש דלשון נדרים משונה הוא ופשיטא דלבר פדא הוי תיובתא טפי וכדמשני אליבא דבר פדא מיושב כ"ש אליבא דרבא יעו"ש היטיב.

ובאמת צע"ק להר"ן הא כיון דפי' דרישא מיירי לעולם בקדושת דמים וסיפא מיירי בקדושת הגוף ואהכי כל שאומר מתחלה מעכשיו שלמים ולאחר שלשים יום עולה לא חייל קדושת עולה עליו משום דקדושת שלמים לא פקעה בכדי יעו"ש א"כ לרבא נמי ניחא ומצי לתרוצי כן ומי דחקו לומר דמילתא דרבא איתותב. והרשב"א בחי' מפרש שם איפכא דרישא מיירי בקדושת הגוף וקמ"ל דלא פקעה בכדי וסיפא מיירי בקדושת דמים וקמ"ל דאפ"ה לא פקעה בכדי יעו"ש היטיב ולדבריו אתי שפיר דלא שייך זה התירוץ אליבא דרבא דהא רבא ס"ל דקדושת דמים פקעה בכדי ומפרש הרישא כפשוטה בלי שום הג"ה ולכן איתותב אבל להר"ן שפי' דרישא מיירי כפשוטה ובקדושת דמים ובסיפא מיירי בקדושת הגוף ולא פקעה בכדי א"כ אמאי איתותב רבא. וי"ל דהר"ן ס"ל דבשלמא לבר פדא דס"ל דקדושת דמים לא פקעה בכדי וע"כ מיירי רישא בשפדאן ולהכי בסיפא דעל כרחך צ"ל דמיירי שם בלא אמר מעכשיו וכדאוקימנא ויכול להיות דמיירי ג"כ בקדושת הגוף ואף אם תאמר דמיירי התם נמי בקדושת דמים נמי ניחא רק שא"צ לזה כיון דמיירי בלא אמר מעכשיו כך לי קדושת הגוף כמו קדושת דמים ובאמת כל הדברים

הנלמדים מהסיפא נוכל ללמוד מהרישא ג"כ ואף דברישא מיירי בקדושת עולה דחמיר ושוב קמ"ל בסיפא דקדושת שלמים דקיל לא פקעה בכדי זה לא ניחא ליה לש"ס לתרוצי הכי ועדיפא מינה משני דקמ"ל דלאחר שלשים חיילא נמי קדושה עלה אף דבאותו פעם לא אקדשה לשעתה משא"כ לרבא דמפרש לרישא כפשטה דקמ"ל דפקעה קדושה בכדי ואוקמה בקדושת דמים א"כ על כרחך לא ניחא ליה להגיה או לפרש באופן זר אשר לא נשמע זה מפשט הברייתא א"כ שפיר קשה ליה דממנ"פ אם ס"ל לרבא דרישא דברייתא קמ"ל דקדושה פקעה בכדי א"כ מנ"ל לחלק בין השוין ולומר דרישא קמ"ל דקדושת דמים פקעה וסיפא קמ"ל דקדושת הגוף לא פקעה דמאן מפיס ואדרבה ניחא טפי לשנויי או כבר פדא דס"ל אידי ואידי לא פקעה או כאביי דס"ל אידי ואידי פקעה בכדי. אמנם לפי' הרא"ש ניחא דמיירי בקדושת הגוף וס"ל דלא פקעה בכדי וברישא קמ"ל דקדושת עולה לא פקעה ובסיפא קמ"ל דאף קדושת שלמים דקילא לא פקעה בכדי.

ובזה מיושב מה שהכריח הראב"ד דהלכה כבר פדא מדמשני רב פפא אליביה אבל לפי דעת הרא"ש י"ל דרב פפא אליבא דכו"ע משני והא דנקט בר פדא י"ל דלרבותא נקט אפילו לדידיה ניחא וכ"ש לרבא (וכדומה לזה שם איתא לבר פדא דאמר פדאן חוזרות וקדושות וכו' והתם הוא אליבא דעולא נמי וכמש"כ לעיל) והנמוק"י פסק דהלכתא כבר פדא יעו"ש אמנם דברי רבינו מבוארים דפסק הלכה כעולא יעו"ש היטיב ועי' בלח"מ מש"כ בזה ותראה ההבדל בין מש"כ הוא ז"ל ובין למש"כ אני והבוחר יבחר. ועי' בס' בית הבחירה שדעתו ג"כ דהלכה כעולא.

ודע דעל שיטת רש"י ק"ל דהוא מפרש ברישא דמיירי לדמי ואמר מעכשו לכן פקעה קדושת עולה ובסיפא מיירי בקדושת הגוף וקאמר תחלה לאחר שלשים עולה ומעכשו שלמים ולכן פקעה קדושת שלמים יעו"ש וצ"ע דא"כ לעולא נמי נתרץ הכי דמיירי ברישא בקדושת דמים ולא אמר מעכשו ובסיפא מיירי בקדושת הגוף וכיון דאמר מתחלה לאחר שלשים עולה ומעכשו הוי שלמים הוי כאילו אמר מעכשו לאחר שלשים עולה ולכן פקעה קדושת שלמים וחל עליו קדושת עולה. ואולי דלא ניחא ליה לאוקמי בתרי גווני דמיירי ברישא דלא אמר מעכשו והטעם דמיירי בקדושת דמים ובסיפא מיירי בקדושת הגוף ומטעם דהוי כאילו אמר מעכשיו ובשלמא לפר פדא הוי הטעם בשניהם דהוי כאילו אמר מעכשו וע"ד שכתב לעיל בשם הר"ן יעו"ש היטיב. ומה שהקשה הראב"ד וכתב וז"ל א"א ואם מכרה תוך שלשים יום כבר חלה קדושת עולה על דמיה כשיקריב אותה לאחר שלשים יום במאי פקעה מינייהו קדושת עולה שכבר חלה עליהם עכ"ל היינו לשיטתו דס"ל דקדושת דמים לא פקעה בכדי אבל לרבינו דס"ל כעולא דקדושת

דמים פקעה בכדי לק"מ ופשוט. ומש"כ אלא ודאי מחללין על בהמה או על מעות לצורך עולה ואח"כ מקריבין שלמים ונ"ל דהפדיון כל שהוא עכ"ל וכתב מרן שיצא לו כן מדאמר שמואל הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל יעו"ש מילתא דשמואל איתא בקדושין י"א ב' ב"מ נ"ז א' בכורות כ"ה א' נ' ב' ערכין כ"ט א' תמורה כ"ז ב' מעילה י"ד ב'. וכתב עוד מרן וז"ל וא"ת א"כ למה תלה הדבר בנ"ל הא מימרא דשמואל היא י"ל דאיכא למימר דשמואל לא מיירי אלא בקדשי בדה"ב דווקא ועוד דאיכא למימר דשמואל לא אמר אלא בדיעבד אבל לא לכתחלה והכא משום דלקיימי נדריה הוא אמר הראב"ד דנ"ל דלכתחלה נמי פודין בכל דהוא דאי אמרת שיפדה בשויו איכא למיחש שיקשה עליו להוציא הוצאה מרובה ולא יקיים נדרו עכ"ל.

והנה מש"כ מתחלה דמיירי שמואל בקדשי בדה"ב הנה מהסוגייא דב"מ שם מבואר דמיירי בקדשי מזבח דאילו בקדשי בדה"ב ליכא תמורה וע"ע בתמורה כ"ז שם ודו"ק וכן מוכח במעילה שם י"ד ב' דמיירי ג"כ במידי דקדוש למזבח דמיירי התם בקטורת יעו"ש (אבל שם י"ל דלב בי"ד מתנה עלייהו כדאיתא בשבועות י"א א' וקיימי לבדה"ב יעו"ש היטיב) והנה דבריו צ"ע בזה אמנם תירוץ השני שחילק בין לכתחלה ודיעבד תירוץ אמיתי הוא וכ"ה בש"ס ב"מ שם ובכורות כ"ה שם וכן איתא שם במעילה ובתמורה שם ובערכין שם יעו"ש היטיב. ועי' ברבינו בפ"ז מה' ערכין וחרמין ה"ח שכתב שם רבינו וז"ל אחד קדשי בדה"ב ואחד קדשי מזבח שנפל בהן מום אין פודין אותן לכתחלה אלא בשוייהן ואם עבר וחללן על פחות משוייהן אפילו הקדש שוה מאה דינר שחללו על שו"פ ה"ז פדוי ויצא לחולין ומותר ליהנות בו עכ"ל וצ"ע על מרן שלא הזכיר זה כלל. ומש"כ שם רבינו דה"ה בקדשי בדה"ב הכי מבואר מבכורות כ"ה א' דמיירי התם בפרה וכן מבואר שם בערכין כ"ט א' (ואל זה דערכין כיוון מרן שם) וצ"ע למה לא זכר כאן את דברי עצמו שלענין זה קדשי בדה"ב וקדשי מזבח שוין וכמו שהקשיתי לעיל וצ"ע.

ואמנם מש"כ מרן לחדש דהכא כיון דתקנת הנודר הוא שרי אפילו לכתחלה יעו"ש הנה בתוס' מעילה שם ד"ה והאמר וכו' משמע דבזמן שביהמ"ק קיים אינו רשאי לחלל לכתחלה בפחות משוייה יעו"ש היטיב וצ"ע ואולי הראב"ד לא ס"ל כן ולפי שיש חשש שמא לא יקיים נדרו שרי לכתחלה וצ"ע בזה היטיב. ועל מש"כ הראב"ד וז"ל ובר פדא מתרץ לברייתא פרה זו כל שלשים או לאחר שלשים יום שלמים ולא אמר מעכשו כלום דבריו קיימים ואע"ג דהדר ביה בתוך שלשים יום עכ"ל כתב מרן ע"ז ז"ל וז"ל ונ"ל שיש בלשון הראב"ד חסרון אצל מש"כ ובר פדא מתרץ לברייתא וכך יש להגיה פרה זו כל שלשים יום עולה לאחר שלשים יום שלמים אם אמר מעכשיו שלמים לאחר שלמים

יום דבריו קיימים לא אמר מעכשו אין דבריו קיימים עכ"ל הנה היסיב דרך הראב"ד שיהא מסכים לפירש"י. אבל לענ"ד אין נראה לומר כן רק דמפרש כפי' יתר הראשונים דה"ק הברייתא ברישא שלשים יום שלמים. ר"ל שלא אמר שיהא קדוש מעכשו כלל רק שאמר שיקדש לאחר שלשים יום לשלמים חל דבריו אלאחר שלשים יום אם לא קדשה מעכשו לשום קדושה אחרת אבל אם קדשה מעכשו לקדושה אחרת שוב אין חל עליו קדושת שלמים לאחר שלשים יום דקדושה הראשונה לא פקעה בכדי וזה שכתב דהברייתא קמ"ל בין שאמר שיקדש כל שלשים או שאמר שיקדש אחר שלשים ועד שלשים יום לא קדשה כלל דחל עליו הקדושה שאמר ומפרש הראב"ד דמה דאיתא בש"ס וז"ל א"ל בר פדא ה"ק אם לא אמר מעכשו שלמים לאחר שלשים יום עולה הוי עכ"ל קאי זה על הברייתא השניה והא דאיתא בברייתא לאחר שלשים יום עולה כוונתו דמתחלה לא קדשה כלל רק אמר שלאחר שלשים יום עולה וקמ"ל דחל עליו קדושת עולה לאחר שלשים יום והראב"ד תפס לשונו על ברייתא קמייתא דלדינא אחד הוא. וזה כוונת הראב"ד בין שאמר תהא זו שלמים עד שלשים יום בין שאמר תהא זו שלמים לאחר שלשים יום חל עליו קדושת שלמים ותו לא פקעה בכדי. והבן. ומש"כ הראב"ד וז"ל ועוד דקי"ל הקדיש זכר לדמיו הוא עצמו יקרב עולה אלמא כי אמר לדמי נמי קדוש קדושת הגוף עכ"ל עי' מרן שהקשה א"כ איך תירץ רבא לדמי יעו"ש והנה לכאורה יותר הו"ל להקשות דהא רבא בעצמו הוא שס"ל כן וצ"ל דגרס שם רבה כמש"כ התוס' בערכין ה' א' ד"ה והא מר וכו' יעו"ש רק דקשה לדידן לענין דינא דקי"ל המקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף א"כ איך יצוייר שלא תהיה רק הקדש דמים ויפה כתב הראב"ד ומתורץ קושיית מרן.

והנה הרבה תירוצים נאמרו בזה ומרן כתב וז"ל ואפשר לדחוק ולומר דאע"ג דקי"ל הוא עצמו יקרב עולה מ"מ כיון דכי אקדשיה לדמיה אקדשיה לא חמיר כקדושת הגוף ממש וכי מטי זמן שלשים יום דאמר פקע קדושתיה ומיהו לאו בכדי עכ"ל והנך תיבות ומיהו לאו בכדי אין להם מובן ואולי צ"ל ומיקרי לאו בכדי. והר"ן כתב דמיירי הכא בבע"מ יעו"ש וכמש"כ לעיל וכתב מרן דלא נראה כן מדברי רבינו מדלא פי' כן בהדיא ועי' מש"כ לעיל. והלח"מ כתב דלא אמר כן רבא אלא אליבא דת"ק ולא אליבא דר"ש יעו"ש והנה כבר כתבתי בס"ק י"ב דליתא. והמובחר בתירוצים כמש"כ הר"י קורקו"ס וכמש"כ לעיל דלכן כתב רבינו בפרה דלא חזי לעולה. אך מה שיש לעיין ע"ז הא בסיפא דאם אמר דמיו לשלמים כל שלשים יום וכו' הא זה שייך בנקיבה ג"כ דתקדוש קדושת הגוף ועוד יש להקשות הא לת"ק אפילו מידי דלא חזי לגופיה מ"מ קדוש קדושת הגוף א"כ

יקשה לכאורה אכתי פשטא עליה קדושת הגוף ואולי י"ל דבר חדש בזה דעד כאן לא קאמרינן דמידי דלא חזי לגופיה קדוש קדושת הגוף היינו לענין שיהיה עליו כל חומר קדושת הגוף שלא תפדה אלא במום וכיוצא בזה אבל לענין שתפקע קדושתה לא אמרינן כן רק בקדוש קדושת הגוף ממש ולא באקדשיה לדמי וקרוב זה למש"כ מרן. וצ"ע כיון דמהתוס' והר"ן והראב"ד משמע דאינו כן וצ"ע. אבל א"כ יש לעיין על סברת הר"ן בזה דתירץ דמיירי בבע"מ. אך לזה וודאי יש לתרץ ולומר כיון דכל עיקר הקדושה שחל על דבר שאינו חזי לגופה לענין שלא תפדה אלא במום ובבע"מ לא שייך זה. וצ"ע. וה' יאיר עיני. גם בדברי התוס' יש לעיין שתירצו דמיירי שהקדישו לדמי נסכים הא בש"ס מבואר בהדיא לדמי עולה ולדמי שלמים. ואולי ע"כ נדחוק נפשין דמיירי לדמי נסכי עולה ולדמי נסכי שלמים. וה' יאיר עיני בזה. ואחר כותבי כ"ז מצאתי להשיטה מקובצת בנדרים שכתב שם וז"ל (בד"ה דאמר לדמי וכו') ואין להקשות מההיא דבכורות דרבא גופיה אמר שאם הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף אלמא מידי דחזי למזבח לא פקעה אפי' קדושת דמים לא דמי דהא הכא איכא תרתי חדא דאמר לדמיו וחדא דקבע זמן וגילה בדעתו שהוא רוצה להקל בקדושתו אבל התם לא גילה דעתו עכ"ל וי"ל שלזה כיון הר"ן ג"כ יעו"ש היטיב ודו"ק ובזה מתורץ ג"כ שיטת רבינו בריוח.

הלכה ח

ילדה זכר וכו'. עי' תמורה כ"ד ב' איתא וז"ל כיצד מערימין על הבכור מבכרת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה ילדה זכר יקרב עולה ואם נקבה זבחי שלמים ילדה נקבה תקרב שלמים עכ"ל ושם פריך בגמרא נקבה מי קדשה בבכורה ומשני סיפא אתיא לבהמה דהקדש עכ"ל והנה הא דזכר עולה מיירי במבכרת ובחולין והא דנקבה מיירי בבהמת קדשים וקסבר דוולדות קדשים בהווייתן הם קדושים אמנם רבינו ס"ל לקמן פ"ד מהל' תמורה הי"ג דוולדות קדשים במעי אמן הם קדושים וא"כ הא דנקבה זבחי שלמים מיירי בבהמת חולין ע"כ וא"כ הא דזכר עולה ג"כ ר"ל בבהמת חולין פשוטה ולא במבכרת והבן ועיין בלח"מ שלא נחית לזה במחילת כת"ר והי' סובר דרבינו מילתא בעלמא נקט אבל לפי מש"כ דבריו בכוונה נפלאה. ובחכמה גדולה ועצומה. וה' יתן מפיו חכמה.

טומטום ואנדרוגינוס וכו'. שם במשנה בשם רשב"ג והטעם שם בש"ס משום דס"ל דוולדות קדשים בהווייתן הם קדושים יעו"ש וא"כ לרבינו שפסק בפ"ד מהל' תמורה הי"ג דוולדות קדשים במעי אמן הם קדושים א"כ לית הלכה כרשב"ג ובפי' המשניות כתב וז"ל ומה שאמר טומטום ואנדרוגינוס על בהמת קדשים חוזרת המחלוקת שרשב"ג

אומר וולד קדשים משעה שיוולד הקדש לפיכך אם היה טומטום ואנדרוגינוס שאין ראוי להקרבה אין קדושה חלה עליו וחכ"א ולד קדשים בקדושתה דאימיה קאי ולפיכך יהיה וולדה קדוש ולענין זה הלכה כחכמים עכ"ל אבל באמת תשובתה בצידה דקדושת אימיה חיילא עילווייהו משא"כ דהכא מיירי בבהמת חולין וקדושת הפה לא חיילא עילוויה ועיי"ש בתוס' ד"ה קסבר וכו' יעו"ש היטיב. אמנם מה שיש להעיר על רבינו דהא בב"ב ק"מ ב' אוקמה רבא דסיפא דמשנה שם אתי כרשב"ג ופסקו שם כל הפוסקים דלא כרשב"ג והתם מיירי נמי בקדושת פה ועיין ברבינו פ"ח מהל' זכיה ומתנה יעו"ש היטיב. שוב ראיתי שם בלח"מ שהרגיש בזה ועיין לעיל פ"ג מהל' איסורי מזבח ה"י יעו"ש היטיב ועיין לח"מ כאן שכתב ג"כ מזה יעו"ש היטיב ומ"מ מה שכתב כאן דהא דלית הלכתא כרשב"ג היינו דווקא במאי דס"ל דאפילו קדושת האם לא חלה עליו בהא דווקא לית הלכתא כוותיה אבל במאי דתלוי בקדושת פיו הלכה כוותיה יעו"ש תמוה לכאורה דהא בב"ב שם מיירי בקדושת פיו ואדרבה שם גרע טפי מקדושת פיו כמש"כ שם התוס' בד"ה אלא לאביי וכו' ומ"מ לית הלכתא כוותיה יעו"ש היטיב וצ"ע בזה גם דברי הלח"מ בפ"ח מהל' זכיה ומתנה לא יתכנו לפ"ז. ועיין בכל המקומות שציינתי לעיל בהל' איסורי מזבח שם יעו"ש ואפ"ל שרבינו סמך על הני סוגיות וס"ל לרבינו דאדרבה לענין בניו קרבה דעתו יותר מלענין קרבנות וצ"ע. אמנם נ"ל כי רבינו ז"ל מפרש דהא דקאמר רשב"ג אין קדושה חלה עליהן משמע שום קדושה אין חלה הן קדושת האם והן קדושת פה לענין דמים והטעם דאין דעתו לספק ובהא לית הלכתא כוותיה אבל כאן מיירי רבינו לענין דיקדש קדושת הגוף ויהיה קרבן וע"ז אמר דאינו כלום דלא יהא אלא מקדיש בפירוש טומטום או אנדרוגינוס דאינו קדוש ובהכי גם ת"ק מודה וא"כ אתי מילתא דרבינו ככו"ע ואולי זה ג"כ כוונת הלח"מ. והבן.

כמו שביארנו. לעיל פ"ג מהל' איסורי מזבח ה"י.

ה"ז קדוש. עיין תמורה י"א א' וכר' יוחנן יעו"ש היטיב.

פרק טז

הלכה א

ולא יצא וכו'. מנחות ק"ז ב' ועיי"ש בתוספתא פי"ג.

יצא. עיי"ש ק"ו ב' נ"ז ב' ק"ח ב' ובתוספתא שם.

והביא שעיר וכו'. עיין לעיל פ"א הי"ד.

הלכה ב

ה"ז ספק וכו'. עיין חולין כ"ג ב' דמסיק שם בתיקו דלמא הוא בריה בפ"ע יעו"ש ועיין מש"כ מרן בזה ובלח"מ. יעו"ש היטיב והנה גם הישׁ"ש שם בפ"ק דחולין הקשה זה על רבינו ומכח זה דחאו מהלכה וכתב דהלכה כר' יוחנן דוודאי בריה הוי ולכן בוודאי דלא נפיק יעו"ש היטיב. והנה הלח"מ הקשה עוד אמאי לא כתב רבינו לעיל פ"ב ה"ו דמייתי ומתני דאחר שס"ל לרבינו דהלכה כר' פדא יעו"ש היטיב שנשאר בקושיא. והנ"ל כי קושייא חדא מתורצת בחבירתה דלכאורה קשה מאי קשיא לר' פדא במנחות שם צ"א ב' מדכתיב או לאיל דע"כ בריה הוא הא מסקינן בחולין דלבר פדא נמי מספקא ליה דילמא בריה הוא ולכן איצטריך שפיר הך או לאיל לרבות את הפלגס אמנם באמת לק"מ כלל דהא מדכתיב או לאיל לרבות הפלגס לנסכי איל משם איכא לאוכוחי דעל כרחך היא בריה דאל"כ רק דהוא ספק איל או כבש א"כ קרא ל"ל וזה פשוט. והנה אי נימא דבאמת ספיקא הוא ורק אתי קרא לגלות דל"צ להתנות רק יביא נסכי איל בלי תנאי א"כ פשיטא דלק"מ. וא"כ רבינו פסק כר' פדא מדאיבעיא ליה לר"ז אליביה ומ"מ במאי דס"ל לבר פדא דצריך להתנות בהא לא פסק כוותיה משום קושיית הש"ס דמנחות שם. והבן. והנה לפי מה שנשאר הש"ס בתיקו וא"כ י"ל לבר פדא הא דקאמר בפרה פ"א מ"ג דאינו עולה מזבחו היינו דווקא באם נדר איל בהדיא או אמר כבש בהדיא אבל אם אמר בפירוש איזה שארצה אביא או כבש או איל יצא באמת ידי נדרו (ורק לפי שמסופק לן לדינא דילמא בריה הוא לכן אפי' בכה"ג אינו יוצא) ולכן שפיר כתב התוס' יו"ט שם בפרה ד"ה לא עלה וכו' וז"ל אם היה מחוייב איל לבדו או כבש לבדו עכ"ל ובגליון המשניות התם בתוס' רע"ק תמה עליו כי לר' יוחנן אפילו אמר באיזו שארצה אביא ג"כ לא יצא יעו"ש היטיב אמנם לדעתי נכון דברי התוס' יו"ט כי הוא כתב כן אליבא דבר פדא דהלכתא כוותיה לדעת רבינו. והבן. ומש"כ רש"י והתוס' יו"ט דאם נדר כבש והביא פלגס לא יצא ידי חובתו. נ"ל דהיינו דווקא לרבי אבל לרבנן דהלכה כוותייהו וכמש"כ רבינו בהלכה א' אה"נ דאם נדר כבש והביא פלגס דיצא לבר פדא ורק לדידן דמסקינן דאולי הוה בריה בפ"ע לא יצא בכה"ג נמי ופשוט וק"ל. ודע דרש"י כתב בחולין כ"ג ב' בד"ה מייתי ומתני וכו' ואו לאיל דריש ליה לדרשא אחרינא במנחות צ"א ב' יעו"ש ואני בעניי לא מצאתי שום דרש אחרינא בזה שם בש"ס וכ"כ הלח"מ וז"ל וקרא דאו לאיל לשום דרשה דריש ליה עכ"ל משמע דלא ברירא ליה דרשה בזה.

ה"ז ספק וכו'. שם בחולין כ"ב ב' וכ"ג א'.

שחור והביא וכו'. מנחות ק"ז ב'.

זכר והביא וכו'. מרן כתב ע"ז דנלמד מק"ו משחור והביא לבן יעו"ש אבל לא היה צריך לזה אבל כן יש ללמוד מלקמן הלכה י' יעו"ש היטיב.

הלכה ג

מן הגדולים וכו'. שם ק"ז א' פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ועגל ושם ב' בש"ס אוקמה כרבי דס"ל הנודר קטן והביא גדול לא יצא וממילא לדידן יביא הגדול ויוצא וזה שסיים וכתב כיצד נדר מן הבקר יביא שור ועיין לקמן הלכה ט' ועיין תוספתא פי"ג דמנחות וז"ל הרי עלי עולה מן הבקר יביא עגל מן הצאן יביא כבש הרי עלי תודה ושלמים מן הבקר יביא עגל מן הצאן יביא כבש אר' שמעון אם יאמר לך אדם כדברי ר' עקיבא עגל קבל הימנו איל קבל הימנו כבש קבל הימנו שבכולן היה ר"ע נותן את הטעם עגל שיד הגבוה על העליונה איל לא גדול ולא קטן אלא בינוני כבש המוציא מחבירו עליו הראיה כשם שהמקדיש סתם ה"ז מביא את הגדול שבהן כך האומר הרי עלי סתם ה"ז מביא את הגדול שבהן עכ"ל והנה בתוספתא סותר הסיפא לרישא דברישא קאמר הרי עלי עולה מן הבקר יביא עגל וכו' ובסיפא מסיק הרי עלי סתם מביא את הגדול שבהן וראיתי למפרש שם שהגיה בזה רק לפי שבא בקצרה ובפי' קטוע ארחיב הדבור קצת בזה שכצ"ל הרי עלי עולה מן הבקר יביא פר מן הצאן יביא איל מן הבהמה יביא כבש הרי עלי תודה ושלמים מן הבקר יביא פר מן הצאן יביא איל מן הבהמה יביא כבש אמר ר"ש אם יאמר לך אדם כדברי ר"ע עגל קבל וכו' ומה שאמר כשם שהמקדיש סתם ה"ז מביא את הגדול וכו' עיין לקמן הלכה ח'.

לעולת העוף וכו'. עיין מנחות ק"ה א' שם ק"ז א' ב' תמורה כ' א' ב"ק ע"ח ב' ועי' בפי' רבינו על המשניות בפי"ג דזבחים וברע"ב שם יעו"ש היטיב ועי' תוס' שם ק"ז א' ד"ה ראב"ע וכו' יעו"ש והנה העולה מזה שאין מחוייב להביא מן הגדול דווקא אלא הגדול במינו אבל לא הגדול שבכל המינין וכמש"כ הלח"מ. ועי' בשבועות ט"ו א' מאי גדולות אילימא ממין גדול ממש נימא פרים אלא גדולות במינן מי איכא חשיבותא קמי שמיא והתניא נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח בעולת העוף אשה ריח ניחוח במנחה אשה ריח ניחוח וכו' יעו"ש היטיב ומשמע שם לכאורה דלא בעי גדולות במינן עיי"ש בתוס' ובחי' הרשב"א על שבועות יעו"ש היטיב.

הלכה ד

כחוש ביותר וכו'. עי' תוס' זבחים מ"ח א' ד"ה וחטאת וכו' ותוס' מנחות ק"ז ב' ד"ה כבש וכו' ותוס' כריתות יו"ד ב' ד"ה מכלל וכו' ועיין במנחות שם בפי' המשניות לרבינו ועיי"ש בכל המקומות ותראה שמזה יצא לו לרבינו ז"ל שכתב וז"ל ואם הביא הכחוש

יוצא ידי נדרו עכ"ל ומרן לא הערה מקורו ומכל המקומות הנ"ל יצא לך מקור נאמן וכן יצא לך מש"כ רבינו דאינו חייב להביא היפה השמן ביותר שאין שם למעלה הימנו עכ"ל והיינו מדנתן קצבה כמה יהא שוה משמע דכל ששוה כן די בזה אף שיש יותר טוב ממנו ועי' מגילה כ"ח א' יומא ל"ד ב' ע' ב' דבעינן מיוחד שבעדרו. ואולי י"ל דשם מיירי במי שמביא משלו דבעי דווקא היותר טוב אבל מי שקונה מהשוק אינו מחוייב לקנות היותר יפה ושמן רק יקח הבינוני ועי' לעיל סוף פרק ז' מהל' איסורי מזבח יעו"ש היטיב ועוד יש לחלק ששם מצוה מן המובחר למי שרוצה לזכות בעצמו וכאן מיירי מה שמחוייב מן הדין להביא מן המשובח ויש לעיין עוד בזה.

יביא הבינוני. עי' מרן שהביא זה בשם התוספתא שהבאתי לעיל ס"ק ח' איל לא גדול ולא קטן אלא בינוני יעו"ש אבל באמת אין מזה הכרע דשם קאי אמאי דקאמר ר"ש דכל האומר לך בשם ר"ע דאם יאמר לך להביא איל תשמע לו משום שהוא הבינוני בין עגל וכבש דעגל הוא גדול וכבש הוא קטן ואיל הוא בינוני וי"ל כיון דמטעם זה הכריע דיש להביא איל מפני שהוא בינוני אלמא דמעיקר הדין יש להביא הבינוני. והבן.

הלכה ה

חוץ מנסכיו וכו'. שם במנחות ק"ז ב' איתא הרי עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה עגל יביא הוא ונסכיו בחמש איל יביא הוא ונסכיו בשתים כבש יביא הוא ונסכיו בסלע. שור במנה יביא במנה חוץ מנסכיו עגל בחמש יביא בחמש חוץ מנסכיו איל בשתים יביא בשתים חוץ מנסכיו כבש בסלע יביא בסלע חוץ מנסכיו עכ"ל והנה דעת רבינו שכל השיעורים הללו הוא לפי המקח הקרבנות הבינונים באותו מקום והנה לפ"ז לא הוצרך לבאר כאן המחיר מהקרבנות הללו רק כתב סתם באומר שור במנה יביא במנה לבד מנסכיו וצריך שיהא שוה מנה באותו מקום וכ"ז ברור ופשוט ולפ"ז לא הוצרך לכתוב בעגל בחמש דצריך להביא חמש לבד מנסכיו דזה פשוט משור במנה וכמש"כ מרן. ודע כי כבש בסלע אינו דומה לשאר כי בשאר אינך דברים לא בעינן שיעור רק שיקנה את הבינוני אבל בכבש בעינן שיהא שוה סלע כי כן כתב לקמן הלכה י"ב יעו"ש היטיב וכאן כתב דהכבש צריך שיהיה בינוני אבל בשיווי דמיו לא כתב כאן וסמך אדלקמן ועיין לח"מ. ומה שנראה לענ"ד כתבתי.

שנים במנה וכו'. שם במנחות במשנה שור במנה והביא שתים במנה לא יצא ואפילו זה במנה חסר דינר וזה במנה חסר דינר. ומשמע דדווקא באמר שור במנה הוא דלא יצא בהביא שתים אבל באמר סתם הרי עלי שור דיביא שור ששוה הוא ונסכיו במנה דשרי להביא שתיים ששוים הם ונסכיהם במנה וצ"ע למה וי"ל דאם לא קבע בפירוש ה"ז כמי

שאמר קטן והביא גדול דיצא משא"כ אם אמר בפי' שור במנה דהרי קבע בפי' וצ"ע בזה דמ"ש אם אמר בפי' קטן והביא גדול דיצא ומ"ש אם אמר שור במנה והביא שתים ששוו מנה דזה נמי כקטן והביא גדול דלא יצא. ולפנינו אי"ה יבואר עוד מזה. ועיין במרן שתמה למה לא הביא הך אפילו זה במנה חסר דינר וזה במנה חסר דינר יעו"ש היטיב.

הלכה ו

שנים. שם במנחות ק"ח א'.

יצא. שם במשנה שני שוורים אלו עולה ונסתאבו רצה יביא בדמיהן אחד אלמא דבנסתאב שרי לכתחלה להביא קטן אף שנדר להביא גדול ושם ב' איבעיא להו ממינא למינא מאי ופשיט שם דשרי ומקשה א"ה אפילו איל אחד נמי יביא ומשני תרי תנאי ואליבא דרבנן יעו"ש וא"כ למשנתנו דקא ס"ל לרבנן דבנסתאב שרי להביא קטן לכתחלה א"כ ה"נ שרי לאתויי לכתחלה אפי' איל אחד נמי יעו"ש היטיב וכיון דס"ל לרבינו דבאמר שני שוורים אלו עולה ונפל בהם מום אם רצה יביא בדמיהם אחד א"כ ה"נ שרי לאתויי איל אחד נמי לכתחלה ומלשון רבינו משמע דלכתחלה לא ועיין בתוספתא שם וז"ל שור זה עולה ונסתאב לא יביא בדמיו איל אבל מביא בדמיו שני אלים ורבי אוסר שאינה היא חבילה (ט"ס וצ"ל בילה כמו שהוא שם בש"ס) איל זה עולה ונסתאב לא יביא בדמיו כבש אבל מביא בדמיו שני כבשים ורבי אוסר שאינה היא חבילה (ט"ס וצ"ל שאין בילה) כבש זה עולה ונסתאב אם רוצה יביא בדמיו איל איל זה עולה ונסתאב רצה יביא בדמיו כבש אבל יביא בדמיו שני כבשים ורבי אוסר שאינה היא חבילה (ט"ס וצ"ל שאין בילה) עכ"ל והנה הך בבא בתרא אין לו שחר לכאורה חדא דהך ברייתא היא המובאת בש"ס דס"ל לרבנן דלא יביא לכתחלה מן הקטן ועוד דהא קאמר ברישא דלא יביא בדמיו כבש ועוד מאי אבל דקאמר לכן נ"ל ברור דט"ס היא והך בבא מיותרת לגמרי לענ"ד ועיי"ש במפרש יעו"ש אבל דברי רבינו צריכים עיון שוב ראיתי בלח"מ שהרגיש בזה והקשה עד"ז רק בדרך רחוק וזר יעו"ש מה שתירץ בזה וצ"ע ועיין לקמן הלכה י"ז מש"כ בזה.

בדמיו איל. לכאורה צע"ק דנלמד מכ"ש מדין הקודם ובשלמא במשנה נקט זה הלשון לרבותא דרבי דאפי' בקטן והביא בגדול אוסר והראיה דברישא נקט במשנה וז"ל שור זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו שתים שני שוורים אלו ונסתאבו רצה יביא בדמיהן אחד אלמא דנקט בלשון לא זו אף זו.

הלכה ז

פוטר עצמו בשה. עיין ב"ק ע"ח ב' ועיין תוס' תמורה כ' א' ד"ה רשב"א וכו'. ועיין במל"מ מה שחקר לענין מי שגנב אתרוג מחבירו ופסלו איך צריך לשלם יעו"ש היטיב ועיין מה שהראה מקום לעיין בשלטי גבורים פ"ק דב"ב לפנינו בדפוס זיטאמיר הוא בדף ק"ס ב' ונדפס שם ששייך לקנ"ט א' יעו"ש) והנה שם העלה דהא דגנב פטר עצמו היינו לר' שמעון אבל אליבא דרבנן אה"נ שחייב לשלם להקדש כמו שגנב וכתב דרבינו גורס בבעיא דקאי הכל אבעלים גופיה יעו"ש והנה מש"כ בפשיטת האיבעיא לא נזכר הך דגנב נפטר ועל כרחך קאי אבעלים יעו"ש והנה לפנינו מבואר בהדיא בלשון הש"ס וז"ל בתר דאיבעיא הדר פשט גנב פטר עצמו וכו' ובאמת אדרבה רבינו מפרש כפירש"י דהבעיא הוא אליבא דר"ש אבל לרבנן פטר בלא"ה ולא נקטה רבינו לענין הגנב רק לענין הבעלים ובבעלים לא מיבעיא ליה כלל עיי"ש בתוס' ד"ה מי פטר וכו' ואולי זה כוונת המל"מ שכתב עליו שדבריו תמוהים. שוב ראיתי שדברי השלט"ג הם דברי הראב"ד בחי' הרשב"א שם יעו"ש היטיב.

והנה מש"כ המל"מ שחייב הגנב לשלם כפי דמי האתרוג המובחר יעו"ש כ"ה ג"כ דעת החכם צבי בסי' ק"כ ועיין באו"ח סי' תרנ"ו בבאר היטב ובשערי תשובה שם. ובפרט לדעת הראב"ד שהובא בחי' הרשב"א הנ"ל וודאי הדין עם המל"מ ודעימיה. ועי' מש"כ שם השלטי גבורים באם נתפשר השואל עם הנגנב בדבר מועט דאינו חייב הגנב לשלם רק דבר מועט יעו"ש היטיב ועיין בב"מ ר"פ המפקיד יעו"ש היטיב וצ"ע.

הוקבע וכו'. במנחות ק"ח ב' מימרא דרב מנשיא ב"ר זביד אמר רב יעו"ש ודווקא דאמר שור זה ודמיו עלי אבל אמר שור זה עלי עולה א"נ אמר שור זה ודמיו עולה לא הוקבע עיי"ש בש"ס וברש"י.

הלכה ח

הגדול שבהן וכו'. עי' מנחות ק"ח ב' במשנה ועיין לקמן פ"ז מהל' מעילה ה"ז יעו"ש.

וחוששין לבינוני וכו'. כ"ה מסקנת הש"ס שם.

הגדול שבהם וכו'. שם במנחות ועיי"ש בתוספתא.

הלכה ט

מקדיש הגדול וכו'. שם במנחות ק"ח ב' במשנה והטעם דלא חיישינן לבינוני כתב שם רש"י בד"ה חוששין אף לבינוני וז"ל דכיון דאמר אחד מהן הקדש לא ידענא אהי מינייהו חייל הקדש אי אגדול אי אבינוני דהוי עין יפה לגבי קטן הילכך אתרווייהו חייל ומיהו

לא קרב למזבח אלא חד מינייהו אבל היכא דאמר פירשתי ליכא לספוקי דוודאי גדול פירש עכ"ל וכן פי' הרע"ב שם ועיין מש"כ לעיל בס"ק י'.

יביא שור. עיין מש"כ לעיל ס"ק ח'.

שור ואיל וכו'. שם במשנה ק"ז א' איתא מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ועגל איל שעיר גדי וטלה. והיינו אליבא דרבי אבל אליבא דרבנן א"צ להביא רק הגדולים שבמינן וכמש"כ רבינו וכ"כ הראב"ד יעו"ש.

יוסיף תור וכו'. שם במשנה פירשתי ואיני יודע מה פירשתי מוסיף עליהן תור ובן יונה.

הלכה י

פר ופרה וכו'. במשנה שם איתא פר ופרה עגל ועגלה והיינו משום דאתי כרבי אבל לרבנן די בפר ופרה וכנ"ל.

איל ורחל. כמו בעולה בהלכה ט' דיביא איל משום דשם אינו אלא זכר כן ה"נ דאיכא לאסתפוקי ג"כ בנקבות יביא איל ורחל שהם גדולות.

שעיר ושעירה וכו'. ולעיל גבי עולה יביא שעיר מטעם הנ"ל.

פר ופרה וכו'. במשנה איתא שם דמביא פר ופרה עגל ועגלה איל ורחלה שעיר ושעירה גדי וגדייה טלה וטלייה והיינו אליבא דרבי אבל לרבנן לא יביא רק כמש"כ רבינו.

תור או וכו'. עיין מנחות ק"ה א' וק"ז א' וכריתות כ"ח א' וכן מבואר עוד בפ"ב ופ"ג דקינין ובדוכתי טובי.

תור ובן וכו'. שם בקינים יעו"ש היטיב ועיין סוף הלכה ט' לעיל ופשוט.

הלכה יא

קומץ לבונה. מנחות ק"ו ב' ובתוספתא שם פי"ג.

כמות שהוא וכו'. ר"ל אבל עולה איכא עורה לכהנים ועולת העוף איכא מוראה ונוצה כמו דאיתא התם בש"ס.

עולת בהמה וכו'. לדעת מרן צריך מנחת נסכים ונסכים (היינו היין המתנסך) ולבונה ויין בפ"ע לנדבה ועיין מל"מ שהעלה דצריך להביא יין לנסכים לעולת בהמה ונסכים בפ"ע לנדבה ולא יוכל להתנות על היין ויאמר אם עולה נדרתי הרי הוא לנסכים ואם לאו יהא היין לנדרי זה אינו יכול דיין נדבה צריך מלח כמו שנתבאר לקמן בהלכה י"ד וביין נסכים אין טעון מלח כדאיתא לעיל פ"ה מהל' איסורי מזבח הי"א יעו"ש לכן צריך להביא יין לנסכים לבד ויין לנדבה לבד אבל מנחת נסכים אינו טעון להביא רק אחת ויתנה אם עולה נדרתי ה"ז מנחת נסכים לעולה ואם מנחת נסכים לבד נדרתי ה"ז לנדרי והעולה נדבה לכן צריך להביא עולה ונסכים ומנחת נסכים ויין לנדבה ועל המנחת נסכים

ועל הנסכים יתנה אם עולה נדרתי ה"ז מנחת נסכים ונסכיה ואם מנחת נסכים ונסכים נדרתי הרי המנחת נסכים ונסכים לנדרי והעולה נדבה ואם מנחת נסכים לבד נדרתי הרי המנחת נסכים לנדרי והעולה והנסכים נדבה ואם יין לבד נדרתי הרי יין נדבתי לנדרי והעולה והמנחת נסכים והנסכים נדבה. כ"ה העולה מדבריו ורק שבדבריו יש גמגום וט"ס הוצרכתי לבאר באר היטיב ועי' בס' שעה"מ פ"ו בהל' פסולי המוקדשין הי"ח מה שהאריך בזה יעו"ש היטיב.

ודע שעולת בהמה שמביא הוא פר ושעיר ואיל וכן עולת העוף הוא תור ובן יונה. וכן המנחת נסכים והנסכים צריך שיביא משלשה מינים היינו שלשה עשרונים ושני עשרונים ועשרון אחד ויין חצי ההין ושלישית ההין ורביעית ההין וכן היין לנדבה מביא חצי ההין ושלישית ההין ורביעית ההין והדבר פשוט וק"ל. וכתבו התוס' בד"ה והא איכא וכו' וז"ל וא"ת והאיכא שמן למ"ד בזבחים צ"א ב' דכליל וי"ל כיון דאיכא שמן דאכלי כהנים לא פסיקא ליה ועוד קשה והאיכא עצים דאפילו לרבי דאמר טעון קמיצה הכל קרב כדמפורש לעיל כ' ב' עכ"ל והנה לקמן כתב רבינו בהלכה י"ד דבנודר או נודב שמן דהשאר נאכל לכהנים יעו"ש אמנם מעצים צ"ע לכאורה אמאי לא כתב זה. אבל י"ל בפשיטות כי קושיית התוס' אינה קושייא כ"כ דלרבנן לא מיקרי קרבן גמור. וכן ראיתי שוב להצאן קדשים שם שכ"כ יעו"ש.

הלכה יב

יביא כבש וכו'. מנחות ק"ז ב' ועיי"ש בתוספתא פי"ג ועיין כריתות י' ב' יעו"ש.

מכל דבר וכו'. שם במנחות וכתב שם רש"י וז"ל ובלבד שיוכל לקנות דבר שלם מסלע עכ"ל יעו"ש.

הלכה יג

לא יפחות וכו'. עי' פ"ו דשקלים ירושלמי ה"ד ובמנחות ק"ו ב'.

משני גזרין וכו'. שם ושם ובמנחות כ' ב' ובמעילה י"ט ב' ובתו"כ ויקרא פ"ט.

וארכן אמה וכו'. עי' לעיל פ"ז מהל' איסורי מזבח סוף ה"ג ומש"כ שם.

מביא גזר וכו'. עיין תוס' מנחות ק"ו ב' ד"ה לא יפחות וכו' ושם בירושלמי.

להביא דמי וכו'. עי' מש"כ מרן בשם ר"י קורקו"ס יעו"ש ודבריו קשים להולמם ועי' במל"מ שהביא התוספתא שהובא בתוס' מנחות כ' ב' ד"ה מלמד וכו' וע"ע מש"כ בזה ועיין רש"י יומא נ"ה ב' ובתמורה כ"ג ב' יעו"ש היטיב.

הלכה יד

קומץ ממנו וכו'. עיין זבחים צ"א ב'. (וצ"ע אם כהן נדר שמן מהו דינו ולכאורה נראה דכולו כליל כמנחת כהן אך צ"ע לפי"ז סוגית הש"ס דזבחים צ"א ב' וצ"ע דהו"ל לאוקמי סיפא בכהן שהתנדב שמן). ועיין לח"מ שהקשה דכאן פסק כמ"ד דדון מינה ומינה ואילו בהל' שבועות פסק כמ"ד דון מינה ואוקי באתרה (עי' בפ"ז מהל' שבועות ה"א ובפ"ט ה"ב יעו"ש היטיב) ונשאר בצ"ע. ועיין בפ"ה מהל' אבות הטומאות ה"א דפסק שם לנוגע בש"ז בעי כעדשה והיינו לכאורה כמ"ד דון מינה ומינה יעו"ש וע"ע בפט"ו מהל' איסורי ביאה דפסק דממזר איסורו איסור עולם בין זכרים בין נקבות יעו"ש והיינו כמ"ד דון מינה ואוקי באתרה וע"ע בפי"א מהל' תרומות ה"ב שם מבואר דדון מינה ואוקי באתרה וע"ע בפ"י מהל' מאכלות אסורות הכ"ב ופ"ב מהל' בכורים ה"ד יעו"ש היטיב ובחולין ק"כ ב' דתראה דפסק רבינו כר' יהושע דאוקי באתרה ועיין בצאן קדשים במנחות שם ק"ז א' שהאריך קצת בזה יעו"ש היטיב ועיין בתוס' זבחים צ"א ב' בד"ה א"ל וכו' בסוף הדבור יתיישב קצת בפשיטות. ודו"ק היטיב (דאי כמ"ד דון מינה ואוקי באתרה הא במה מצינו ילפינן ול"ל קרא קרבן מנחה).

נותן עליה מלח וכו'. עיין מרן ולח"מ. ועיין במל"מ לעיל הלכה י"א יעו"ש. וכ"מ בצאן קדשים שזה החילוק בין נסכים הבאים עם הזבח ליין הבא נדבה בפ"ע אינו אלא אליבא דשמואל דס"ל דמזלפו ע"ג אישים יעו"ש משמע דלמ"ד בא לספלים באמת אינו טעון מלח וצ"ע.

ומנסכו כולו וכו'. עיין במרן משנ"כ בזה. ועיין במל"מ לעיל הלכה י"א יעו"ש היטיב ומה שכתב הר"י קורקוס ז"ל דס"ל דהוי פסיק רישא ולא ימות עיין תוס' שבת ק"ג א' ד"ה ל"צ וכו' וביומא ל"ה א' בסה"ד שם ובתוס' כתובות ו' א' ד"ה האי וכו' ועיין משנ"כ בזה בב"ק קי"ג א' יעו"ש היטיב מזה וע"ע בתוס' קדושין נ"ה ב' בד"ה ודילמא וכו' וברמב"ן שם יעו"ש היטיב ועיין במג"א סי' ש"כ ס"ק כ' וע"ע בקרבן נתנאל פי"ד דשבת אות י"ח ואכ"מ להאריך מזה. וע"ע משנ"כ הר"י קורקוס להוכיח שיטתו מהא דר"ע דס"ל כר"ש בב"ק קי"ג א' ומ"מ ס"ל כאן דלספלים יעו"ש עיין בתוס' זבחים צ"א ב' בד"ה הא ר"י וכו' יעו"ש ולשיטת רבינו אתי שפיר בפשיטות טפי יעו"ש היטיב וק"ל.

נותן עליה וכו'. מנחות כ' א' תו"כ ויקרא פי"ד.

וכולה וכו'. מהא דלעיל הלכה י"א.

הלכה טו

במעות מע"ש וכו'. עיין מנחות פ"א א'.

אלא מן וכו'. פסחים ע"א א' ביצה י"ט ב' חגיגה ז' ב' ח' א' זבחים צ"ח א' מנחות פ"ב א' פ"ג א' ועיין ספרי ראה פיסקא קכ"ט.

הלכה טז

אלא מן וכו'. שם במנחות פ"ב ב'.

הלחם מן וכו'. יותר נראה דכצ"ל והתודה אינה באה עם הלחם אלא מן החולין. אבל באמת גם לשון הכתוב לפנינו ניחא ופשוט.

הלכה יז

הרי עלי וכו'. עיין זבחים נ' א' ובתוס' שם יעו"ש היטיב ובמנחות פ"ב א' וב' יעו"ש.

יש לו וכו'. משמע לכאורה מלשון זה דלכתחלה יש לו להביא כמו שנדר ורק דבדיעבד אם הביא הכל מן החולין יצא ועיי"ש במנחות פ"א ב' ברש"י ותוס' שם בד"ה היא ולחמה וכו' דכ"ש דשפיר דמי טפי להביא הכל מן החולין ויש לעיין קצת. ואם נימא דכוונתו אלכתחלה נמי א"כ יש ראיה למש"כ הלח"מ לעיל הלכה ו' (עיין לעיל ה"ו ד"ה יצא) ובפי' המשניות כתב רבינו וז"ל ומה שאמר במצות השלישי והרביעי יביא ר"ל שמותר לו להביא כמו שאמר ואם הביא הכל מן החולין ה"ז משובח עכ"ל וכשיטת רש"י ותוס' וא"כ צ"ל ע"כ שכוונתו גם כאן ג"כ כך.

וכן אם פי' וכו'. וכן ה"ה הכא דאם הביא כולו מן החולין יצא כמש"כ מרן וכן הוא בהדיא בש"ס וזה שכיוון רבינו במש"כ וכן.

לחמה מחיטי וכו'. מלשון רבינו משמע דלחמה לא יביא מחיטי מע"ש אבל הבהמה עצמה מותרת לבוא מחיטי מעשר שני אמנם מלשון רש"י במנחות שם פ"א ב' בד"ה שלא יקח וכו' ובד"ה אבל ממעות וכו' ובד"ה אני אומר וכו' משמע דגם הבהמה עצמה אין מביאים מחיטי מע"ש יעו"ש היטיב אבל שם פ"ב א' בד"ה מה שלמים וכו' משמע כדעת רבינו יעו"ש היטיב וברע"ב משמע ג"כ כך. וצע"ק.

ודע דשם יש פלוגתא בש"ס דר' נחמן ור' חסדא ור"ז ס"ל דדווקא מחיטין מע"ש עצמו לא יביא אבל בחטים הלקוחות בכסף מע"ש יביא ור' ירמיה ס"ל דלא יביא מחטים הלקוחות בכסף מע"ש יעו"ש היטיב והנה מדלא כתב רבינו דין זה משמע דס"ל עיקר כדעת ר"נ ור"ח ור"ז דהם הרבים ולכן כתב בסתם דלא יביא מחיטי מע"ש דמשמע דמחטים הלקוחות בכסף מע"ש יביא וכן משמע ממש"כ כמו הבהמה שהיא ממעות מע"ש וכי לא עסקינן דהבהמה נקחת בכסף מע"ש וכן משמע קצת מלשון רבינו בפי' המשניות יעו"ש היטיב ודו"ק.

כמו שביארנו. לעיל פ"ב הי"ג ועיין מש"כ שם בד"ה ואפילו תודה.

פרק יז

הלכה א

מאפה כופח וכו'. במנחות ס"ג א' ובתו"כ ויקרא פי"א פרשה י'.

הלכה ב

וידי חובתו וכו'. מנחות ג' א' ק"ב ב'.

ה"ז **פסולה**. שם ושם.

וידי חובתו וכו'. וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא משום דאמר במחבת וקא מייתי במרחשת אבל הכא דאידי ואידי במחבת ואידי ואידי במרחשת אימא ידי נדרו נמי יצא ואי אשמעינן הך משום דקא פליג להו אבל התם דלא פליג בה אימא לא צריכא עכ"ל הגמ'.

הלכה ג

הרי אלו וכו'. שם ק"ג א'.

הרי אלו פסולים. שם ק"ב ב' והטעם דבזה לא שייך לומר שלנדבה הביאם יעו"ש ברש"י וכתב התוס' יו"ט דה"ה לענין מחבת ומרחשת יעו"ש היטיב.

הלכה ד

הרי אלו וכו'. עי' ברש"י ורע"ב שכתבו דה"ה ברישא באומר אלו להביא בשני כלים והקריבן בכלי אחד דהוו כשתי מנחות שנתערבו יעו"ש היטיב ועיין בתוס' שם ד"ה כשתי מנחות וכו' ועי' לח"מ כאן. ובתוספתא דמנחות פי"ב איתא וז"ל בכלי אחד הביאם בשני כלים א"ל בכלי אחד נדרת ה"ז לא יחזיר ואם החזיר הרי הוא כשתי מנחות שנתערבו בשני כלים והביאן בכלי אחד וא"ל בשני כלים נדרת ה"ז לא יחזיר ואם החזיר הרי אלו פסולים עכ"ל ואולי ט"ס הוא וצריך להיות ברישא הרי אלו פסולים ובסיפא צ"ל ואם החזיר הרי הוא כשתי מנחות שנתערבו ועיי"ש במפרש.

הלכה ה

מחמשת מיני וכו'. שם במנחות ק"ד ב' וכת"ק שם ועיין מל"מ.

ב' מיני וכו'. עיין רש"י שם דיביא שתי מנחות ממין אחד וכן משמע מלשון המשנה דאיתא שם מנחות או מין מנחות יביא שתים ובמין מנחות מבואר שם ק"ה א' ובתוספתא שם פי"ב דיביא שתי מנחות ממין אחד וה"ה במנחות דיביא ג"כ שתים ממין אחד ולכן העיקר כמש"כ מרן דהגי' הנכונה יביא שתי מנחות מחמשתן יעו"ש.

ממין אחד. שם ק"ה א' ובתוספתא פי"ב.

משני מינים. שם ושם.

יביא שני וכו'. שם בעיא דלא איפשיטא וצריך להביא ולהתנות וכמש"כ מרן.
מביא חמשתן. שם ק"ד ב' ולר"ש דס"ל מחצה חלות ומחצה רקיקין צריך להביא ולהתנות יעו"ש היטיב ק"ה א' ב'.

הלכה ו

אין היחיד וכו'. עיין מנחות ק"ג ב' והא דכתב אין היחיד וכו' דאילו בצבור אין הצבור מביא מנחה כלל רק הקבועים כמו מנחת נסכים ומנחת העומר ושם יש שיעור כמה להביא משא"כ ביחיד אבל מרן כתב דאתי לאפוקי ציבור דציבור מביא ס"א עשרונות יעו"ש ותמוה הוא לענ"ד דהא התם אינם בכלי אחד וכמש"כ רבינו לקמן פ"י מהל' תמידין ומוספין הי"ד יעו"ש וכ"ה שם בש"ס אלא העיקר כמש"כ.
שהבלילה אין וכו'. עי' לעיל פי"ג הי"א.
לבילה אין וכו'. יבמות ק"ד ב' נדרים ע"ג א' קדושין כ"ה א' ב"ב פ"א ב' מכות י"ח ב' מנחות י"ח ב' ק"ג ב' חולין פ"ג ב' נדה ס"ו ב'.

הלכה ז

ששים בכל וכו'. יצא לו כן ממשנה דשם ק"ג ב' אם אמר הרי עלי ששים ואחד מביא שישים בכלי אחד ואחד בכלי אחד והובא לעיל בהלכה ו' ועיי"ש תוספתא פי"ב וז"ל הרי עלי מאה עשרונות להביא בכלי אחד כופין אותו ומביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחר ואם הביא מחצה בכלי אחד ומחצה בכלי אחר לא יצא בשני כלים מביא מחצה בכלי אחד ומחצה בכלי אחר ואם הביא ששים בכלי אחד ומחצה בכלי אחר יצא עכ"ל.
יביא עשרון וכו'. שם במשנה ק"ד ב'.
יביא ששים וכו'. וכרבנן שם ק"ד ב' וק"ו א' ועיי"ש ק"ו ב' שרב אשי פי' דפליגי בפלוגתא דלעיל פט"ז ה"א וה"ט וה"י יעו"ש.
ה"ז מביא וכו'. שם ק"ו א' פירשתי ואיני יודע ואיזו מהן פירשתי ואיני יודע כמה מהן פירשתי (לפענ"ד כצ"ל פירשתי ואיני יודע כמה פירשתי ואיזו מהן פירשתי ואיני יודע מה פירשתי וכו' שוב ראיתי שהב"ח הגיה שכצ"ל פירשתי ואיני יודע איזו מהן פירשתי וכו' והכל הולך אל מקום אחד) יביא חמש מנחות של ששים ששים עשרונים שהן שלש מאות דברי חכמים רבי אומר יביא חמש מנחות של ששים עשרונים מאחד ועד ששים שהן תשעה אלפים ומאה וחמשים עכ"ל ועיין בתוספתא פי"ב יעו"ש היטיב וברור שמכאן יצא לו לרבינו. וממרן משמע שזה יצא לו מהמשנה יעו"ש ודבריו תמוהין כי נ"ל ברור כמש"כ דמזו הברייתא יצא לו. שוב מצאתי בלח"מ כדברי ונהניתי.

הלכה ח

ושכח כמה וכו'. בזו הבבא נפל לו עוד ספק כמה עשרונות נדר ובכמה כלים נדר ואם ידוע לו שבכלי אחד נדר רק נפל לו הספק במנין העשרונים כבר כתב רבינו בהלכה ז' דיביא ששים עשרונים בכלי אחד ואם היה לו עוד ספק מאיזה מין יביא חמשה מינים בחמשה כלים בכל כלי ששים עשרונים אבל כאן נתחדש עוד ספק בכמה כלים נדר והנה אם נדר בשני כלים והביא בכלי אחד או נדר בכלי אחד והביא בשני כלים לא יצא כמבואר לעיל הלכות ב' וג' ולכן כשנסתפק לו בכמה כלים ובכמה עשרונות בזה שוים רבי ורבנן דצריך להביא בששים כלים מאחד ועד ששים שהוא אלף ותת"ל עשרון ואם נסתפק לו עוד באיזה מין צריך להביא ככה מכל מין שהוא עולה ביחד תשעה אלפים ומאה וחמשים דו"ק ותשכח וכן העלה הלח"מ והצאן קדשים שם במנחות ק"ו א' ודלא כמרן שנדחק הרבה בזה ולא העלה כלום בידו במחילת כת"ר הרמה.

הלכה ט

מנחה בלא וכו'. הך וודאי ט"ס הוא וכצ"ל או מנחת בלא שמן ולבונה דאילו אמר מנחה בלא שמן ולבונה כתב לקמן דשואלין אותו וכ"כ מרן דט"ס הוא וצ"ל כמש"כ (ועיין תוס' שם ק"ג ב' ד"ה ל"ש וכו' דכתבו דלא שייך זה גבי בלא שמן ולבונה יעו"ש היטיב) ויסוד דברי רבינו משום דס"ל דזעירי דחילק בין מנחה למנחת (במנחות ק"ג ב') קאי אליבא דר' יוחנן דס"ל דשואלין אותו יעו"ש אמנם הראב"ד כתב דזעירי קאי אאוקימתא דחזקיה דס"ל דהמשנה קאי כב"ש דס"ל תפוס לשון ראשון יעו"ש וכן משמע מלשון רש"י שם ד"ה לא שנו וכו' וכ"ה התוס' בד"ה מאי לאו וכו' ועיי"ש בתוס' ד"ה אי הכי וכו' יעו"ש היטיב (ויש שם ט"ס וכצ"ל אלא כיון דאמר מנחה עשרון ומחצה וכו') וע"ע בדברי רבינו בפי' המשניות שאזיל בשיטתו דהכא (ויש שם ט"ס וכצ"ל הרי עלי מנחת חצי עשרון אינו חייב כלום עכ"ל כצ"ל) וע"ע בס' בית הבחירה להמאירי בנזיר ט' יעו"ש.

מן העדשים וכו'. בזה יש לעיין הא אסיקנא שם בגמרא ע"א דבעדשים כיון דליכא למיטעי בזה לכו"ע אמרינן דלית ביה כלום אליבא דב"ה יעו"ש היטיב וא"כ איך כתב רבינו דבזה ג"כ מהני והנה כבר הרגיש מרן בזה וכתב דכיון דאסיקנן לחלק בין מנחה (מוכרת) למנחת (סמוך) אה"נ דבמנחה אפילו בעדשים נמי מהני והלח"מ השיג עליו בזה וס"ל דבאמת לא מהני רק דרבינו מיירי באמר הרי עלי מנחה מן השעורין או מן העדשים אבל אם אמר הרי עלי מנחה מן העדשין לחוד לא מהני כלל יעו"ש היטיב והעיד בעצמו שזה דוחק גדול יעו"ש ועלובה העיסה שהנחתום מעיד עליה. סוף דבר דברי רבינו צ"ע בעיני. וע"ע בס' בית הבחירה לנזיר שם מש"כ בזה וה' יאיר עיני. ודע דבמנחה

חצי עשרון דווקא חצי אבל לשליש ולרביע לא שמענו לדעת הקרית ספר שהובא בלח"מ הלכה י"ד ועיין במל"מ הלכה י"ב שלא כן דעתו יעו"ש.

הלכה י

מביא שנים וכו'. עי' במרן שהקשה דהו"ל לרבינו לחלק בין אמר הרי עלי מנחה עשרון ומחצה דלא מייתי רק עשרון ובין אי אמר הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון דמייתי תרתי (ובמרן יש ט"ס וכצ"ל דכיון דאמר מנחה אתחייב ליה בעשרון כי אמר חצי עשרון ולא כלום קאמר כי הדר אמר עשרון מייתי עשרון אחרינא ויש לתמוה על רבינו למה לא חילק בין אומר הרי עלי מנחה עשרון וחצי עשרון לאומר הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון כמו שחילקו בגמרא עכ"ל) ועיין מש"כ בזה ודוחק ועיין בקרבן אהרן בתו"כ ויקרא פ"י יעו"ש ודע עוד דמיירי כאן שאמר הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון וכמש"כ מרן וכ"ה בש"ס. ועיין בלח"מ מש"כ מזה דרבינו ס"ל דמילתא דזעירי אתיא ככו"ע אליבא דב"ש נמי ולפי"ז יש ליישב בפשיטות כמש"כ תוס' בד"ה אי הכי אימא וכו' יעו"ש היטיב ודו"ק ועיין לקמן הלכה י"ד יעו"ש.

ה"ז פטור וכו'. עיי"ש בל"א ברש"י יעו"ש היטיב ושני הפירושים נוכל ליישב בלשון הש"ס ושניהם אמת ולכן פסק רבינו לתרווייהו לישני וכ"ה כוונת מרן יעו"ש ויש לעיין קצת למה לא הזכיר רבינו דין קמח בבבא הראשונה ועיין מרן מש"כ בזה.

ה"ז פטור. שם במנחות פ"א ב'.

אילו הייתי וכו'. היינו ע"י שאלה ששואלין אותו אומר כך וכמש"כ מרן ולכן כתב רבינו מלת וכן לדמות הדברים להדדי (והא דלא כתב רבינו בפי' כן י"ל ע"צ הדוחק מפני שבברייתא איתא שם וכופין אותו להביא תודה ולחמה והקשה שם למה כופין ותירץ דמיירי באומר אילו הייתי יודע וכו' יעו"ש היטיב וזה אינו שייך ע"י שאלה דאם ישאלו אותו יאמר שע"מ כן נדרתי להביא בלא לחם ורק אם אירע שאמר מעצמו אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך הנודרין אז כופין אותו. ודחוק מאד דאכתי משכחת לה דשואלין אותו מתחלה ואם משיב אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך הנודרין אז כופין אותו וצ"ע).

הלכה יא

יביא תודה וכו'. מימרא דר"ה במנחות פ"א ב' ואייתיה הש"ס בחולין כ"ג ב' אגב גררא.

וסוף הקרבן וכו'. כ"ה שם במנחות ועיי"ש בתוס' ד"ה טעמא דאמר וכו' שנשארו בתימה יעו"ש היטיב ואפ"ל דהכי כוונת הש"ס טעמא דהזכיר תודה אבל לא הזכיר תודה רק הזכיר לחם לחודא לא אף דלא אמר בפירוש לחם בלא תודה רק אמר להם ותו לא הזכיר מידי מ"מ פטור וכן משמע קצת מרש"י אבל י"ל דהכי מקשו התוס' דילמא בהזכיר לחם

לחוד פשיטא דחייב להביא תודה ולחמה ורק דקמ"ל דאפילו אמר בפירוש תודה בלא לחם מחוייב להביא תודה ולחמה ובזה ליכא להקשות לאשמעינן כה"ג בלחם בלא תודה דבזה באמת פטור וק"ל. ועיין בצאן קדשים שתירץ קושייתם גם בדרך זה יעו"ש היטיב ודו"ק היטיב.

תודתו של וכו'. שם במנחות ושם בחולין.

הלכה יב

יין בפ"ע וכו'. עי' מנחות ק"ד ב' ועיין לעיל פט"ז הי"ד יעו"ש.

לוג יין וכו'. זבחים צ"א ב' מנחות ק"ד א' ק"ז א' ועיין ספרי שלח לך פיסקא ק"ז יעו"ש היטיב ובזרע אברהם.

הלכה יג

וכן עד וכו'. מבואר מזה דיש להביא ג"כ י"א לוגין משום דהוי לשני אלים וכבש אחד עיי"ש בש"ס ק"ד ב' וס"ל לרבינו דתרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן כמש"כ בנדר עשרה או שני כבשים ואיל יעו"ש ועיין במל"מ בהלכה י"ב יעו"ש.

הלכה יד

שהרי קבען וכו'. פסק לחומרא באיבעיא דשם עיין במרן ובמל"מ הלכה י"ב יעו"ש היטיב ועיין בספרי שם לחד גי' איפסיק שם דיביא ששה ולכן פסק כן.

פטור שהרי וכו'. עיין במרן שכתב להוכיח כן מהברייתא דלא יפחות יעו"ש ובאמת צ"ע מנ"ל דלא יוסיף עוד לוג ויהיה שלשה דומיא דנדר חמשה דצריך להוסיף עוד אחד. אבל באמת זה אינו דהא אליבא דרבא דס"ל באומר חמשה דמושך ארבע ואחד לנדבה וזה מוסיף הברייתא דבזה האופן מותר ומתנדבין ממילא דשני לוגין אינן קדושים כלל ופשוט לדעתי ואף רב אשי דפליג על רבא היינו מכח מתניתין אבל הברייתא מ"מ על כרחך מוכח כרבא ועי' מל"מ בהלכה י"ב יעו"ש.

והנה התוס' הקשו שם בד"ה אין מתנדבין וכו' דאמאי לא אמרינן כאן כמו דאיתא לעיל הלכה ט' וי' דצריך להביא שיעור שלם ותירצו לחלק בין נדר לנדבה יעו"ש אמנם רבינו על כרחך לא ס"ל לחלק בזה מדכתב בכאן אבל אם נדר לוג או שנים פטור ועיין בלח"מ הלכה י"ד שכתב לחלק דהתם מיירי באמר מנחה לכן נתחייב להשלים משא"כ הכא דלא הזכיר נסכים וכ"כ המל"מ בהלכה י"ב יעו"ש היטיב. והעלה המל"מ דלפי"ז לדעת רבינו דס"ל דיש קבע לנסכים ובנדר חמשה מחוייב להשלים דה"ה דהתם באמר הרי עלי עשרון ומחצה דצריך להביא שתי עשרונות אע"ג דלא אמר מנחה וזה שדקדק בדבריו בהלכה י' נדר עשרון ומחצה ואמר אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך המתנדבין ה"ז

מביא שתים עכ"ל ולא כתב שם שאמר מנחה ועיי"ש במרן אמנם לפי דברי המל"מ אתיין כמין חומר אבל יש לעיין על דבריו א"כ מאי הקשה הש"ס שם ק"ג ב' א"ה אימא סיפא עשרון ומחצה יביא שתים כיון דאמר מנחה תיחייב ליה בעשרון וכו' יעו"ש היטיב ומאי קושיא דילמא מיירי התם בלא אמר מנחה וס"ל דיש קבע. אבל באמת לק"מ דהא התם רבא הוא דמקשה הכי ורבא אזיל לשיטתו דס"ל דאין קבע וע"כ צ"ל דמיירי באמר מנחה ודו"ק. ולפ"ז שפיר מיושב מה שהשמיט שם רבינו דלא כתב דמיירי באמר חצי עשרון ועשרון יעו"ש ומש"כ לעיל ה"י בר"ה מביא שנים אמנם לפי מש"כ כאן א"ש הכל ודו"ק היטיב.

ועיין בלח"מ מה שכתב ביישוב קושיא זו בשם הקרית ספר ועיין במל"מ שכתב שאין כן דעת רבינו והביא ג"כ תירוץ התוס' יו"ט וכתב ג"כ שאין כן דעת רבינו יעו"ש היטיב ולא רציתי להאריך בזה. וע"ע בצ"ק שם שכתב תירוץ על מה שהקשו התוס' שיביא ששה אם נדר חמשה יעו"ש וזה וודאי לא אתי שפיר לדעת רבינו שפסק דבנדר חמשה יביא ששה יעו"ש היטיב. וק"ל. וע"ע במל"מ מה שהקשה על התוס' שם בד"ה אמר אביי וכו' והקשה המל"מ דהא לרב אשי לא שייך קבע כיון דחמשה אינם חזיין כלל והוי כמו שני לוגין יעו"ש היטיב. לכן נ"ל דגם רב אשי ס"ל דחמשה מיקדשי שפיר רק דמחוייב להשלים עוד לוג והא דמדמה לשתים היינו לענין דאינם נקרבים כלל אבל מ"מ לא דמי אהדדי ולפ"ז י"ל דגם רב אשי מפרש הברייתא דמהני לענין דחל עליהם קדושה אבל מ"מ אינם נקרבין. (ושוב ראיתי כי המל"מ בעצמו כתב כן).

פחות מלוג וכו'. מנחות ק"ז א' ועיין זבחים צ"א ב' ובמתנדב חצי לוג פטור ודינו כמו ביין שני לוגין ובנודר לוג ומחצה דינו כמו ביין חמשה לוגין ועיין מל"מ מש"כ בזה לדעת הקרית ספר יעו"ש.

הלכה טו

מג' לוגין וכו'. עיין זבחים צ"א ב' מנחות ק"ז א' יעו"ש.

שמן לא יפחות וכו'. שם ושם.

שחל היות וכו'. שם במנחות יעו"ש.

פרק יח

הלכה א

שנאמר ושם וכו'. עיין ספרי ראה פיסקא ע' יעו"ש וע"ע בזבחים ק"ו ב' קי"ב ב' קי"ט ב' דנפקא ליה עשה מוהביאום לה' וי"ל דהתם קאי על קרבנות שהקדישם בשעת היתר

הבמות והקריבם בשעת איסור הבמות כדאיתא שם ק"ו ב' אבל בגוונא דהכא דהקדישם בשעת איסור הבמות העשה הוא הך קרא דמייתי רבינו ועי' בפ' בתרא דזבחים בפי' המשניות דמייתי רבינו קרא דושם תעשה אולם רש"י שם ק"ב ב' מייתי בהקדישום בשעת איסור הבמות ג"כ קרא דוהביאום לה' והרע"ב מייתי שם תרתי קראי יעו"ש היטיב וצע"ק.

ומביא קרבנות וכו'. עי' תמורה כ"א א' ועי"ש ח' ב' ועי' בכורות נ"ג א' ועיין ספרי ראה פיסקא ע"ז וכתב רבינו שנתחייב להקריבן ור"ל היינו קדשים שמוטל עליו להקריבן לאפוקי בכור ומעשר עי' לקמן סי' ק"ט סעיף ה'. ומדכתב רבינו ומביא קרבנות בהמה משמע דמנחות ועופות לא וכבר הרגיש מרן בזה. ואפ"ל לפי שבנזיר כ"ה א' ובבכורות י"ד א' ובתמורה י"ז ב' איתא דפסוק זה מיירי בתמורות וולדות יעו"ש היטיב וזה אינו שייך לא בעופות ולא במנחות ומ"מ צ"ע בזה ועוד י"ל אורחא דמילתא נקט לפי שבמנחות וקינין היה ע"ז מי שהיה מספק בירושלמי כמו שמבואר בסי' ט"ו יעו"ש ולאו אורחא להביאם מרחוק לכן נקט בהמה ואכתי צ"ע (וע"ע תוספתא פ"ד דפאה).

הלכה ב

ביטל מ"ע וכו'. עיין זבחים ק"ו ב' וקי"ב ב' וקי"ט ב' ועי' ספרי ראה פיסקא ע' ועי' תו"כ אחרי פ"ח פרשה ו' ובפ"ט.

חייב כרת וכו'. בזבחים שם ושם ושם ועי' בכריתות ב' א' ועיין בתו"כ שם פ"ט ופ"י יעו"ש.

חטאת קבועה. עיין זבחים ק"ו א' ברש"י שם ושם ק"ז ב' ובסנהדרין ל"ד ב' וע"ע בכריתות ב' א'.

הלכה ג

שלא העלם וכו'. זה פשוט בזבחים ק"ו א' ובכול' פירקא ובסנהדרין שם ובכריתות שם.

חטאת קבועה. שם ושם.

הלכה ד

בהקש וכו'. עי' זבחים ק"ו ב' וכריתות ג' ב' ופסק רבינו כר' יונה דס"ל דילפינן מהיקש ועי' בזבחים ק"ז א' ד"ה ה"ג דאמר וכו' וברש"י שם וברש"י כריתות ב' א' יעו"ש.

עולותיך ושם תעשה וגו'. כצ"ל וכ"ה בש"ס שם ושם וכ"ה במל"מ. ועי' רש"י סנהדרין ל"ד ב' יעו"ש.

שבכלל השחיטה וכו'. שבכללה השחיטה וכו' כצ"ל.

הלכה ה

חייב ב' וכו'. שם בזבחים ק"ו א' קי"א ב'.

על העליה וכו'. שם וכו"ע מודים בזה.

על השחיטה. גם זה פשוט וכו"ע מודים בזה והא דפליג ר' יוסי בשוחט בחוץ והעלה בחוץ היינו דווקא בעלייה פטר אבל על השחיטה מודה דחייב וכ"כ שם רבינו בפי' המשניות יעו"ש היטיב.

הלכה ו

מאיסורי מזבח וכו'. זבחים קי"ב א' ועיי"ש קי"ג ב' ועי' יומא ס"ב ב' וס"ג א' ב' ועי' תמורה ו' ב' י"ג א'.

מחטאות המתות וכו'. עי' זבחים קי"א ב' קי"ב א' יעו"ש היטיב.

הלכה ז

מחוסר זמן וכו'. שם בזבחים קי"ב ב' ועיין ביומא שם יעו"ש היטיב.

הלכה ח

בתוך שבעת וכו'. שם במשנה ודלא כר"ש עיי"ש ובחולין פ"א א' ובמעילה י"ב א' ובתמורה י"ט ב'. (וצע"ק שם בתמורה דאמאי ס"ל לר"ש דאשם בן שתי שנים והביאו בן שנה דלא קדוש והא הוי מחוסר זמן וי"ל דדווקא כי הקדישו מחוסר זמן להקריבו כשיגיע זמנו אז חל עליה קדושה משא"כ כשהקדישו להקריבו קודם זמנו וק"ל.

ותורין שלא וכו'. שם. אבל בבני יונה שעבר זמנן גם ר"ש מודה דפטור יעו"ש.

הלכה ט

בתוך ימי וכו'. וכ"כ רש"י שם דמיירי ששחט בתוך ימי ספירה וכן פי' ג"כ ביומא ס"ג א' יעו"ש אולם רבינו כתב בפי' המשניות בזבחים פי"ד וז"ל ומה שאמר אשמו ר"ל מחוייב אשם ומי הוא הוא המצורע ולא היו פטורים אלא לפי שהן עומדים בטומאה או בהרחקה ואינן ראויין לקרבן עד שמקריבין החטאת והאשם שהן חייבין בפנים ואח"כ יהיו ראויין לקרבן עולה או שלמים אם היה נזיר ולפיכך אם קדם הקרבן שמכשיר אותן והוא החטאת או האשם ויצאו מכלל מחוסר זמן ואח"כ הקריב כל מה שהקריב אח"כ עולותיהן או שלמיהן בחוץ חייב עכ"ל והנה מפרש הא דתני עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין היינו ששחטן לאחר הבאת החטאת והאשם ובאמת תמוה הוא וכי זה צריך להשמיענו פשיטא דחייב ועוד איך יפרנס לנו כל הסוגייא דזבחים קט"ו א' דמבואר שם בהדיא דמחוסר זמן בעולה בבעלים חייב יעו"ש היטיב ועי' בתוס' יו"ט פי"ד דזבחים משנה ג' ד"ה עולותיהן יעו"ש שהביא נוסחת א"י מרבינו והיא המדוייקת יעו"ש היטיב.

היא המעכבתו וכו'. עי' לעיל פי"ד הי"ז ולקמן פ"א מהל' מחוסרי כפרה ה"ה יעו"ש היטיב ושם יבואר אי"ה.

הלכה י

שהרי לא וכו'. עי' כריתות י"ח א' פלוגתא דר' מאיר וחכמים ופסק כחכמים יעו"ש וכמש"כ מרן ורבינו אזיל לטעמיה דפוסק פ"ח מהל' שגגות ה"ב דבעינן איקבע איסורא. והתוספתא דהביאה הראב"ד שהיא בפי"ב דזבחים אתי כר"מ אבל לכאורה יש לעיין בזה דהתוס' כתבו שם בד"ה וחכ"א וכו' וז"ל לאו היינו חכמים דלקמן (כ"ג ב') דאמר ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה דא"כ הקדש גמור הוא וחייבין עליו בחוץ אלא חכמים היינו כר"מ ועדיפא מר"מ ופטרו אפילו קודם שנודע לו עכ"ל והנה רבינו פסק לקמן בפ"ד מהל' פסולי המוקדשין הי"ט כחכמים דהתם וא"כ פשיטא דחייב כשמקריב בחוץ וא"כ יקשה לכאורה דברי רבינו אהדדי ונ"ל לומר דזה שכתב רבינו שהרי לא נקבע האיסור ואע"ג דרבנן ס"ל דתרעה עד שתסתאב וכו' מ"מ אינו ברור הקדש והרי לא איקבע איסורא וס"ל דגם אותן חכמים מודו לזה דהכא פטור ומטעם דלא איקבע איסורא והראב"ד דפסק דחייב וכהתוספתא הנ"ל ס"ל כסברת התוס' ודע דבתוספתא איתא התם דבאשם תלוי ששחטו בחוץ חייב חטאת צ"ע דנהי דאתי כר"מ ור"מ ס"ל דלא בעינן איקבע איסורא מ"מ אשם תלוי בעי לחיובא ולא חטאת וודאי ועי' בראב"ד מש"כ ע"ז ועדיין אין דעתי נוחה בזה וה' יאיר עיני. (שוב פקח ה' עיני וראיתי בלח"מ שכתב מזה יעו"ש היטיב).

חייב הואיל וכו'. וכרב חלקיה בר טובי ביומא ס"ג א' ובזבחים ק"ד ב' ועיי"ש כל הסוגיא (וע"ע מנחות מ"ז ב' ומ"ח ב' ד"ה איתיביה וכו' יעו"ש).

כמו שיתבאר. לקמן בפט"ו מהל' פסולי המוקדשין שם יבואר כל הדינים אלו.

פטור על וכו'. כ"מ במשנה רפי"ד דזבחים דנקט שם הקריב והיינו העלאה ועיי"ש תוס' ד"ה פרה וכו' וע"ע שם קי"א א' במשנה וברש"י שם ועי' ק"ח ב' ברש"י ד"ה אלא לה' וכו' ושם פ"ה א' ד"ה שחטו בחוץ וכו'.

הלכה יא

שלא התודה וכו'. ועי' בראב"ד שחולק ע"ז וס"ל דלאחר שהגריל אף קודם הוידוי פטור על שעיר המשתלח יעו"ש היטיב ועי' תוס' זבחים ק"ג ב' בד"ה כאן וכו' ובד"ה כאן קודם וידוי וכו' שס"ל כדעת הראב"ד דמלה' ממעטינן אף קודם ווידוי אף דראוי להביאו ולהתוודות עליו יעו"ש היטיב (וע"ע בתוס' ישנים ביומא שם ועי' תוס' תמורה ו' ב' ד"ה ולא וכו') והנה במרן מבואר דגירסת רבינו היתה יכול שאני מוציא שעיר המשתלח ת"ל

לה' לרבות שעיר המשתלח וכו' והקושיא לפ"ז איך ממעט המשנה דפטור על שעיר המשתלח והא בברייתא מחייבין בשעיר המשתלח ולפ"ז כדמסיק לחלק בין קודם ווידוי לאחר ווידוי א"כ קודם ווידוי חייב זה תורף דבריו והנה דבריו לכאורה אין לו שחר דלפ"ז א"כ אתי לה' לרבות שעיר המשתלח ואיך יפרנס הסוגיא דיומא ס"ג ב' ותמורה ו' ב' דמקשה דמהכא מוכח דלה' להוציא הוא יעו"ש היטיב. ועי' לח"מ שהקשה כן ועוד הרבה להקשות דקודם ווידוי למה לי קרא הא ממילא לא אימעיטו מפתח אהל מועד ועוד הקשה שם יעו"ש והניח דברי רבינו בצ"ע. ואני בעניי אמרתי לפרש דהנה המשנה שממעט שעיר המשתלח מפסוק דואל פתח אהל מועד וכו' לא ס"ל הך דלה' וס"ל דדווקא אחר ווידוי פטור אבל קודם ווידוי חייב אבל הברייתא פליג אמתניתין וס"ל דממעטינן מלה' דקודם ווידוי ג"כ פטור ורבינו פסק כסתם מתניתין ולא כברייתא. שוב ראיתי כן בצאן קדשים. ונמצא דהברייתא דיומא דמחלק בין קודם גורל לאח"כ שם ס"ב ב' אתיא כברייתא דס"ל מיעוט דלה' והבן ומסולק השגת הראב"ד ולכן בברייתא זו (ושנויה בתו"כ פרשת אחרי פ"ח) אינו ממועט שעיר המשתלח מהא דאל פתח אהל מועד וכו' כיון דאימעיט מלה' אמנם במשנה דלא ס"ל הך דרשא דלה' לכן ממעט שעיר המשתלח מהא דכתיב אל פתח אהל מועד ועי' תוס' יו"ט ברפי"ד דזבחים ד"ה וכן שעיר וכו' דמשמע ממנו ג"כ כמש"כ יעו"ש היטיב ודו"ק ודלא כמש"כ שם בתוס' רעק"א יעו"ש היטיב וזה שסיים רבינו וכתב שהרי אינו ראוי לבוא לפני ה' עכ"ל אבל כל שראוי לבא לפני ה' חייבין עליו ודו"ק היטיב (וכמש"כ מיושב קושיית תוס' ישנים ביומא ס"ג ב' ד"ה יצאו אלו וכו' שהקשו ל"ל למעוטי שעיר המשתלח מאל פתח אהל מועד וכו' יעו"ש היטיב ועי' תוס' זבחים קי"ג ב' ד"ה כאן קודם ווידוי וכו') אך צ"ע מהא דאיתא שם ק"ח ב' יעו"ש היטיב וצ"ע. וע"ע ירושלמי יומא פ"ד ה"א יעו"ש היטיב.

הלכה יב

קודם שיפתחו וכו'. יומא ס"ב ב' ומה שיש לעיין ע"ז מהא דלקמן פי"ט הט"ו אי"ה שם יבואר מזה.

כמו שביארנו. לעיל פ"ה ה"ה.

בין לשמו וכו'. מימרא דרבין א"ר יוחנן ביומא ס"ג א' וכן ס"ל לרב אשי התם. ודע דכתבו התוס' ביומא שם ד"ה ופליגא וכו' וז"ל בלא"ה נמי הוה מצי למימר ופליגא דרב דימי אדרב חלקיה אלא משום דהשתא פליגא דרב דימי ודרבין אדרב חלקיה עכ"ל ויש לעיין בשלמא דרב דימי שפיר פליג אדרב חלקיה דאילו לרב דימי עקירת חוץ לא שמיה עקירה משא"כ לר' חלקיה שפיר עקירת חוץ שמיה עקירה אלא דרבין הא לא מצינו דפליג ארב

חלקיה והא דשוחט פסח לשמו חייב משום דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוא והא התם ביומא גופא פריך מהא דרב חלקיה ארבין ומשני הכי השתא התם בעי עקירה הכא פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו עכ"ל אלמא דרבין אתיא שפיר כר' חלקיה והנה לכאורה הייתי אומר דכיון דפסח בשאר ימות השנה שלמים א"כ כששחט לשם פסח הוי עקירה ואי נימא דעקירת חוץ שמיה עקירה א"כ אינו ראוי בפנים וא"כ הו"ל למיפטר על פסח בשאר ימות השנה לשמו אלא ודאי דס"ל דעקירת חוץ לא שמיה עקירה וזה דלא כרב חלקיה והא דפריך לעיל ביומא מרב חלקיה ארבין י"ל דבאמת לא מרב חלקיה הוה עיקר הקושיא דבלא"ה הוי הקושיא ממתניתין גופיה דקתני חטאת ואשם בחוץ פטור ואם נימא כיון דחזי שלא לשמו בפנים ה"ה אשם נמי חייב והא דמייתי הא דרב חלקיה י"ל דאי לאו דרב חלקיה הו"א דאשם מצורע ששחטו שלא לשמו פסול וכדעת רב במנחות ד' ב' לכן מייתי הא דרב חלקיה דשלא לשמו כשר וכדמסקינן במנחות ה' א' ושם פ"ט ב' יעו"ש היטיב אבל באמת לרב חלקיה דס"ל דעקירת חוץ שמיה עקירה א"כ פסח ששחטו בשאר ימות השנה שלמים נינהו והו"ל שלמים ששחטן לשם פסח יפטר כן נראה לכאורה. אבל לפ"ז יקשה הא רבינו פסק בהלכה י' כרב חלקיה וכאן פסק כרבין וצ"ל על כרחך לומר דטעם רבינו כיון דפסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו והו"ל שלמים ששחטן לשם פסח דכשר לפנים עי' בזבחים י"א א' והא דמהני עקירה בחוץ היינו דווקא בדבר שאם היה לשמו פטור ע"ז מהני עקירה דלחוץ דשלא לשמו מחייב אבל על דבר שהוא חייב לשמו דנימא דיועיל עקירה ויפטר ועקירה יהא כמו דקאי לאותו דבר ויפטר זה לא שמענו (ובחטאת ששחטו שלא לשמו בחוץ אם מועיל העקירה ויפטר או לא עי' בזבחים ק"ט א' קט"ו א' יעו"ש היטיב) סוף דבר דברי התוס' לא ברירין לי ואי לא מסתפינא אמינא כי ט"ס הוא בתוס' וכצ"ל דהשתא פליגא דרב דימי אדרבין ואדרב חלקיה עכ"ל ואכתי צ"ע וה' יאיר עיני ובתורתו יבינני. (ועיין בס' ברכת אברהם לבנו של רבינו בסי' ז' דלא מיירי רבינו בע"פ קודם חצות יעו"ש.

הלכה יג

אסור לשוחטה וכו'. הטעם דבתמורה י"ב א' איתא שתי לשונות ללישנא קמא פטור ולליש נא בתרא חייב לכן פסק דאסור לשחוט אבל אם שחט אינו לוקה. אבל באמת לכאורה צ"ל על כרחך דאף ללישנא בתרא אינו חייב כיון דמחוסר זמן הוא ובאמת צ"ע על האיבעיא דאיך עלה על הדעת שיתחייב בזה ועי' תוס' זבחים י"ב א' ד"ה לילה וכו' ובתוס' תמורה י' ב' סד"ה ואזדא וכו' וצע"ג בזה.

הלכה יד

חייב. גיטין נ"ה ב'.

כדי לחייבו וכו'. עיין במרן שתמה ע"ז הא הנפק"מ שם בש"ס מאימתי העמידוה היינו לענין גיזותיה וולדותיה אבל לא לענין כרת יעו"ש היטיב והנה הלח"מ כבר יישב זה יעו"ש היטיב אבל הקשה עוד הא הך אוקימתא דרבנן אוקמה ברשותו אינו אלא לעולא אבל לרב יהודה דפסק רבינו כוותיה לעיל בפ"ה מהל' איסורי מזבח ה"ז א"כ א"צ לזה גם הקשה כאן על מרן שם שכתב דלכן פסק כרב יהודה משום תירוץ דרבא הא אדרבה רבא לא תירץ רק לעולא ולא לרב יהודה יעו"ש. והנה י"ל דרבינו ס"ל לעולם יאוש כדי לא קני ולפ"ז הו"ל למיפסק כעולא אולם לפי שקשה לעולא מהברייתא דחייב עליה בחוץ ולעולא כיון שפסול לקרבן א"כ אינו חייב עליו בחוץ ותירץ רב שיזבי דאוקמה רבנן ברשותו כדי שיתחייב עליו כרת דשחוטי חוץ א"כ ממילא קמה ברשותיה וס"ל לרבינו כפירש"י שם בד"ה אוקמה רבנן וכו' דמטעם קנס וכו' (וזה שדייק בלשונו וכתב ושחט בחוץ וכו' להורות דווקא דהגנב עצמו חייב ולא אחר ועיי"ש בתוס' ד"ה כי היכי וכו') וא"כ עיקר הפי' כרב יהודה דעשו רבנן דלעולם מכפר ואפילו נודעה לרבים וי"ל דרבא תירץ כן אליבא דנפשיה ולא אליבא דעולא ועיי"ש בחי' גיטין להרמב"ן ובחי' גיטין להרשב"א ומותיב רבא אליבא דמאן דס"ל דיאוש לא קני וס"ל דחיישינן למצוה הבאה בעבירה ותירץ כן וזה כוונת מרן שם וממילא מתורץ כאן מש"כ רבינו להך טעמא ודוק היטיב.

וע"ע בלח"מ שהקשה לענין מאי כתב רבינו זה דלא העמידו בידו רק משעת הקדישה הא אין נפק"מ רק משום גיזותיה וולדותיה ולדידן בכל ענין הוי של הגנב עי' פ"א מהל' גניבה ופ"ב מהל' גזילה ובטור ושו"ע חו"מ סי' דש"ן ושס"ב יעו"ש היטיב ונשען מדברי התוס' יעו"ש היטיב והנה לפי דעת רבינו דלא קני התם רק לאחר יאוש כמבואר שם ושם א"כ יש ליישב דכאן מיירי בשבח דהיה קודם יאוש וקמ"ל דאף דנתיאש אח"כ מ"מ כל השבח שקודם היאוש לא קני הן אמת שבחי' לב"ק בריש הגוזל עצים צ"ה ב' שם כתבתי דאולי ס"ל לרבינו כהרא"ש דשם דכל דקנינהו אח"כ באמת א"צ לשלם רק כמו שגזל והשבח שהיה משעת הגניבה עד שעת הקנין להגנב יעו"ש במה שהתווכחתי עם הלח"מ בעצמו אבל מדברי הלח"מ שם מבואר דאינו כן דאינו קונה רק לאחר הייאוש אבל לא מה שקודם יאוש יעו"ש היטיב א"כ י"ל דלענין זה שפיר איבעיא ליה בש"ס ג"כ והתוס' התם בגיטין אזלי בשיטת הרא"ש דבלא יאוש נמי קני לשבח ודו"ק היטיב. אמנם עוד אמרתי לבאר בזה והוא דלכאורה פליאה דעת מני דעת הרא"ש ברפ"ג דב"מ

שכתב שם דהשבח שנעשה אחר הגנבה קני לה השומר יעו"ש והנה לכאורה צע"ק דהא השבח לגנב וצ"ל דמיירי לאחר שבא הבהמה ליד השומר ועי' בש"ך חו"מ סי' רצ"ד ס"ק ט' יעו"ש היטיב אמנם כאן נ"ל לפי מש"כ הרא"ש בפ"ט דב"ק סי' ג' דהא דהשבח לגזלן היינו דווקא בהיה שם שום שינוי כגון שגנב טעונה וגזזה מעוברת וילדה או שגנב ריקנית ונטענה או נתעברה אצל הגנב אבל אם גנב טעונה ומעוברת אע"ג שהושבח ונתוסף אצל הגנב לא קנה יעו"ש היטיב (ואני הארכתי שם בחי' לב"ק לחלוק על הסמ"ע בסי' שס"ב ס"ק י"ז שלא כ"כ יעו"ש) והנה א"כ שפיר מיבעי לה כאן לענין זה והא דלא היה ניחא להו להתוס' כאן לתרץ כן י"ל דהוקשה להם לשון הש"ס דקאמר דנפק"מ לגיזותיה וולדותיה והיינו שילדה וגזזה אולם רבינו שלא כתב זה א"כ שפיר י"ל דנפק"מ לענין זה. ואכתי צ"ע בזה.

לפני יאוש וכו'. הא דכתב לפני יאוש אינה קדושה זה פשיט בכמה דוכתי עי' ב"ק ס"ו ב' ס"ז ב' ס"ח ב' ושם בגיטין לא פליגי רק אי יאוש כדי קני אי לא אבל לד"ה מיירי הכא אחר יאוש ומדקדוק לשון רבינו משמע דאם הקדיש קודם היאוש ואח"כ נתיאש ושחט כשנתיאש חל ההקדש עליו וחייב. וקצת צ"ע בזה.

הלכה טו

וצוארה בפנים וכו'. עי' זבחים ק"ז ב'.

שנאמר ואל וכו'. עיין מרן שהקשה ע"ז וז"ל ואינו נוח לי דהא מהאי קרא לא ילפינן אלא למעוטי גגו של היכל ונ"ל שצריך להגיה ולכתוב אבל השוחט בגגו של היכל אע"פ שאינו ראוי לשחיטה כלל ה"ז פטור שנאמר ואל פתח אהל מועד לא יביאנו א"נ י"ל דמשמע לרבינו דמאל פתח אהל מועד יליף שפיר דבעינן שתהא צוארה בפנים עכ"ל ועי' לח"מ מש"כ בזה. ונ"ל דתירוץ השני דמרן מוכרח הוא בפשטא דשמעתא וכן פירש"י מפורש ולא ידעתי כלל למה נתחבטו בזה. ואעתיק לפניך הסוגיא בקצרה. עולא ס"ל דהשוחט בגגו של היכל חייב משום דאינה ראויה לשחיטת כל זבח ופריך עלה רבא א"כ נכתוב בקרא במחנה ומחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא נכתוב ומחוץ למחנה נמעיט עולה בדרום כדאיתא שם בברייתא (ובתו"כ אחרי פ"ח פרשה ו') ומבמחנה מחייבינן אפילו אם שחט במחנה לויה ואל פתח אהל מועד לא נכתוב כלל אלא ודאי מדכתיב ואל פתח אהל מועד על כרחך למעוטי גגו דפטור. ופריך הש"ס על רבא א"כ לא לכתוב רק אל פתח אהל מועד ומינה נמעוט גגו של היכל ועולה בדרום דפטור וממילא במחנה לויה חייב ול"ל למיכתב במחנה ומחוץ למחנה ומשני דאיצטריך במחנה לאיתויי כולה בפנים וצוארה בחוץ דזה לא נחייב מדכתיב ואל פתח אהל מועד דהא פתח אהל מועד הוא

להכי איצטריך במחנה לחייובי על גופה בפנים וצוארה בחוץ וא"כ כיון דהוצרך לכתוב במחנה אלהכי הו"א דעולה בדרום נמי חייב להכי איצטריך מחוץ למחנה למיפטר עולה בדרום ופריך צוארה בחוץ פשיטא אמאי קפיד רחמנא אשחיטה ושחיטה בחוץ היא ופירש"י וז"ל והרי לא הביאו לבית השחיטה אל פתח אהל מועד ומאל פתח נפקא ומשני אלא לאיתויי כולה בחוץ וצוארה בפנים. כ"ה תורף הסוגיא.

הרי חזינן דמפתח אהל מועד נחייב כולה בפנים וצוארה בחוץ ומבמחנה נחייב צוארה בפנים וכולה בחוץ וזה מדוייק בלשון רבינו שהתחיל וכתב היתה הבהמה כולה בחוץ וצוארה בפנים ושחט חייב שנאמר אשר ישחט וגו' במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה והנה מבמחנה נתחייב צוארה בפנים וכולה בחוץ. ושוב כתב וז"ל או שהיה גופה בפנים וצוארה בחוץ חייב עד שתהא כולה במקדש שנאמר ואל פתח אהל מועד לא יביאנו. ולפי שלא יקשה כיון שנתמעט כולה בחוץ וצוארו בפנים מדכתיב במחנה כ"ש דצוארו בחוץ וכולה בפנים דחייב א"כ ל"ל קרא ע"ז דאל פתח אהל מועד להכי סיים וכתב אבל השוחט בגגו של היכל אע"פ שאינו ראוי לזביחה כלל ה"ז פטור וא"כ איצטריך שפיר קרא דאל פתח אהל מועד למעוטי גגו. ודברי רבינו מיושבים היטיב דבר דבר על אופנו. והלח"מ כתב בשם מרן וז"ל הקשה הרב בעל כ"מ ז"ל דלא היה לרבינו ז"ל להביא מקרא זה דשם ק"ז ב' מוכח דלרבא דפסק רבינו ז"ל כוותיה דקרא דאל פתח אתי למעוטי גגו ואל מחוץ למחנה אתי לרבויי כולה בחוץ וצוארה בפנים דחייב וא"כ איך הביא רבינו ז"ל קרא דאל פתח אהל מועד לחייב כולה בחוץ וצוארה בפנים עכ"ל ותרי תמיהי חזינא הכא חדא דמאי דכתב דאל מחוץ למחנה אתי לרבויי כולה בחוץ וצוארה בפנים דחייב וזה אינו דמחוץ למחנה אתי למעוטי השוחט עולה בדרום וצוארה בפנים וכולה בחוץ מרבינן מדכתיב במחנה. והאחרון הכביד מש"כ דאיך הביא רבינו קרא דאל פתח אהל מועד לחייב כולה בחוץ וצוארה בפנים עכ"ל ובאמת רבינו לא כתב דבצוארה בפנים חייב רק מכתיב דאשר ישחט במחנה והך קרא דאל פתח אהל מועד הביא על כולה בפנים וצוארה בחוץ וכנ"ל וזה ברור. וזה אשר רצינו לבאר בעזר ה'.

שאינו ראוי וכו'. עיין לעיל פ"ה ה"ד.

הלכה טז

פטורין שנאמר וכו'. קדושין מ"ג א' זבחים ק"ח א' ובתו"כ אחרי פ"ט.

אשר ישחט וכו'. וכ"כ רבינו בפי' המשניות וכבר תמה מרן ע"ז דהא בש"ס ממעטין מדכתיב ההוא ובתו"כ ממעט מדכתיב דם שפך והנה בתו"כ ניחא דדריש התם מדכתיב הוא ולא שולחיו וסתם סיפרא ר' יהודה ור' יהודה ס"ל דשני כתובין הבאין כאחד מלמדין

כמבואר בקדושין ל"ה א' (ועוד בדוכתי טובי) ולמ"ד מלמדין מוכרח ללמוד מההוא דהוא ולא שולחיו כדאיתא בקדושין מ"ג א' וי"ל דס"ל ג"כ דהוא ההוא לא דריש ולכן מוכרח ללמוד דשנים ששחטו פטורין מדכתיב דם שפך (אך צ"ע א"כ איך דריש התם ההוא השני לאפוקי אנוס ושוגג ומוטעה הא בעינן לאפוקי לכל התורה כולה דאין שליח לדבר עבירה כיון דלא דריש הוא ההוא ודוחק לומר דס"ל כשמאי הזקן שם דיש שליח לדבר עבירה בכל איסורין שבתורה (וכעין זה מצאתי בתוס' רעק"א על משניות שהקשה כעין זה) וצ"ע בזה) אמנם דברי רבינו צ"ע לכאורה.

כדם הנשפך וכו'. עי' בלח"מ שתמה שזה אינו רק לר' יוסי דס"ל דשנים שהעלו פטורים דס"ל איש איש דברה תורה כלשון בני אדם אבל לסתם משנה שם ידעינן מאיש איש דשוחט להדיוט חייב יעו"ש וכן הקשה התוס' יו"ט יעו"ש ואני תמה עוד דהא בש"ס התם יליף לה מדכתיב דם יחשב לאיש אפילו אינו שוחט אלא לאיש ואילו כאן יליף לה רבינו מדכתיב דם שפך שכן מורה לשון רבינו ויש לעיין מנ"ל לרבינו זה הדרש. וצע"ג בזה וה' יאיר עיני.

הלכה יז

חייב הואיל וכו'. עיין זבחים פ"ה א' ושם קי"א ב'.

אם העלה בלילה מזה ששחט בחוץ בלילה חייב על העלאה אבל אם שחט בפנים בלילה והעלה בחוץ פטור לפי שלא העלה אלא דבר פסול וכו'. כצ"ל וכ"ה דעת הת"ק שם קי"א ב' לפי דעת זעירי יעו"ש היטיב. ועיי"ש פ"ד ב' דר' יוחנן ס"ל דהשוחט בפנים חייב במעלה בחוץ יעו"ש וזה אינו אלא לר"ש אבל לרבנן פטור ועיי"ש בתוס' פ"ה א' ד"ה לא תהא וכו' וצ"ל דר' יוחנן פי' המשנה דלא כזעירי וצע"ק בזה ועי' במרן. ודע מש"כ התוס' קי"א ב' ד"ה השוחט וכו' וז"ל וא"ת לר"ש מאי שנא שוחט בהמה בלילה בפנים משוחט עוף בפנים וי"ל דשוחט עוף בפנים מיקטל קטליה וכו' יעו"ש היטיב עי' לעיל פ"ה א' שם מבואר זה בהדיא בש"ס. ועיין בראב"ד שחולק על רבינו דמחייב בהעלאת חוץ בלילה ולהראב"ד פטור במעלה בלילה בחוץ. ובאמת איני יודע טעם לחלק בין שחיטה להעלאה כמו דבשחיטה אמרינן דבחוץ לא נפקא"מ בין יום ללילה ה"נ אמאי לא נימא כן בהעלאה. וי"ל שטעמו דבהעלאה מצינו אף שכבר נפסלה בשחיטת חוץ מ"מ חייב על העלאה ה"ה אם היה עוד פסול אחר עם פסול חוץ מ"מ חייב על העלאה. אבל מ"מ הא בהעלאה לא מצינו שיהא עוד פסול עמה ויהא חייב וצע"ג בזה. וע"ע מרן ולח"מ מש"כ בזה ולא נתקררה דעתי בזה. וה' רוח ממרום יערה עלי ואז אמצא דעת קדושים.

בכלי חול וכו'. אבל אם קבל בכלי חול בחוץ וזרק בחוץ חייב כ"ה שם קי"א ב' וע"ע שם ק"ח א' יעו"ש דשם משמע דבשחט בפנים בלילה או קבל בפנים בכלי חול חייב וגרע טפי משחטו בחוץ בלילה או קבלו בחוץ בכלי חול. יעו"ש בתוס' ד"ה שחיטת וכו' דהיינו לר"ש יעו"ש היטיב.

הלכה יח

פטור. נדרים ע"ח א' ב"ב ק"כ ב' זבחים ק"ז א' קי"א א' ב'. ובתו"כ אחרי פ"ח פרשה ו' יעו"ש.

העלהו פטור. שם קי"א במשנה ודלא כר"ש שם שמחייב בזה לחד אוקימתא יעו"ש היטיב. ויתר דברי רבינו מבוארין שם במשנתינו ובש"ס שם יעו"ש היטיב.

פרק יט

הלכה א

עד שיעלה וכו'. עי' זבחים ק"ח א' במשנה ושם ב' ושם ק"י א' ובתוספתא פי"ב אי' שם וז"ל ואין חייב אלא עד שיבנה את המזבח ויסדר המערכה עכ"ל ועי' תו"כ אחרי פ"ט ופ"י יעו"ש היטיב. וכתב רבינו בפי' המשניות וז"ל ור' יוסי אומר ג"כ שלא יקרא לו שם המעלה אפילו בחוץ אלא במזבח ומביא ראיה ממנוח שנאמר בו ויעל על הצור לה' עכ"ל ועל כרחך הוא ט"ס דמוכח דהא זה ראיית ר"ש ור' יוסי ס"ל דהוראת שעה היתה יעו"ש בש"ס.

שיעלה לשם וכו'. עי' זבחים ק"ח א' ושם ב' ובתו"כ אחרי פ"ט ופ"י.

הלכה ב

הראוי לאישים וכו'. עיי"ש ק"ט א' קי"ב ב' קט"ו ב' תו"כ שם פ"י.

הלכה ג

הזורק את וכו'. סנהדרין ל"ד ב' זבחים ד' ב' ל"ח ב' ק"ז א' ב' ק"י א' קי"א ב' ועי' תו"כ שם פ"י.

המקטיר איברי וכו'. שם ק"ט א' ובתו"כ שם פ"י. ובאיברים דווקא של עולה ולא בשאר קרבן משא"כ באימורים בכל קרבן חייב.

קומץ או וכו'. שם ק"ט ב' ובתו"כ שם.

מנחת כהנים וכו'. דע כי במשנה איתא שם מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים וכ"ה בתו"כ פ"י שם אמנם שם ק"ט א' מייתי בברייתא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים לא מייתי ועיי"ש תוס' ד"ה ומנחת כהנים וכו' שתמהו ע"ז דהשמיט

מנחת נסכים יעו"ש ואי לא מסתפינא אמינא כי ט"ס הוא בש"ס וצ"ל ומנחת נסכים כי כן הוא בתו"כ אשר היא מקור הנאמן להברייתא זו יעו"ש ועיי"ש בתוס' למה נקט מנחת כהן משיח בפ"ע ורבינו כלל מנחת כהן משיח בכלל מנחת כהנים.

מים בחוץ וכו'. עיין במרן דהיינו דווקא כי ניסך מים בחג ורבינו קיצר במובן ועיין בתוס' ק"י ב' ד"ה אי מה להלן וכו' יעו"ש היטיב.

לא יביאנו וכו'. עי' ק"ט א' ובתו"כ שם פ"י. ועי' לח"מ.

הלכה ד

הדם בחוץ וכו'. הפנימים וכו'. עי' זבחים ק"י ב' קי"א א' ועיי"ש ל"ט א' תוס' ד"ה הא מני וכו' ועי' תוס' יומא ס' ב' ד"ה תנא וכו' יעו"ש היטיב.

שירי מצוה וכו'. יומא ס' ב' זבחים ל"ט א' מ"ז א' ב' נ"ב א' ב' קי"א א' מנחות ט"ז ב' תו"כ אחרי פ"ד פרשה ד' ירושלמי יומא פ"ה ה"ו יעו"ש ועי' לעיל פ"ח ה"ז.

פחות מג' וכו'. עי' זבחים ק"ט ב' ק"י ב' ותו"כ פ"י יעו"ש ועי' תוס' יו"ט שם ד"ה ר"א אומר וכו' יעו"ש היטיב והנה יותר משלשה לוגין לא כתב רבינו איך הדין ועיי"ש בש"ס היטיב ועי' בתוס' שם קי"א א' ד"ה בקרבו וכו' יעו"ש היטיב ועי' סוכה נ' א' ולכאורה משמע קצת מדברי רבינו דיותר ג"כ אין חייבין עליו ועי' לקמן בפ"ב מהל' מעילה ה"ט וצע"ק ושם יבואר אי"ה מזה.

מבשר חטאת וכו'. עיין זבחים קי"ב ב' וקט"ו ב' ובתו"כ פרשת אחרי פ"י יעו"ש.

הלכה ה

אין בשר וכו'. זבחים ק"י א' וכמימרא דרב ועי' סוכה ל"ז ב' ובכורות ט' ב' ועי' מש"כ בפ"י מהל' כלי המקדש ה"ז יעו"ש.

פטור שאין וכו'. שם ק"י א' במשנה שם. ומש"כ הטעם לפי שאין הקומץ ברור ומובדל וכו' כ"כ שם בפי' המשניות לרבינו יעו"ש.

חייב. שם במשנה ובמנחות כ"ג א'.

הלכה ו

היוצק והבולל וכו'. עי' שם קי"ב ב' קט"ו ב' תו"כ אחרי פ"י ועי' סנהדרין פ"ב ב' תוס' ד"ה היוצק וכו' יעו"ש ובדבור שלאחריו.

והקומץ וכו'. עי' במגיה שתמה למה לא שנה הקומץ אצל עבודות של מנחות יעו"ש ועי' תוס' זבחים ק"ז ב' ד"ה להכי כתביה וכו' שגירסתם הוא כך. הקומץ והמקבל דמים והיוצק וכו' יעו"ש היטיב. ודע כי הג"ה זו היא מהתוס' יו"ט ועיי"ש בתוס' חדשים שתירץ זה יעו"ש.

הלכה ז

ששרפה חוץ וכו'. עי' בזבחים רפי"ד קי"ב א' ברש"י שם ובתוס' שם יעו"ש היטיב.

אחר שהתודה וכו'. עי' לעיל פי"ח הי"א יעו"ש ובמש"כ שם יעו"ש.

הלן והיוצא וכו'. שם ק"ט א' ובתו"כ אחרי פ"י ועיי"ש בתוס' ק"ח א' ד"ה שחיטת וכו'.

לעשות אותו וכו'. עיין לעיל בלח"מ הלכה ג' יעו"ש.

אמר הצעיר טרם שאכנוס לאלו ההלכות מהלכה ח' ולהלאה אמרתי להעיר באיזה הערות על מה שקיהו בזה גדולי האחרונים.

דע שבסוגיא דזבחים ק"ח ב' כתב הצאן קדשים באוקימתא דר' יוחנן דר"י ס"ל כר' ישמעאל דמחוסרי פנים שהקטירן בחוץ פטור וכתב ע"ז הצ"ק וז"ל אבל לפ"ז קשה מ"ט דר' יוחנן דמחייב אחת לא ליחייב כלל כיון דס"ל כר' ישמעאל וצ"ע עכ"ל וצ"ע על תמיהתו כיון דהקטיר אבר שלם לחצאין לר"י דפטור מחוסר מוקטרי פנים הוי הכל הקטרה אחת ולא חייב על כל הקטרה והקטרה אבל מיהת כי גמר לכולי אבר הוי הקטרה אחת מיהת כיון דאותו דקרא קאי על אבר אחד ועי' בקרבן אהרן פ"י אות י"א יעו"ש ובמל"מ הלכה י"א וזה פשוט. אך דלכאורה צע"ק אם כן לר"ל דסבירא ליה דר"ש מחייב אכל אבר ואבר וא"כ איך ס"ל דאם הקריב אבר אחד לחצאין דאינו חייב אלא אחת ופירש"י דהקריבו לחצאין לאחר שהקריב שאר האיברים יעו"ש והא מ"מ יש כאן שתים אכולה בהמה חייב אחת ואחת חייב על האבר ובשלמא לפי' האי נמי שפירש"י דמיירי שפקע מעל האש וחזר והחזירה י"ל דמיירי שפקע חצי אבר אבל בפי' הראשון משמע שנטל אבר שלם והקריבו לחצאין א"כ ליחייב תרתי. וראיתי לחי' בעל פנים מאירות שכתב וז"ל אבל אבר אחד ד"ה אינו חייב אלא אחד ופירש"י הקריבו לחצאין לאחר שהקריבו שאר האיברים ר"ל שהקריב בפנים דהא איתא לקמן (ק"ט ב') וכולן שהקריבן בפנים ושייר מהן כזית והקריבו בחוץ דחייב אבל אם הקריבו בחוץ ואח"כ הקריב אבר לחצאין למ"ד אכל אבר כתיב היה לחייב שתים ולי נראה הא דקאמר אבל באבר אחד לאו דוקא אבר אחד אלא שהקריב כל הבהמה בחוץ אבר אבר לחצאין אינו חייב אליבא דכו"ע אלא אחת עכ"ל הרי לפניך כמו שכתבתי ולקמן יבואר עוד מזה אי"ה.

עיין במל"מ שהקשה על הא דקאמר הש"ס בשם אבוה דשמואל כמאן מהדרינן פוקעין לגבי מזבח דלא כר' יוסי והקשה דמהיכן הכריח לומר כן דאי משום דאית ליה דמוקטרי פנים שחסרו פטור שאני הכא דבפירוש מיעט הכתוב דכתיבי תרי מיעוטי אותו ויביאנו והגדיל התימה בדברי התוס' שם ק"ז א' ד"ה חד וכו' יעו"ש היטיב ובאמת גם רש"י כ"כ שם בד"ה חד למקוטרי וכו' יעו"ש היטיב והנה בקושיא זו כבר הקדימו הלח"מ בסעי'

בהלכה וכתב באמת דתרין סוגיות פליגי אהדדי וסוגייא דף ק"ח ב' ס"ל דליכא אלא חד מיעוטא יעו"ש היטיב וע"ע בצאן קדשים ובחי' פנים מאירות שכתבו דהכי הוי קים ליה לאבוה דשמואל דלר' יוסי אין מחזירין פוקעין יעו"ש ולקמן ידובר עוד מזה אי"ה ובזה מיושב עוד מה שהקשה המל"מ אמאי לא קאמר כמאן מהדרינן פוקעין לגבי מזבח דלא כר' ישמעאל יעו"ש היטיב שנדחק בזה אמנם לפי הנ"ל ניחא בעזר ה' (שוב ראיתי כי המל"מ בעצמו כ"כ בד"ה ודע וכו').

ועיין בחי' פנים מאירות על תוס' ד"ה לא נחלקו וכו' וז"ל וי"ל דשמא כיון דמהדרין פוקעין פחות מכזית הו"א דמחייב בחוץ אי לאו דכתיב אותו עכ"ל ובמקוטרי פנים נראה ממשנה דלקמן דקתני המעלה כזית מן העולה משמע פחות מכזית פטור ש"מ אף במקוטרי פנים פטור ועל כרחך ס"ל דמהדרין פוקעין דא"כ ל"ל מיעוטי וא"כ מנ"ל למעט מקוטרי פנים וע"כ צ"ל או דסברי כר' ישמעאל דאית ליה תרי מיעוטי או דצ"ל דלמוקטרי חוץ ל"צ קרא כיון דלא מצינו הקטרה פחות מכזית ולא איצטריך קרא אלא למקוטרי פנים אף דמהדרין פוקעין מ"מ פטור פחות מכזית עכ"ל הבעל פנים מאירות. ולכאורה אין ממשנתינו דלקמן שום קושיא די"ל דהמשנה דשם ס"ל כר' יוסי דמוקטרי חוץ שחסרו פטור וע"ז קאי אותו והא דפטור בפחות מכזית ע"ז א"צ שום קרא דזהו פשוט מסברא וכקושית התוס' דכאן ובפרט לפי מש"כ התוס' בד"ה אכל בהמה וכו' דהא דפליגי אי בעינן כולה בהמה שלימה או כל האבר שלם היינו ר"ל בשעת ההקטרה יהיה שלמים יעו"ש אבל בשיעור העלאה לא פליגי כלל א"כ פשיטא דלק"מ ממשנה דלקמן דכו"ע בעינן בשיעור העלאה כזית דווקא ורק לאוקימתא דעולא בלישנא קמא לר"ש י"ל דבמוקטרי פנים לא בעינן כזית רק י"ל דמתניתין אתיא כר' יוסי. ופשוט לדעתי העניה.

והנה המל"מ מעיקרא האריך לבאר אליבא דאוקימתא דעולא אה"נ לר"ש דחייב על מוקטרי חוץ שחסרו בחוץ ואותו קאי דליפטור בפחות מכזית אה"נ דבמוקטרי פנים חייב אף בפחות מכזית כיון דליכא אלא מיעוטא אחת יעו"ש במה שביאר שיטת רש"י ושוב אח"כ כשביאר שיטת התוס' כתב וז"ל ומדברי התוס' נראה דהא דמהדרינן פוקעין מהני אף למקוטרי חוץ דהא אליבא דעולא במקוטרי חוץ עסקינן והנראה דדווקא היכא דכתיב אותו למעט או אבר חסר למ"ד או בהמה חסרה למ"ד והוא גזיה"כ אז אמרינן שדין זה הוא דווקא במוקטרי חוץ אבל במקוטרי פנים לא משום דמהדרינן פוקעין אבל היכא דקרא לא מיעט שום דבר מחודש ואדרבה קשיא לן למאי איצטריך קרא למעוטי מוקטרי חוץ פחות מכזית כיון דלא אשכחן בשום דוכתא שתהא הקטרה פחותה מכזית חשובה הקטרה לזה אפ"ל דכיון דבחד דוכתא אשכחן דחשובה הקטרה אף שהיא במוקטרי

פנים סד"א דאף במוקטרי חוץ (יחשב הקטרה. כצ"ל) קמ"ל דלא.

ודע שאף שכתבתי לעיל דלפי סברא זו דעולא דאותו איצטריך למעט פחות מכזית למאן דלא דרש יביאנו מוקטרי פנים חייב עליהם אף על פחות מכזית מ"מ חוזרני בי ונראה דלכו"ע ליכא חיובא בפחות מכזית אף במוקטרי פנים והטעם כיון דלא אשכחן בשום דוכתא הקטרה בפחות מכזית אלא משום דסד"א כיון דמהדרינן פוקעין בפחות מכזית אף הכא תהיה חשובה אף בפחות מכזית קמ"ל קרא שדין זה הוא ככל ההקטרות דבעלמא דלא חשיבי הקטרה בפחות מכזית וא"כ אין לחלק בדין זה בין מוקטרי פנים למקוטרי חוץ אלא בשניהם אינו חייב בפחות מכזית עכ"ל הזהב של המל"מ. ובענ"ד לא ירדתי לסוף דעתו הרחבה לומר דלעולא ס"ל לר' שמעון דאותו קאי אמוקטרי חוץ ולפטור בפחות מכזית דמאן מפיס ודילמא לא בעי קרא רק אמוקטרי פנים ומשום דמהדרינן פוקעין אבל במקוטרי חוץ אה"נ דלא בעי קרא וכמש"כ בעל פנים מאירות בתירוץ השני ועל כרחך דלא אמרינן דיותר מסתברא לאוקמי מיעוט דחד קרא על מוקטרי חוץ היינו דווקא היכא דאתי מיעוטא דקרא לגלויי שום חידוש דלא נדע זאת מסברא החיצונה מסתברא יותר לומר דקאי על מוקטרי חוץ אבל כאן דלא בא כי אם לומר דלא נטעה לחדש בה סברא מחודשת לחיובא ומטעם דמהדרינן פוקעין א"כ על כרחך ל"צ קרא רק למוקטרי פנים אבל במוקטרי חוץ ל"צ שום קרא. דוק והבן. ואולי ס"ל להמל"מ דיותר יש סברא לומר דאותו קאי אמקוטרי חוץ מלומר דקאי אמקוטרי פנים וכדמשמע שם ק"ז א' א"כ כיון דאמרינן דאותו קאי אשיעור הקטרה ע"כ צ"ל דקאי אמקוטרי חוץ ולכן כתב מה שכתב.

וע"ע במל"מ מה שתמה על רש"י דהא בדף ק"ט א' ב' פירש"י בעצמו דשיעור חסר היינו מהקטרה דהיינו בכזית יעו"ש היטיב ולכאורה הייתי אומר דהמשניות דף ק"ט דמיירי במוקטרי פנים ס"ל דהלכה כר' ישמעאל דיש תרי מיעוטי והנה המיעוט דמוקטרי חוץ על כרחך לא אתי לפחות מכזית דלהא לא איצטריך למיעוטא דמה"ת סד"א דליחייב דהא שם לא מהדרינן פוקעין וכסברת בעל הפנים מאירות ועל כרחך דאתי למעט או חסרון בהמה כולה או חסרון אבר אבל במוקטרי פנים י"ל דאתי מיעוטא רק על פחות מכזית אבל כל שיש בו כזית מיחייב ולפ"ז אתי שפיר הכל דר"ל מיירי במקוטרי חוץ אבל התם מיירי במקוטרי פנים ואלהכי אתי מיעוטא דאינו חייב על פחות מכזית וכל קושיות המל"מ לק"מ לכאורה ואף דהמל"מ כתב שבפחות מכזית דאם נימא דחייב בפנים ה"ה דחייב בחוץ וכיון דגלי קרא דאינו חייב בחוץ ה"ה בפנים וכנ"ל יעו"ש היטיב והנה א"כ כיון דבמוקטרי חוץ דבעינן בהמה שלמה או אבר שלם א"כ בפחות מכזית

דפטור בחוץ ה"ה בפנים וא"כ למה לי מיעוטא על פנים זה אינו דעד כאן לא קאמרינן כן אלא לעולא דס"ל דקרא דאותו לא בא רק על מוקטרי חוץ ופחות מכזית וא"כ לא אתי קרא לשום חידוש אלא להשמיענו דהכא לא שאני משאר הקטרות דבכזית ממילא אמרינן כן דה"ה במוקטרי פנים אבל לר"ל דבמוקטרי חוץ גילה לנו הכתוב חידושא דבעינן בהמה שלימה או אבר שלם והוא חידוש וממילא אמרינן דהאי חידושא לא הוי רק במוקטרי חוץ ולא במקוטרי פנים א"כ סד"א דבמוקטרי פנים כיון דמהדרינן פוקעין הו"א דעל פחות מכזית נמי חייב קמ"ל מיעוטא דלא. ודו"ק והבן כי חילוק הזה ברור ונכון מאד.

והכי נפרש נמי אליבא דר' יוחנן דסבר דמוקטרי חוץ כו"ע לא פליגי דבעינן אבר שלם דעל כרחך אותו דקאי אמקוטרי חוץ אליבא דכו"ע לכל הפחות קאי אאבר שלם דאילו אפחות מכזית ל"צ קרא דהא לא מהדרינן פוקעין ועל כרחך דקאי אאבר שלם ולא פליגי רק במקוטרי פנים דאליבא מאן דמחייב מחייב נמי בפחות מכזית דהא מהדרינן פוקעין וס"ל כר"ע ומאן דפטר ס"ל כר' ישמעאל אבל בכזית לכו"ע מיחייב במקוטרי פנים (וכ"ז שייך לסברת בעל הפנים מאירות דס"ל דהא דמהדרין פוקעין בפנים לא מהני מידי למקוטרי חוץ אבל לסברת המל"מ דמהני שפיר ג"כ למקוטרי חוץ נפרש הכין דכו"ע ס"ל דיש מיעוט ג"כ אמקוטרי פנים והנה במקוטרי פנים קאי למעוטי פחות מכזית אבל במקוטרי חוץ לכו"ע בעינן אבר שלם דאפחות מכזית כבר נדע זה ממקוטרי פנים רק דפליגי במוקטרי פנים אי בעינן אבר שלם או לא דמאן דמחייב ס"ל דלמקוטרי פנים לא אתי למעוטי רק פחות מכזית ולא לחצי אבר ומאן דפטר ס"ל דאתי למעוטי במקוטרי פנים נמי מחוסר אבר) ולעולא נפרש הכי במקוטרי פנים כו"ע לא פליגי דאפילו חצי אבר מיחייב ופליגי במחוסר במקוטרי חוץ ומאן דמחייב ס"ל דאתי למעוטי פחות מכזית ולמאן דפטר אתי למעוטי מחוסר אבר (רק דלפ"ז א"כ למאן דמפרש דאותו אשיעור הקטרה קאי ואתי למעוטי פחות מכזית יסבור דמקוטרי פנים בעינן נמי כזית ולמאן דס"ל דבמקוטרי חוץ בעינן אבר שלם א"כ יהיה במקוטרי פנים חייב אף בפחות מכזית וזהו תימה לכאורה. ונוכל לפרש ג"כ כך דד"ה במחוסרי פנים שחייב והיינו במחוסר אבר ולא פליגי רק במחוסר אבר מבחוץ דמאן דס"ל חייב ס"ל דליכא רק חד מיעוטא ותלינן בפחות מכזית ולפ"ז מוקטרי חוץ ופנים שוין וכסברת המל"מ אבל מחוסר אבר ויש בו כזית חייב בחוץ ג"כ ומאן דפטר ס"ל דיש תרי מיעוטי ובמוקטרי פנים אתי על פחות מכזית ובמקוטרי חוץ אתי על אבר חסר).

ונרויח בזה עוד דלא יקשה קושית המל"מ דהקשה על עולא שכתב וז"ל אך בסברת

עולא דאמר דהכל מודים במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ דחייב כלומר דכולהו ס"ל כר"ע דלא דרש יביאנו כ"א מיעוטא דאותו אלא דחד אמר דמיעוטא דאותו הוא למעט פחות מכזית ואידך ס"ל שהוא למעט אבר חסר לא ידעתי מי דחקו לזה לומר דמתניתין ר"ע היא ולא ר' ישמעאל ולא הו"ל לומר אלא כדברי ריש לקיש מחלוקת באבר אחד דמר סבר כי כתיב אותו למעט פחות מכזית הוא ומשו"ה חייב על כל העלאה והעלאה ומר סבר כי כתיב אותו למעט אבר חסר אתא ומשו"ה אינו חייב כי אם אחת ומתניתין אליבא דר' ישמעאל מיירי אף במקוטרי פנים ולר"ע לא מיירי כ"א במוקטרי חוץ אבל לומר דלא מיירי כ"א במוקטרי חוץ לא ידעתי מי הביאו לזה עכ"ל והנה לפי מש"כ מוכרח הוא לומר דבפנים לכו"ע חייב אמחוסר אבר דהיינו שלא היה אבר שלם ולא פליגי רק במקוטרי חוץ אי בעינן אבר שלם או לא. גם מש"כ דלעולא לכו"ע ס"ל כר"ע ולפי מש"כ פליגי בפלוגתא דר' ישמעאל ור"ע (ובחי' פנים מאירות עדיפא מיניה קאמר דאפילו מאן דס"ל דאותו קאי אפחות מכזית מ"מ ס"ל כר' ישמעאל דתרי מיעוטי יש וכמש"כ בשמו לעיל הן אמת דלסברת המל"מ דעל פחות מכזית לא בעינן תרי מיעוטי וכנ"ל. והבן). ובהכי נרויח נמי להבין דברי רש"י ק"ז א' בד"ה ואינו חייב על החסר לקמן פליגי בה איכא למ"ד על אבר חסר ואיכא למ"ד על בהמה חסרה עד שיעלה כל הבהמה ואיכא למ"ד על הקטרה חסירה כגון פחות מכזית עכ"ל והיינו ר' יוסי אליבא דר' יוחנן ואליבא דר"ל דאליבא דר"ל ס"ל דבעי בהמה שלימה ואליבא דר' יוחנן ס"ל דבעי אבר שלם והא דכתב ואיכא למ"ד על הקטרה חסירה היינו ר"ש אליבא לישנא קמא דעולא ולפי שמיירי הכא במוקטרי חוץ לכן כתב דיש שלשה דיעות בזה.

אבל באמת לא יתכן שיטה זו לפירש"י דהא מבואר ברש"י דלר' יוחנן פליגי בהכי מאן דס"ל דמקוטרי פנים חייב בחסר ס"ל כר"ע ומאן דפטר ס"ל כר' ישמעאל וכ"כ התוס' ולא מיבעיא לשיטתם דכתבו דפלוגתתם תלי אי מהדרין פוקעין אי לא א"כ למ"ד דלא מהדרינן פוקעין א"כ שוה מקוטרי פנים למקוטרי חוץ וכמו דבמקוטרי חוץ בעינן אבר שלם כן בעינן במקוטרי פנים ג"כ כך אלא אפילו לרש"י ז"ל דס"ל דמאן דפטר ס"ל כר' ישמעאל דיש תרי מיעוטי וס"ל דמהדרינן פוקעין מ"מ מדפירש דלמאן דמחייב ס"ל דליכא אלא חד מיעוטא וכר"ע אלמא דלא ניחא ליה לפרש כמו שפירשתי וע"כ ס"ל דלר' ישמעאל דתרי מיעוטי יש א"כ כל דממעט מיעוט הראשון לגבי מוקטרי חוץ ה"נ ממעט מיעוט השני לגבי מוקטרי פנים והא דכתב המל"מ בתחלת קושייתו די"ל דר"ל מיירי במקוטרי חוץ אבל במוקטרי פנים מודה דחייב בכזית יעו"ש י"ל דהיינו דאם נימא דהמיעוט לא קאי על מוקטרי פנים והיינו כר"ע ומ"מ בעינן כזית במקוטרי פנים י"ל

דהיינו מהסברא כיון דבכל דוכתי בעינן הקטרה בכזית אבל למאן דס"ל דיש שני מיעוטי א"כ דין מוקטרי פנים כדין מוקטרי חוץ.

אבל לכאורה י"ל עוד דהא על כרחך הך מתניתין דף ק"ט אתיא כר"ע וכן משמע מרש"י שכתב דנפקא ליה הכל ממיעוט דאותו יעו"ש ולא מייתי כלל הך מיעוטא דלא יביאנו ולר"ע י"ל שפיר כיון דליכא אלא חד מיעוטא י"ל דאתי לשיעור הקטרה ובכזית אבל למאן דס"ל דיש שני מיעוטי א"כ י"ל שפיר דבעי או אבר שלם או בהמה שלימה ויותר ניחא לן למימר דסתם משנה אתיא כר"ע (עי' מגילה ב' א' ושבועות ד' א' יעו"ש היטיב וצע"ק) ועיי"ש ק"ז א' דמייתי לר' ישמעאל דפטור על מוקטרי פנים בחסרון מקרא דאותו יעו"ש אבל באמת גם זה דוחק לומר דר"ש ור' יוסי ס"ל תרוייהו כר' ישמעאל ולבסוף יהיה סתם משנה כר"ע. והנה לא רציתי להאריך עוד בזה. את זה ראיתי להקדים קצת מה שיש לעיין בסוגיא טרם אבא לבאר דברי רבינו ומכאן ואילך אבא לבאר דברי רבינו.

הלכה ח

כזית בחוץ וכו'. שם ק"ט א' וב'.

ושייר ממנו וכו'. שם ק"ט ב' וד"ה מודים בזה ואפילו לר' אליעזר נמי חייב יעו"ש.

כזית והעלהו וכו'. שם כת"ק ועי' בפי' המשניות לרבינו שכתב וז"ל ואין הלכה כר' יהושע עכ"ל ולא ידעתי אמאי קאי והיכן נזכר כאן ר' יהושע ואין לומר דקאי על הא דאיתא שם ק"ט א' דעולה ואימורין מצטרפין לכזית וע"ז כתב דלא קי"ל כר' יהושע דזה אינו דמלבד שזה אין להאמר כיון שלא נזכר מחלוקת דר' אליעזר ור"י בזו המשנה א"כ איך ירמוז לנו רבינו פסק הלכה בדבר שלא העלה על שפתיו מחלוקתם ודבריהם ולא עוד דלקמן הלכה י' ולקמן פ"א מהל' פסולי המוקדשין ה"ל פסק כר' יהושע לכן נ"ל ברור כי ט"ס הוא וצ"ל ואין הלכה כר"א וכוונתו על ר"א דהכא.

הלכה ט

הקומץ. מנחות ט' ב' כ"ז א' ועי' לעיל פי"ג הי"ד.

הלבונה. עי' לקמן פי"א מהל' פסולי המוקדשין דכשר אם נשתייר בו שני קורטין יעו"ש ובאמת רש"י כתב כאן דמיירי שחסר מכשיעור הכשרה וכ"ה כוונת רבינו או י"ל דמיירי בקומץ הבא בפ"ע דמבואר שם סעיף י"ז דחסר כל שהוא פסול יעו"ש וע"ע במל"מ שכתב דהכא דפטור מטעם דכתיב אותו כשהוא שלם וכו'. יעו"ש היטיב.

והאימורין והעולה וכו'. דבר זה לא נזכר במשנה וכתב רש"י דבעולה אף ר' אליעזר מודה דחייב דלא נפסלים בחסרון יעו"ש וע"ע תוס' שם ק"ח ב' ד"ה כמאן וכו' יעו"ש היטיב וצ"ל דהכא מיירי שנחסר מאבר אחד דס"ל דבמקוטרי פנים בעינן אבר אחד וכמש"כ

בהלכה י"א דחייב על כל אבר ואבר וכ"כ המל"מ וכתב עוד דבאמת אם העלה אבר שלם חייב אבל אם לא העלה אבר שלם רק העלה כזית מבשר שאינו אבר אז בעינן דיהא כל הבהמה שלימה יעו"ש היטיב ולפנינו אי"ה יבואר עוד מזה.

ומנחה הנשרפת וכו'. בזה כלל מנחת כהנים ומנחת נסכים דלעיל בהלכה ג' אבל מנחה הנקמצת שחסרו שיריה בין קמיצה להקטרה כבר חרוץ דינו לקמן בפי"א מהל' פסולי המוקדשין ה"כ דמקטירין עליהן קומץ יעו"ש ולכן הכא חייבין עליה וק"ל.

ואינו חייב וכו'. עי' רש"י שכתב הטעם שם ק"ט ב' בד"ה והקריבו בחוץ וכו' הואיל ואין מתקבלין בפנים עכ"ל א"כ יש לעיין לכאורה על רבינו למה לו לטעם דכתיב אותו. והנה ראיתי בלח"מ שכתב להעיר בזה וכתב שרבינו נתן טעם אחד לכולן וכלל בזה ג"כ עולה ולבונה יעו"ש ולזה הטעם אין טעם אמנם נראה לענ"ד ליישבו על פי מש"כ התוס' ק"ט א' (בד"ה ק"ח ב' כמאן וכו') וז"ל וקצת תימה אמאי לא מיחייב אקומץ ולבונה שחסרו אם הקטירן בחוץ נהי דמיפסל לכתחלה מ"מ מתקבלין הן בפנים דאם עלו לא ירדו דהו"ל פסולו בקדש כשחסר בין קמיצה להקטרה ולמאן דחשיב במנחות ט' ב' חסרון כבע"מ ניחא וי"ל דאפילו את"ל דאם עלה לא ירד מ"מ סברא הוא למעוטי מדכתיב אותו על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר כיון דלכתחלה לא יעלה עכ"ל וא"כ זהו הטעם של רבינו ג"כ דלהכי אייתי הך טעמא לכולהו. ודע דאיתא שם ק"ט ב' ברייתא וז"ל דתניא יכול המעלה פחות מכזית קומץ ופחות מכזית אימורין והמנסך פחות משלשת לוגין יין פחות משלשה לוגין מים יהא חייב ת"ל לעשות על השלם חייב ואינו חייב על החסר עכ"ל ולכאורה צ"ע אמאי בעי קרא הא אין הקטרה פחות מכזית וכמוהו אין מתקבל בפנים עי' מנחות כ"ו ב' וגם בניסוך אין פחות משלשה לוגין עיין לעיל פ"ב ה"ה יעו"ש ואין לומר משום דמהדרין פוקעין הו"א דאפילו על פחות מכזית יהא חייב הא לכאורה לא מצינו שמהדרין פוקעין רק באיברי עולה ולא בשאר אינך. אולם שוב ראיתי דגם בזה מהדרין פוקעין להרבה מרבוותא עי' בתוס' זבחים פ"ג ב' ד"ה ואי אתה וכו' ושם ק"ח ב' ד"ה כמאן וכו' ועי' תוס' מנחות כ"ו ב' ד"ה ואי אתה וכו' (וע"ע בתו"כ אחרי פ"י) ושם כתבו התוס' דלר"ע מודה בחסר המנחה או הקומץ דפטור יעו"ש היטיב ואע"ג דס"ל לר"ע דאין ממועט מוקטרי פנים שחסרו היינו דווקא במחוסרי עולה או אימורין דלא נפסלים בחסרון אבל במנחה שחסרה מודה ר"ע דאין חייבין עליו יעו"ש היטיב ועיין במל"מ מש"כ בזה יעו"ש היטיב ועיי"ש מה שהקשה על תוס' הנ"ל על ראייתם קושיא חמורה יעו"ש היטיב דהא י"ל דהמשנה ס"ל דה"ה בעולה שחסרה נמי פטור ובברייתא דמבואר שם דעולה שחסרה חייב י"ל דס"ל דה"ה באינך דברים שחסרו נמי חייב יעו"ש

היטיב ובדוחק י"ל דהתוס' משמע להו דהברייתא לא פליג אמתניתין מדקאמר תנינא להא דת"ר וכו' ומשמע דהמשנה ס"ל כל מה דאיתא בברייתא ואף לענין זה ע"כ נמי דבעולה שחסרה נמי ע"כ המשנה ס"ל כהברייתא וצ"ע בזה.

ה"ז ספק וכו'. שם ק"י א' ומשמע ליה לרבינו דאף דנפקא ליה מאותו דבעינן כשהוא שלם ולא כשהוא חסר היינו דווקא לאפוקי כשהיה חסר מבפנים דנפסל בהכי אבל כשהיה שלם בפנים ולא נפסל כלום והחסרון היה בחוץ כיון דלא נפסל כבר דהא דפטור בחסרו מבפנים היינו ג"כ מטעם דאותו נגעו בה וכמש"כ לעיל בס"ק ל' וכיון די"ל דבחסר בחוץ לא נפסל א"כ גם מאותו לא נתמעט רק בחסר מבפנים אבל בחסר מבחוץ כיון דלא נפסל מטעם חסרון א"כ י"ל דלא איתמעיט ג"כ מאותו. ועי' במל"מ מש"כ בזה אבל לא ידעתי מה החרדה הזאת אשר חרד עלינו בזה.

הלכה י

חייב מפני וכו'. עי' זבחים ק"ז ב' מנחות כ"ג א'.

ה"ז ספק וכו'. שם ושם יעו"ש היטיב.

מצטרפין לכזית. עי' זבחים ק"ט א' מעילה ט"ו ב' כריתות ט"ז א'.

הלכה יא

חייב על וכו'. עי' זבחים ק"ח א' פלוגתא. דר"ש סבר דהעלה וחזר והעלה חייב על כל עליה ור' יוסי ס"ל דאינו חייב אלא אחת ועיי"ש ב' דפליגי אמוראי בזה ור"ל ס"ל דפליגי בד' וה' איברים ור' יוחנן ס"ל דבד' וה' איברים כו"ע לא פליגי דחייב על כל אבר ואבר וכי פליגי באבר אחד יעו"ש היטיב וכתב מרן דפסק כר' יוחנן ואליבא דר' יוסי יעו"ש היטיב ועי' בפי' המשניות לרבינו שכתב וז"ל ונאמר עוד במעלה בחוץ לעשות אותו לה' על כן אמר ר"ש שזה הענין נופל על כל אבר ואבר ולפיכך אם העלה בחוץ חייב על כל אבר ואבר ר' יוסי אומר שהוא נופל על הקרבן כולו ועל כן אומר על השלם חייב ולא על החסר עכ"ל ופסק שם הלכה כר' יוסי יעו"ש והיינו כאוקימתא דר"ל. אבל בתוס' יו"ט ד"ה חייב וכו' הביא נוסחת א"י וז"ל נאמר רק מעלה חוץ לעשות אותו לה' על כן אמר ר"ש אותו על כל אבר ואבר ולפיכך העלה בחוץ חייב על כל אבר ואבר ואפילו היה חסר ור' יוסי אומר שהוא נופל על האבר כולו וע"כ אומר על השלם חייב ולא על החסר עכ"ל וכתב ע"ז התוס' יו"ט שהן דברי ר' יוחנן בגמרא יעו"ש היטיב ובאמת אין לדברים האלו הבנה כלל. חדא דמה שמסיק בדברי ר"ש ואפילו היה חסר והא כיון דכתיב אותו על כל אבר א"כ בעינן אבר שלם דווקא. ואף אם נימא דמאי דקאמר ואפילו היה חסר היינו שהבהמה היה חסר א"כ היינו ר' יוסי ומאי פליגי בזה. וצריך לדחוק ולפרש דכוו"ע

ס"ל דאותו על כל אבר קאי וס"ל לר"ש דזה קאי על מוקטרי חוץ דווקא וא"כ ממילא דבמוקטרי פנים אף על אבר חסר חייב ור' יוסי ס"ל דאותו קאי ג"כ על אבר וס"ל דגם במקוטרי פנים בעינן שלם דווקא והיינו ממש דברי ר' יוחנן בגמרא. ואף דאיהו דחוק טפי מ"מ שבקיה דאיהו דחיק ומוקמא אנפשיה ועי' מל"מ בד"ה ודע שעדיין וכו' שרמז לדברי התוס' יו"ט הללו יעו"ש ותמה עליהם יעו"ש אבל לענ"ד כוונתו כמש"כ והטעם שפסק כן הוא פשוט משום דר"י ור"ש הלכה כר' יוסי דנימוקו עמו ור' יוחנן ור"ל הלכה כר"י עי' בלח"מ ומל"מ יעו"ש היטיב.

חייב שתים שהרי וכו'. כתב ע"ז הראב"ד וז"ל א"א הספרים שלנו אינם משוים לזה הגירסא בוודאי היא משובשת אבל הגי' שלנו אף לדברי ר"ע חייב שתים להכי פלגינהו רחמנא שם תעלה ושם תעשה אבל שחט וזרק לד"ה אינו חייב אלא אחת דכתיב שם תעשה כלל כל העשיות עכ"ל והנה לא פירש היטיב על מה השיג. ומרן כתב דלפניו היה הנוסחא בדברי רבינו שחט וזרק חייב שתים וע"ז השיג וכתב דלפנינו ליתא רק בהעלה וזרק חייב שתים אבל לפי הנוסחא שלנו בדברי רבינו א"כ אין מקום להשגה יעו"ש היטיב וכתב עוד וז"ל ומ"מ משכ"כ בדברי הראב"ד אף לדברי ר"ע חייב שתים איני יכול ליישבו דא"כ צ"ל דלר' אבוה לר' ישמעאל חייב שתים ולר"ע אינו חייב אלא אחת והם דברים הפוכים כמו שנתבאר עכ"ל והם דברים תמוהים מאד דוודאי הכי הוא דלר' אבוה בזרק והעלה לר"י חייב שתים ולר"ע אינו אלא אחת כמו שמבואר בש"ס ק"ז ב' בהדיא והטעם פשוט דלר"י דנפקא ליה זריקה מדם יחשב דכתיב גבי שחיטה א"כ בזריקה והעלאה חייב שתים ולר"ע דנפקא ליה זריקה מאו זבח דכתיב גבי העלאה א"כ זרק והעלה חייב אחת. והן אמת כי במה שהביא מרן לשון הש"ס הביא כך אביי אמר אפילו לר"י חייב שתים להכי פלגינהו קרא שם תעלה ושם תעשה וכו' ואם נימא שהיה גורס כגי' שלנו בוודאי אין הבנה לדברים הללו דאדרבה איפכא הוא דהא לר' אבוה לר"י חייב שתים ולר"ע אינו חייב אלא אחת.

ואם נימא דמרן גורס כגירסת הש"ס דפוס ווינציאה דה"ג אמר ר' אבוה שחט וזרק לדברי ר"י חייב שתים אביי אמר אפילו לדברי ר"י חייב שתים דאמר קרא שם תעלה ושם תעשה וכו' אבל הוא תמוה מאד דהא הך דחילק הכתוב היינו בין העלאה לזריקה או שחיטה אבל בין שחיטה לזריקה לא חילק הכתב דאדרבה כלל כלם בחד ועוד דהא בסנהדרין ל"ד ב' איתא בהדיא דבשחט וזרק ר' אבוה ס"ל דלר"י חייב אחת ולר"ע שתים ואביי קאמר דאף לר"י אינו חייב אלא אחת יעו"ש היטיב ועוד דהא מרן גופיה כתב וז"ל א"ר אבוה שחט וזרק לדברי ר"י חייב אחת לדברי ר"ע חייב שתים וכו' אביי אמר

אפילו לר"י חייב שתים להכי פלגינהו קרא וכו' ואם נימא שהוא גורס כגי' המשובשת בדפוס הנ"ל א"כ מאי תיבת וכו' שכתב מרן בתר לדברי ר"ע חייב שתים סוף דבר דדבריו סתורין מיניה וביה ואין להם פתר כל עיקר גם הלח"מ תמה עליו יעו"ש היטיב והעולה מדברי' דהראב"ד לא השיג רק לפי גירסתו שגורס בדברי רבינו שחט וזרק חייב שתים אמנם לפי גירסתינו בדברי רבינו א"כ לק"מ כלל (ויש שם ט"ס וכצ"ל ומה שתמה הר"א על רבינו הוא מפני שהיה לו נוסחא משובשת ברבינו דשחט וזרק חייב ב' וכו' כצ"ל) סוף דבר דברי מרן תמוהים לי מאד ולא ידעתי להם פתר (ודע דכעין סוגיא זו איתא ג"כ בחולין ק"ב ב' יעו"ש).

ואי לא מסתפינא אמינא דהראב"ד היה לו הנוסחא בדברי רבינו כמו שהיא לפנינו ולא השיג אדינא כלל רק דעל מאי דכתב רבינו דמדכתיב אשר יעלה עולה ומדכתיב לעשות אותו אלמא דחלק הכתוב בין עליה לעשיה ע"ז כתב דאינו כן דבש"ס שלפנינו יליף לה מדכתיב שם תעלה ושם תעשה וכבר הרגיש ג"כ המל"מ פי"ח ה"ד שדברי רבינו שלא כמש"כ בש"ס וכתב דאולי הו"ל גי' אחרת יעו"ש היטיב ובזה תבין מה שסיים הראב"ד וכתב אבל שחט וזרק ד"ה אינו חייב אלא אחת דכתיב שם תעשה כלל כל העשיות עכ"ל והיינו דלא נפקא ליה מלעשות רק מדכתיב שם תעשה ועי' במל"מ והבן היטיב.

אבל מה שיש לעי' עוד על רבינו דהא בהעלה וזרק לר"י בלאו ה"ט חייב תרתי משום דזריקה מרבינן ליה מדכתיב דם שפך ורק לר"ע דס"ל דזריקה מרבינן לה מדכתיב או זבח והו"א דחייב על העלאה וזריקה חדא כסברת ר' אבוה ולכן קאמר אביי דלר"ע נמי חייב תרתי דחלק הכתוב בין העלאה לעשיה כמבואר בש"ס כאן והנה רבינו דפסק כר' ישמעאל דמוקטרי פנים פטור נמי בחסר וה"ט דס"ל כר"י דלא יביאנו אתי להורות דמוקטרי פנים נמי בעינן שלם דווקא ולחלק נפקא ליה מדכתיב או זבח וא"כ זריקה נפקא ליה מדכתיב דם יחשב וא"כ ל"ל לטעמא דאביי ואין לומר דלא ס"ל כאותה סוגיא רק כסוגיא דשם ק"ח ב' דטעמא דר"י דבעי במוקטרי פנים נמי שלא יהא חסר משום דס"ל דלא מהדרינן פוקעין ולפ"ז מלעשות אותו ידעינן בין מוקטרי פנים ובין מוקטרי חוץ ואייתר לא יביאנו לחלק ומאו זבח ילפינן לזורק. זה ליתא דהא רבינו פסק דמהדרינן פוקעין והנה זאת הקושיא כבר הקשו הלח"מ והמל"מ עי' לעיל פי"א ה"ד יעו"ש היטיב שתירץ דנפק"מ לטעם זה באם העלה והקטיר דחייב שתים אף דזה וודאי ידעינן מקרא דהעלאה מ"מ הך שם תעלה ושם תעשה אתי להורות דכל היכי דעביד שום עבודה עם העלאה דחייב שתים כיון דהעלאה פרט הכתוב בפני עצמו יעו"ש היטיב שהאריך המל"מ בפלפול ארוך ועמוק בזה.

פטור שנאמר וכו'. היינו ר"ל שנחסר המקצת ממנו קודם שהקטירו בחוץ ולא היה אבר שלם פטור וכמש"כ התוס' בזבחים ק"ח ב' ד"ה אכל בהמה וכו' יעו"ש וכתב הראב"ד וז"ל א"א לא האיר דבריו שהרי שנינו המעלה כזית ומאימוריה בחוץ חייב אלמא לא קפדינן אאבר שלם וכי איתאמרא שמעתא במקוטרי פנים שיחסרו בהקטרתן והוציאן והקטירן בחוץ דהלכה כר' יוסי דפטור עכ"ל והנה מרן כתב דהמשנה מיירי בהיה האבר כזית א"נ כשהוא ממקום שאינו אבר כגון בשר או חלב יעו"ש והנה מש"כ בהקטיר בשר שאינו אבר חייב בכזית הנה מהמל"מ מבואר דאם העלה בשר שאינו אבר אז בעינן שיהא כל הקרבן בשלימות עי' לעיל ה"ט ד"ה והאימורין ואין לומר דמרן מיירי דהקטיר כזית מבשר והיה כל העולה שלימה דבכגון זה חייב בכזית וכסברת התוס' הנ"ל א"כ דמרן יסבור הכי א"כ מה לו לדחוק בזה הא לפ"ז בלאו הכי לק"מ קושיית הראב"ד דמיירי דהיה כל האבר שלם והקטיר כזית ממנו דלפי' התוס' כה"ג מיקרי שלם וכמו שהאריך המל"מ יעו"ש היטיב. והנה מלבד כ"ז לא ידעתי מה קשיא ליה להראב"ד ז"ל מזו המשנה הא י"ל דהמשנה מיירי בהקטיר כולה בפנים והשאיר כזית ממנה ומאימורי' והקטיר בחוץ דבכה"ג לכו"ע חייב כמבואר ק"ט ב' במשנה והמשנה קמ"ל דהבשר מיצטרפי לאימורין בעולה אבל מיירי בגוונא דכו"ע מודו בה דחייב בכזית וזה פשוט בעיני וברור. אך סוף דברי הראב"ד מש"כ וכי איתמרא שמעתא במוקטרי פנים שיחסרו וכו' הם מחוסרי הבנה כל עיקר ועיין מרן מש"כ בזה וגם דבריו נפלאו ממני וגם המל"מ תמה בזה עליו והגיה דצ"ל שיחסרו קודם הקטרתן והוציאן והקטירן בחוץ וכו' יעו"ש היטיב אבל לענ"ד נראה כי גם הראב"ד לא השיג ארבינו לענין דינא רק דלישנא דרבינו קשיתיה שכתב דהעלה אבר חסר פטור דמשמע בכל ענין ע"ז כתב דהא במשנה שנינו דהמעלה כזית חייב וע"כ צ"ל דמיירי שהקטיר בתחלה בפנים ושוב נשאר כזית והקטירו בחוץ וכמש"כ מתחלה. אבל רבינו י"ל דסמך על מש"כ מתחלה בהלכה ח' יעו"ש היטיב. אבל גם זה דחוק לבד שלפ"ז הו"ל למינקט לישנא וכי איתנייא מתניתין במוקטרי פנים וכו' אבל יותר נראין דברי המל"מ שהראב"ד הבין שרבינו ס"ל דבעי דווקא אבר שלם אבל אם הקטיר חצי אבר פטור ודעת הראב"ד כשהעלה חצי אבר עדיין היה האבר בשלימות ולא חסר ממנו כלום חייב וכדעת התוס' הנ"ל ואינו פטור אלא כשחסר קודם הקטרה ושוב הקטיר דפטור ובאמת גם דברי רבינו כן הוא כוונתו וכמש"כ כל זה המל"מ. אמנם דברי נכונים להשיב השגת הראב"ד מהמשנה הנ"ל.

הלכה יב

פטורין. עי' לעיל פי"א הט"ז יעו"ש ולא ידעתי למה חזר וכתבו כאן.

שהעלו וכו'. לעיל פי"א הט"ז בד"ה כדם הנשפך העירותי בזה יעו"ש היטיב.

הלכה יג

חייב. שם ק"ז א' ק"י א' וכ' שם רש"י דאפילו מעכב בחטאות הפנימיות שמתנה אחת מהן מ"מ חייב יעו"ש ועי' בזבחים ל"ח ב' דה"ה בחטאת החיצונה נמי כן אם נתן יתר המתנות בחוץ חייב אע"ג דלא מעכבי יעו"ש היטיב וזה שכתב רבינו בסתם דהזורק מקצת מתנות בחוץ חייב.

חייב על וכו'. שם קי"א ב' במשנה.

פטור מפני וכו'. שם במשנה מבואר דחייב אבל בש"ס מפרש דאתי כר' נחמיה דס"ל דחייב על שירים ועיי"ש ק"י א' ושם ל"ט א' ובתוס' שם אבל לדידן פטור. ופשוט.

ה"ז חייב. כתב ע"ז הראב"ד וז"ל א"א זה אינו כלום דהא אחד בפנים ואחד בחוץ בין למ"ד עושה את חבירו דחוי בין למ"ד עושה אותו שירים שני לא חזי בפנים עכ"ל והנה שם במשנה איתא קבל דמה בשתי כוסות נתן שתיהם בפנים פטור שניהם בחוץ חייב אחד בפנים ואחד בחוץ פטור אחד בחוץ ואחד בפנים חייב על החיצון והפנימי מכפר יעו"ש ואיתא שם בש"ס דהא דאחד בפנים ואחד בחוץ פטור אתי אפילו כר' נחמיה דס"ל כוס עושה חבירו דחוי לכן אף דס"ל דשיריים שהקריבן בחוץ חייב אבל בכה"ג גם ר' נחמיה מודה דפטור יעו"ש היטיב והנה לדידן דס"ל בשיריים שהקריבן בחוץ פטור אפילו אי נימא דהלכה כר"ש בן אלעזר דכוס עושה את חבירו שיריים כדאיתא שם ושם ל"ד ב' וביומא נ"ז ב' ובכריתות כ"ב ב' יעו"ש מ"מ פטור הכא וזה שכתב הראב"ד בין למ"ד עושה את חבירו דחוי בין למ"ד עושה אותו שיריים שני לא חזי בפנים והיינו כוונתו לדידן דלא ס"ל כר' נחמיה וע"ע בתוספתא שם. והנה באמת דדברי רבינו צע"ג וכמש"כ מרן ועי' מש"כ בשם ר"י קורקו"ס יעו"ש היטיב.

ודע דבפי' המשנה שם איתא וז"ל אם נתן בחוץ בראשונה וחזר ונתן בפנים חייב על שזרק בחוץ לפי שכולו ראוי לבא בפנים אבל אם נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ הרי הוא כשר ופטור לפי שהוא שירים ומה שאמר בכאן חייב הוא דעת ר' נחמיה שאמר שירי הדם שהקריבו בחוץ חייב ודבריו נראה עכ"ל והלשון מגומגם חדא דכאן פסק דלא כוותיה ועוד כיון דסתם משנה כוותיה וא"כ ל"ל לרבינו לכתוב מתחלה בסתם דלא כוותיה ולכתוב אח"כ דהמשנה אתי כוותיה דר' נחמיה לכן מכל הלין טעמי ברור בעיני דצ"ל ודבריו נדחה והבן. (וע"ע שם במשנת הזורק מקצת דם וכו' יעו"ש היטיב).

הלכה יד

אחד מהן וכו'. כת"ק דשם ק"י א'.

והשני בחוץ וכו'. בזה גם ר' אליעזר מודה שם ולפי"ז יש לעיין קצת דא"כ לא הו"ל לרבינו לכתוב בדרך זו ואצ"ל זו והו"ל להשמיענו הא ברישא. ודע אע"ג דלקמן פט"ז מהל' פסולי המוקדשין ה"ז פסק רבינו דאין מפגלין בחצי מתיר וכ"כ שם בפי"ז הי"ד יעו"ש מ"מ לענין הקטרה חייב דלא תלי הא בהא עיי"ש בסוגיין ולעיל ל"ח ב' ופשוט וק"ל.

הלכה טו

חייב מפני וכו'. עיין זבחים ק"ז ב' וכר' יוחנן דס"ל קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לע"ל יעו"ש היטיב ובתוס' נ"ט א' ד"ה עד שלא וכו' שהקשו הא ליכא מזבח ותירצו דמיירי במעלה מנחה או קטרת ולכן נקט בש"ס המעלה ולא נקט השוחט ושוב כתבו דמיירי בבנה מזבח יעו"ש היטיב וכ"כ ג"כ ביומא ס"ג א' ד"ה שלמים וכו' יעו"ש היטיב וצ"ל דרבינו ס"ל כתירוץ השני וע"ע בתוס' שם ק"ז ב' ד"ה המעלה וכו' ועיין במל"מ שכתב דדעת רבינו דאינו חייב רק עד שישחוט ויעלה וע"ע בתוס' ע"ז י"ג ב' ד"ה ונישחטיה וכו' יעו"ש היטיב וצ"ע בזה לכאורה ל"ל שחט והעלה הא בחד נמי ליחייב ויש לעיין בזה.

והנה לפי דעת תוס' ע"ז הנ"ל דפטור בזה"ז אשחוטי חוץ שפיר מיושב דלא נקט בזבחים שם רק המעלה אבל על השחיטה לבד פטור להכי נקט רבינו השוחט והמעלה והא דנקט השוחט ג"כ ולא נקט המעלה לחוד אולי להורות דלא חייב במעלה רק בשחט במקומן בעזרה אבל אי שחט חוץ לעזרה והעלה שם פטור א"נ לרבותא נקט דאף דשחט ג"כ חוץ לעזרה אינו חייב רק על העליה לחוד. ויש לעיין היטיב בזה.

הלכה טז

חייב. עיין זבחים מ"ה א' ועיין תוס' זבחים קט"ז ב' ד"ה אסור וכו'. שכתבו דאפילו בעבודות שאינם חייבים עליהם אסור לסייען וכו' יעו"ש היטיב.

מותרין להקריב וכו'. עיין זבחים קט"ו ב' קט"ז ב' ובתו"כ אחרי פ"ח פרשה ו' יעו"ש ובירושלמי פ"ק דמגילה הי"ג יעו"ש.

בבמה שיבנו וכו'. שם ושם. וע"ע שם ק"ח ב'.

ואסור לסייען וכו'. זבחים קט"ז ב' ובירושלמי מגילה שם.

ומותר להורות וכו'. זבחים שם ובירושלמי מגילה שם.

ובצאתי מן הפרק זה אמרתי להעיר עוד במש"כ המל"מ לתמוה בהלכה י"א ד"ה ומש"כ רבינו כל דבר וכו' על מש"כ רש"י ק"ט ב' בד"ה מלא חפניו דווקא ובבת אחת וכו' ותמה המל"מ אפילו אם לא בעי בת אחת מ"מ פטור לר"א מידי דהוה אקומץ שהקטיר פעמים

דכשר דמשמע דגם ר"א מודה בה ואפי"ה פוטר יעו"ש. והנה לענ"ד דאף אם נתפוס במוחלט דר"א מודה בקומץ שהקטיר פעמים כשרה מ"מ שפיר כתב רש"י דהכא בעינן בת אחת ואהכי הוכרח הש"ס לומר דרבנן סברי מלא חפניו לאו דווקא ואביי פריך עלה והא כי כתיבא חוקה בקטרת פנים הוא דכתיב ואי נימא דמלא חפניו לא בעינן בת אחת א"כ מאי קושייא נימא דאע"ג דמלא חפניו דווקא מ"מ ס"ל לרבנן כיון דכשר בשני פעמים א"כ חייב בכזית כמו בקומץ וג"כ לא הוכרח הש"ס לומר דרבנן ס"ל דמלא חפניו לאו דוקא אלא היה יכול לומר דדווקא ודווקא הוא ומ"מ חייב דלא בעינן בת אחת אלא ודאי מכל הלין טעמי הוכרח רש"י ז"ל לומר דהכא בעינן בת אחת (ובהכי אזלא ג"כ מה שהקשו התוס' ד"ה ומ"ס וכו' ועיין בצ"ק שם מש"כ ונדחק בזה ולרש"י ז"ל לק"מ. והבן).

וע"ע במה שהביא דברי הירושלמי פ"ד דיומא ה"ה וביאר שם דט"ס הוא בירושלמי וכצ"ל הקטיר כזית בחוץ חייב כזית בפנים פטור ור' זעירא בשם רב ירמיה וכו' ר' יוסי בר ר' בון בשם ר' ירמיה מן מה דתני הקטיר כזית בחוץ חייב מינה את שמע כזית בפנים פטור וכתב וז"ל ומאי דקאמר ר' יוסי מן מה דתני וכו' בא ללמדינו דשני דינים אלו תלויים זה בזה דהיינו חיוב חוץ ופטור ציבור ולאפוקי מסברת רב שכתבנו לעיל דקאמר על ברייתא זו דפטור ציבור בהא אפילו ר"א מודה עכ"ל והנה לא זכיתי להבין דבריו וכי פליג רב ע"ז דתלי הא בהא והוא נמי מודה דתלי הא בהא והא דקאמר רב דר"א מודה בה שהוא פטור הציבור ע"כ מוקים לה או כרבה דס"ל דבהקטרה דהיכל כו"ע לא פליגי דחייב בהקטרת כזית בחוץ ולא פליגי רק בהקטרת פנים ולאביי בהקטרה בפנים כו"ע לא פליגי ולא פליגי רק בהקטרת קטורת דפנים בחוץ אבל בהקטרת קטורת דהיכל כו"ע ס"ל דנפטרים הציבור בכזית וחייבים עלה בחוץ בכזית ולא פליגי במתניתין ר"א ורבנן רק בקבעינהו לשני חצאי פרס במנא יעו"ש הנה מכל הלין מוכח דפטור ציבור תלי בחיוב חוץ ויש לעיין בזה. והנה ביותר נראה לפרש דה"ק ר' יוסי הא מן מה דתני הקטיר כזית בחוץ ממילא ידעינן מינה דציבור שהקריבו כזית בפנים פטור דאל"כ לא חשיבא הקטרה בחוץ וכסברת התוס' לעיל א"כ אמאי איצטריך תנא למינקט נמי דפטור ציבור הא ממילא ידעינן דכן הוא אלא ודאי ה"ק אם זר הקטיר קטורת של פנים בכזית פטור דמלא חפניו בעינן ואע"ג דלענין הקטרת חוץ חייב בכזית אף על הקטרת דלפני ולפנים מ"מ לענין זר שהקריב פטור על הקטורת דלפני ולפנים עד שיקטיר מלא חפניו ומכאן יצא לו לרבינו דפסק לענין הקטיר קטרת בחוץ חייב בכזית אף על הקטורת דלפני ולפנים ולענין זר שהקטיר בעינן מלא חפניו דווקא והבן ולא רציתי להאריך עוד בזה (ועיין בדברי הקרבן העדה שם מה שפי' וקיים גי' שלפנינו אבל הוא בדוחק גדול

יעו"ש) ועיין מש"כ מזה לעיל פ"ב מהל' כלי המקדש ה"ח יעו"ש היטיב (א"ה בסי' זה לא עיינתי כל הצורך מפני כי הפסיקני טרדות שונות. ואם יהיה ה' בעזרי אשנה עוד פרק זה בלי נדר).